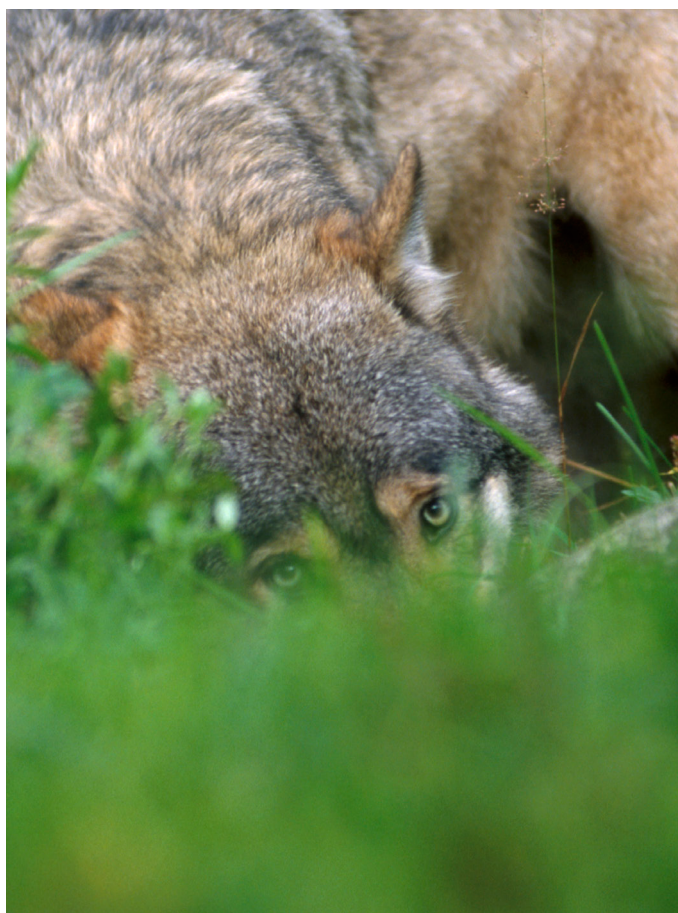

Rapport

Diarienummer
106-1502-2013

Årsredovisning

2012

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Omslagsbilder

Varg. Foto: Mats Ericson, TAIGA Natur & Foto.

Skidskytte. Foto: Kjell Bollnert.

Utbildning. Foto: Tina Stafrén.

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län

Februari 2013

Beställningsadress

Länsstyrelsen Jämtlands län

831 86 Östersund

Telefon 010-225 30 00

Ansvarig

Ulf P Johansson

Tryck

Länsstyrelsens tryckeri, Östersund 2013

Löpnummer

2013:5

Diarienummer

106-1502-2013

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

RESULTATREDOVISNING

Landshövdingen har ordet	1
Organisation 2012	7
Länsstyrelseinstruktion 2 §	9
Länsstyrelseinstruktion 3-6 §§	23
<i>Trafikföreskrifter(25*)</i>	23
<i>Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor(28*)</i>	24
<i>Lantbruk och landsbygd(60*)</i>	28
<i>Fiske(62*)</i>	38
<i>Regional tillväxt(30*)</i>	43
<i>Infrastrukturplanering(34*)</i>	56
<i>Energi och klimat(42*)</i>	58
<i>Hållbar samhällsplanering och boende(40*)</i>	66
<i>Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd(50*)</i>	72
<i>Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar(45*)</i>	86
<i>Kulturmiljö(43*)</i>	92
<i>Folkhälsa(70*)</i>	100
<i>Jämställdhet(80*)</i>	104
<i>Integration(85*)</i>	108
<i>Övrig verksamhet(20*- 21* och 61*)</i>	121
<i>Organisationsstyrning</i>	130
Personaluppgifter	131
Året i siffror	133
Sammanställning över väsentliga uppgifter	145

FINANSIELL REDOVISNING

Resultaträkning	147
Balansräkning	148
Anslagsredovisning	150
Noter	154

RESULTATREDOVISNING

Landshövdingen har ordet

Besöksnäringen – en basnäring som växer

Jämtlands län har endast i marginell omfattning drabbats av den oroliga ekonomiska utveckling som under året har präglat euro-området. Besöksnäringen, som utgör en basnäring i länet, har fortsatt investera i liftanläggningar, nedfarter, stugbyar, hotell, restauranger och kringaktiviteter för att utveckla länets traditionella vinterdestinationer till åretruntdestinationer. Under december invigdes en ny stor boendeanläggning i Tännadalen. Tillväxt sker också i företag som har startats och vuxit för att tillgodose behov av utrustning inom turism, sport och friluftsliv, allmänt kallat "Outdoor Equipment" där det finns flera länsföretag som blivit världsledande inom sin nisch.

Länet har inte så stor andel tillverkande företag men under hösten har konjunkturen avmattats och några företag har tvingats varsla personal. Även besöksnäringen upplevde en viss försämring i antalet gästnätter under vintersäsongen 2011/2012, delvis beroende av den så kallade kalendereffekten med få lediga dagar runt jul och nyår. För kalenderåret 2012 har länet ändå en ökning av antalet gästnätter och logiintäkter jämfört med 2011 och bokningsläget inför vintersäsongen 2012/2013 har förbättrats avsevärt.

Vårdskap för stora evenemang

En strategi med stark koppling till besöksnäringen ligger till grund för länets satsningar på vårdskap för stora evenemang inom sport, kultur, musik och konferens. Några exempel från 2012 är:

- SM-veckan i vinteridrott i Östersund i januari, ett multisportevenemang med SM i 15 grenar – det största SM:et någonsin i Sverige.
- World Cup alpint för damer och World Cup i freestyle i Åre i mars med hela världseliten i startfältet
- Åre Kapitalmarknadsdagar - nationalarenan för kapital och finansiering. Ett parallellt arrangemang till världscuperna som syftar till att sammanföra utvalda företag med potentiella investerare och finansiärer.
- Storsjöcupen i fotboll i Östersund. En av Sveriges större ungdomsturneringar med upp emot 400 deltagande lag från Sverige, Skandinavien, Europa och även från utomeuropeiska länder.
- Åre Bike Festival med tävlingsgrenarna Downhill, Freeride, Cross Country, Slopestyle och Dirt. Ett välbesökt evenemang som skapade köer i skidliftarna mitt i sommaren.
- Storsjöyran i Östersund – Sveriges äldsta musikfestival med anor från 60-talet som hålls mitt i stadscentrum med artister av världsklass, konstutställningar, filmvisningar, restaurangstråk, uteserveringar, mm.
- St Olavsloppet, en löparfest med mellan 6 000 och 7 000 deltagare, arrangeras varje sommar mellan Östersund och Trondheim.
- Fävikens Game Fair – vid Åreskutans sydöstra fot ett veckoslut i juli. En folkfest och mässa med inriktning på jakt, fiske, hundar, hästar, friluftsliv, skog och motor.

- STCC Airport Race, banracing på elitnivå som kördes för första gången på en flygplats, på landningsbanan på Åre Östersund Airport, i augusti.
- Säsongspremiären i World Cup i skidskytte för herrar och damer i Östersund.
- World Cup alpint för damer i Åre med hela världseliten i startfältet, i december.

Dessa och andra liknande evenemang lockar årligen tusentals besökare till länet och landet, gör oss kända och är oerhört viktiga för såväl den lokala, regionala som nationella ekonomin. Länsstyrelsen medverkar på olika sätt till att dessa evenemang kommer till stånd, som vägledare, tillståndsprövare, medverkande, kontaktskapare, ”dörröppnare”, officiell värd, ansvarig för kringarrangemang, med mera.

Under 2012 har Länsstyrelsen tillsammans med Regionförbundet, Jämtland Härjedalen Turism, Mittuniversitetet, näringslivet med flera genomfört informations- och marknadsföringsaktiviteter på nationell nivå för att skapa ökad kunskap och förståelse för hur Jämtland-Härjedalen idag bidrar till Sveriges utveckling och hur länet genom ökad tillväxt kan bidra ytterligare till ett attraktivt Sverige. Ett sådant evenemang var ”Jämtland House” på restaurang Engelen i Gamla stan i Stockholm under tre dagar i oktober. Bland gästerna fanns bland andra ministrar, statssekreterare, riksdagsledamöter, generaldirektörer och ledande företrädare för näringsliv och organisationer.

Befolkningen – stora inomregionala skillnader

Befolkningen i länet har under de tre första kvartalen minskat med cirka 150 personer från 126 299 till 126 157 personer. De största minskningarna har skett i Bergs, Bräcke och Härjedalens kommuner och de största ökningarna i Östersund och Åre. Jämtlands län har en besvärande midja i befolkningspyramiden där andelen unga är mindre och andelen äldre högre än riket. Länet behöver speciellt öka andelen unga kvinnor i familjebildande åldrar.

Länet har fortfarande bara 6,6 procent utrikesfödda mot 15,1 för riket. Invandringen måste öka då den har en avgörande betydelse för att bryta den nedåtgående befolkningsutvecklingen i länet. Flyktingmottagningen står för en stor del av invandringen och under 2012 tog länets åtta kommuner emot 400 nyanlända vilket är något fler än antalet i de överenskommelser som finns.

Jämtlands län har stora inomregionala skillnader. Befolkningsminskningen på landsbygden medför att servicen i länets glesast befolkade områden är hotad. Länsstyrelsen har under året bland annat utrett alternativa lösningar till den traditionella kontanthanteringen på några orter där bank-, betal- och kontantservice är hotad.

I länets tillväxtområden Åredalen, Östersund och de angränsande områdena av Krokoms kommun råder bostadsbrist, liksom i länets starka turistdestinationer. Det förväntade bostadsbyggandet under de kommande två åren i dessa länsdelar bedöms inte vara tillräckligt för att möta efterfrågan på bostäder.

Sysselsättningen – som riket

Arbetslösheten har under året minskat och ligger nu runt rikssnittet men är fortfarande för hög. Den totala arbetslösheten motsvarar 8,7 procent, en minskning med 0,5 procentenheter jämfört med för ett år sedan. Snittet för riket låg i september på 8,6 procent, en ökning med 0,3 procentenheter vid samma jämförelse. Den lägsta arbetslösheten noteras i Krokoms kommun med 6,0 procent medan Bräcke hade länets högsta notering med 11,6 procent. Även an-

delen arbetslösa ungdomar minskade något. Andelen arbetslösa ungdomar har minskat med 2,2 procentenheter i länet. Den minskningen står sig bra vid en jämförelse med riket i helhet där minskningen bara var 0,5 procentenheter. Antalet varsel låg på samma nivå i november som för ett år sen.

Länet står också inför en kompetensförsörjningsproblematik. Beräkningar visar att fram till 2025 kommer 22 000 personer att lämna arbetsmarknaden och det finns bara 15 000 unga som kan ta deras plats. Både offentliga och privata arbetsställen påverkas. Stora avgångar kommer att ske inom vård och utbildning men även personal med högre teknisk kompetens i företag och chefer kommer att bli bristyrken. Länet behöver kraftsamla för att möta denna problematik.

Mathantverket – ett nationellt uppdrag

Inom området mathantverk fortsätter tillväxten med ett tiotal nya företag som tillkommit under året. Det nationella centret Eldrimner, som är en del av Länsstyrelsen, har fortsatt omfattande verksamhet i hela landet. Länsstyrelsen för diskussioner med Krokoms kommun om investeringar i ändamålsenliga lokaler för utbildning och utveckling inom mathantverksområdet i Ås. Detta är en del av den omstrukturering som pågår kring naturbruksgymnasiet och landsbygdsutvecklingscentrat i Ås. Regionförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund LRF, Norrskog och träförädlade företag har bildat Torsta AB som ska utvecklas till ett centrum med en kreativ klustermiljö inom de gröna näringarna.

Jordbruket – fortsatt strukturuomvandling

Strukturuomvandlingen inom jordbruket fortsätter. Mjolkproduktionen är den ekonomiskt och sysselsättningsmässigt viktigaste produktionsinriktningen för jordbruket i länet. Länets mjolkproducenter kunde andas ut i slutet av oktober 2011 då fusionen mellan Milko och Arla godkändes av Konkurrensverket. Den konsekvensutredning Länsstyrelsen genomfört visade nämligen att utan en fusion hade flertalet av länets mjolkproducenter gått i konkurs. Dock pressades mjolkpriset till producenterna kraftigt under året på grund av låga världsmarknadspriser och mjolkproduktionen är satt under fortsatt stark press på strukturrationalisering och antalet producenter minskar stadigt. Detta har påverkat länet och trots att det skett en mindre ökning av mjolkinvägningen i landet så har Jämtlands län den största minskningen av mjolkinvägning och antal leverantörer det senaste året. Var femte mjolkleverantör har slutat och antalet mjolkkor har minskat med 7 % de senaste tre åren. Även köttproduktion av nöt är utsatt för svårigheter och antalet köttproduktionsföretag minskar, om än inte i samma takt som mjolkproduktionsföretagen.

Länet är rikt på natur och kulturområden, särskilt inom odlingslandskapet och flera jordbruksbygder ligger inom riksintresse för kulturmiljö. Det är därför viktigt med betande djur såväl nöt, får som häst. Tyvärr är bristen på betande djur största hotet mot de värdefulla miljöer som bidrar till biologisk mångfald.

Flora, fauna, mark och vatten

Vid en inventering som Länsstyrelsen utförde under året upptäcktes Sveriges största förekomst av den hotade arten Klådris. Växtlokalen omfattar cirka 35 000 plantor vilket motsvarar cirka 75 % av landets kända förekomster av arten.

En ny regionaliserad rovdjursförvaltning infördes i Sverige från 2010 och som ett led i denna reform inrättades viltförvaltningsdelegationer vid länsstyrelserna för att brett belysa och sammanväga olika intressen och öka acceptansen för rovdjuren. Med tre års erfarenhet kan

Länsstyrelsen konstatera att konsekvenserna av regionaliseringen och av ökande rovdjursstammar, är omfattande och att viltförvaltningsarbetet är mycket resurskrävande. Rovdjursfrågorna är konfliktfyllda, uppfattningarna polariserade och kräver dialog och tid för de processer som ska vara utgångspunkten för det ökade lokala inflytandet.

Arbetet med att dokumentera verksamheter som kan ha medfört föroreningsskador i marken har fortsatt. Dessa uppgifter har kommunicerats med berörda och med tillsynsmyndigheter för att informera om risken och behovet av ytterligare kontroll och eventuella åtgärder. Viss sanering av förorenade områden har skett.

Vid Länsstyrelsen finns en stor erfarenhet av arbetet med vattenfrågor såväl när det gäller näringsutveckling inom fisketurism, som inom vattenvård och vattenförvaltning i olika former. Länet utgör också navet i den utveckling som sker inom det snabbt växande vattenbruket, framför allt när det gäller matfiskodling. Länsstyrelsens ambition är att fortsätta utveckla vattenarbetet mot att bli ett nationellt kunskapscentrum för inlands- och fjällvattenfrågor.

Länsstyrelsen utarbetar åtgärdsplaner för hanterbara vattensystem, med utgångspunkt från Bottenhavets åtgärdsprogram. Beslut om den första planen, Långanplanen, har fattats under året efter en lång och bred förankringsprocess.

Omdömesmyndigheten

Länsstyrelsen ställs ofta inför svåra, känsliga och konfliktfyllda avvägningar mellan olika intressen som gör anspråk på nyttjande av samma resurs. Intressenter kan vara exploatörer, turism, rennärning, ortsbefolkning, vatten- och vindkraft, bevarandointressen, jakt och fiske, friluftsliv, olika riksintressen, eller annat som ska vägas mot varandra. Länsstyrelsens roll blir därför att samordna, mäkla, medla, kompromissa och slutligen ikläda sig rollen av den tvärssektoriella ”omdömesmyndighet” som beslutar i frågan. Länsstyrelsen besitter stor kunskap om fjällområdets och inlandets förhållanden när dessa komplexa och känsloladdade frågor hanteras. Vår bedömning är att detta är en av de viktigaste rollerna för Länsstyrelsen och att vi genom mångårig erfarenhet har särskilt goda förutsättningar för att hantera dessa frågor professionellt.

Goda samarbeten

Länsstyrelsen har goda relationer och ett gott samarbete med en lång rad andra myndigheter och organisationer. Tillsammans med grannlandet Västernorrland finns ett etablerat samarbete i många konkreta verksamhetsfrågor, där länen bereder ärenden åt varandra, backar upp vid sjukdom och semester, arrangerar utbildningar och driver utvecklingsprojekt gemensamt.

Länsstyrelsen har under året bidragit starkt till utförandet av uppdrag 57 i regleringsbrevet om ökad tillsyn enligt miljöbalken av vattenverksamheten med fokus på kraftverk, dammar och vattenreglering. Länsstyrelsen tillhandahöll en erfaren tillsynshandläggare som arbetade inom flera angränsande länsstyrelser för att erhålla en gemensam bas för arbetet.

Länsstyrelsens vattenlaboratorium är ett gott exempel på samverkan mellan många länsstyrelser, där syftet är att åstadkomma högkvalitativa analyser inom kalkeffektuppföljningen till lägsta möjliga kostnad. Sedan tidigare utför Länsstyrelsen i Jämtlands län, enligt samarbetsavtal, vattenanalyser åt länsstyrelserna i Västerbotten, Västernorrland, Jönköping, Kalmar, Västra Götaland, Värmland och Kronobergs län. Under 2012 utökades skaran med Skåne och Blekinge län. Det totala antalet prover som analyserades under 2012 var drygt 15 000 stycken för de tio länen.

Under åren 2009-2012 har de fyra nordliga länsstyrelserna, Region Jämtland och Region Västerbotten drivit ett gemensamt projekt kring klimat- och energifrågor under namnet "Energisamverkan Norr". Projektet har utifrån de länsvisa klimat- och energistrategier som länsstyrelserna har i uppdrag av regeringen att ta fram för respektive län, identifierat gemensamma områden och i ett bredare perspektiv arbetat över en större yta med dessa områden. Efter konferensen *Energivision Norr* som genomfördes som slutpunkt för projektet bestämdes att den framgångsrika samverkan ska fortsätta och breddas genom att även bjuda in de politiska organisationer och universitet som inte deltagit hittills.

Myndighetssamverkan i Östersund genomförs med Arbetsförmedlingen (Af-resor) när det gäller resebyråtjänster, Polisen och Folkhälsoinstitutet bland annat i utbildnings- och upphandlingsfrågor. Länsledningen har regelbundna överläggningar med kommunalråden i länets alla kommuner och även med länets riksdagsledamöter. Länsstyrelsens Näringslivsråd, med direkt medverkan från företagen, träffar landshövdingen regelbundet. Genom Näringslivsrådet kan företagens direkta syn på verksamheter inom Länsstyrelsen smidigt fångas upp.

Regionförbundet Jämtlands län har nu funnits i två år och Länsstyrelsen har tillsammans med Regionförbundet utvecklat ett nära och väl fungerande samarbete såväl i vardagsfrågor som i gemensamma projekt, exempelvis Jämtland House, som beskrevs i inledningen.

Tillsammans med Estrad Norr, Jämtlands läns musik och teater, arrangerade Länsstyrelsen för tredje året en uppskattad och välbesökt musikvecka för allmänheten i residensträdgården, sista veckan i juni. Där bjöds på varierad underhållning med musik och artister med anknytning till länet.

Närheten till Norge medför frekventa kontakter och samarbeten med grannfylkena i Nord- och Sör-Trøndelag. Landshövdingen med närmaste medarbetare har haft träffar i konkreta gränsregionala frågor med kollegorna fylkesmännen under året. Här utgör Interregprogrammet Sverige-Norge en värdefull bas för finansieringen av samarbetsprojekt, exempelvis för att upprätta gränsöverskridande GIS-underlag, gemensam information om biologisk mångfald, förvaltning av skyddade naturområden och bevarande av fjällräv.

De sex nordligaste länsstyrelserna har inom krishantering utvecklat ett systematiskt samarbete inom ramen för NordSam. Trygghetens Hus¹ är ett annat exempel inom krishanteringsområdet som också visar på goda samarbeten. Länsstyrelsen är projektledare för att fortsatt utveckla detta framgångskoncept som är mycket uppmärksammat både nationellt och internationellt med många studiebesök till följd.

En gemensam insats för att bekämpa faunakriminalitet gjordes tillsammans med Länsstyrelsen i Västerbottens län och Rikskriminalpolisen under 1½ månad sommaren 2012, då ett interimistiskt naturreservat med tillträdesförbud inrättades på båda sidor om länsgränsen i Stekenjokkfjällen. Syftet var att förhindra plundring av fågelbon. Beslutet medförde en omfattande dialog med lokalt boende och turistföretag samt en stor tillsynsinsats i samverkan mellan Länsstyrelsen och Polisen.

¹ I Trygghetens hus samverkar och ingår Jämtlands Läns Landsting, Jämtlands Räddningstjänstförbund, Kriminalvården, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Polismyndigheten i Jämtlands län, SOS Alarm, Svenska kyrkan, Tullverket, Åklagarkammaren.

16 300 ärenden har avgjorts

Länsstyrelsen har fattat beslut i närmare 16 300 diariet förda ärenden under 2012, vilket är cirka 1 000 stycken färre än under 2011, motsvarande en relativ minskning med 5.8 %. Antalet ärenden äldre än två år har ökat från 161 till 285 stycken. Öppna ärenden följs upp varje kvartal samt i samband med den årliga redovisningen till Justitiekanslern.

Organisationsutveckling

Det interna utvecklingsarbetet har alltmer koncentrerats på utveckling av de mjuka delarna. Ett internt projekt har arbetat med processkartläggning och analys av ärendeflöden och ett omfattande värdegrundsarbete, där all personal deltar, har startats under året. Värdegrundsarbetet följer det upplägg som tagits fram av Kompetensrådet för utveckling i staten, KRUS.

Ekonomi – följer plan

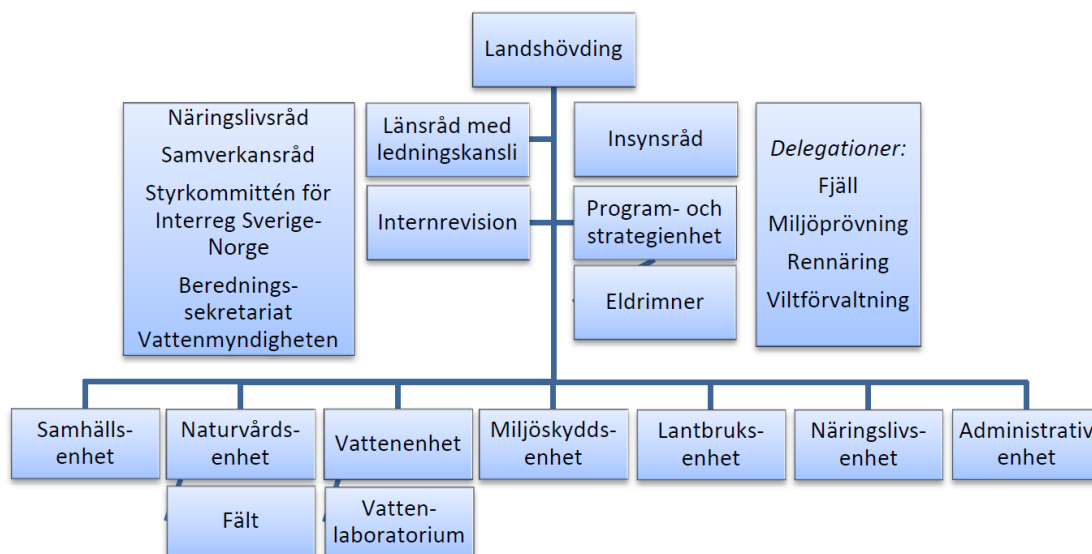
Länsstyrelsen har god kontroll över sin ekonomi, trots att medelstilldelningen är svår att överblicka och förutse på grund av att förvaltningsanslaget utgör mindre än hälften av verksamhetens finansiering. Personalavvecklingen enligt det besparingspaket som utarbetades i slutet av 2011 följer plan och allt tyder på att Länsstyrelsen når ekonomisk balans till 2014. Under året har Miljöprövningsdelegationens verksamhet och vissa förvaltningsuppgifter överförts från Länsstyrelsen i Jämtlands län till Västernorrlands län, tillsammans med de medel som finansierar verksamheten. Ingen verksamhetsövergång av personal skedde.

Östersund i februari 2013

Britt Bohlin
landshövding

Organisation 2012

Landshövding: Britt Bohlin.

Insynsråd: Länsstyrelsen är en enrådighetsmyndighet vilket innebär att landshövdingen svarar direkt inför regeringen och att myndigheten har ett Insynsråd istället för styrelse.

Länsråd med ledningskansli: Länsråd, biträdande länsråd, landshövdingens sekreterare, administratör och husfru.

Internrevision: Länsstyrelsens internrevisor är formellt direkt underställd landshövdingen men tillhör i administrativt hänseende ledningskansliet.

Enheter

Program- och strategienhet: Programarbete, tillväxt och näringslivsutveckling, internationalisering, rennäring. Koordinering av Länsstyrelsens profilområden, utvecklingsinitiativ och internt förbättringsarbete. Dessutom projektet *Eldrimner*, inom småskaligt mathantverk.

Samhällsenhet: Samhällsplanering- och boende, infrastrukturplanering, samhällsberedskap, jämställdhet, integration, alkohol, narkotika, dopning och tobak, folkhälsa, miljömål, energi- och klimatfrågor, juridik och rättsfrågor, markupplåtelser, upphandling och kulturmiljö.

Naturvårdsenhet: Naturskydd, naturförvaltning, Naturum, vilt- och jaktfrågor inklusive upplåtelser och fältarbetsgrupp.

Vattenenhet: Fisketurismutveckling, förvaltning av fisket på renbetesfjällen, kalkning, miljöövervakning, vattenmiljömålsarbete, vattenförvaltning, beredningssekretariat och miljölabb.

Miljöskyddsenhet: Tillstånd och tillsyn enligt Miljöbalken. Tillståndsprövning av till exempel miljöfarlig verksamhet, transporter, vattenskyddsområde, kemikaliehantering, energitorvtakter. Tillsyn: Förebyggande och operativ tillsyn inom miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Efterbehandling av förorenade områden.

Näringslivsenhet: Interreg, strukturfonder, projekt- och företagsstöd och landsbygdsprogram.

Lantbruksenhet: Lantbruksstöd, djurskydd, livsmedelskontroller, veterinära frågor, rådgivning inom lantbruk samt förvärvsärenden av jordbruksfastigheter.

Administrativ enhet: Ekonomi, controller, personal, informationsfrågor, arkiv, diarium, reception, lokalvård och vaktmästeri.

Delegationer

Till Länsstyrelsens organisation finns också delegationer kopplade:

Fjälldelegationen: En gemensam delegation för länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Fjälldelegationen är ett organ för samverkan i fjällfrågor med inriktning mot en hållbar utveckling i landets fjällområden.

Miljöprövningsdelegation: Prövar och fattar beslut om tillstånd för verksamheter med stor miljöpåverkan. Fanns vid Länsstyrelsen 1 januari till 31 maj 2012. Därefter koncentrerades verksamheten till länsstyrelsen i Västernorrland.

Rennäringsdelegation: Prövar ärenden om friköp av mark och upplåtelse av mark, jakt och fiske på statens mark samt är ett samrådsforum i frågor som rör rennäringen.

Viltförvaltningsdelegation: Beslutar om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen i länet. Vidare beslutas om förvaltning av älgstammen, licensjakt, skyddsjakt, bidrag och viltskadeersättning.

Rådgivande organ och andra grupperingar

Samverkansråd: Samverkansrådet är ett organ för samverkan om rovdjursförvaltning mellan länsstyrelserna i norra samverkansområdet, som omfattar Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län samt med Sametinget.

Näringslivsråd: Näringslivsrådet är ett initiativ från Landshövdingen för att skapa ett forum för dialog mellan representanter för näringslivet, Länsstyrelsen och Regionförbundet i frågor som rör företagen och näringslivsutveckling. Näringslivet är representerat av nio företagare.

Styrkommittén för Interreg Sverige-Norge: Förordar urval av ansökningar om projektstöd till de projekt som kommittén anser ska stödjas, innan Länsstyrelsen fattar beslut om stöd.

Beredningssekretariat för Vattenmyndigheten: Länsstyrelsen i Västernorrlands län är vattenmyndighet i Bottenhavets vattendistrikt, där Jämtlands län ingår. Vattenmyndigheten har en vattendelegation som fattar beslut om miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. På Länsstyrelsen i Jämtlands län finns ett beredningssekretariat som övervakar tillståndet i länets vatten, utövar tillsyn över verksamheter med koppling till vatten och att hjälper Vattenmyndigheten med att genomföra vattendirektivet.

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

1. Länsstyrelsen ska redovisa sina insatser och sin bedömning av uppnådda resultat för sin uppgift att verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Indikatorer

I länsstyrelsernas regleringsbrev 2011 fick Länsstyrelsen i Örebro uppdraget att samordna arbetet med att utarbeta enhetliga indikatorer som beskriver hur resultat förhåller sig till målet att nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Detta uppdrag fick en fortsättning i regleringsbrevet 2012 där Länsstyrelsen i Örebro skulle samordna arbetet och bland annat föreslå ett urval av indikatorer som ska kunna mäta resultat av länsstyrelsernas arbete. Rapporten lämnades till regeringskansliet i juni 2012. Genom ett separat beslut bestämde Socialdepartementet därefter att föreslagna indikatorer skulle användas redan i årsredovisningen för 2012. Det är följaktligen första året som Länsstyrelsen presenterar och analyserar indikatorer inom fem olika områden. Avsikten är att presentera en tidsserie med data över en treårsperiod men för vissa indikatorer har det bara varit möjligt att redovisa en serie på två år i årsredovisningen 2012. Från och med årsredovisning 2013 kommer det att presenteras en treårig tidserie för samtliga indikatorer.

Areella näringar, landsbygd och livsmedel utgiftsområde 23

Sysselsättning	2012	2011	2010
Antal kvinnor sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till totalt antal kvinnor sysselsatta i länet (avser dagbefolkning) (%).		11	11
Antal män sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till totalt antal män sysselsatta i länet (avser dagbefolkning) (%).		20	20
Antal sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till totalt antal sysselsatta i länet (avser dagbefolkning) (%).		15	15
Nyföretagande	2012	2011	2010
Antal nystartade företag av kvinnor utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till nyföretagande i länet (%).		19,4	17,1
Antal nystartade företag av män utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till nyföretagande i länet (%).		38,4	37,2
Antal nystartade företag utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till nyföretagande i länet (%).		57,8	54,4

Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Sysselsättning

Jämtlands län är ett län med många boende utanför tätorter samtidigt som det är ett småföretagarlän med många "landsbygdsföretag". Detta återspeglas i sysselsättningen på landsbygden där länet ligger dubbelt så högt som rikssnittet. Andelen sysselsatta på landsbygden har inte ändrats de senaste två åren.

Nyföretagande

Även indikatorerna kring nyföretagandet på landsbygden speglar att länet har många boende på landsbygden. Andelen nyföretagande är även här dubbelt så högt som rikssnittet. Här ses en ökning av andelen företagstarter för både män och kvinnor mellan 2010 och 2011 vilket är positivt.

Viktigt med attraktiva livsmiljöer och kvinnors företagande

Den demografiska utvecklingen är en utmaning för länet där bristen på unga kvinnor leder till ett födelseunderskott. I en studie konstateras att två orter i länet, Duved och Funäsdalen, haft en sammantagen positiv födelseutveckling 2000-2010^[1]. Det konstateras att några gemensamma drag hos attraktiva orter är förekomsten av eldsjälar och starka sociala nätverk. Grundförutsättningarna för att attrahera nyinflyttning eller behålla sin befolkning är bra infrastruktur, god offentlig service, närhet till arbetsmarknader och attraktivt boende. Utvecklingen av starka turistdestinationer i länet är positivt för att skapa sysselsättning och företagande för både män och kvinnor. Jämställdhetspolitiken stödjer utvecklandet av miljöer och arbetsmarknader anpassade till kvinnors och mäns livsvillkor. Länsstyrelsen anser att det är av största vikt att hänsyn tas till både kvinnors och mäns villkor inom samhällsplanering, stödåtgärder och integration för att bibehålla en hög attraktionskraft på landsbygden.

Länsstyrelsen har också gjort en uppföljning av den analys som gjordes 2010 kring hur stöd fördelades till män respektive kvinnor. Där framgår att länet har relativt många kvinnor som startar nya företag. När det gäller stöd till kvinnor som driver företag har andelen ökat från 10 % till 18 % för perioden 2010-2011 jämfört med 2008-2009 avseende stödformerna *Regionalt bidrag till företagsutveckling* samt *Regionalt Investeringsstöd*. I Landsbygdsprogrammet har 17 % av stöden gått till kvinnor. Länsstyrelsen konstaterar att det skett en viss ökning av andelen stöd till kvinnor som driver företag men att den är alldeles för låg i förhållande till andelen kvinnor som driver företag och i förhållande till andelen kvinnor som startar nya företag. Det är också strategiskt viktigt för länet att fler kvinnor ges möjlighet att utveckla företag som en del i att råda bot på den demografiska obalansen länet har. Denna analys har Länsstyrelsen kommunicerat med Regionförbundet utifrån att de har upphandlat en förstudie för att studera förutsättningarna för kvinnors företagande inom ramen för programmet *Kvinnors företagande*. I detta sammanhang har Länsstyrelsen också deltagit i diskussioner om att, i samarbete med Regionförbundet och Almi, anordna en uppföljningsdag kring kvinnors företagande. Dagen planerades ursprungligen till november 2012 men sköts upp till början av 2013 på grund av att många andra evenemang i Östersund planerades till samma tidpunkt.

[1] Orter med befolkningsökning. Exempel på "attraktiva" orter perioden 2000-2010. Rapport 2011:11. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik utgiftsomr. 18

Detaljplaner	2012	2011	2010
Antal överprövade detaljplaner		0	0
Antal upphävida detaljplaner		0	0
Strandskyddsdispenser	2012	2011	2010
Antal strandskyddsdispenser som Länsstyrelsen har överprövat		2	3
Antal strandskyddsdispenser som Länsstyrelsen har upphävt		1	3

Källa: Boverket,

2010: Uppföljning av strandskyddsbeslut 2010. Naturvårdsverket ärendenr NV-00711-11, tabell 5

2011: Uppföljning av strandskyddsbeslut 2011. Naturvårdsverket ärendenr NV-00289-12, tabell 4

Kommentar kring ovanstående indikatorer*Detaljplaner*

Länsstyrelsen har inte prövat eller upphävt någon detaljplan under 2012. Detta är i linje med tidigare indikatorvärden för 2010 och 2011. Generellt kan man konstatera att kommunerna anpassar eller ändrar sina detaljplaner när risk finns för att Länsstyrelsen kan komma att åbe-ropa en prövning enligt plan- och bygglagen. Under 2012 har Länsstyrelsen till exempel uppmärksammat att en detaljplan i Åre kommun riskerade att överprövas på grund av påtagligt skada på riksintresse för kulturmiljövård. Detaljplanen ändrades av exploitören och kommunen så att påverkan på riksintresset blev acceptabel.

Strandskyddsdispenser

Antal strandskyddsdispenser som överprövats och upphävts av Länsstyrelsen har ökat procentuellt i förhållande till antalet strandskyddsdispenser som kommit in för granskning. Antalet dispenser är 117 under 2012 varav elva överprövats och nio upphävts. Detta att jämföra med 111 dispenser för år 2011 och 181 dispenser år 2010. Utvecklingen kan förklaras med att Länsstyrelsen har ökat arbetsinsatsen i frågan.

Allmän miljö- och naturvård utgiftsområde 20

Biologisk mångfald	2012	2011	2010
Markåtkomst produktiv skog, antal hektar	10 694	377	4 647
Förekomst av rovdjur i länet	2012	2011	2010
Antal vargrevir med föryngringar		0,50	0,50
Vattenmiljö	2012	2011	2010
Antal ytvattenförekomster som uppnår hög eller god ekologisk status i förhållande till totala antalet i länet (%).	64	64	64
Antal grundvattenförekomster som uppnår god kvantitativ status i förhållande till totala antalet i länet (%).	100	100	100
Antal grundvattenförekomster som uppnår god kemisk status i förhållande till totala antalet i länet (%).	100	100	100
Mark	2012	2011	2010
Antal sanerade objekt i förhållande till inventerade objekt i riskklass 1 (%).		0	0
Förnybar energi	2012	2011	2010
Installerad effekt MW (megawatt) i vindkraftverk.		215,5	181
Producerad el, antal MWh (megawattimmar) som kommer från vindkraft.		549 521	269 265

Källa: Naturvårdsverket,

2010: Ulv i Skandinavien, statusrapport för vintern 2010-2011. Høgskolen i Hedmark Oppdragsrapport nr 1-2011

2011: Varg i Skandinavien och Finland, slutrapport från inventering av varg vintern 2011-2012. Högskolan i Hedmark Uppdragsrapport nr 6-2012

VattenInformationssystemSverige-databasen, Havs- och vattenmyndigheten, EfterBeHandlingsdatabasen Vindkraftsstatistik 2011 (Statens Energimyndighet ES 2012.02)

Kommentar kring ovanstående indikatorer*Biologisk mångfald*

Ökningen av inlöst produktiv skog beror på att den inventering som gjordes åren 2007 till 2009 under 2012 har färdigförhandlats och börjat lösas in.

Förekomst av rovdjur i länet

Jämtlands län delar två revir med två angränsade län. Reviren har under 2012 haft konstaterad föryngring vilket för 2012 ger länet totalt 1,0 föryngring. En ökning från 0,5 till 1,0. Siffran är dock ännu inte offentligt fastställd.

Vattenmiljö

Förändringar i vattenförekomsternas status sker i sexårscykler. Eventuella statusförändringar kan därför avläsas först efter 2015.

Länsstyrelsen har tillsammans med Vattenmyndigheten i Bottenhavet genomfört en workshop, *Planera för vatten*, med stor uppslutning av tjänstemän från kommunernas olika förvaltningar och politiker. Vikten av planering för vatten och samordning framgick tydligt. Som ett led i detta har Länsstyrelsen påbörjat ett arbete med regional vattenförsörjningsplanering, som syftar till att identifiera vattenresurser som är regionalt viktiga för dricksvattenförsörjningen, både idag och på lång sikt. Arbetet beräknas vara klart under hösten 2013. Samverkan med kommunerna är en viktig del. Länsstyrelsens arbete med att ta fram åtgärdsplaner för vattensystem i Jämtlands län kan också ses som ett led i arbetet med att sammanfatta och förmedla kunskap om länets vatten och speciellt vilka åtgärder som behöver prioriteras för att bevara eller uppnå god status i länets vatten.

Två av de 220 grundvattenförekomster som ingår i vattenförvaltningen i Jämtlands län har bedömts ha en risk för påverkan på grundvattenkvaliteten, baserad på en modellering av påverkansrisken. Undersökningar för att verifiera statusen i dessa två förekomster pågår. Provtagning och analys av grundvattenkvaliteten i en av förekomsterna görs i samarbete mellan Vatten- och Miljöskyddsenheterna då det är kopplat till arbetet med efterbehandling av förorenade områden. Alla grundvattenförekomster har bedömts ha god kemisk och kvantitativ status. Statusklassningarna av grundvattnets kvalitet och kvantitet kan dock betraktas som osäkra då de är baserade på ett bristfälligt underlag. Som ett led i detta håller övervakningsprogram för grundvatten på att utformas.

Mark

Arbete och undersökning pågår vid samtliga riskklass 1 områden i länet men Länsstyrelsen har inte till fullo sanerat något objekt. Statusen för objekten är följande:

- *Järpens massafabrik*: En åtgärdsförberedande utredning har påbörjats under hösten.
- *Äggfors massafabrik och skrotåtervinning*: En genomförd ansvarsutredning pekar ut några verksamhetsutövare som ansvariga. De ansvariga verksamhetsutövarna har förelagts att utföra mark- och grundvattenundersökningar.
- *Hissmofors sulfidfabrik*: Vattenundersökningar har utförts under hösten 2012 och en intensiv tillsyn har bedrivits i samband med ombyggnad av vattenkraftverk och längs väg genom området.

Förnybar energi - vindkraft

Preliminärt installerad effekt under 2012 är 267 MW och producerad el 654.050 MWh. Installerad effekt ökade med cirka 20 % och produktionen med cirka 15% i jämförelse med 2011. Länet får allt fler vindkraftsparker och många fler är under byggnation och kommer i drift allt eftersom. Alla kommuner har antagit ett tematiskt tillägg till översiktsplanen där lämpliga områden för större etableringar pekas ut. I många av dessa områden har vindkraftsetableringar fått tillstånd. Sammanlagt 610 verk har tillstånd och 395 verk är i pågående tillståndsprövningar. Ökningen kommer sannolikt att bli ännu större nästa år då cirka 260 verk som har tillstånd är i byggskedet. De flesta berör de stora Statkraft-SCA etableringar i östra Jämtland.

Jämställdhet utgiftsområde 13

Nystartade företag	2012	2011	2010
Antal nystartade företag av kvinnor i förhållande till totalt antal nystartade företag i länet (%)		34,7	33,4
Antal nystartade företag av män i förhållande till totalt antal nystartade företag i länet (%)		65,3	66,6
Mäns våld mot kvinnor	2012	2011	2010
Anmällda misshandelsbrott inomhus mot kvinnor 18 år eller äldre, där förövaren är bekant eller obekant med offret. Antal per 100 000 av medelfolkmängden 18 år eller äldre	202	223	193

Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS), Brottsförebyggande rådet

Kommentar kring ovanstående indikatorer*Antal nystartade företag*

Länsstyrelsens påverkan på andelen nystartade företag i regionen, både för kvinnors som för mäns företag, bedöms vara marginell. Länsstyrelsen har fortsatt att hantera stöd i form av tillväxtcheckar för kvinnor som vill utveckla sina företag inom ramen för programmet Kvinnors företagande. Totalt har 49 företag beviljats stöd med 1 596 tkr under 2012.

Mäns våld mot kvinnor

Mörkertalen inom området är stora vilket medför stor osäkerhet om vad statistiken står för. Exempelvis kan ett gott arbete från myndigheterna bidra till ökad anmälningsbenägenhet. Anmälningarna kan också minska genom att allt bättre stödstrukturer ger ökade möjligheter att bryta upp ur ett förhållande utan att anmäla. Centrum Mot Våld, CMV, rapporterar att de tidiga kontakterna ökat under året. Det är positiva och snabba effekter från en verksamhet som verkat relativt kort tid.

Arbetet med att motverka våld i nära relationer, det vill säga mäns våld mot kvinnor i nära relationer, hedersrelaterat våld samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål har fortsatt att utvecklas. Länet har många små kommuner och orter och för brottsoffren kan små orter innebära problem med hänsyn till den personliga integriteten. För handläggare, skol- och omvårdnadspersonal kan det vara svårt att upprätthålla spetskompetens inom flera olika områden. Länsstyrelsens strävan har varit att oavsett vilken kommun en person befinner sig i ska skydd och stöd vara likvärdigt och av hög kvalitet. I syfte att uppnå detta har en fortsatt förankringsprocess för ett länsövergripande kunskaps- och mottagningscentrum, CMV, genomförts med berörda myndigheter. Befintliga lokala och regionala nätverk har under året fått ny kunskap och haft regelbundna möten med Länsstyrelsen som samordnare. Nya aktörer har tillkommit, bland annat har Landstinget tillkommit i länets prostitutionsgrupp. För aktiviteter se redovisning i Integration(85*) under regleringsbrevsuppdrag 85.

Samverkan mellan myndigheter är central för arbetet med våld i nära relationer. Styrgruppen för myndighetssamverkan träffas regelbundet och anordnar årligen en gemensam konferens på olika teman. 2012 års tema var *Sekretess för vem* med operativ personal, chefer och politiker som målgrupp. Under året har även den regionala överenskommelsen reviderats och utvecklats av styrgruppen, vidare har en regional handlingsplan utformats och samverkan mellan frivilliga organisationer och myndigheter har förbättrats. Arbetet med kompetens- och metodstöd till kommunerna och ideella organisationer har påbörjats och förankrats under 2012 för att lägga grunden för konkreta aktiviteter under kommande år. Detta innebär en stor vinst för brottsoffren.

Integration utgiftsområde 13

Nyanlända flyktingar eller andra skyddsbehövande	2012	2011	2010
Antal kommuner som tecknat överenskommelser om flyktingmottagande i förhållande till antal kommuner inom länet (%).	100	100	100
Antal platser per 10 000 invånare i länet	26,6	26,9	24,7
Ensamkommande flyktingbarn	2012	2011	2010
Antal platser per 10 000 invånare i länet	9,9	9,9	9,0

Källa: Migrationsverket, Befolkningsstatistik från SCB

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Nyanlända flyktingar eller andra skyddsbehövande

Länsstyrelsen har en löpande överenskommelse om mottagande av nyanlända, omfattande totalt 300-350 platser, med samtliga kommuner i länet. Antalet är i stort sett detsamma som för 2011 vilket innebär att indikatorvärdet för året inte förändrats nämnvärt. Antalet platser har under 2012 motsvarat det länstal på 340 platser som Arbetsförmedlingen fastställt för året.

Antalet överenskomna platser 2012 per 10 000 invånare i länet ligger bland de högsta i landet, 26,6 platser i förhållande till riket som ligger på 16,8 platser. Det faktiska mottagandet i länet under 2012 kommer, liksom 2011, att något överstiga det överenskomna antalet platser.

Som en konsekvens av den stora utökningen av antalet asylsökande till landet har Arbetsförmedlingen under 2012 skrivit upp det så kallade länstalet för Jämtlands län från 340 till 850 platser för 2013. Detta är en omfattande utökning i förhållande till befintligt antal platser och övriga län. Utökningen av länstalet har inneburit att Länsstyrelsen under hösten 2012 har bedrivit ett omfattande arbete för att omförhandla befintliga överenskommelser med kommunerna. Resultatet har blivit att antalet överenskomna platser för kommande år kommer att drygt fördubblas i förhållande till 2012 vilket Länsstyrelsen betraktar som ett mycket gott resultat.

Ensamkommande flyktingbarn

Sju av länets åtta kommuner har också en överenskommelse om mottagande av ensamkommande flyktingbarn. Sammanlagt omfattar överenskommelserna 125 platser varav 29 platser är avsedda för asylsökande barn. Flertalet kommuner startade sitt mottagande under senare delen av 2010 med ytterligare utökningar av antalet mottagna under 2011 vilket inneburit att länet under den perioden haft flest antal platser i landet i förhållande till befolkningen. Antalet har legat på 9-9,9 platser per 10 000 invånare i förhållande till riket som under samma period legat på 2,1-2,9 platser. Mot bakgrund av det stora behovet av ytterligare platser för ensamkommande barn har Länsstyrelsen under året, i samband med förhandlingarna om utökningen

av platser för nyanlända, haft en dialog med kommunerna om behovet ett utökat mottagande av ensamkommande barn. Dialogen har tyvärr inte lett till någon utökning av antalet platser för 2012. Kommunerna hänvisar till den tidigare utökningen och att de behöver bygga upp och stärka den befintliga verksamheten innan de kan utöka platsantalet ytterligare. Trots att antalet platser inte ökat under året har länet ändå näst flest antal platser i förhållande till befolkningen. För 2012 har länet legat på 9,9 platser i förhållande till riket på 3,3. Länsstyrelsen räknar med att antalet platser kommer att utökas något under kommande år men inte i någon större omfattning. Länsstyrelsen har en kontinuerlig dialog med länets kommuner om kapacitet och beredskap för mottagande av ensamkommande barn, både när det gäller möjligheter till utökning av antalet platser och stöd till kompetensutveckling i befintlig verksamhet.

Arbetet med nationella mål

Länsstyrelsens verksamhet styrs i stor utsträckning av de krav som fastlagda nationella mål inom många områden och sektorer ställer. De nationella målen kompletterar ofta varandra men står inte heller sällan i konflikt. Det grundläggande förhållningssättet vid de avvägningar mellan olika mål som måste göras utgår från det övergripande målet om en *långsiktigt hållbar utveckling*. Även länets profilområden – *naturmiljö och fjäll, vatten, EU-program och utveckling av landsbygden* – är vägledande i arbetet med nationella mål då de på ett tydligt sätt definierar regionala förhållanden och förutsättningar.

Under verksamhetsåret har Länsstyrelsen bland annat genomfört insatser inom följande:

- Bidragit med kunskapsunderlag, erfarenheter med mera i Regeringskansliets arbete inför kommande programperiod för såväl strukturfondsprogram som landsbygdsutvecklingsprogram. EU:s sammanhållningspolitik och jordbrukspolitik är av mycket stor betydelse för möjligheterna att ta till vara utvecklingsmöjligheter i Jämtlands län. Resultaten av insatserna går inte att direkt härleda till olika insatser utan de blir ett utfall av förhandlingar på EU-nivå och central nivå.
- Länsstyrelsen har under året utarbetat en bredbandsstrategi för Jämtlands län – *mot år 2020*. I strategin förs det nationella målet in om att 90 % av alla hushåll och företag ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/sek år 2020. Strategin är färdig för beslut såväl inom Länsstyrelsen som i Regionförbundet Jämtlands län.
- Under året har Länsstyrelsen bidragit till arbetet med en långsiktigt hållbar utveckling i fjällkedjan på flera sätt. Bland annat har fjällkedjans betydelse för att målet om en fördubblad turism i Sverige år 2020 uppmärksammas och präglat Länsstyrelsen stöd till turismföretag, destinationsutveckling med mera. Parallellt med detta har Länsstyrelsen också ansvarat för en förstudie inför bildandet av en ny nationalpark för Vålådalen-Sylarna-området. Turismen visar en positiv utveckling i länet – såväl vad gäller investeringar som antal besökare. Förstudien inför en ny nationalpark är klar och den kommer nu att ligga till grund för ställningstaganden om fortsatt arbete.
- Det nationella centrumet för mathantverk, Eldrimner, är av stor betydelse för utvecklingen av landsbygden. För Länsstyrelsens del har det varit angeläget att ge Eldrimners verksamhet så goda förutsättningar som möjligt, såväl finansiellt som i övrigt.
- Länsstyrelsen har också fortsatt arbetet i Näringslivsrådet där nio representanter från företag i länet träffats tre gånger för att diskutera olika frågor där länsstyrelsen ser en stor vikt av att få företagens synpunkter. Genom Näringslivsrådet kan Länsstyrelsen bättre samordna tvärsektoriella frågor gentemot företagen på ett bättre sätt och förmedla regeringens och riksdagens syn på bland annat näringslivsutveckling.

Länsstyrelsen har även arbetet med att skapa insikt om Länsstyrelsens mångfacetterade arbete och länets potential för att fortsatt kunna bidra till välfärdutvecklingen i landet har betydelse för de nationella målens genomslag praktiskt och konkret. Inom ramen för detta arbete har informationsmaterial tagits fram bland annat *Fjällområdet – en stor möjlighet med många utmaningar* och mötesplats *Jämtland House* har genomförts. Jämtland House var en mötesplats i Stockholm där företrädare för länet hade möjlighet att under tre dagar informera och diskutera angelägna mål- och utvecklingsfrågor med beslutsfattare från främst regering och riksdag.

Exempel på arbetet med nationella mål

Miljöövervakning

Miljöövervakningen genomförs enligt gällande program för 2009-2014. Övervakning av effekterna av klimatförändringar i fjällen utgör en viktig del av programmet. Klimatförändringarnas effekter kommer med största sannolikhet att märkas först i länets fjällvatten. I samarbete med övriga fjällän bedrivs ett utvecklingsarbete i syfte att ta fram relevant metodik för denna fjällvattenövervakning. Jämtlands län har huvudansvaret i arbetet och genomför bland annat tester av metodik för ljus- och produktionsmätningar i fjällsjöar. En strategi för övervakning av klimateffekter i fjällsjöar blev klar i mars 2012.

Levande sjöar och vattendrag

Kalkningsverksamheten är Länsstyrelsens mest omfattande miljömålsarbete och det viktigaste verktyget för att upprätthålla biologisk mångfald intill dess att miljökvalitetsmålet *bara naturlig försurning* har uppnåtts. Utsläppen av svavel och kväve är de viktigaste källorna till försurningen. Den generella bilden är att återhämtningen har avstannat och att i de värst drabbade områdena av länet sker en viss försämring jämfört med åren 2005-2007. Kalkningsinsatser har under många år genomförts främst inom länets fjällområden. Där kalkning behöver genomföras saknas många gånger farbara vägar vilket fördyrar insatserna betydligt. De höga insatskostnaderna innebär bland annat att kalkning utförd med helikopter minskar. Behovet av kalkning kommer att bestå under lång tid framöver för att pH-målet om ett pH på 6,2 ska kunna uppnås.

Lantbruksstöden

Lantbruket i Jämtlands län är en mycket viktig näring, både för att upprätthålla sysselsättningen och för att uppnå regionala miljömål men även för samhället i stort, till exempel för att göra landskapet attraktivare såväl för turism som för åretruntboende.

Lantbruket har även en stor del i att sköta landsbygdens infrastruktur, framförallt under vinterhalvåret. Det är därför av största vikt att lantbruket får sina EU-stöd i tid. Länsstyrelsen arbetar fortlöpande för en ännu effektivare och rättssäkrare handläggning samt för att de beslut som fattas ska vara lätta att förstå.

Länsstyrelsen har återigen nått ett högre resultat än den nationella målsättningen angående andelen av de i tid utbetalade stöden till länets lantbrukare samt även arbetat för att få större träffsäkerhet mot de nationella målen.

Trots att Länsstyrelsen med gott resultat hanterat stöden till lantbruket och trots att Länsstyrelsen bedömer att de flesta lantbrukare som är berättigade till stöd tar del av dessa så blir det allt mer uppenbart att lantbruksföretagen har svårt att upprätthålla sin konkurrenskraft främst inom mjölk- och köttproduktionen. Antalet företag men även produktionen minskar i allt snabbare takt. Länsstyrelsen bedömer att det krävs omfattande analyser inför kommande stödperiod om hur länet kan upprätthålla en konkurrenskraftig mjölk- och köttproduktion. En

sådan analys bör beakta marknadsmässiga, jordbrukspolitiska, landsbygds- och regionalpolitiska förutsättningar för livskraftiga jordbruksföretag i länet.

Länsstyrelsen har deltagit i Jordbruksverkets projekt Tulpan som tagit fram tekniskt underlag till nytt Landsbygdsprogram. Länsstyrelsen har vidare lämnat synpunkter på effekterna i länet av föreslagen kommande jordbrukspolitik och kommande Landsbygdsprogram. Synpunkterna visar på oro inför kommande politik för de jordbruksinriktningar som bedrivs i länet.

Djurskyddskontroller

Länsstyrelsen har under året utfört både planerad djurskyddskontroll och kontroller efter inkommen anmälan om brister i djurhållningar. Mer än 50 % av djurskyddskontrollerna har varit planerade kontroller vilket följer Jordbruksverkets riktlinjer. Endast 6 % av de planerade kontrollerna har haft brister som krävt uppföljande besök. Detta tyder på att djurskyddssituationen i länet som helhet är god. Under året har dock ett ärende med vanvård av katter resulterat i beslut om omhändertagande och djurförbud. Tre ärenden med allvarligare överträdelser har överlämnats till åklagare. Länsstyrelsen har deltagit i det nationella djurtransportprojektet och utfört 21 kontroller i samband med lastning och avlastning av lantbrukets djur och renar. Ett antal brister som rör dokumentation och skyltning av fordonen har upptäckts men några anmärkningar på djurskyddet i samband med transporterna har inte noterats.

Länsstyrelsens integrationsarbete

Länsstyrelsen har inom ramen för den regionala överenskommelsen om mottagning och etablering av nyanlända invandrare i Jämtlands län tagit fram ett informations-, kunskapsunderlag kring invandring och integration. Med detta som underlag har omfattande diskussioner förts med Regionförbundet och kommunerna i länet om betydelsen av ökad invandring. Genom detta bedömer Länsstyrelsen att insikten om befolkningsläget i länet och betydelsen av ökad invandring till länet ökat och att dessa frågor diskuteras mer allmänt och kommer att beaktas i länets regionala utvecklingsstrategi och att Regionförbundet kommer att ta fram en integrationsstrategi.

Länsstyrelsen anordnade två möten mellan länets kommuner och Migrationsverket under våren och försommaren för att undersöka möjligheten till att skapa asylboende i länets kommuner. Länsstyrelsen gjorde en snabb inventering över möjliga boenden i kommunerna. Detta resulterade i att Migrationsverket bestämde sig för att förhandla om asylboenden i fyra av länets åtta kommuner.

Under sommaren skrev Migrationsverket upp sina prognoser för asylsökande kraftigt vilket har lett till ökad intensitet i förhandlingar om asylboenden i länet där alla kommunerna deltagit. Detta har lett till att avtal om tillfälligt asylboende har slutits på två orter i länet, Grytan och Lit, där cirka 300 flyktingar från Syrien fått boende under hösten. Migrationsverket har också fullföljt förhandlingar med kommunerna och Länsstyrelsen bedömer att 240 till 290 permanenta platser samt 310 till 360 tillfälliga platser kan skapas i länet. Samtidigt kommer Migrationsverket att öppna ett kontor i Östersund. Länsstyrelsen bedömer att Migrationsverket gjort ett mycket omfattande och bra förhandlingsarbete i länet.

Parallellt med Migrationsverkets förhandlingar skrev Arbetsförmedlingen upp de så kallade länstalen för flyktingmottagning från 340 till 850 för Jämtlands län. Utifrån detta har Länsstyrelsen haft omfattande förhandlingar om att skriva upp överenskommelserna om flyktingmottagning med länets kommuner. Resultatet av detta arbete ser ut att i stort sett fördubbla antalet

överenskomna platser i kommunerna från 340 till nästan 700 vilket får ses som ett bra resultat.

Miljöskyddsarbetet

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att dokumentera verksamheter som kan ha medfört föroreningsskador. Dessa uppgifter har kommunicerats med berörda och med tillsynsmyndigheter för att informera om risken och behovet av ytterligare kontroll och eventuella åtgärder.

Länsstyrelsen har vidare under 2012 gjort en satsning på undersökningar, utredningar, tillsyn samt tillsynsvägledning gentemot tillsynsmyndigheter som stärker tillsynsarbetet. Länsstyrelsen har även haft träffar med olika mäklare i länet för att informera om reglerna som rör förorenade områden.

På ett *riskklass 1-objekt* har ansvariga verksamhetsutövare förelagts att genomföra miljöteknisk markundersökning vilket har utförts under året. Länsstyrelsen har bedrivit ett aktivt tillsynsarbete vid exploatering med följande marksanering utfört av exploatören vid ett annat *riskklass 1-objekt*.

Avseende regleringsbrevsuppdrag 57, om att länsstyrelserna ska utöva ökad tillsyn enligt miljöbalken av vattenverksamheten med fokus på kraftverk, dammar och vattenreglering, har Länsstyrelsen tagit aktiv del och tillhandahållit personal för andra länsstyrelser att nyttja. Samarbete har skett med länsstyrelserna i Västernorrlands, Gävleborgs samt Dalarnas län. Redovisning kommer att ske under 2013 direkt till Miljödepartementet i enlighet med uppdraget. Den samverkan som skett har haft syftet att söka effektivisera tillsynsarbetet samt utveckla arbetsmetoder, kompetensöverföring, metodöverföring med mera för att förbättra tillsynen. För dammsäkerhet har Svenska kraftnät tagit fram underlag för förstärkt och utvecklad dammsäkerhetstillsyn som nu provas.

Länsstyrelsen har även förstärkt tillsynen och arbetet inom tillsyn av vattenverksamheter varför tillsynsarbetet inom detta område förbättrats samt att Länsstyrelsen även sökt öka kompetensen genom kompetensutveckling.

Nationella mål i naturvården

Länsstyrelsen arbetar inom naturvården med flera nationella mål i sin dagliga verksamhet. De mål som berör naturvården är övergripande *Biologisk mångfald, Skydd av Natur, Jakt och Vilt, Friluftsliv, Skötsel och förvaltning, Inventering och uppföljning*. Här ingår de nationella miljökvalitetsmålen *Levande skogar, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö, Ett rikt växt och djurliv, Levande sjöar och vattendrag* och *Ett rikt odlingslandskap* samt de nationella målen för *Friluftsliv*.

I arbetet med bildande av naturreservat och naturvårdsavtal arbetar Länsstyrelsen för att nå de nationella målen *Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Storslagen fjällmiljö* och *Ett rikt odlingslandskap*, alla inom området *Biologisk mångfald*. I arbetet ingår även de nationella målen för *Friluftsliv*.

I arbetet med en adaptiv² viltförvaltning, inventering av rovdjursstammar och uppföljning av tillståndet i naturen arbetar Länsstyrelsen för att de nationella målen *Biologisk mångfald* samt *Jakt och vilt* ska nås.

Länsstyrelsen arbetar med prövning och tillsyn av större exploateringar, andra arbetsföretag och enskilda anspråk inom naturvårdsområdet. Till grund för ställningstaganden ligger alla de nationella mål som nämns ovan, särskilt målet *Storslagen fjällmiljö* och de nationella målen som finns för *Friluftslivet*.

I arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter, förvaltning av reservat och leder samt naturum strävar Länsstyrelsen mot alla de mål som nämns ovan. Detta arbete följer Länsstyrelsens regionala program för Värna Vårda Visa.

Länsstyrelsen bedrev under 2012 två LIFE projekt inom området skötsel med syfte att uppnå biologisk mångfald. Det ena projektet verkar inom miljömålet *Myllrande våtmarker* och det andra inom *Ett rikt odlingslandskap*.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Sektorsövergripande samordning

Länsstyrelsen inrättade 2011 Samrådsforum som ett organ för interna tvärsektoriella samordningsfrågor. Under året har 18 möten i Samrådsforum genomförts. Detta forum fungerar allt bättre för att identifiera frågor som kräver löpande samråd men även frågor som kräver utvecklingsinsatser för att samordning och samsyn skall bli bättre. Länsrådet leder detta arbete vilket är av stor strategisk betydelse. Under 2012 har som exempel frågor kring samråd där naturskyddsintressen och utvecklingsintressen behöver samordnas utvecklats. Länsstyrelsen har även påbörjat en process kring åkermarkens betydelse och hur länsstyrelsen mer samordnat skall förhålla sig i frågor där åkermark berörs. Även de frågor som har sitt ursprung i länsstyrelseinstruktionens § 5, de som kallas *sektorsövergripande uppgifter*, bevakas i Samrådsforum.

² Att vara adaptiv är att anpassa sig till nya förhållanden. Exempelvis *Adaptiv älgförvaltning* utgår från att förändring är norm. För att sätta tydliga mål krävs kunskap om älg-människa-miljö. För att ha uppsikt över vad som händer och hur tillståndet är i systemet krävs bra data, som har insamlats med metoder som är verifierade för älgförvaltningen.

Samordning av statliga myndigheters insatser

Vattenverksamhet

Länsstyrelsens vattenlaboratorium är ett gott exempel på en rättsäker, effektiv och samverkande statsförvaltning där syftet är att åstadkomma högkvalitativa vattenanalyser till lägsta möjliga kostnad. Laboratoriet är ackrediterat enligt kravstandarden SS-EN/IEC 17025:2005 för 18 analysvariabler. Intresset har under 2012 ökat för Länsstyrelsens laboratorietjänster. Under 2011 lämnade åtta län, Västernorrland, Västerbotten, Värmland, Jönköping, Kronoberg, Västra Götaland, Kalmar, och Jämtlands län, sina vattenprover till laboratoriet. En utökning till tio län skedde under 2012 när Skåne och Blekinge tillkom. Örebro län har uttryckt sitt intresse av att de också från och med 2013 önskar lämna sina vattenprover till Länsstyrelsens laboratorium. Under 2012 analyserades drygt 15 000 prover en volym som beräknas öka något under 2013.

Naturvård

Länsstyrelsens målsättning är att fortsätta och utveckla den operativa samverkan och samordningen med polisen avseende tillsyn av terrängkörning, artskydd, jakt och fiske. Denna samverkan och samordning, sker idag regelbundet. Under året har Länsstyrelsen, åklagare och polis genomfört flera möten med syfte att skapa en gemensam problembild avseende brottslighet kopplad till terrängkörning, områdesskydd, artskydd, jakt och fiske. Ett flertal tillsynsinsatser har genomförts tillsammans med polisen. Vidare har Länsstyrelsen aktivt deltagit i polisens arbete med identifiering av miljöfarliga varor som fraktats inom länet utan tillstånd.

Se också Regional tillväxt (30*) under regleringsbrevsuppdrag 20 om samverkan mellan länsstyrelserna och statliga myndigheter inom det regionala tillväxtarbetet samt hur denna samverkan utvecklats.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Främja utvecklingen i länet

Länsstyrelsen har under året fört diskussioner med Regionförbundet om hur det på ett samordnat sätt skulle kunna genomföras ett gemensamt utvecklingsarbete. Ett arbete samordnat med tydliga beskrivningar och klargöranden om var rågången mellan statens arbete och den regionala politiska nivåns arbete går, vilka rollerna är praktiskt och hur gemensamma strävanden kan kugga i varandra för att uppnå synergieffekter. Allt för att gemensamt skapa så goda förutsättningar som möjligt för hållbar regional utveckling i länet.

Följa tillståndet i länet och viktigt för regeringen att ha vetskap om

I det inledande kapitlet *Landshövdingen har ordet* beskrivs tillståndet i länets näringsliv, befolkningsutvecklingen och sysselsättning samt händelser i länet med mera.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den. Förordning (2008:1346).

Tillsynsuppgifter

Länsstyrelsen har under året sökt prioritera tillsynen.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen gör årligen tillsyn eller tillsynsvägledning av kommuner och kommunal verksamhet. I samband med detta ger Länsstyrelsen en samlad återrapporering av all tillsyn vid ett tillfälle till den kommunala ledningen utöver rapporteringen till respektive nämnd och verksamhet. Detta sker årligen i två av länets åtta kommuner. Återrapporeringen sker såväl genom en samlad rapport som genom ett möte där återrapporering sker. Under 2012 skedde en koncentrerad tillsyn av Bergs och Härjedalens kommun, möte för återrapporering är planerat till februari 2013. Under februari 2012 skedde återrapporering av tillsyn som skett under 2011 av Krokoms och Bräcke kommuner.

Tillsynsobjekt

Länsstyrelsen har en förhållandevis hög andel egna tillsynsobjekt inom miljöfarlig verksamhet. En särskild satsning har skett avseende tillsyn av vindkraftsparker under uppbyggnad, kommunala avlopp, vattenkraft, torvtäkter, täkter som omfattas av reglerna i 9 kap. miljöbalken. Därtill har viss händelsestyrd tillsyn utförts främst inom vattenverksamhet och undersökningar med anledning av uranprospektering. Det senare området skapar mycket oro i de aktuella bygderna och många kontakter med olika företrädare. Länsstyrelsen har även under året förelagt Åre kommun att anordna allmänna vattentjänster inom ett visst område där expansion sker oerhört snabbt av turistisk boende och verksamhet.

Länsöverskridande samarbeten

Länsstyrelsen har ett aktivt samarbete med Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Det har träffats avtal om samarbete om tillsyn av vindkraftsparker under uppbyggnad avseende parker som är placerade på länsgränsen. Länsstyrelsens tillsyn över de av Länsstyrelsen utsedda bitillsyningsmännen koncentrerades till Länsstyrelsen i Västernorrlands län från och med den 1 juli 2012. Dock fortsätter den samverkan våra båda länsstyrelser avtalat om så att Länsstyrelsen i Jämtlands län även fortsättningsvis utför denna tillsyn i både Jämtlands och Västernorrlands län.

Avseende regleringsbrevsuppdrag 57, om att länsstyrelserna ska utöva ökad tillsyn enligt miljöbalken av vattenverksamheten med fokus på kraftverk, dammar och vattenreglering, har Länsstyrelsen tagit aktiv del och tillhandahållit personal för andra länsstyrelser att nyttja. Samarbete har skett med Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län samt Länsstyrelsen i Dalarnas län. Redovisning kommer att ske under 2013 direkt till Miljödepartementet i enlighet med uppdraget. Den samverkan som skett har haft syfte att söka effektivisera tillsynsarbetet samt utveckla arbetsmetoder, kompetensöverföring, metodöverföring med mera för att förbättra tillsynen. För dammsäkerhet har Svenska kraftnät tagit fram underlag för förstärkt och utvecklad dammsäkerhetstillsyn som nu prövas.

Informationsåtgärder

Länsstyrelsen har arbetat med förebyggande tillsyn genom informationsåtgärder och möten med olika aktörer riktat mot naturvårdsfrågor. Länsstyrelsen har årligen två större informationsinsatser angående terrängkörning i lokal media. På våren informeras om vad som gäller för barmarkskörning och på hösten vad gäller skoterkörning.

I det informationsmaterial som tas fram avseende reservat och nationalpark informerar Länsstyrelsen om vad som är tillåtet och inte tillåtet i reservat och nationalpark. Länsstyrelsen har i samband med tillsynsvägledning för tåkthandläggare hos kommunerna även informerat om olika hotade arter. Ett samarbete med Svenska kraftnät och Jämtkraft AB finns för miljöarbeten i kraftledningsgator. Länsstyrelsen har informerat Trafikverket om artdata för att öka och påverka deras miljöhänsyn.

Samverkan andra myndigheter

Länsstyrelsens målsättning är att fortsätta och utveckla den operativa samverkan och samordningen med polisen avseende tillsyn av terrängkörning, artskydd, jakt och fiske. Denna samverkan och samordning, sker idag regelbundet. Under året har Länsstyrelsen, åklagare och polis genomfört flera möten med syfte att skapa en gemensam problembild avseende brottslighet kopplad till terrängkörning, områdesskydd, artskydd, jakt och fiske. Ett flertal tillsynsinsatser har genomförts tillsammans med polisen. Vidare har Länsstyrelsen aktivt deltagit i polisens arbete med identifiering av miljöfarliga varor som fraktats inom länet utan tillstånd.

Djurhälsa

Länsstyrelsen har en flerårig plan för tillsyn av djurhälsopersonal. Avseende djurskyddskontroller består detta till hälften av planerade kontroller vilket följer Jordbruksverkets riktlinjer. Länsstyrelsen har deltagit i det nationella djurtransportprojektet och utfört 21 kontroller i samband med lastning och avlastning av lantbrukets djur och renar. Några anmärkningar avseende djurskyddet i samband med transporterna har inte noterats. En revision har skett av tre kommuner avseende kommunal livsmedelskontroll. Vidare har kontroll skett av foder och livsmedel i primärproduktionen. Läkemedelshanteringen på gårdar med livsmedelsproducerande djur har kontrollerats.

Dödsbon

Länsstyrelsen utövar tillsyn över de dödsbon som äger jordbruksfastigheter och att dessa fastigheter avyttras från dödsboet inom stipulerad tid.

Länsstyrelseinstruktion 3-6 §§

Trafikföreskrifter(25*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män 1)	0,07	0,06	0,03
Årsarbetskrafter kvinnor 1)	0,80	0,65	0,59
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,44%	0,37%	0,31%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	708	629	735
Andel av totala verksamhetskostnader (%) 2)	0,39%	0,36%	0,41%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	268	161	429
Antal beslutade ärenden	280	252	321
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar (tkr) 3,4)	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 25*

Trafikföreskrifter

Enligt förordning om ändring i förordning (2007:231) som regeringen beslutade om den 18 juni 2010 om elektroniskt kungörande av vissa trafikföreskrifter ska lokala trafikföreskrifter vara införda på särskild webbplats senast den 31 december 2010.

Många föreskrifter har inte hunnits med att överföras till den rikstäckande databasen, RDT, till den 31 december 2010. Därför har Länsstyrelsen under 2012 begärt översyn av de lokala trafikföreskrifterna avseende stopp- och väjningsplikter samt huvudledsförordnanden. Kommunerna, trafikverket och polisen har haft möjlighet att yttra sig och komma med egna förslag dels på de angivna vägarna men även egna initierade åtgärder på vissa vägar och korsningar har inkommit.

Arbetet har initialt begärts kommunvis, men har vartefter delats upp i många ärenden beroende på vilken åtgärd som krävts. I en del ärenden har det varit nödvändigt att ta ny kontakt med parterna det vill säga Trafikverket, kommun och polis. Till den 31 december 2012 var det 207 föreskrifter utfärdade.

Tävling på väg

Antalet ärenden tenderar att öka i omfattning, trots att det har förekommit att arrangörer valt att inte ansöka på grund av den höga ansökningsavgiften. År 2011 var det 24 ansökningar och under 2012 var det 34 ansökningar.

Utöver detta så har även det vanliga arbetet utförts såsom begäran, från till exempel privatpersoner, vägsamfälligheter, och enskilda vägföreningar, om att lokala trafikföreskrifter ska utfärdas för till exempel hastighetssänkningar.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor(28*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,99	0,97	0,94
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	5,69	5,30	4,99
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,42%	3,28%	2,97%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 628	5 919	5 737
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,61%	3,35%	3,18%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	982	939	1 425
Antal beslutade ärenden	1 012	944	1 459
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	2
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 28*

Djurskyddskontroll

Länsstyrelsen har utfört 305 djurskyddskontroller, fördelat på 36 % anmälningssärenden inklusive uppföljande kontroll av brister, 55 % planerade kontroller av i huvudsak lantbruksdjur inklusive uppföljande kontroll av brister, och 8 % tillståndssärenden. Mer än 50 % av djurskyddskontrollerna har varit planerade kontroller vilket följer Jordbruksverkets riktlinjer. Endast 7 % av de planerade kontrollerna har visat på brister som krävt uppföljande besök. Detta tyder på att djurskyddssituationen i länet som helhet är god. Tre ärenden med allvarligare överträdelser har överlämnats till åklagare.

Anmälningssärenden som rör djurskyddsbrister av mindre allvarlig karaktär handläggs via brev och telefonsamtal till berörd djurägare. Trots att de kontroller som utförs efter anmälan är selekterade enligt ovan, visar sig merparten vara obefogade, det vill säga anmälda brister kan inte återfinnas vid kontroll. En viktig åtgärd för att hushålla med resurserna är därför att fortsätta med ett strikt urval av vilka anmälningssärenden som ska kontrolleras på plats.

Länsstyrelsen har utfört en egen brukarundersökning som omfattar djurhållare som haft djurskyddskontroll. Frågorna handlade bland annat om bemötande, kompetens hos kontrollanterna, förmåga att förklara och hur nöjd man var med kontrollen. Av 28 svarande har Länsstyrelsen fått medelbedömningen 5,43 i en skala från 1-6 där 1 var inte alls nöjd och 6 var i högsta grad nöjd. Detta får ses som en indikation på att brukarna är nöjda med Länsstyrelsens kontrollarbete.

Under året har även en extra satsning gjorts på efterbesiktningar av tidigare förprovade djurstallar.

Nationellt transportprojekt

Länsstyrelsen har deltagit i det nationella djurtransportprojektet och utfört 21 kontroller i samband med lastning och avlastning av lantbrukets djur och renar. Ett antal brister som rör dokumentation och skyltning av fordonen har upptäckts men några anmärkningar på djurskyddet i samband med transporterna har inte noterats.

Kontroll av foder och livsmedel i primärproduktionen

Under 2012 har 23 kontroller av foder och 35 kontroller av livsmedel i primärproduktionen utförts. Kontrollerna samordnas delvis med tvärvillkorskontrollerna. Länsstyrelsen följer Livsmedelsverkets riktlinjer för kontroll av primärproduktion av livsmedel. Det innebär att de olika branscher som finns i länet och hela den aktuella lagstiftningen, inte enbart den del av lagstiftningen som utgör tvärvillkor, har kontrollerats. Av detta följer att antalet kontroller blir flera än antalet, motsvarande 1 %, som kan samordnas med tvärvillkorskontrollerna. I ett fall har ett saluförbud av bär beslutats på grund av brister i hanteringen av växtskyddsmedel. Förbudet kunde hävas efter provtagning. I övrigt har regelefterlevnaden varit god.

Länsstyrelsen har under året varit aktiv i ett nationellt länsstyrelsegemensamt projekt som syftar till att utveckla ett register för primärproducenter av livsmedel samt ett handläggarstöd för kontrollurval och rapportering. Utifrån iakttagelser i detta arbete skulle Länsstyrelsen gärna se tydliga direktiv till Livsmedelsverket och Jordbruksverket om ökad statlig samverkan. De två verkens ansvarsområden skär rakt igenom Länsstyrelsens kontrolluppdrag inom livsmedelskedjan och detta försvårar Länsstyrelsens arbete med att effektivisera och samordna kontrollerna. Viss samverkan har kommit igång men länsstyrelserna har sedan övertagandet av kontrollen i primärproduktionen till exempel önskat ett gemensamt register för både djurhållare, foderföretagare och livsmedelsföretagare. I många fall är det samma lantbrukare som ska registerföras för dessa verksamheter. Idag håller Jordbruksverket två register, ett foderföretagarregister och ett djurskyddskontrollregister, och länsstyrelserna har tvingats utveckla ett eget register för livsmedelsföretagarna, ett arbete som fortfarande pågår. Vägledningarna från de centrala verken om hur kontrollarbetet enligt EG:s kontrollförordning ska bedrivas har också skiljt sig åt. Denna brist på samverkan och samsyn leder till försämrad effektivitet och onödig resursförbrukning för länsstyrelserna samt ökade administrativa bördor för foder- och livsmedelsföretagare.

Läkemedelshantering på gårdar med livsmedelsproducerande djur har kontrollerats. De brister som noterats har rört dokumentation och har enligt Länsstyrelsens bedömning inte påverkat livsmedelssäkerheten.

Revision av kommunal livsmedelskontroll, samverkan med kommunerna

Revision har utförts i Berg, Bräcke och Härjedalens kommuner. I en kommun som tidigare uppvisat allvarliga brister har situationen markant förbättrats och personella resurser har tillförts. I en annan kommun kvarstår allvarliga brister. Länsstyrelsen har begärt in en åtgärdsplan och underrättat Livsmedelsverket om situationen. Länsstyrelsen bedömer att livsmedels säkerheten kan äventyras då kommunen endast utför ett mycket begränsat antal kontroller av livsmedelsföretagarna. Länsstyrelsen har också medverkat i två länsträffar för kompetensutveckling av kommunala livsmedelsinspektörer och deltagit i ett nationellt projekt i workshop-form för gemensamma mål för livsmedelskontrollen.

Revision av Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har under året varit föremål för revision från Livsmedelsverket. Både Länsstyrelsens arbete med kontroll i primärproduktionen och revision av kommunal livsmedelskontroll granskades. Livsmedelsverket konstaterar i sin rapport att Länsstyrelsen i Jämtlands län uppfyller lagstiftningens krav på effektiv offentlig kontroll.

Transport av animaliska biprodukter

Fyra kontroller har utförts. Transport av animaliska biprodukter samt den godkända omlastningsplatsen har kontrollerats. Länsstyrelsen uppfattar att de brister som påvisats tidigare år med transport av överfyllda otäta containrar, har avhjälpes. Några avvikelser av allvarlig karaktär har inte konstaterats under detta år.

Projekt för verifiering av kontroll

För att bemöta den kritik EU riktat mot Sverige har Länsstyrelsen under året startat ett internt projekt med syfte att ta fram en modell för verifiering av den egna kontrollen enligt Artikel 28 kontrollförordningen (EG) nr 882/2004. Länsstyrelsen har därför deltagit i ett nordiskt seminarium om hur kontrollmyndigheterna ska uppfylla kravet på intern övervakning av kontrollarbetet. Projektets praktiska del och en utvärdering kommer att genomföras under 2013.

Återrapportering regleringsbrev

5. Länsstyrelserna ska bistå Jordbruksverket i arbetet med att kvalitetssäkra uppgifterna i djurskyddskontrollregistret.

Länsstyrelsen hade planerat att utföra kvalitetssäkring av djurskyddskontrollregisteret under 2012 men på grund av förseningar och ändrade planer på Jordbruksverket har detta arbete inte inletts. Jordbruksverket har presenterat en tidsplan för arbetet som innebär att länsstyrelsernas arbete med uppdatering av registret kommer att ske under 2013.

Tabell 1.1 Verksamma veterinärer och djurskyddsinspektörer			
Länsfakta	2012-12-31	2011-12-31	2010-12-31
Antalet verksamma veterinärer i länet	48	48	43
-varav män	10	11	9
-varav kvinnor	38	37	34
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	14	11	
Antal inspektörer inom djurskyddskontroll, åa	4	4,5	4,5
-varav män	0	0	0
-varav kvinnor	4	4,5	4,5
Antal inspektörer inom kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen, åa	0,5	0,5	0,5
-varav män	0	0	0
-varav kvinnor	0,5	0,5	0,5
Antalet under året meddelade djurförbud	1	6	0
Antalet under året beslutade omhändertaganden av djur	19	15	21
Antalet genomförda djurskyddskontroller	296	297	352
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	4	3	1
Antal kontroller av hästpass	31	23	

Kommentar tabell 1.1

Antalet veterinärer avser kliniskt verksamma veterinärer, det vill säga djurhälsopersonal. Av 19 beslut om omhändertagande rör 16 stycken herrelösa katter. Av de 31 kontroller av hästpass som gjorts har 84 % varit utan anmärkning.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

4 § 2. tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Tillsyn över djurhälsopersonal

Länsstyrelsen har upprättat en flerårig tillsynsplan för djurhälsopersonalen som huvudsakligen bygger på Jordbruksverkets riktlinjer för kontrollintervall. Elva veterinärer, två godkända legitimerade sjuksköterskor och en legitimerad djursjukskötare har kontrollerats. Utöver detta har dokumentkontroll utförts på samtliga förskrivningar av läkemedel till djurhållningar vid så kallad villkorad behandling. Inga allvarliga avvikelser har noterats men vissa brister i dokumentationen har krävt uppföljning.

Djursjukdomar

Länsstyrelsen har tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, och Jordbruksverket medverkat i utredningen av en smittsam fisksjukdom³ på en fiskodling. Under våren och sommaren inkom några rapporter om parvovirusinfektion, så kallad hundpest, i länet. Ett par hundar dog och Länsstyrelsen gick ut med en uppmaning till djurägarna om att se över hundarnas vaccinationsstatus. I övrigt har länet varit förskonat från allvarliga djursjukdomar under året. Länsstyrelsens veterinärer och beredskapshandläggare har arbetat internt med epizootiberedskapen och deltagit i en nationell workshop om epizootisamverkan arrangerad av Jordbruksverket.

Övervakning i form av dokumentgranskning av salmonellaprovtagning på fjäderfä i länets fyra värphönsstallar har utförts kvartalsvis.

³ Se vidare i Fiske(62*) under Vattenbruk.

Lantbruk och landsbygd(60*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	11,29	11,11	8,84
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	27,41	25,78	25,18
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	19,81%	19,30%	17,02%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	38 474	36 079	33 587
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	20,95%	20,43%	18,62%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	8 053	9 516	7 677
Antal beslutade ärenden	8 004	9 183	7 614
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	108	37	6
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3,4)}	0	142	0
Varav Jordbrukarstöd, VÅS 601*			
- Antal behandlade SAM-ansökningar (st)	1 542	1 597	1706
- Antalet utbetalningar (st)	3 745	4 798	4956
- Direkta verksamhetskostnader vht 601* (tkr)	5 298	5 282	5065
- Direkta kostnader per SAM-ansökning (kr/st)	3 436	3 307	2 969
- Direkta kostnader per utbetalningsärende (kr/st)	1 415	1 101	1 022
Varav Landsbygdsstöd, VÅS 602*			
- Summa antal beslutade ansökningar om företagsstöd och ansökningar om utbetalning av företagsstöd (st)	330	345	230
- Direkta verksamhetskostnader vht 6020 (tkr)	758	970	915
- Direkta kostnader per beslutad ansökan om företagsstöd och ansökan om utbetalning av företagsstöd (kr/st)	2 297	2 812	3 978
- Summa antal beslutade ansökningar om projektstöd och ansökningar om utbetalning av projektstöd (st)	246	289	213
- Direkta verksamhetskostnader vht 6021 (tkr)	390	356	340
- Direkta kostnader per beslutad ansökan om projektstöd och ansökan om utbetalning av projektstöd (kr/st)	1 585	1 232	1 596
- Summa antal beslutade ansökningar om miljöinvesteringar och ansökan om utbetalning av stöd till miljöinvesteringar (st)	158	195	157
- Direkta verksamhetskostnader vht 6022 (tkr)	354	376	249
- Direkta kostnader per beviljad ansökan om miljöinvesteringar och ansökan om utbetalning av stöd till miljöinvesteringar (kr/st)	2 241	1 928	1 586
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 6020, Landsbygdsutveckling – företagsstöd ⁵⁾	72		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 60*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 6020 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 69.

Lantbruket i länet

Länsstyrelsen har återigen nått ett högre resultat än den nationella målsättningen angående andelen av de i tid utbetalade stöden till länets lantbrukare samt även arbetat för att få större träffsäkerhet mot de nationella målen.

Trots att Länsstyrelsen med gott resultat hanterat stöden till lantbruket och trots att Länsstyrelsen bedömer att de flesta lantbrukare som är berättigade till stöd tar del av dessa så blir det allt mer uppenbart att lantbruksföretagen har svårt att upprätthålla sin konkurrenskraft främst inom mjölk- och köttproduktionen. Antalet företag minskar och även produktionen minskar i allt snabbare takt. Länsstyrelsen bedömer att det krävs omfattande analyser inför kommande stödperiod om hur länet kan upprätthålla en konkurrenskraftig mjölk- och köttproduktion. En sådan analys bör beakta marknadsmässiga, jordbrukspolitiska och landsbygds- och regionalpolitiska förutsättningar för livskraftiga jordbruksföretag i länet.

Som en följd av den konsekvensutredning som producerades under den så kallade Milkokrisen, då mejeriföreningen Milko riskerade att gå i konkurs, föreslog Länsstyrelsen att nyttja direktstödsförordningens möjlighet att öka tilläggsbeloppen på stödrätterna för mjölkproducenterna i området. Idén bearbetades av Svensk Mjölk och Jordbruksverket och förslaget blev en reell möjlighet under våren. Länets mjölkproducenter kunde med en enkel ansökan till Jordbruksverket ansöka om detta tillägg. Detta stöd skulle vara ett sätt att mildra den svåra situation som länets mjölkproducenter levte under de senaste åren. Tyvärr har Jordbruksverket inte utbetalat det extra stödet med årets gårdsstödsutbetalning utan pengarna kommer att betalas ut först senare.

Hantering av lantbruksstöden

Lantbruket i Jämtlands län är en mycket viktig näring, både för att upprätthålla sysselsättningen och för att uppnå regionala miljömål men även för samhället i stort, till exempel för att göra landskapet attraktivare såväl för turism som för åretruntboende.

Lantbruket har även en stor del i att sköta landsbygdens infrastruktur, framförallt under vinterhalvåret. Det är därför av största vikt att lantbruket får sina EU-stöd i tid.

Länsstyrelsen arbetar fortlopande för en ännu effektivare och rättssäkrare handläggning samt för att de beslut som fattas ska vara lätta att förstå.

Under 2012 hanterade Länsstyrelsen 1542 SAM⁴-ansökningar. Under 2012 har antalet SAM-ansökningar minskat med 55 stycken. Av landsbygdsprogrammets miljöersättningar och kompensationsstöd går den största ersättningen till stöden *Kompensationsstöd*, åtgärd 211 och 212, *Vallodling* och *Betesmarker och slätterängar*, åtgärd 214. Det är också dessa stöd som har flest ansökningar. Ekologisk produktion har stor omfattning i länet tack vare gynnsamma produktionsförutsättningar och fördelaktig produktionsinriktning.

Länsstyrelsen har även under 2012 lyckats bra med att uppnå målsättningarna beträffande antalet utbetalda ärenden. Nationella målet för Gårdsstödet var 95 % utbetalda ärenden, Länsstyrelsen lyckades nå hela 99 %. I Jämtlands län är miljöersättningarna och kompensationsbidraget ännu viktigare än Gårdsstödet eftersom det handlar om mer pengar. Även där hade Länsstyrelsen en hög utbetalningsnivå och vid slututbetalningen i december hade 100 % av ansökningarna betalats ut, då det endast var några enstaka återkrav som inte var beslutade. Länsstyrelsen arbetar löpande med återkrav, och målet är att alla eventuella avdrag ska göras på årets utbetalningar, eftersom ett sent uppkommet återkrav skapar merarbete för myndigheten samt osäkerhet för lantbrukaren. Alla återkrav som uppkommit under året 2012 hanterades men några få var inte delgivna och de kunde därmed inte dras av vid utbetalningarna i december.

²Samordnad ansökan om EU- stöd för ett jordbruksföretag.

Utvecklingsinsatser

Länsstyrelsen driver för närvarande tre projekt som jobbar med kompetensutveckling av brukare av mark/primärproducenter av livsmedel inom miljöområdet; projekten *Rikare odlingslandskap*, *Klimatsmartare produktion* och *Utmärkta marker*. Alla tre projekten ska bidra till uppfyllelse av miljömålen, i synnerhet målet *Rikare odlingslandskap*. Den senaste miljömålsuppföljningen visar att mer behöver göras inom dessa områden och behovet av kompetensutveckling inom miljöområdet är fortsatt stort i länet, men ändrar succesivt karaktär i takt med förändringar i omvärlden. Årets verksamhet har präglats av en kombination av ett ökat fokus på klimatfrågor och lantbrukarnas allt svårare ekonomiska situation. Kurser och rådgivning fyller en viktig funktion i samband med att lantbrukare byter produktionsinriktning, från exempelvis mjölk till kött, eller slutar som lantbrukare men vill att marken ska fortsätta att skötas. Vidare ses också ett stort behov av kompetensutveckling hos de, kanske inte så många men nog så viktiga, nya brukarna av mark. De kanske börjar i mycket liten skala, men kan ändå spela en stor roll för den biologiska mångfalden och kan i förlängningen även utvecklas till större lantbruksföretag.

Länsstyrelsen har även i år medverkat till att Landsbygdsdagarna genomförts i samarbete med Lantbrukarnas riksförbund, LRF. Under två dagar, strax innan vårbruket, samlades lantbrukare kring seminarier och näringen som helhet visade upp sig för allmänheten. Syftet var att stärka jordbruksnäringens producenter och visa upp en av länets basnäringar.

Länsstyrelsen har deltagit i Jordbruksverkets projekt Tulpan som tagit fram tekniskt underlag till nytt Landsbygdsprogram. Länsstyrelsen har vidare lämnat synpunkter på effekterna i länet av föreslagen kommande jordbrukspolitik och kommande Landsbygdsprogram. Synpunkterna visar på oro inför kommande politik för de jordbruksinriktningar som bedrivs i länet.

Nationella resurscentret Eldrimner

Det nationella resurscentret för mathantverk Eldrimner, som är en del av Länsstyrelsen, har fortsatt omfattande verksamhet i hela landet. Eldrimners styrgrupp har bestått av mathantverkare från hela landet som representerar de olika branscherna bär- och grönsaksförädling, mejeri, charkuteri, bageri samt fiskförädling. Därtill har de olika branschernas branschråd, inklusive branschrådet för servering, haft en rådgivande och vägledande funktion i verksamheten.

Eldrimner har under 2012 arbetat mot verksamhetens övergripande mål som är att:

- Bidra till att nya mathantverksföretag startar
- Stödja och hjälpa befintliga mathantverksföretag att utvecklas
- Bevara mathantverket och utveckla det till en stabilt växande näring.

En stor del av verksamheten utgörs av utbildning. Både branschspecifika och branschöverskridande kurser anordnas för allt från nybörjare till erfarna mathantverkare. Under året har 37 kurser, från nybörjare till fördjupning, genomförts runt om i landet med totalt 381 deltagare. Därtill två grundutbildningar för nystartare inom fyra branscher. Två studieresor har gjorts varav en inom bär, frukt och grönt till Frankrike och en inom charkuteri till Tyskland. Respektive resa hade 20 deltagare.

Genom mathantverksdagar, mässor och seminarier, har Länsstyrelsen genom Eldrimner informerat och erbjudit rådgivning för att bidra till att nya mathantverksföretag startar och visa hur befintliga mathantverksföretag kan utvecklas. Den årliga produkttävlingen, *SM i mathantverk*, genomfördes i samarbete med Mitt Kök-mässorna i Göteborg och Stockholm. Totalt

passerade drygt 60 000 besökare vid mässorna. Tävlingen har blivit allt viktigare för att stimulera mathantverksföretagarna till att utveckla sina produkter och en vunnen medalj ger god marknadsföring och bidrar till ökad försäljning för företagaren.

Mathantverksdagar har genomförts i nio län; Gävleborgs, Kalmar, Norrbottens, Skåne, Uppslands, Värmlands, Västernorrlands, Västerbottens, Örebro och Östergötlands län. Mathantverksdagarna är ett viktigt forum för utbyte av kunskap, erfarenheter och idéer med mathantverkare och regionala aktörer. Tema för dagarna har varit samarbete mellan restauranger eller catering och mathantverkare samt utveckling av mathantverksturism.

Under året har en mathantverksbok, *Mathantverk. Så gör mathantverkaren Gör det själv*, författats och tryckts. Syftet är att sprida goda exempel på mathantverk och inspirera såväl företag som konsumenter. Boken har utsetts till Sveriges bästa bok inom kategorin ”Best sustainable food book” av organisationen Gourmand World Cookbook Award.

Arbetet med en handbok inom bär- och grönsaksförädling samt mejeri och branschriktlinjer inom fäbodnäringen har fortsatt och beräknas vara klara under 2013.

Marknadsföring och administration av certifieringen av mathantverk har startat och kommer att bidra till att stärka mathantverkets definition och varumärke och ska också hjälpa företagen att marknadsföra produkterna i butik. Mobilapplikationen *Mathantverk – din vägvisare till Sveriges mathantverk* har lanserats vilket ytterligare ökar möjligheten för konsumenter och mathantverksföretag att nå fram till varandra. Fler än 1 300 av Sveriges mathantverkare går att finna vid applikationen.

Eldrimners verksamhet har haft en god spridning av information genom den egna tidningen *Mathantverk* som ges ut fyra gånger per år med en upplaga om 5 800 exemplar, elektroniskt nyhetsbrev varje månad med 3 700 prenumeranter samt via webbplatserna www.eldrimner.com, www.mathantverk.se, www.smaklust.se som totalt haft drygt 100 000 besökare. Under året har också en Facebook-sida skapats där för närvarande 1 154 användare följer verksamheten.

Under året har rådgivning löpande genomförts för främst producenter men även för exempelvis miljö- och hälsoskyddsinspektörer. Länsstyrelsens medarbetare och experter har vidare deltagit i ett flertal möten och sammankomster på Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Landsbygdsdepartementet, där frågor om avtal och regelverk med mera som berör mathantverket diskuterats. Länsstyrelsen har även fungerat som remissinstans till Livsmedelsverket i frågor rörande småskalig livsmedelsproduktion.

Det är stärkande med positiv återkoppling på den verksamhet som genomförs och särskilt hedrande var det när Länsstyrelsens verksamhetsledare Bodil Cornell i år fick ta emot Kungliga Skogs- och Lantbruksakademins silverplakett för sitt arbete med Eldrimner. Verksamheten uppmärksammades och belönades även av Sandahl Foundation för sitt uthålliga och framgångsrika arbete för svenskt, småskaligt mathantverk genom stipendiet *för främjandet av ekologisk gastronomi*. Länsstyrelsen är stolt över att kunna lyfta fram och utveckla mathantverket och dess företagande och ser utmärkelserna som ett kvitto på hur betydelsefullt mathantverket blivit i Sverige.

Brukarundersökningen 2012

För fjärde året i följd genomför länsstyrelserna en gemensam brukarundersökning. År 2012 deltar samtliga 21 länsstyrelser. Syftet är att följa upp utvalda verksamheter och få in underlag till förbättringsarbetet. Genom att undersökningen genomförs i samverkan skapas möjligheter till jämförelse mellan länsstyrelserna och också tillfälle att identifiera goda exempel. Nedan redovisas kort utfallet och åtgärder för Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Brukarundersökning – 602 Stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder

Länsstyrelsens resultat för arbetet med Landsbygdsprogrammet har fått ett nöjdhetsindex på 72 vilket är tre enheter över snittet. De områden där Länsstyrelsen i Jämtlands län uppvisar högst betyg i jämförelse med snittet för samtliga länsstyrelser är; Besökt webbplats: Lätt att hitta, Nöjd med handläggningstid för utbetalning och Nöjd med handläggningstiden. Det påstående med lägre betyg i förhållande till genomsnittet är; Besökt webbplats-Innehåll.

Rapporten föreslår Länsstyrelsen att förbättra arbetet med att vara nåbara via telefon och att det ska vara lätt att nå rätt person. Länsstyrelsen har anslutit sig till det nya Länsstyrelsegemensamma växelsystemet och genom det förbättras telefoniderna via växel avsevärt. Detta bör leda till att det blir lättare att nå rätt person via telefon.

Förbättringspotential finns även för information på webbplatsen. Resultatet visar på att det är lätt att hitta på webben men att det kan saknas nödvändig information. Länsstyrelsen kommer under 2013 arbeta med att se över innehållet för företagsstöden i Landsbygdsprogrammet.

Återrapportering regleringsbrev

9. Länsstyrelserna ska på ett kostnadseffektivt och för företagen enkelt sätt samt med minimerad risk för sanktioner genomföra uppgifterna som åligger dem ifråga om direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsåtgärder enligt förordningarna (2004:760) om EG:s direktstöd för jordbrukare m.m. och (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. Länsstyrelserna ska, tillsammans med Jordbruksverket, säkerställa att direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter samt säkerställa att handläggningstider för beslut och utbetalning av stöd minskar samtidigt som risken för finansiell korrigering förebyggs och minimeras. Länsstyrelserna ska dessutom särskilt arbeta med återkrav och under 2012 hantera de återkrav som är en följd av kommissionens ställningstagande om sanktion för stödåren 2005–2008.

Stöden

Länsstyrelsen hade per den 1 december 2012 betalat ut mer än 99 % av ansökningarna om *Gårdsstöd* till länets lantbruk. De få som återstod handlades av Jordbruksverket men även de hade betalats ut per 27 december 2012. Till delutbetalningen av miljöersättningarna den 11 oktober 2012 betalades det ut ersättning till 91 % av ansökningarna, vilket var högre än det nationella målet om 90 %. Länsstyrelsen betalade ut ersättning till näst intill 100 % av ansökningarna av miljöersättningar och kompensationsbidrag till slututbetalningsdatum den 27 december 2012.

Länsstyrelsen har under 2012 upprättat åtagandeplaner till 31 stycken lantbrukare. I planerna har sammanlagt 50 block för betesmarker, slåtterängar, skogsbeten, restaureringsmarker samt fäbodan ingått.

Återkraven

Länsstyrelsen jobbar löpande med återkraven som uppkommer under året. Alla återkrav som uppkom under 2011 hanterades då och alla som uppkommit under 2012 är handlagda. Endast några som varit överklagade återstår att fatta beslut om.

När det gäller återkrav från 2005-2008 för miljöersättningar påbörjades utredningarna under juli och har fortsatt under hösten. Fram till den 18 oktober hade Länsstyrelsen enligt Jordbruksverkets statistik skapat 57 återkravsärenden för denna period. Efter hanteringen av årets utbetalningar har återkraven åter prioriterats och arbete pågår med dem. Länsstyrelsen upplever dock att i de utredningar som gjorts är Jordbruksverkets statistik för både antal återkrav och hur mycket pengar som ska återkrävas i miljöersättningar mycket överskattade.

I Jordbruksverkets projekt *Återkrav GÅS* har Länsstyrelsen arbetat med återkrav av Gårdsstöd för åren 2008 och 2009 - 2010. Länsstyrelsen har tillsammans med länsstyrelsen i Västernorrlands län anställt en erfaren person, med placering i Västernorrland, som arbetat med dessa återkrav för båda länen. Detta har fungerat mycket bra.

Tabell: Resultatet av arbetet för återkrav gällande 2008

År 2008	Antal uppkomna återkrav	Antal i beslut	Återkrävt
Sanktion	11	11	201 tkr
Ej sanktion	61	61	109 tkr

Kommentar: Handläggningen för 2008 är klar, men alla delgivningar har ännu inte inkommit. För 2008 har Länsstyrelsen hittills fått in 2 stycken överklaganden.

Tabell: Resultatet av arbetet för återkrav gällande 2009-2010

ÅR	Antal uppkomna återkrav	Antal i beslut	Återkrävt
2009	501	500	585 tkr
2010	272	272	92 tkr

Kommentar: Handläggningen för 2009 och 2010 är klar. Vid uppföljningen 2012-12-17 saknades ett ärende, det ärendet är nu avskrivet och avslutat. Länsstyrelsen har överlämnat nio stycken överklagningsärenden till Jordbruksverket gällande återkrav för åren 2009-2010.

Under året har antalet återkrav ökat som en konsekvens av ökat antal slututbetalningar, ökande antal revisioner och noggrannare kontroller till följd av externa revisioner och kontroller.

Handläggningstider

Länsstyrelsens arbete har under programperioden fokuserat på att minska handläggningstiderna för stöden. Samtidigt har ambitionen varit att hålla en hög kvalitet på kontrollen av ansökningar om stöd och ansökningar om utbetalning avseende stöd till landsbygdsåtgärder.

Tvärt emot Länsstyrelsens målsättningar ökar handläggningstiderna vilket förklaras av krav på en ökad detaljnivå i granskning med utökade checkpunkter och därtill ökad frekvens på kontroller och revisioner av stöden. Det råder även viss oklarhet i hur handläggningstiderna ska mätas. Projektet SUSS-LB har arbetat fram en mätmetod för handläggningstider som inte överensstämmer med tidigare sätt att mäta vilket innebär att jämförelser blir svåra att göra.

Länsstyrelsens insatser för att förenkla för företagen och minska risker för sanktioner handlar i huvudsak om information i direktkontakt med sökanden i samband med stödbeslut. För fi-

berföreningar har ett informationsmöte arrangerats där Länsstyrelsen informerade om kraven på noggrannhet vid redovisning av stödet.

10. Länsstyrelserna ska följa Jordbruksverkets styrning över stödprocessen avseende administrationen av jordbruks- och landsbygdsstöd. Länsstyrelserna ska löpande rapportera handläggnings och kontrolläge till Jordbruksverket enligt av verket fastställd rapportplan, samt bistå Jordbruksverket i att under stödåret uppnå en bättre uppföljning av handläggnings- och kontrolläge av ovan nämnda stöd.

Stödprocessen och rapportering

Länsstyrelsen deltar aktivt i framtagandet av planen och har en representant som funnits med i projektgruppen sedan SUSS⁵ startade 2010. Under 2012 har SUSS-planen följts och i handläggningen har alla mål nåtts vid uppföljningspunkterna. På kontrollsidan har 15 av 17 uppföljningspunkter klarats i tid. De två uppföljningspunkterna som inte var klara vecka 41 hade uppnåtts vid den efterföljande uppföljningen vecka 45.

Länsstyrelsen anser att uppföljningen av Jordbruksverkets och länsstyrelsernas gemensamma plan över styrning och uppföljning av SAM⁶, den så kallade SUSS-planen, fungerade bättre som uppföljningsinstrument för Länsstyrelsen under 2011. Mätpunkterna har lagts upp mycket senare under 2012 och systemet har inte kunnat nyttjas som stöd i arbetet som tidigare. Länsstyrelsen har påpekat detta till DAWA⁷ som lovat ändra på det igen.

11. Länsstyrelserna ska under 2012, tillsammans med Jordbruksverket, genomföra en processgenomgång av stödprocessen för landsbygdsutvecklingsstöd. I denna ska erfarenheter från andra medlemsländer tas tillvara.

Länsstyrelsen har deltagit i arbetet med SUSS⁸ LB och har även startat en processkartläggning internt där stöd till landsbygdsåtgärder ingår som en del. Det arbetet beräknas vara slutfört i februari 2013 och har som syfte att säkerställa processen och hitta möjliga effektiviseringsmöjligheter.

12. Länsstyrelserna ska verka för ett effektivt regionalt genomförande av Landsbygdsprogrammet för Sverige åren 2007–2013 i syfte att uppnå de i programmet angivna målen i enlighet med förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. I detta ingår att enligt Jordbruksverkets riktlinjer rapportera om programmets genomförande, resultat och effekter. Länsstyrelserna ska även vara regeringen och centrala myndigheter behjälpliga i förberedelserna för ett nytt landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

⁵ Styr- och UppföljningSystem för SAM.

⁶ Samordnad ansökan för lantbruksstöd, SAM.

⁷ Jordbruksverkets statistikdatabas för uppföljning av lantbruksstöd.

⁸ Styr- och UppföljningSystem för SAM.

Samverkan kring stödgivning och kommande program

Landsbygdsprogrammet

Landsbygdsprogrammet har reviderats med anledning av komplettering på bredbandsstödet och att två åtgärder, 124 och 125, stängts. Ett partnerskapsmöte för Landsbygdsprogrammet har genomförts under året, med fokus på förändringar i åtgärderna kring bredband, utvald miljö, biogas och kompetensutveckling, omfördelning av medel inom Leader och information om det kommande landsbygdsprogrammet samt projektet Tulpan.

Rapportering

Länsstyrelsen har i enlighet med Jordbruksverkets riktlinjer rapporterat om läget i Landsbygdsprogrammet och skickat rapporten till Jordbruksverket i mars 2012. Länsstyrelsen gör dock inga egna analyser av effekter av programmet utan kommer uteslutande att utgå från centralt framtagna underlag för indikatorerna.

Kommande program

Under året har Länsstyrelsen varit aktiv i framtagande av det tekniska underlaget för ett nytt Landsbygdsprogram för perioden 2014-2020, via projektet Tulpan. En medarbetare har representerat Lantbruksdirektörernas nätverk i styrgruppen för Tulpan och en medarbetare har ingått i flera av projektgrupperna som länsstyrelserepresentant. Länsstyrelsen har aktivt deltagit i internremiser, dialogforum och enkäter liksom den slutliga departementsremissen. I det fortsatta arbetet är Länsstyrelsen representerad i flera delprocesser såsom process *Leader*, process *Miljöersättning/Åtag* och projekt för *E-handläggning*.

Länsstyrelsen deltar aktivt i arbetet med Jordbruksverkets projekt *proCAP*⁹ som är ett projekt inför den nya jordbruks- och fiskepolitiken. Länsstyrelserepresentation finns i två av de fyra projektgrupperna inom *proCAP*. Arbetet kommer att intensifieras under 2013.

13. Länsstyrelserna anvisas medel från landsbygdsprogrammet via anslag 1.21 och 1.22 inom utgiftsområde 23 vilket regleras via Jordbruksverkets regleringsbrev för budgetåret 2012. Under 2012 ska länsstyrelserna särskilt arbeta för att minskahandläggningstiderna inom axel 1,3 och 4 samt delar av axel 2 (avseende Utvald miljö). Länsstyrelserna ska redovisa följande:

- handläggningstiderna för ansökningar om beslut om stöd och ansökningar om utbetalningar samt hur Länsstyrelsen arbetar för att minska handläggningstiderna,
- vilka åtgärder som har låg anslutning i länet, översiktligt analysera orsakerna till detta samt redovisa vilka insatser Länsstyrelsen vidtagit under 2012 för att öka anslutningen till dessa åtgärder för att besluten och utbetalningarna kopplade till programmet ska vara i fas och att de relevanta resultatmål och omfattningsmål som finns fastställda i programmet är uppnådda vid utgången av 2011.

Handläggningstider

År 2012 har präglats av revisioner och kontroller och som ett resultat av detta har handläggningskontrollerna utökats och fler återkrav, på grund av felaktiga stödutbetalningar, har ge-

⁹ CAP, The Common Agricultural Policy.

nomförts än tidigare år. Ekonomistyrningsverkets, ESV:s, kritik mot Jordbruksverket och länsstyrelsernas arbete med Landsbygdsprogrammet har varit utgångspunkten för de utökade kontrollerna. Länsstyrelsen har informerat leadergrupperna om det allvarliga i situationen och uppmanat dem att nogsamt informera projektägare om regelverket för att undvika sanktioner och återkrav.

SUSS¹⁰ LB har satt upp mål för handläggningstider där utgångspunkten är att 90 % av ärendena ska handläggas inom 120 dagar för ansökan om stöd och 90 dagar för ansökan om utbetalning. Länsstyrelsen i Jämtlands län klarar idag inte dessa mål och arbetar på att förkorta tiderna. I dessa siffror ingår även stöd till leaderprojekt och där är även LAG:s¹¹ del av handläggningstiden inräknad. Detta är svårt att hantera då antalet ärenden för Leader är högt och det ger sammantaget stort genomslag på Länsstyrelsens resultat totalt sett. Tillsammans med leadergrupperna görs insatser för att förkorta handläggningstiderna men bedömningen är att det blir mycket svårt att nå målen även under 2013.

Om handläggningstiderna mäts med medel- eller medianvärde har Länsstyrelsen relativt sett acceptabla resultat även om de egna målen inte uppfyllts till fullo. Länsstyrelsens egna uppsatta mål om 60 dagars mediantid för handläggning av ansökan om stöd och för ansökan om utbetalning uppfylls inte. Däremot är mediantiden för ansökan om utbetalning av företagsstöd bara 19 dagar. Länsstyrelsen arbetar för att organisera arbetet och förstärka de personella resurserna för att klara av att korta handläggningstiderna.

Låg anslutning

Företagsstöd

År 2012 har präglats av lågkonjunktur och det återspeglar sig i företagsstödsansökningarna. Det är totalt sett färre som söker stöd för investeringar och de investeringar som görs är mindre. Allra tydligast är denna trend avseende lantbruksföretagen och moderniseringsåtgärden. Länet har fortsättningsvis även en låg anslutning till åtgärden förädling vilket är bekymmersamt då stora ansträngningar görs för att stärka de småskaliga matproducenterna genom flertalet stora projekt.

Bredband

Bredbandsutbyggnaden i länet har gått långsamt och Länsstyrelsen har haft en förhållandevis låg efterfrågan på medel. Trots detta har budgetmedel omfördelats under 2012 för att förstärka åtgärden samtidigt som insatser i form av projekt har genomförts för att få igång processerna i bygderna. Projektet drivs av Länsstyrelsen tillsammans med länets kommuner och Regionförbundet. Syftet har varit att kartlägga tillgången på bredband och behovet och sammanställa detta i en strategi för länets framtida bredbandsutbyggnad. Länsstyrelsen beslutade under våren om en utlysning med 15 september som slutdatum. 15 ansökningar om stöd till utbyggnad av bynät kom in och i princip samtliga inneliggande medel beslutades under 2012. Inför den nya fördelningen av medel har Länsstyrelsen beslutat att fortsätta med ansökningsutlysningar.

¹⁰ Styr- och UppföljningSystem för SAM

¹¹ Local action group, Lokal utvecklingsgrupp inom Leaderprogrammen.

Stöd till rovdjursstängsel har inte varit någon efterfrågad åtgärd i länet under åren trots höjningen från 20 kr per meter till 50 kr per meter. Länsstyrelsen har för avsikt att öka informationsinsatserna på området under 2013 och det kommer att göras i samarbete mellan rovdjurs- och lantbrukshandläggare.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

4 § 3. tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346)

Länsstyrelsen har under 2012 gjort tillsyn av 179 stycken dödsboägda lantbruksenheter. Som en följd av detta har påminnelse om skyldigheten att avveckla fastighetsinnehavet meddelats till 18 stycken dödsbon där tidsgränsen för avveckling går ut 2012-12-31.

Fiske(62*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	3,62	3,87	5,29
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,17	0,15	0,30
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,94%	2,10%	2,80%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	4 752	3 757	4 854
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,59%	2,13%	2,69%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	511	553	636
Antal beslutade ärenden	562	572	659
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	17
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	638	863	2 165

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 62*

Väsentliga insatser och resultat inom området fiske*Vattenbruk*

Produktionen av konsumtionsfisk inom Jämtlands län har under den senaste femårsperioden tiodubblats från 350 ton till över 3 580 ton. Huvuddelen av matfiskodlingen utgörs av regnbåge¹², 3 240 ton och resterande av röding, 340 ton. Vattenbrukscentrum, VBC Norr i Kärlarne, har investerat i en ny intagsledning som medfört en betydande förbättring av den inlagda rommens överlevnad. VBC utgör en nyckelaktör för de nationella avelsprogrammen då de idag hanterar utveckling och odling av Röding, Arctic Superior, och har påbörjat ett nytt försök med ett avelsprogram för regnbåge.

Förutom den positiva utvecklingen i vattenbruksnäringen de senaste åren har negativa händelser som exempelvis sabotage och sjukdomsutbrott inträffat inom ramen för denna näring. En stor matfiskodling i Västerbotten har utsatts för sabotage med konsekvensen att all fisk rymt. Huvuddelen av denna fisk kommer att svälta ihjäl under kommande vinter. Organisation *Djurens befrielsefront* har tagit på sig sabotaget och sagt sig vara beredda att utöka sina aktioner. Detta har lett till att flera större fiskodlingar även i Jämtlands län, exempelvis Vattudalens Fisk AB, vidtagit dyra och avancerade metoder för dygnetruntbevakning av sina anläggningar.

Ett sjukdomsutbrott orsakat av en hittills okänd organism har inträffat vid Överumans Fisk AB:s sättfiskanläggning vid Hölleforsen i Indalsälven. Utbrottet har föranlett Jordbruksverket att besluta om en utslaktning av all fisk och om upprättande av en saneringsplan. Vid undersökningar av vildlevande fisk ifrån bilflöden till Indalsälven har samma organism hittats och det befaras att smittan finns utbredd i vattensystemet. Länsstyrelsen vill här påpeka det oerhört angelägna i en mycket rigorös fiskhälsokontroll för det svenska vattenbruket.

¹² Även kallad regnbågsöring, regnbågsforell eller forell.

Länsstyrelsen har medverkat i det internationella projektet *Aquabest* som syftar till att undersöka och, genom bland annat omfattande GIS¹³-analyser, identifiera ett antal sjöar och större vattendrag i länet som kan hålla en större fiskodlingsverksamhet med minimala effekter på det ekologiska systemet. Utvecklingsmöjligheterna för vattenbruk med ett mindre tonnage av fisk kombinerat med egen förädling beräknas ha stor potential där Börtans Fjällvattenfisk utgör ett mycket bra exempel.

Länsstyrelsen har under året bidragit med sin vattenkompetens i det nationella arbetet med att ta fram en strategi för vattenbruket och deltar nu även i det nationella arbetet med att ta fram en handlingsplan för att öka vattenbruket i Sverige.

Sport och turistfiske

Jämtlands län är ett av Sveriges främsta län vad gäller turistfisket och dess utveckling. För att marknadsföra turistfiskefrågorna har nya samlade grepp tagits bland annat genom att modernisera och vidareutveckla den webbaserade fiskeinformationen på www.fiske.jamtland.se. Fiske-sajten planeras efter cirka ett års översyn, orsakad av migrationshaveri, att åter tas i drift kring årsskiftet 2012/2013. En preliminär prognos för 2012 pekar mot cirka 110 000 sålda fiskekort. I denna beräkning ingår inte kortförsäljningen på renbetesfjällen. Trenden för fiskekortsförsäljningen är något vikande från toppåret 2002 då drygt 160 000 fiskekort såldes.

För att möta konkurrensen från andra turistaktiviteter samt behovet av att leva upp till den moderne turistens bekvämlighetsönskemål så har *Turistfiskeprojekt 2012-2014* startats. Fiskeprojektet omfattar hela länet med en särskild satsning på 15 utvalda större fiskeområden. Den totala projektbudgeten är på cirka 9,2 mnkr. Syftet med projektet är att ta fram bland annat serviceåtgärder, restaurering av vattendrag och framtagande av fiskepaket/fiskeplaner för respektive fiskeområde. Under året har Länsstyrelsen tillsammans med konsulter ifrån Västerbotten genomfört ett pilotprojekt inom Hoting-Fjällsjöområdet. Syftet har här varit att få acceptans för ett nytt sätt att samarbeta mellan fiskevårdsområden och entreprenörer men också att bygga ihop särskilda fiskepaket som blir säljbara på en nationell och internationell marknad. Vid årsskiftet 2012/2013 har tre bokningar ifrån Tjeckien inför säsongen 2013 mottagits till områdets anläggningar. Ett serviceprojekt har också genomförts där inköp av båtar för uthyrning har medfört att flera större sjöar inom utvalda fiskeområden blivit tillgängliga för fisketurister. Ett ramavtal med flera maskinentreprenörer har också upprättats för maskinarbeten i syfte att återställa vattendrag efter flottning.

Ett annorlunda och spännande sätt att marknadsföra länets turistfiske är exempelvis att arrangera ett Flugfiske-EM. Det internationella Flugfiskeförbundet, FIPS-Mouche, beslutade i april 2011 att låta Jämtland få genomföra flugfiske-EM under en vecka i juli 2014. Tävlingarna kommer att genomföras i Öravattnet, Ösjön och Ammerån. Huvudarrangör är Hushållnings-sällskapet. Det beräknas att cirka 20 länder kommer att delta med cirka 5 tävlande per land. Totalt beräknas tävlingarna innebära cirka 250 besökare till länet under tävlingsveckan. Kringeffekter av detta arrangemang blir ett extra stort intressefokus för turistfiske i länet både för vanliga sportfiskare och tävlingslänternas deltagare som besöker tävlingsvattnen och andra vatten i dess närhet för att provfiska. Under året har uttagningar till ett svenskt flugfiskelandslag genomförts i Ammerån och Öravattnet. Länsstyrelsen har förmedlat kontakter och mottagit förfrågningar av personer som ville delta i uttagningarna.

¹³ Geografiskt informationssystem.

Fiskeförvaltning av vatten inom renbetesfjällen

Länsstyrelsens arbete med upplåtelser av det allmänna fisket på renbetesfjällen har resulterat i 7 778 sålda fiskekort 2012. Detta kan jämföras med 8 508 fiskekort sålda under 2011, vilket var samma nivå som 2010. De sålda fiskekorterna har genererat 16 918 fiskedygn vilket är något mindre än 2011 som hade 17 577 fiskedygn. Fiskedagarna har fördelats på 1 752 sjöar vilka är upplåtna via det allmänna tillståndet. Huvuddelen av upplåtelseverksamheten sköts numera via den internet-applikation¹⁴ som utvecklats av Länsstyrelsen. Återförsäljare, tillsynsmän, fångstrapportering, fakturaunderlag och statistik administreras snabbt och effektivt genom applikationen. Även Länsstyrelsen i Västerbotten är användare av applikationen samt medverkande i utvecklingsarbetet. Arbetet med kunskapsuppbyggnad kring skötsel av och funktion i länets vatten fortsätter. Dessa kunskaper i kombination med lämnade fångstrapporter och uppgifter om fisketrycket ger ännu bättre möjligheter att förvalta vattnen på ett bra sätt. Under året har ett provfiske i fjällsjön Avundstjärn, i närheten av Anjan, genomförts i samarbete med Länsstyrelsens miljöövervakning. För besökande fisketurister kan någon av de sju samiska turistentreprenörerna erbjuda fiske genom underupplåtelse¹⁵ i samiska husbehovsvatten och boende i spännande fjällmiljöer.

Restaureringsåtgärder 2012

Det viktigaste inslaget för biologiska återställningsinsatser är restaurering av flottledsskadade vattendrag och återintroduktion av hotade arter. Under säsongen 2012 flottledsrestaurerades totalt 14 vattendragsobjekt varav elva större och tre mindre. De tre mindre objekten totalt 6,7 kilometer har återställts manuellt. Sedan tidigt 1980-tal har inom länet cirka 80 mil vattendrag med drygt 500 olika arbetsobjekt genomförts. Här dominerar insatser för flottledsrensningen men även insatser för att ta bort vandringshinder och omläggning av vägtrummor. Restaureringsåtgärderna syftar i huvudsak till att återställa vattendragen till ett så nära naturligt tillstånd som möjligt.

Inventering vägtrummor

Inventering av vägtrummor som utgör vandringshinder för fisk eller bottenfauna har pågått sedan mitten av 1990-talet och då främst i åtgärdsområdena för kalkning. Under 2004 inleddes ett samarbete med nuvarande Trafikverket med syfte att mer systematiskt inventera allmänna såväl som privata vägar främst med koppling till Natura 2000 vattendrag inom ramen för miljömålsarbetet. Detta samarbete pågår fortfarande och ett arbetsavtal är upprättat fram till och med 2014. I uppdraget, som Länsstyrelsen ska genomföra, ingår förutom inventering även sammanställning, dataläggning och redovisning till Trafikverket. I redovisningen finns förslag till prioriterade åtgärdsobjekt som årligen beslutas av Trafikverket. I databasen för vägtrummor finns totalt cirka 2 080 objekt efter att 2012 års inventering lagts till.

När Trafikverket genomför sina miljöåtgärder medverkar ofta Länsstyrelsens Vattenenhet för att agera som sakkunnig vad beträffar val och utformning av lämpliga åtgärder. Under tiden som samarbetsprojektet pågått har Trafikverket åtgärdat ett trettiotal objekt med allt ifrån lätta åtgärder som tröskling till mer avancerade åtgärder som anläggning av stora valvbågar, vilket i år genomfördes i Råssjöån.

¹⁴ <http://fjallfiske.nu/jamtland>

¹⁵ Med underupplåtelse menas att vissa vatten upplåtas genom ett särskilt fiskekort och oftast då i begränsat antal.

Jämställdhet

Länsstyrelsen uppdaterar varje år sitt föreningsregister över länets samtliga fiskevårdsorganisationer. Vid uppdateringen tas samtidigt fram statistik över andelen kvinnliga styrelseledamöter i föreningarnas styrelser. För 2012 är andelen kvinnliga ledamöter 10,8 % det vill säga 105 kvinnor av totalt 964 ledamöter. Siffran är densamma som för 2011.

Återrapportering regleringsbrev

16. Länsstyrelserna ska verka för ett effektivt regionalt genomförande av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige åren 2007–2013 i syfte att uppnå målen enligt förordningen (EG) 1198/2006. Länsstyrelserna ska även vara regeringen och centrala myndigheter behjälpliga i förberedelserna för ett nytt program 2014–2020. Länsstyrelserna ska fortsatt redovisa hur de främjat och bidragit till den nationella offentliga finansieringen av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige perioden 2007–2013.

Länsstyrelsen har medverkat i olika möten som förberedelser för ett nytt program 2014-2020.

Någon offentlig medfinansiering utöver den nationella pott som Jordbruksverket förfogar över har inte utgått i de stödbeslut som fattats av Länsstyrelsen.

17. Länsstyrelserna ska redovisa hur de bidragit till arbetet med omprövning av vattendomar.

Långforsens vattenkraftsverk

Länsstyrelsen är involverad i ett mycket speciellt juridiskt vattenärende med stort nationellt intresse på grund av ärendets eventuellt prejudicerande karaktär. Ärendet som drivs av Kammarkollegiet har under december 2012 inlämnats till Mark- och Miljödomstolen i Östersund. Saken gäller återkallelse av Jämtkraft AB:s tillstånd, utslag från 1918, för *Långforsens vattenkraftverk* i Krokoms kommun. Den nuvarande utformningen av anläggningen har inte prövats i det meddelade tillståndet från 1918. Kraftproduktionen har varit låg, 2007 62 MWh, 2008 193 MWh, 2009 623 MWh och 2010-2012 0 MWh. Denna produktion ska jämföras med den normalårsproduktion som Jämtkraft AB anger till 2 000 MWh. Underhållet av anläggningen är eftersatt sedan många år tillbaka vilket innebär att anläggningen inte har kunnat drivas i enlighet med tillståndet. Det kan i sammanhanget konstateras att Långforsens kraftverksanläggningar inte uppnår god ekologisk status. För att uppnå miljökvalitetsnormen enligt vattendirektivet måste också problemet med vandringshindret vid Långforsen lösas. Det är högst troligt att denna rättsprocess kommer att ta många år innan ett avgörande för frågan kan nås.

Andra omprövningar

Länsstyrelsen bedriver för närvarande inga omprövningar på eget initiativ. Arbetet inom ramen för vattenförvaltningen med framtagandet av åtgärdsplaner för enskilda vattensystem kommer att kunna ligga till grund för ett framtida arbete med att på eget initiativ driva frågor om omprövning av vattendomar. Samverkan om personella juridiska kompetenser mellan länsstyrelserna är dock en förutsättning för omprövningsarbetet.

Tabell 1.2:

Länsfakta inom fiskeområdet	2012	2011	2010
Antal fiskevårdsområden	163	163	163
Antal yrkesfiskelicenser	1	1	1
Antal fartygstillstånd	0	0	0
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	3	2	2

Kommentarer Tabell 1.2

Ansökan inlämnad: Vattudalens fisk AB avseende utökning av befintlig verksamhet i Linjeviken, 1 300 tkr. Inget stöd har betalats ut.

Wangenstens Fisk AB avseende nyetablering Storsjön, Hoverberg, 1 200 tkr. Har fått stöd med 400 tkr

Ansökan inlämnad: Börtnans Fjällvattenfisk AB avseende inköp av fileteringsmaskin, 300 tkr. Inget stöd har betalats ut.

Regional tillväxt(30*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	6,44	6,59	8,32
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	5,81	6,33	7,55
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,27%	6,76%	7,94%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	14 363	15 193	17 025
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	7,82%	8,61%	9,44%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	411	315	435
Antal beslutade ärenden	367	331	438
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	6	5
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	147 564	157 045	161 727

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 30*

Företagsutveckling och kommersiell service 2012

Ansvar att samordna insatser för regional tillväxt ligger sedan 2011 på Regionförbundet Jämtlands län. Detta innebär också att projektstödshanteringen flyttat över dit förutom utbetalning av stöd som Länsstyrelsen beslutat om innan 2011. Länsstyrelsen minskar succesivt sina insatser inom detta område.

Den huvudsakliga inriktningen för Länsstyrelsen har varit att stödja företagsutveckling genom investeringsstöd samt främja insatser för kommersiell service.

Fram till årsskiftet 2010/2011 har ärenden avseende både projekt- och företagsstöd, finansierade av regionalpolitiska medel, hanterats på Länsstyrelsen. Därefter fördes hanteringen av projekt över till Regionförbundet Jämtlands län. Förutom regionalpolitiska anslagsmedel överfördes även personella resurser till Regionförbundet för att handlägga dessa ärenden. Det är den minskning både på årsarbetskrafter för män och för kvinnor som redovisas i tabellen för år 2011. Den fortsatta minskningen 2012 av årsarbetskrafter för hanteringen av regionalpolitiska medel beror på omprioritering mellan den verksamheten och hanteringen av Landsbygdsprogrammet, en hantering som blivit allt mer resurskrävande på grund av ökade krav på kontroller och ytterligare administrativa rutiner. När det gäller projekthantering ligger utbetalningsbeslut gällande projektbeslut till och med år 2010 kvar på Länsstyrelsen. Trots minskningen av personella resurser har hanteringen av den under året ökande inströmningen av ärenden klarats med ett ökat beslutsfattande jämfört med föregående år.

Under året har 136 ärenden avseende preliminära beslut om företagsstöd hanterats. Av dessa var 112 beslut om beviljade medel, tre ärenden avsåg yttranden till Tillväxtverket och resterande 24 ärenden, cirka 18 %, var avslag eller återkallade ärenden. Till detta kommer 20 preliminära beslut avseende stöd till kommersiell service. Förutom dessa ärenden, som avsåg beviljande av medel, hanteras löpande även utbetalningar genom del- och slutliga beslut. Utbetalningarna avser de preliminära beslut som tagits under 2012 och tidigare år, och som redovisat genomförda investeringar. Även del- och slutliga beslut i tidigare projektärenden ingår i redovisningen av beslutade ärenden. I övrigt hanterades också beslut rörande säkerhetsändringar, ägarförändringar, och andra typer av ändrings- och uppföljningsbeslut för hela stocken av ärenden.

Totalt har det beslutats om 75 612 tkr i företagsstöd fördelat på de 112 preliminära besluten. Dessa medel genererar beräknade investeringar på totalt 271 794 tkr, vilket ger en genomsnittlig stödnivå på 28 %. En ökning av den genomsnittliga stödnivån med fyra procentenheter jämfört med föregående års 24 %. Den fortsatta lågkonjunkturen har påverkat stödnivån uppåt. Inom ramen för kommersiell service uppgår årets preliminära beslut till 2 909 tkr.

Det är inom ramen för Regionalt Investeringsstöd som merparten av medlen beviljats, 45 132 tkr, medan 19 097 tkr beviljats i form av Regionalt bidrag till företagsutveckling. Till så kallad såddfinansiering har 11 383 tkr beviljats.

Det är turismen som under en rad år genererat merparten av de investeringar som beviljats stöd, och det är likadant 2012. Av de regionala utvecklingsmedlen har 54 % beviljats till länets basindustri turismen. Totalt har beslutats om 40 926 tkr vilket genererat investeringar i branschen med 135 297 tkr. De två andra huvudbranscherna för företagsstöd, verkstadsindustrin och träindustrin, har beviljats 22 % respektive 6 % av medlen.

Företagsstöd till kvinnor och män

På uppdrag av Regionförbundet Jämtlands län hanterar Länsstyrelsen tillsammans med Almi Företagspartner Mitt var sin del av genomförandet av programmet *Främja Kvinnors Företagande*. Under året har representanter från Länsstyrelsen, Almi och Regionförbundet träffats för att komma överens om hur respektive aktör skulle delta i genomförandefasen av projektet. För Länsstyrelsen del innebär det att en speciell stödform inrättats, *Tillväxtchecken*, inom ramen för Regionalt bidrag till företagsutveckling där medlen beviljas till affärsutveckling av kvinnors företag. Chefen för företagsstödet vid Länsstyrelsen deltar i Resurscentraägda projektet *Jämställt näringsliv i Jämtlands län*. Detta har resulterat i en pågående djupare diskussion med ansatsen att processinriktat finna nya förutsättningar för att stödja kvinnor i sitt företagande.

Konkurrensförordningen

Enligt konkurrensförordningen ska länsstyrelserna verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig sektor till nytta för konsumenterna. Länsstyrelserna ska därvid särskilt:

- informera om konkurrensfrågor,
- uppmärksamma konkurrensverket på förhållanden som tyder på överträdelser av konkurrensbestämmelserna,
- uppmärksamma regleringar som hindrar en effektiv konkurrens,
- lämna förslag till och, efter samråd med Konkurrensverket, följa upp avregleringsåtgärder,
- uppmärksamma olika typer av hinder för en effektiv konkurrens i offentlig förvaltning och lämna förslag till åtgärder för att undanröja dessa, samt
- verka för att konkurrensaspekter beaktas hos Länsstyrelsen och i regionala och lokala organ.

Länsstyrelsen har verkat för en effektiv konkurrens i samband med de upphandlingar av varor och tjänster som gjorts under året. En sådan åtgärd är att utforma förfrågningsunderlagen så att de passar olika typer av leverantörer och inte utesluter några. Bland annat har de små företagens förutsättningar i upphandlingsprocessen beaktats. Komplexiteten kring regelverken för offentlig upphandling och vikten av att verka för en effektiv konkurrens ställer krav på särskilda resurser inom detta område.

Återrapportering regleringsbrev

20. Länsstyrelserna ska redovisa exempel på och kommentera hur samverkan mellan länsstyrelserna och statliga myndigheter sker inom det regionala tillväxtarbetet samt hur denna samverkan utvecklats.

Samverkan mellan länsstyrelsen och statliga myndigheter inom regionala tillväxtarbetet

Konkurrenslyftet

Länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län slutförde projektet *Konkurrenslyftet* under året. I detta projekt har länsstyrelserna tagit fram underlag samt utvecklat åtgärder för förbättrad kompetensförsörjning i de två länen. Arbetet genomfördes i samverkan med Arbetsförmedlingen och Mittuniversitetet, framför allt för att ta fram och analysera fakta kring utbildning och arbetsmarknad i länet. Resultatet av detta projekt är att Regionförbundet tagit fasta på metoder och samarbetsformer och driver nu arbetet vidare inom ramen för verksamheter kring kompetensplattformar.

Regional kontakt

Länsstyrelsen har deltagit i de av Tillväxtverket anordnade träffarna kring *Regional Kontakt*. Vid dessa möten diskuteras löpande aktuella tillväxtfrågor och under året har en rad tematiska fördjupningar skett.

OECD-studie

Jämtlands län och Västernorrlands län deltar i en OECD¹⁶-studie med ett femtontal andra regioner i Europa och Nordamerika kring hur ökad produktion av förnybara bränslen kan bidra till regional tillväxt. Under året har Länsstyrelsen medverkat vid en konferens i Paris där OECD presenterade resultatet av sina studier. Länsstyrelsen deltog i paneldiskussion vid denna redovisning. OECD har också presenterat en rapport. Som en följd av detta samarbete kommer länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län, Regionförbundet samt Nordregio att anordna en nordisk konferens på samma tema den 18-19 februari 2013.

Utvecklingsarbete

Länsstyrelsen har även under 2012 haft möten med Tillväxtanalys och Tillväxtverket för att planera ökad samverkan kring utvecklingsarbete inom ramen för hållbar tillväxt med fokus på hur hållbarhetsaspekterna kan få ökad tyngd och förbättringar av systemen för att följa hur hållbarheten i tillväxtarbetet utvecklas över tid. Detta arbete lyfts in i utvecklingsarbetet med Regionförbundet.

Nationalparksarbete

Länsstyrelsen har under 2012 i samarbete med, och på uppdrag av, Naturvårdsverket genomfört en förstudie om en eventuell framtida nationalpark i Sylarna-Vålådalen- Helagsområdet. I denna studie har även diskussioner förts med bland andra Tillväxtverket kring hur tillväxtaspekter skulle kunna vävas in i en nationalparksprocess. Länsstyrelsen har deltagit i möten med det så kallade fjällrådet där, förutom nationalparken, diskussioner har förts kring flera

¹⁶ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD).

andra processer i Sylarnaområdet såsom utformning och uppbyggnad av en ny fjällstation i Sylarna, hur ökad samverkan med Trondheims turistförening skulle kunna utveckla turismen över landgränsen mot Norge i Sylarnaområdet och hur samisk turism kan utvecklas i samverkan med andra turistoperatörer. Länsstyrelsen har tillsammans med Svenska turistföreningen, STF, fört diskussioner med Tillväxtverket kring hur finansiering av en ombyggnad av Sylarnas fjällstation skulle kunna komma till stånd. Detta resulterade i en ansökan från STF till det regionala strukturfondsprogrammet för Mittsverige.

Mottagning och etablering av nyanlända

Länsstyrelsen ingår också tillsammans med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Försäkringskassan i en regional överenskommelse kring mottagning och etablering av nyanlända invandrare i Jämtlands län. I detta arbete har Länsstyrelsen lyft fram invandringens och integrationens betydelse för den regionala utvecklingen och Länsstyrelsen har tagit fram ett faktaunderlag kring invandring och integration.

24. Länsstyrelserna ska redovisa varför aktuella prioriteringar gjorts vid beslut om medel inom ramen för ändamålen inom anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Under åren innan bildandet av Regionförbundet Jämtlands län 2011 prioriterades de regionala utvecklingsmedlen med en större budgetandel till företagsstöd och kommersiell service. Cirka 60 % av budgeten, motsvarande 80 mnkr, avsattes då avseende dessa åtgärder medan cirka 40 % av budgeten, motsvarande 60 mnkr, avsattes för projektmedel med prioritet på medfinansiering av strukturfondsprojekt. Den delen av 1:1-anslaget som Länsstyrelsen förfogar över sedan Regionförbundet Jämtlands län övertog projekthanteringen från årsskiftet 2010/2011 medger en fortsatt budgetnivå på 80 mnkr för de prioriterade åtgärderna Regionalt företagsstöd och stöd till Kommersiell service.

De årliga anslagen förs över under åren fram till 2014 i en stegvis ökande andel till Regionförbundet Jämtland. Den stegvisa anpassningen av anslaget sker för att anslagsmedel avseende utestående åtaganden för projektbeslut ska kunna betalas ut utan att menligt påverka budgetutrymmet för företagsstöd. Den fortsatta prioriteringen av medel är därför koncentrerad till företagsstöd och kommersiell service.

Länsstyrelsen har möjlighet att även fortsättningsvis fatta projektbeslut inom områden där Länsstyrelsen har ett huvudansvar. När det gäller företagsstöden har medlen prioriterats för de ärenden som, i en fortsatt kärv finansmarknad, behövt bidragsmedel för att överhuvudtaget få en bankfinansiering till investeringen.

30. Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på och kommentera inom vilka områden samverkan sker mellan Länsstyrelsen och det organ som ansvarar för det regionala tillväxtarbetet i länet samt hur denna samverkan utvecklats.

Samverkan med Regionförbundet Jämtlands län

Länsstyrelsen har fortlöpande samverkan med Regionförbundet Jämtlands län både på lednings- och sakområdesnivå. Vid dessa möten sker avstämning av gemensamma frågor, för att åstadkomma en smidig övergång av det regionala tillväxtansvaret och tydliggöra vilka frågor respektive organisation hanterar. Bland annat ingår Regiondirektören i Länsstyrelsens näringslivsråd för att säkerställa gemensam information till- och diskussion med ledande företag

i länet. På en övergripande nivå finns ett förslag till gemensamt utvecklingsarbete vad gäller läget i länet.

Inom de tolv identifierade avstämningsområdena har följande områden, med koppling till området regional tillväxt, stämts av under året:

- *Klimat och energi.* Samverkansavtal mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet finns. I Klimat- och energisamarbetet har en handlingsplan tagits fram under 2012. Utifrån denna har Länsstyrelsen och Regionförbundet diskuterat hur vi gemensamt ska styra och följa de insatser som beslutats. Samarbetet fungerar fortsatt bra.
- *Infrastruktur för bredband.* I slutet av år 2011 togs projektdirektiv fram för *Strategiska insatser för fortsatt utbyggnad av bredbandsnät i Jämtlands län*. Med denna som grund gjordes en ansökan om projektmedel ur landsbygdsprogrammet. Ansökan beviljades under våren 2012 och ett arbete med att ta fram en bredbandsstrategi för Jämtlands län inleddes. Strategin, som nu är i det närmaste helt klar, har tagits fram av Länsstyrelsen i nära samarbete med Regionförbundet i Jämtlands län och länets kommuner. Strategin ska beslutas av såväl Länsstyrelsen som Regionförbundet. Under arbetets gång har synpunkter inhämtats från ett stort antal organisationer och företag i länet. I strategin anges målet att i länets alla samhällen och byar ska åtkomst till bredband i någon form finnas senast år 2020. Minst 90 % av alla hushåll och företag ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2020 och redan år 2015 bör 40 % ha tillgång till bredband med den hastigheten.
- *Infrastruktur för fysiska kommunikationer.* Regionförbundet Jämtlands län ansvarar numera för Länstransportplanen och frågor kopplade till denna. Länsstyrelsen medverkar dock i den referensgrupp för infrastrukturfrågor som Regionförbundet Jämtlands län inrättat. I denna referensgrupp, benämnd *Transportutvecklingsrådet*, ingår också representanter från bland annat Trafikverket, Handelskammaren, Inlandsbanan, skogsnäringen, turistnäringen, åkernäringen och kollektivtrafiken. Genom Länsstyrelsens medverkan i denna grupp har erfarenheter kunnat överföras från tidigare planupprättare i form av Länsstyrelsen till Regionförbundet som från och med 2011 ansvarar för Länstransportplanen. Länsstyrelsen medverkan är också viktig då Länsstyrelsen fortfarande har en roll då det gäller den fysiska utformningen av de planerade objekten i Länstransportplanen.
- *Länspartnerskapsmöte.* Länsstyrelsen har deltagit i ett länspartnerskapsmöte hos Regionförbundet där man främst diskuterat prioriteringar av projekt i samband med ansökningar till de regionala strukturfondsprogrammen för mellersta Norrland.
- *Konkurrenslyftet.* Efter att Länsstyrelsen avslutat projektet *Konkurrenslyftet* har resultatet av detta projekt lämnats över till Regionförbundet som jobbar vidare med analys och metodik i sitt arbete med kompetensplattformar.
- *Interreg Sverige-Norge.* Inför programperioden 2014-2020 har diskussioner förts kring hur förhandlings- och förankringsarbetet ska fördelas mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet inför att det ska skrivas ett nytt program och en genomförandeorganisation ska byggas upp. Länsstyrelsen har medverkat i ett initierande möte med representanter för Regionförbundet, länsstyrelsen Västernorrlands län samt Nord- och Sör-Tröndelags fylken. Utifrån detta möte togs ett gemensamt inriktningsdokument för den

kommande strukturfondsperioden fram. Detta diskuterades först vid ett möte med det regionalt prioriterande partnerskapet för Nordens Gröna Bälte i Sverige-Norge-programmet och sedan vid ett toppledarmöte i Trondheim. Utifrån denna samverkan har länen förberett sig för att delta i det kommande programmeringsarbetet.

- *Integrationsarbetet.* Regionförbundet deltar i de regelbundna samordnarträffar som Länsstyrelsen håller med kommunerna och Arbetsförmedlingen. Regionförbundet ingår i den regionala överenskommelsen för mottagnings- och etableringsarbetet. Regionförbundet har under 2012 drivit samordningsprojekt för kommunernas arbete kring mottagning och etablering med medel som Länsstyrelsen beviljat utifrån de så kallade § 37-insatserna¹⁷. Samverkan inom integration har stor koppling till regional utveckling och Regionförbundet lyfter in invandrings- och integrationsaspekter i sitt arbete med den regionala utvecklingsstrategin samt avser att utarbeta en integrationsstrategi. Detta samarbete har således resulterat i att synen på att integrationsfrågorna är viktiga för länets tillväxt har stärkts.
- *Kvinnors företagande.* Samverkan har fortsatt mellan Almi Företagspartner Mitt AB, Regionförbundet och Länsstyrelsen i genomförandet av programmet *Kvinnors företagande*. Länsstyrelsen har hanterat stöd via en *Tillväxtcheck* till kvinnor som driver företag. En stödform som inte beaktar konkurrensaspekten, vilket innebär att även företag som verkar på en lokal marknad där ofta kvinnor driver företag, kan beviljas medel till verksamhetsutveckling. Vidare har det förts diskussioner med Regionförbundet om att gemensamt anordna en uppföljningsdag som dock inte kommer att gå av stapeln förrän i början av 2013. Länsstyrelsen har också tagit fram ett uppföljningsunderlag kring hur kvinnors företagande utvecklas samt hur stödfördelningen till kvinnor som driver företag ser ut.
- *OECD-studien.* Arbetet med slutförandet av OECD-studien om förnyelsebar energi och regional utveckling har inneburit samverkan kring miljö och energifrågor i det regionala tillväxtarbetet. Detta samarbete leder till att Regionförbundet medverkar till att anordna en nordisk konferens kring förnyelsebar energi och landsbygdsutveckling i början av 2013.
- *Revidering av länets Regionala utvecklingsstrategi, RUS.* Länsstyrelsen deltog tillsammans med Regionförbundet i en diskussion med regeringen i uppdraget att identifiera och redovisa prioriteringar avseende länets framtida regionala tillväxtarbete efter 2014. Länets ståndpunkter i detta arbete har sedan använts för att revidera länets regionala utvecklingsstrategi. Regionförbundet har under 2012 i ett brett partnerskap påbörjat detta arbete. Länsstyrelsen har deltagit i två partnerskapsmöten och även diskuterat internt hur länsstyrelsen skall kunna bidra med ett brett hållbarhetsperspektiv i det kommande arbetet.
- *Informationsdagar.* Länsstyrelsen och Regionförbundet anordnade den 23-25 oktober gemensamma informationsdagar i Stockholm där länets tillväxtförutsättningar diskuterades och länets profilområden lyftes fram för beslutsfattare på central nivå. Dagarna kallades mötesplats *Jämtland House*.

¹⁷ Paragraf 37 i Förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

Sammanfattningsvis kan sägas att samverkan med Regionförbundet Jämtlands län även under 2012 varit omfattande, att samarbete sker på många plan och att samverkan utvecklas på ett bra sätt.

31. Berörda länsstyrelser ska bistå det organ som ansvarar för det regionala tillväxtarbetet i länet i dess uppdrag att, i enlighet med Tillväxtverkets riktlinjer, utarbeta och genomföra en handlingsplan för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i det regionala tillväxtarbetet under perioden 2012–2014.

Länsstyrelsen har bistått Regionförbundet i framtagandet av en regional handlingsplan genom att i regelbundna möten diskutera kunskapsunderlag, analyser och fokusområden. Arbetet har även fått genomslag i utformandet av en ny Regional utvecklingsstrategi. Länsstyrelsen avser att vara en aktör i strävan efter en regional jämställd tillväxt. Därför har en intern grupp bildats av företrädare för kommersiell service, programmet kvinnors företagande samt företagsstöden. Gruppen samordnas av Länsstyrelsens särskilt sakkunniga i jämställdhet.

32. För sin uppgift att verka för en god tillgång till kommersiell service för medborgare och företag ska berörda länsstyrelser redovisa och kommentera vilka insatser som genomförts, resultaten av dessa och vilka aktörer som deltagit samt på vilket sätt insatserna förhåller sig till övriga insatser för hållbar regional tillväxt i länet. Redovisningarna ska relatera till mål och intentioner i länets regionala serviceprogram.

Genomförda insatser

Kommersiell service

Länsstyrelsen har under året påbörjat arbetet med strategiska diskussioner både internt och externt för att se över och förtydliga stödet till kommersiell service. Ambitionen är att ta fram en policy för att lyfta de butiker i länet vilka är viktiga för servicen i de mest perifera områdena där också befolkningsunderlaget är lågt. Konsekvenserna kan bli stora för servicetillgängligheten i dessa områden om butiken försvinner och i förlängningen kan det skynda på en utflyttning från området. Under året har Länsstyrelsen påbörjat arbetet genom att bevilja extra stöd till de butiker som ligger i de perifera områdena. Detta för att möjliggöra att servicetillgängligheten kan bevaras och ge företaget andrum för utvecklingsåtgärder.

Under året har olika projekt stöttats. Länsstyrelsen har varit involverad i projektet *Turism och lokal service*, där projektägaren är Jämtland- och Härjedalen turism. Projektet har finansierats av Landsbygdsprogrammet och Tillväxtverket. Syfte och mål i projektet har varit att undersöka möjligheterna för att turistföretagare i större utsträckning kan utgöra plattformar för samordning av service och integreras mer för att kunna bli viktiga servicefunktioner i samhället. Potentialen är stor då många av länets turistföretag finns spridda över stora delar av landsbygden och många är lokaliserade perifert. Samtal om fortsatt utveckling av det som framkommit i projektet har påbörjats med Regionförbundet Jämtlands län.

Länsstyrelsen finansierar projektet *Energieffektivisering av Landsbygdsbutiker i Jämtlands län* och projektägare är Regionförbundet Jämtlands län. Projektet går ut på att Energikontoret informerar och utbildar lanthandlare i energieffektivisering av butikerna. Projektet ska leda till bättre lönsamhet genom att företagen ges kunskap i hur de själva kan påverka och göra

energieffektiva val och investeringar. Länsstyrelsen finansierar även projektet *Inlandslyftet* tillsammans med Länsstyrelsen i Dalarnas län. Projektet är länsövergripande för att ta fram en analys av de hinder som finns för utveckling av inlandet och arbetet kommer att mynna ut i en strategi för en mer expansiv och hållbar utveckling av inlandet.

Länsstyrelsen sitter med i referensgruppen för projektet *Samordnade Servicelösningar*. Härjedalens kommun är projektägare och projektet finansieras genom Tillväxtverket. Genom projektet kommer kommunen att se över sin organisation för ökad insikt och de kan själva säkerställa sin del i arbetet med hur en god servicenivå kan uppnås i kommunen. Länsstyrelsen arbetar här tillsammans med kommunen för att säkerställa bra rutiner för deras fortsatta arbete med serviceutveckling i kommunen.

Bevakning av grundläggande betalservice

Länsstyrelsen har uppdraget att arbeta med bevakningen av grundläggande betalservice. Under andra delen av 2012 har Länsstyrelsen varit representerad i den nationella arbetsgruppen för detta arbete. Den länsvisa rapporteringen har gjorts och rapporterats till Länsstyrelsen Dalarna, *Rapport 2012:19, Bevakning av grundläggande betaltjänster Länsstyrelsen i Dalarnas Län*.

Under året har Länsstyrelsen också genomfört en kartläggning av dagskassehanteringen i länet. Länsstyrelsen har också under året påbörjat en behovsbedömning för länet för betaltjänsterna. I detta arbete har Länsstyrelsen anställt en resursperson. Fokus under året för behovsbedömningen har varit på de två orter i länet vilka tidigare har varit betalserviceombud. Dessa arbeten har delvis finansierats av Post- och telestyrelsen samt genom extra medel för kommersiell service.

Beviljat finansiellt stöd

Investeringsstöd

Under 2012 har sju investeringsstöd beviljats med totalt 918 tkr jämfört med 2011 då stödnivån var 2 600 tkr på sex stöd. Många av stöden har gått till utbyte av gamla kylar och frysar för att få ner energiförbrukningen och stöd har också beviljats till utbyte av gamla returmaskiner.

Servicebidrag och hemsändningsbidrag

Servicebidrag har beviljats med 1 270 tkr, fördelat på sju ärenden. Detta är en ökning jämfört med 2011 då bidraget var 600 tkr fördelat på sex ärenden. *Hemsändningsbidrag* har beviljats med nästan 700 tkr. Det är sju av länets åtta kommuner som har sökt och bidragsnivåerna mellan varje kommun varierar. Det är de till ytan stora kommunerna med långa avstånd som även i år har en högre kostnad för hemsändningsbidraget. Stödet för hemsändningsbidrag har under 2012 ökat med cirka 50 tkr jämfört med 2011.

Uppnådda resultat

Det arbete som har gjorts under året inom kommersiell service har utmynnat i en ökad aktivitet hos kommunerna i länet men även hos olika organisationer och föreningar vilka påbörjat olika processer. Några av dessa processer har också utmynnat i projekt vilka har finansierats genom projektstöd, kommersiell service eller genom projektstöd genom landsbygdsprogram-

met. I de projekt där inte Länsstyrelsen varit finansiär har Länsstyrelsen funnits med som en delaktig part.

Under 2012 har butikerna investerat mindre. Investeringsnivåerna är betydligt lägre för 2012 än för 2011 och investeringsviljan har koppling till lönsamheten hos företagen. Några mentorsatser har gjorts under året. Inga butiker eller drivmedelsstationer som erhållit stöd har lagts ner i länet under året.

I det arbete där länet deltagit i den nationella referensgruppen för att förändra skrivningen i förordningen om kommersiell service har beslut tagits under året om den nya förordningstexten.

Betaltjänster

Resultatet från länets betaltjänstrapportering är att de flesta har fått en bättre tillgänglighet till betaltjänsterna med nya tekniska tjänster, kontanterna minskar också i samhället. Det är dock vissa grupper av individer som har olika behov som upplever problem och att de många gånger har problem att använda den nya tekniken. Den äldre generationen upplever också i viss mån att de inte har samma möjligheter, här är det dock tillgängligheten i form av kollektivtrafik som har försämrats.

Resultatet från behovsbedömningen på två orter visar på att företagen har bra rutiner för sin dagkassahantering. På en av orterna så har företagen tillsammans med kommunen påbörjat ett utvecklings- och utbildningsarbete för att ansluta sig till närliggande turistdestination. I detta arbete har betaltjänstfrågorna lyfts i länet och företag och privatpersoner har fått ökad kunskap kring frågan. Detta underlag har gett Länsstyrelsen en god bild av hur läget ser ut i länet kring betaltjänstfrågorna och de olika ansvarsnivåerna har också tydliggjorts mellan privatpersoner, företagen, kommunerna och Länsstyrelsen under året.

Arbetet med de insatser och åtgärder som har genomförts under året är alla kopplade till länets Regionala utvecklingsstrategis mål och delmål: *Livsmiljö och stark attraktionskraft* samt *Energi och klimat*. Arbetet är också starkt kopplat till länets *Serviceprogram*.

Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007-2013

Strukturfondsadministration (tkr)	Anslag (5:1)	Övrig	Årsarbetskraf
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturfondsadministration	2 087	3 196	4,46
Varav Förvaltande myndighet	2031	1921	2,91
Varav Attesterande myndighet	37	42	0,05
Varav Kontroller i territoriella program	8	1229	1,48

Källa: Excelerator, Agresso

Kommentarer Tabell 3.1

I kostnader för förvaltande myndighet ingår även kostnader för styrkommittén samt kostnader för delområdessekretariatet och regionalt prioriterande partnerskap i Nordens Gröna Bälte.

Resterande belopp avser kostnader för föregående programperiod (mål 1) med 11 tkr på förvaltningsanslaget och 4 tkr på övrig finansiering. Detsamma gäller de felande 20 timmarna.

Tabell 3.2: Länsfakta inom EU-stöd

Utbetalade bidrag, summa (tkr)	2012	2011	2010
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	57 670	55 452	43 279
varav Artikel 33 (inom mål 1-området)	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen inte fattar beslut om, men betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Jordbruksverket har gjort utbetalningen	308 502	261 943	227 966
Landsbygdsprogrammet	235 704	185 705	153 226
varav Leader	33 040	11 438	2 190
varav miljöersättningar	81 085	80 475	80 265
varav kompensationsbidrag (LFA)	55 740	56 816	56 976
varav företagsstöd	37 960	24 435	11 548
varav projektstöd	24 790	9 399	2 247
varav miljöinvesteringar	3 089	3 142	-
Gårdsstöd	72 798	76 238	74 740

Källa: (1)Agresso, Excelerator, övriga DAWA

Kommentarer Tabell 3.2

Kommentar till Landsbygdsprogrammets utbetalningar :utbetalningsärenden som inkommer är nu betydligt större volym än tidigare år och detta i kombination med en allt högre nivå på detaljgranskning i det enskilda ärendet har medfört en extremt hög belastning på berörda handläggare på enheten.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5 § 7. i sin verksamhet verka för att förenkla för företag
--

Förenkla för företag

I juni 2011 fick samtliga länsstyrelser i uppdrag att förenkla för företag. Sent 2011 kom Länsstyrelsen i Kronoberg på besök med anledning av deras samordningsansvar för projektet *Förenkla på riktigt*, ett projekt som vid den tiden hade fokus på fyra verksamhetsområden.

Under 2012 har arbetet i *Förenkla på riktigt* följts men Länsstyrelsen har inte deltagit aktivt utan lagt resurserna direkt inom den egna Länsstyrelsen och istället arbetat mer övergripande med frågor kring att förenkla och höja service till företagare och medborgare. Länsstyrelsen har också deltagit och inspirerats på Näringsdepartementets *Förenklingsdag* i november.

Resultat under året för att förenklar för företagare kan sammanfattas under några rubriker:

Värdegrundsarbete

Värdegrundsarbetet har varit prioriterat under året. Det har visat sig i en tydlig utveckling mot målgruppsbehov, transparens och bemötande i allt från att skriva väl underbyggda beslut med tydliga motiveringar och transparenta upphandlingar till att betala fakturor i tid och möta företagare inom för Länsstyrelsen nya branscher.

Projektet Goda Processer säkras – GPS

Under året har kartläggningar av ärendeprocesser gjorts på ett tiotal utvalda ärendegrupper för att utveckla en metod så att verksamheterna, med metodstödet, kan genomföra kartläggningar för större delen av verksamheten framöver. Kartläggningen handlar om allt från information och webbsida till handläggning, diarieföring och arkivering, i praktiken hela ärendeprocessen. Det har lett till att effektiviseringsmöjligheter i handläggning har uppmärksammats, transparensen i handläggningen har blivit större och det har blivit snabbare och säkrare handläggning. Resurser har optimerats och flexibiliteten har ökat och inte minst sårbarheten har minskat vid ärendegrupper med ensamhandläggare. I detta arbete uppmärksammas förenkling för företagare då målgruppen för handläggningen blir mycket tydlig. Detta arbete kommer att intensifieras och breddas över verksamheterna under kommande år.

Nya arbetssätt

Ur projektet GPS och det länsstyrelsegemensamma P4 projektet, som flera medarbetare på Länsstyrelsen i Jämtlands län är aktiva i, liksom många andra utvecklingsprojekt med statliga verk där medarbetare är aktiva, har flera nya arbetssätt under året införts. Flera e-tjänster har lanserats och fått stor anslutning. Projektet P4 redovisar att e-handläggningen inom några månader fick en anslutning på närmare 40 % i Jämtlands län för lanserade e-tjänst ärenden. E-tjänsten SAM Internet hade under året 100 % anslutning i länet, ett mål som nåtts efter några års strategiskt arbete för att underlätta för företagarna. Men även handläggning där inte e-tjänster ännu blivit aktuella har utvecklats. Blanketter har setts över och tillgängliggjorts. Det har införts gruppvis handläggning i vissa frågor, tydliggjorts vilka som är kontaktpersoner för olika verksamheter, lokala företag anlitas till skötselåtgärder, flera projekt drivs i samverkan med företag bland annat inom turism och fiske och Länsstyrelsen för en dialog med näringslivet kring förenklingsfrågor. Länsstyrelsen stöder företag när de får besök och affärskontakter från utlandet. På olika sätt söker Länsstyrelsen återkoppling till exempel genom den djurskyddsenkät som djurägare får fylla i efter en djurskyddskontroll eller genom den länsstyrelsegemensamma brukarundersökningen.

Information

Information är en viktig del av verksamheten för att underlätta för företagare. Flera enheter har under året gjort en grundlig genomgång av sin information på Länsstyrelsens webbsida. Det produceras också en del informationsmaterial bland annat en broschyr om miljöprövningsdelegationernas nya organisation och nyhetsblad till lantbrukare. Information har även lämnats via möten med företagare och medborgare bland annat SAM¹⁸-internetträffar ute i länet för att erbjuda lantbrukare att själva göra sin SAM-ansökan via nätet och med stöd av Länsstyrelsens personal. Det har också varit träffar kring förorenade områden i länet.

Samråd – hindra målkonflikter

Länsstyrelsens interna samråd har flera gånger haft fokus på målkonflikter och diskussionen har lett till samsyn där kompromisser hittats internt innan berörd företagare fått besked. På det sättet har det *Samrådsforum* som inrättats utvecklat verksamheten. Länsstyrelsen har också deltagit i målkonfliktlösning externt genom deltagande i Härjedalsförhandlingarnas lösning där rennäringsföretagare i Härjedalen fått tid till annat än konflikthantering.

¹⁸ ²Samordnad ansökan om EU- stöd för ett jordbruksföretag.

Uppmärksamma och ge underlag

Länsstyrelsen i Jämtlands län arbetar proaktivt på olika sätt för att uppmärksamma och ge underlag för utveckling av näringslivet i länet. Redan under 2011, med fortsättning under 2012, har engagemanget varit stort kring mjölkproduktionen i länet. Länsstyrelsen har bland annat verkat för tidigare utbetalningar, större förskottsutbetalningar och att möjliggöra att mjölkproducenter i länet får ett förhöjt stödrättsvärde på sina stödrätter. Länsstyrelsen följer och rapporterar mjölk- och köttproducenterna förutsättningar, företagare som utgör en viktig del av vår landsbygds näringsliv. Rennäringens förutsättningar lyfts på olika sätt till beslutsfattare. En kunskapsuppbyggnad inom Fjällforskning håller på att utvecklas där medarbetare från Länsstyrelsen medverkar. Det förstudiearbete kring en nationalpark som sker ger också erfarenheter för att lösa markkonflikter. En strategi för bredbandsutbyggnad har tagits fram på Länsstyrelsens initiativ. Bredband utgör en av grundpelarna för företagande i de glesa strukturer som vårt län har. I slutet av året genomfördes en uppmärksam aktivitet i Stockholm, Jämtland House, där beslutsfattare och andra fick information och dialog med länet till förmån för länets näringar. Denna aktivitet genomfördes i samverkan med Regionförbundet Jämtland.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

6 § 3. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län är förvaltande och attesterande myndighet för vissa program inom målet europeiskt territoriellt samarbete inom EU:s strukturfonder enligt rådets förordning (EG) nr 1083/2006 av den 11 juli 2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden samt om upphävande av förordning (EG) nr 1260/1999 och enligt förordningen (2007:14) om förvaltning av EU:s strukturfonder.

Interreg Sverige-Norge

Länsstyrelsen är förvaltande och attesterande myndighet för programmet *Interreg Sverige-Norge 2007-2013*. Det har under året inneburit att genomföra och att driva programmet enligt programmets kriterier och gemenskaps- och nationella regler samt säkerställa verifieringskedjan rörande utgifter på ett tillfredsställande sätt. Förvaltande myndighet har under året fattat beslut om nya projekt och det återstår inga EU-medel av budgeten för programmet. En hel del projekt har avslutats, vilket även har resulterat i viss återföring av medel. Dessa medel återanvänds nu för beslut till nya projekt. Vidare har arbetet bestått av olika slag av rapporteringar, informations- och kommunikationsfrågor samt ändringsbeslut för pågående projekt. En viktig roll för förvaltande myndighet är att hålla samman Interreg-programmets organisation för en gemensam samsyn och tolkning av regler och förordningar. Det har bland annat inneburit att delområdessekreteriaten har fått information samt stöd och råd i deras dagliga arbete. Under året har en extern utvärdering av programmet påbörjats och den kommer att avslutas under 2013. Utvärderingens fokus är på resultat och måluppfyllelse.

Informations- och kommunikationsinsatser

Olika informations- och kommunikationsinsatser har genomförts bland annat en större konferens kallad *Projektleddarträff*. Den genomfördes tillsammans med programmet Interreg Öresund-Kattegatt-Skagerrak. Temat på konferensen var resultatspridning och mötesbörs där projekten fick möjlighet att boka möten med varandra för att utbyta erfarenheter och skapa nya kontakter. Det blev en lyckad konferens med 78 deltagande projekt och drygt 200 deltagare. Konferensen genomfördes den 21 september i samband med European Cooperation

Day. Kommissionen har från och med 2012 infört en dag per år, *European Cooperation Day*, då alla Interreg-program i Europa ska göra en insats för att synliggöra samarbeten mellan länderna.

4. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län är ansvariga för kontroller enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1080/2006 av den 5 juli 2006 om Europeiska regionala utvecklingsfonden och om upphävande av förordning (EG) nr 1783/1999 och enligt förordningen om förvaltning av EU:s strukturfonder

Länsstyrelsen är ansvarig för kontroller av beviljade projekt. Arbetet utförs i en funktion som kallas *Nationell kontrollant*. Kontrollerna har innefattat granskning av ansökan om utbetalning av EU-medel inklusive verifierade underlag och läges- och slutrapport för respektive projekt. Det är ett jämnt flöde av ansökningar om utbetalning av EU-medel. Kontroll och granskning av projekt inom programmet har löpt enligt plan. Detta beror till stor del på att det i beslutet om stöd till projektägaren finns en plan för rekvirering av EU-medel. De som inte rekvirerar enligt planen kontaktas. Utöver denna granskning har ett urval om elva projekt kontrollerats på plats hos stödmottagaren. Inga större problem har iakttagits.

Infrastrukturplanering(34*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,71	0,07	0,33
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,65	0,19	0,31
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,21%	0,14%	0,32%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 104	266	603
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,15%	0,15%	0,33%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	47	19	45
Antal beslutade ärenden	61	16	53
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	18	18
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	30	13 564	1 487

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 34*

Kommentar: Ökningen av antal årsarbetskrafter från 2011 till 2012 inom området infrastrukturplanering i tabellen beror till största delen på det arbete som gjorts under året med att ta fram en bredbandsstrategi för Jämtlands län.

Infrastruktur för bredband

Under perioden 2003 till 2010 gjordes en kraftfull utbyggnad av IT-infrastrukturen i Jämtlands län. Bakgrunden var de målsättningar och beslut om statliga stöd som fattats av riksdagen under år 2000 och 2001¹⁹. Nära 475 miljoner investerades i IT-infrastruktur under denna period med både statliga medel, stöd från EU:s strukturfonder, kommunala medel och medel från nätoperatörerna. De kapacitetskrav som ställdes i samband med utbyggnaden angavs till minst 2 Mbit i bägge riktningarna. Utbyggnaden ledde till att en mycket hög andel av befolkningen fick tillgång till bredband med den tidens kapacitetskrav. Stora delar av utbyggnaden byggde dock på användande av kopparnäten i kombination med radiolänklösningar. Den tekniken klarar inte av de nya kraven på överföringshastigheter så som de formulerats i regeringens *Bredbandsstrategi för Sverige*. Av den anledningen togs i slutet av år 2011 projektdirektiv fram för *Strategiska insatser för fortsatt utbyggnad av bredbandsnät i Jämtlands län*. Med denna som grund gjordes en ansökan om projektmedel ur landsbygdsprogrammet. Ansökan beviljades under våren 2012 och ett arbete med att ta fram en bredbandsstrategi för Jämtlands län inleddes. Strategin, som nu är i det närmaste helt klar, har tagits fram av Länsstyrelsen i nära samarbete med Regionförbundet i Jämtlands län och länets kommuner. Under arbetets gång har synpunkter inhämtats från ett stort antal organisationer och företag i länet. Det bör tilläggas att aktiviteten ute i länet har ökat avsevärt kring bredbandsfrågan mot slutet av året och efterfrågan förväntas öka framöver.

I strategin anges målet att *i länets alla samhällen och byar ska åtkomst till bredband i någon form finnas senast år 2020*. Minst 90 % av alla hushåll och företag ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2020 och redan år 2015 bör 40 % ha tillgång till bredband med den hastigheten. Detta är mycket högt ställda mål då Jämtlands län har en så gles och spridd befolkning med långa avstånd mellan många byar och samhällen. Målen överensstämmer emellertid med de mål som anges i den nationella strategin. Kostnaderna för att minst 90 pro-

¹⁹ SFS 2000:1469, SFS 2001:349, SFS 2001:350

cent av alla hushåll och företag i länet ska få tillgång till fiber beräknas uppgå till över en miljard kronor. Det är inte troligt att denna utbyggnad kan komma att ske på kommersiella grunder då antalet hushåll och företag i var och en av de många byar och samhällen som saknar fiber är förhållandevis lågt. Länsstyrelsen bedömer därför att behovet av ytterligare stöd till bredbandsutbyggnad är mycket stort för att målen ska kunna uppnås.

Infrastruktur för fysiska kommunikationer

Det är Regionförbundet Jämtlands län som ansvarar för Länstransportplanen och därtill kopplade frågor. Länsstyrelsen har också under år 2012 medverkat i den referensgrupp för infrastrukturfrågor som Regionförbundet Jämtlands län inrättat. I referensgruppen, benämnd *Transportutvecklingsrådet*, ingår också representanter från bland annat Trafikverket, Handelskammaren, Inlandsbanan, skogsnäringen, turistnäringen, åkernäringen och kollektivtrafiken. Genom Länsstyrelsens medverkan i gruppen har erfarenheter kunnat överföras från tidigare planupprättare i form av Länsstyrelsen till Regionförbundet som från och med 2011 ansvarar för Länstransportplanen. Länsstyrelsens medverkan är också viktig då Länsstyrelsen fortfarande har en roll då det gäller den fysiska utformningen av de planerade objekten i Länstransportplanen. Då planeringsarbetet med de i Länstransportplanen olika angivna åtgärderna under år 2012 har kommit längre har det visat sig att kostnaderna för flera av åtgärderna nu bedöms bli avsevärt högre än vad som angivits i Länstransportplanen. De ökade kostnaderna innebär att vissa av de planerade åtgärderna inte längre ryms inom den tidigare antagna planen.

Regeringen har i beslut 2012-12-20 lämnat uppdrag att ta fram såväl förslag till ny nationell plan för utveckling av transportsystemet som länsplaner för regional transportinfrastruktur. Länsstyrelsen konstaterar att de ekonomiska ramarna för respektive län är oförändrade för åren fram till och med 2021 och att den preliminära fördelningen för tiden 2022 till 2025 följer samma fördelningsprincip.

Länsstyrelsen har i många år framfört behovet av en översyn av metoderna för fördelning av de ekonomiska ramarna för transportinfrastruktur. Den fördelningsnyckel som hittills har använts har i alldeles för hög grad baserats på folkbokförd befolkning. Med en sådan fördelningsmodell tas inte tillräcklig hänsyn till vare sig omfattningen av vägnäten i länen eller till den trafik som alstras av andra än den folkbokförda befolkningen. I Jämtlands län alstras stora trafikmängder av den starkast växande näringen i länet och landet, nämligen turistnäringen. Turistnäringen i Jämtlands län är både stark och växande, också i perioder av lågkonjunktur. Som ett exempel kan nämnas att cirka 450 000 enskilda personer besöker Åre under ett år. Turistnäringen är också stark på andra håll i länet, inte minst i Härjedalen. Många orter mer än tiodubblar sin befolkning under turistsäsong och denna befolkning byts dessutom ut veckovis. Man kan med fog göra liknelsen att den trafik som alstras av turistnäringen i vissa delar av länet motsvarar trafiken i medelstora städer i södra landet. Vid fördelning av ramar för regionala transportplaner måste hänsyn tas till dessa fakta om målet om en effektiv och hållbar transportförsörjning i *hela* landet ska kunna uppnås. Om inte tillräckliga medel avsätts för en fungerande infrastruktur tas inte Jämtlands möjliga bidrag till landets samlade tillväxt tillvara. Länsstyrelsen i Jämtlands län vill därför återigen framföra behovet av en översyn av metoderna för fördelning av de ekonomiska ramarna för transportinfrastruktur.

Energi och klimat(42*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män 1)	0,82	0,44	0,12
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,15	0,79	0,78
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,49%	0,64%	0,45%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 065	1 264	810
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,58%	0,72%	0,45%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	20	5	5
Antal beslutade ärenden	13	0	4
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	2	2
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	205	111	78

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 42*

Prioritering av samhällsviktiga elanvändare

Under 2011 genomförde Länsstyrelsen *Styrelarbetet*²⁰ vilket skapade ett väl genomarbetat underlag för prioritering av el vid en bristsituation. Under 2012 har Länsstyrelsen inte prioriterat Styrelarbetet eftersom de största aktiviteterna inom projektet under året skett hos elnätsägarna.

Länsstyrelsen har under året gjort en genomgång av materialet. Länsstyrelsen har också haft fortsatta kontakter med Energimyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, Svenska kraftnät och övriga länsstyrelser för att utröna vilka behov av revideringar det funnits av bland annat informationsinsatser, utbildning, mallpaket, arbetsprocesser, och juridiska aspekter.

Länsstyrelsen har gjort en sammanställning av antalet abonnenter i respektive prioritetsgrupp som sedan redovisats till Energimyndigheten. Av sammanställningen framgår att av länets 360 ledningar berörs 296 av prioriteringar i någon av de åtta prioriteringsgrupperna. Sammanställningen har gjorts med stöd av uppgifter från nätägarna.

Under 2013 kommer länsstyrelserna att samordna sig kring processfrågorna, för att i möjligaste mån få till ett nationellt likriktat arbetssätt kring Styrelfrågor.

²⁰ Energimyndigheten har utvecklat en ny systematisk metod för planering, vid kortvarig elbrist, av fränkoppling av elanvändare för omstyrning av el till prioriterade användare.

Åtterrapportering regleringsbrev

40. Länsstyrelserna ska redovisa:

- Insatser som genomförts för att strategiskt samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan,
- insatser för att utveckla och genomföra regionala åtgärdsplaner för det klimat- och energistrategiska arbetet i samverkan med berörda lokala och regionala aktörer i syfte att identifiera, planera och genomföra regionala insatser och åtgärder för att uppnå minskad klimatpåverkan, ökad andel förnybar energi och ökad energihushållning,
- insatser för att stödja näringslivets och kommunernas klimat- och energiarbete,
- insatser för att verka för en ökad andel förnybar energi, särskilt avseende insatser för att uppnå planmässiga förutsättningar inom planeringsramen för vindkraft, samt
- insatser för att bidra till och stödja Naturvårdsverkets arbete med Färdplan 2050.

Strategiskt samordna och leda det regionala arbetet inom energiomställning och minskad klimatpåverkan

Insatser för samordning och samverkan

Länsstyrelsen samordnar sina tre samordningsuppdrag avseende klimat; *Miljömål, Energi- och klimatsamordning* samt *Klimatanpassning*. Samarbetet benämns MEK. Det gemensamma arbetet inom MEK syftar framför allt till ökad tydlighet, resursoptimering, erfarenhetsutbyte och metodutveckling. Inom ramen för denna samverkan påbörjade Länsstyrelsen under 2011 framtagandet av en arbetsmodell för det gemensamma arbetet med uppdragen.

Arbetsmodellens syfte är att systematiskt samordna länets aktörer i energi- och klimatarbetet. Modellen har utvecklats i samverkan med representanter från näringsliv, sektorsmyndigheter, politiker, universitet och energikontor. Arbetsmodellen innehåller bland annat en kommunikationsarena som tills vidare består av fyra arbetsgrupper och en samordningsgrupp med representanter för Regionförbundet Jämtland, Skogsstyrelsen, Trafikverket och Länsstyrelsen. Under hösten 2012 påbörjades en intern utvärdering av arbetsmodellen för att vidareutveckla den.

Arbetsmodellen har under 2011-2012 använts för att ta fram en åtgärdsplan för klimatarbetet, kopplat till de fokusområden som finns i länets energi- och klimatstrategi och dess vision om ett *Fossilbränslefritt län 2030*. Hittills har 40 organisationer deltagit i framtagande eller genomförande av åtgärdsplanen.

Länsstyrelsen och Regionförbundet Jämtlands län har 2012 upprättat ett samverkansavtal för att tillsammans kunna driva ett kraftfullt och effektivt energi- och klimatarbete i länet.

Länsstyrelsen har deltagit i samverkansprojektet *Energisamverkan Norr*, ett samarbete mellan de fyra länsstyrelserna i Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten och Jämtlands län samt Regionförbunden i Jämtlands och Västerbottens län kring gemensamma energifrågor i Norr-

land. Fokus i projektet har varit informationsspridning och nätverksbyggande inom energiefektivisering, hållbart byggande samt utvecklingsmöjligheter för små- och medelstora företag. Projektet *Energisamverkan Norr* avslutades 2012, men fortsatt samverkan sker mellan de nordliga länen. Hösten 2012 påbörjades arbetet för ett fortsättningsprojekt och ansökan är inlämnad till Energimyndigheten.

Inom ramen för *Energisamverkan Norr* anordnades Energivision Norr, en konferens med syfte att skapa en gemensam strategisk arena för att hitta samsyn samt utbyta kunskaper och erfarenheter kring energiomställningen och de affärsmöjligheter som den innebär. Representer för länens ledningar fanns på plats samt liksom flera nationellt och internationellt erkända föredragshållare. Energivision Norr kan komma att bli en årligen återkommande aktivitet som roterar mellan de fyra nordliga länen. Det första Energivision Norr genomfördes i Örnsköldsvik 18-19 april 2012 och 250 personer deltog i konferensen.

För att sprida information om aktuellt energi- och klimatarbete kring bland annat åtgärdsprogram och kommunikationsarenan informerades Länsstyrelsens insynsråd om arbetsmodellen, om visionen och åtgärdsprogrammet *Fossilbränslefritt 2030* samt om kommande utlysning av projektmedel vid Insynsrådets höstmöte 2012-09-24.

För att kunna samordna och leda det regionala energi- och klimatarbetet har Länsstyrelsen under 2012 använt den egna hemsidan och annonserat i lokaltidningar för att sprida information om aktiviteter, medel att söka med mera. Länsstyrelsen har även medfinansierat en specifik energibilaga riktad till allmänheten.

Utveckling och genomförande av regionala åtgärdsplaner i samverkan

Länsstyrelsen driver arbetet att utveckla och genomföra regionala åtgärdsplaner genom *åtgärdsplanen för Fossilbränslefritt 2030*. Åtgärdsplanen tar ett helhetsgrepp om samtliga 18 fokusområden som utpekats i den regionala energi- och klimatstrategin och består av 74 aktiviteter, varav 25 aktiviteter är planerade att utföras under 2013.

Framtagandet av åtgärdsplanen har skett genom ett 20-tal samverkansmöten under 2011, där länets samlade bild av behov, möjligheter och tänkbara åtgärder inom klimatområdet kartlades. Resultatet av detta arbete sammanställdes 2012 som ett förslag till åtgärdsplan och skickades på remiss till länets aktörer inom klimatarbetet. Remissvaren berörde behovet av aktörer som är villiga att ta ansvar för handlingarna. Därför genomförde Länsstyrelsen workshopen *Från mål till handling* i september för 35 deltagare, med syfte att få länets aktörer se sitt ansvar i det fortsatta arbetet.

Inför denna workshop anordnade Länsstyrelsen, Regionförbundet och Östersunds kommun också klimatseminariet *På rätt väg* där cirka 150 personer deltog. Klimatseminariet är ett kunskapshöjande seminarium som är återkommande varje år. 2012 blev seminariet en inspiration och väckarklocka för de aktörer som en vecka senare också deltog i workshopen.

Workshopen *Från mål till handling* bestod av tre delar: *ansvar, verktyg och morot*.

- *Ansvar*et betonades av den processledare som med tema för dagen lyfte frågan *Vad kan du och din organisation göra nu?*

- *Verktyg* fanns under dagen i form av framtagna åtgärdsblanketter som gör det enkelt för aktörer att göra åtaganden för ett *Fossilbränslefritt Jämtlands län år 2030*, samtidigt som det underlättar för Länsstyrelsen att samla in och sammanställa klimatarbete i länet.
- *Moroten* bestod i de ekonomiska medel i form av Klimatmiljonen, som Länsstyrelsen utlyste i samband med workshopen. Klimatmiljonen är medel Länsstyrelsen tilldelats av Energimyndigheten och som nu på ett strukturerat sätt fördelas till länets aktörer för att stimulera aktiviteter i åtgärdsplanen.

Länsstyrelsen deltog även vid en stor regional infrastrukturkonferens i Åre och informerade om arbetet kring *Fossilbränslefritt 2030* och bjöd in konferensdeltagarna att delta i åtgärdsarbetet om de så önskade.

Under december 2012 sammanställdes de ansökningar och åtaganden som kommit in. Tolv projektansökningar var inlämnade varav tio beviljades stöd. Dessa projekt har en direkt koppling till åtgärdsplanen *Fossilbränslefritt 2030*. Utöver detta har länets aktörer lämnat in åtgärdsblanketter för att genomföra aktiviteter i åtgärdsplanen. Det innebär att av de 74 aktiviteter som finns i åtgärdsplanen *Fossilbränslefritt 2030* så kommer 25 aktiviteter, helt eller delvis, att genomföras under 2013, med en utpekad aktör som har ekonomiska medel och tid avsatt för att utföra arbetet. Det innebär också att Länsstyrelsen under 2013 kan arbeta vidare med aktiviteter som saknar ansvarig aktör genom att identifiera lämplig aktör och se om intresse, möjlighet och finansiering finns för dessa aktörer att utföra aktiviteterna

I den inledande processen att ta fram åtgärdsplanen *Fossilbränslefritt 2030* var näringslivet fåtaligt representerat. Länsstyrelsen har därför under 2012 aktivt sökt upp några viktiga nätverk i näringslivet. Resultatet av detta är att såväl turistnätverken Destination Åre och Destination Vemdalen, som industrinätverket Z-Group²¹ har engagerat sig i arbetet genom att göra åtaganden i *Fossilbränslefritt 2030*.

Insatser för att stödja näringslivets och kommunernas klimat och energiarbete

Grön Trafik

Östersunds kommun bedriver genom sitt kontor Grön Trafik ett mycket framgångsrikt arbete för en grön omställning av trafiken i Östersunds kommun. Länsstyrelsen har gett ekonomiskt bidrag till två av Grön Trafiks aktiviteter under året, dels *Elbilseminariet* i Östersund 13-14 juni, dels *Cykelutmaningen* under hösten. Dessutom anordnas det årliga klimatseminariet i samarbete med Grön trafik och Regionförbundet Jämtlands läns Energikontor.

Energieffektiviseringsstödet

Länsstyrelsen bedriver tillsammans med regionförbundets Energikontor ett nätverk för landstinget samt de sex av länets åtta kommuner som innehar Energieffektiviseringsstödet. Under året har fyra träffar anordnats. Tre av träffarna har ägnats åt utbildningar. De tre första utbildningarna med tema *Belysning*, *Transporter* respektive *Systematiskt energiarbete* anordnade Länsstyrelsen och Regionförbundet tillsammans med Länsstyrelsen Västernorrlands län. Utbildningarna hade drygt 20 deltagare per tillfälle. Utöver nätverksträffarna fanns Länsstyrelsen också som en resurs kommunerna kunde vända sig till vid frågor.

²¹ Organisation för tillverkningsindustrier i länet.

I december 2012 arrangerade Länsstyrelsen Jämtlands län en utbildning om *Hållbar upphandling* i Östersund. 45 personer deltog, såväl politiker och tjänstemän från kommunerna, som regionala och statliga myndigheter och näringslivet.

OECD-studie

Jämtlands län och Västernorrlands län deltar i en OECD²²-studie med ett femtontal andra regioner i Europa och Nordamerika kring hur ökad produktion av förnybara bränslen kan bidra till regional tillväxt. Under året har Länsstyrelsen medverkat vid en konferens i Paris där OECD presenterade resultatet av sina studier. Länsstyrelsen deltog i paneldiskussion vid denna redovisning. OECD har presenterat en slutrapport. Som en följd av detta samarbete kommer länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län, Regionförbundet samt Nordregio att anordna en nordisk konferens på samma tema den 18 -19 februari 2013.

Vindkraftscentrum

Länsstyrelsen deltar i ledningsgruppen för projektet Vindkraftcentrum. Detta är ett länsövergripande projekt med Strömsunds kommun som huvudman som syftar till att skapa sysselsättning och tillväxt i länet utifrån de stora investeringar i vindkraft som planeras. Ledningsgruppen har haft sex möten under året. Projektet har kartlagt affärsprocesserna i samband med investeringar i en vindkraftpark, skapat en databas över företag i länet som är intresserade av att medverka i affärer, påbörjat diskussioner om ett vindkraftkluster, medverkat i etableringsdiskussioner av monteringsanläggning för vindturbiner i länet samt deltagit i flera samtal kring företagsetableringar i vindkraftbranschen. Projektet har även tagit fram ett rekryteringsverktyg där lediga jobb inom vindkraft kan annonseras och sökas. Vindkraftcentrum deltar också i framtagandet av utbildningar som efterfrågas i samband med byggande och drift av vindkraftparker. Projektet samarbetar med såväl Västernorrlands län som Nord- och Sör-Tröndelag i vindkraftsfrågor.

Insatser för att verka för en ökad andel förnybar energi

De planmässiga förutsättningarna för vindkraft är med god marginal uppnådda i Jämtlands län, och samtliga kommuner har en översiktsplan för vindkraft. Det finns planmässiga förutsättningar för att producera mycket vindkraft i Jämtlands län. Hur mycket som i realiteten kommer att byggas i länet är svårt att avgöra. En uppskattning utifrån att alla planerna realiseras, skulle innebära en vindkraftproduktion kring 8-9 TWh/år i länet. Det kan jämföras med 20 TWh vindkraft/år, vilket är planeringsramen för Sveriges totala produktion.

I december 2012 hölls ett samråd mellan Energimyndigheten och Länsstyrelsen angående Energimyndighetens aktuella remiss *Revidering av riksintresse för vindbruk*. Vid mötet framhöll Länsstyrelsen möjliga målkonflikter med andra miljömål och riksintressen. Länsstyrelsen skickade ut remissen till länets kommuner på snabbremiss i december 2012 och bjöd in dem till seminarium om remissen i januari 2013.

Förutom vindkraft har Länsstyrelsen bland annat varit engagerad i länets biogasproduktion, under 2012 till exempel genom att stödja ett initiativ från Biogas Norr att ta fram en biogasstrategi för länet och ett annat projekt där Biogas Öst arbetar för en snabbare tillståndsprocess. Länsstyrelsen har även fördelat medel till Regionförbundet för att ta fram en biogasstrategi, projektet heter *Fossilfri kollektivtrafik 2025*.

²² Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).

Länsstyrelsen driver också projektet *Klimatsmartare produktion*, vilket syftar till att ge lantbrukare kunskap om hur de ska kunna bedriva sin verksamhet på ett ur klimatsynpunkt bättre sätt. Vidare har Länsstyrelsen inom ramen för Landsbygdsprogrammet under 2012 beviljat sex lantbruk investeringsstöd för gårdsbaserade biogasanläggningar.

Åtgärdsplanen *Fossilbränslefritt 2030* innehåller flera fokusområden mot förnybar energi: Biogas, biobränsle, vindkraft och solenergi. I åtgärdsplanen finns konkreta aktiviteter som kan bidra till en ökad produktion av förnyelsebar energi, under 2013 kommer till exempel projekten *Bli din egen elproducent*, *Fossilfri kollektivtrafik 2025* och *Energikartläggning i tillverkande företag* att genomföras.

Insatser för att bidra till och stödja Naturvårdsverkets arbete med Färdplan 2050.

Länsstyrelsen har i enlighet med uppdraget genomfört regionala dialoger där möjligheter och hinder att uppnå regeringens mål *Inga nettoutsläpp av växthusgaser år 2050* har diskuterats. Drygt 20 dialogmöten genomfördes under 2011 där möjligheter och hinder diskuterades. Utöver detta har under 2012 en remiss med frågeställningen gått ut och en workshop anordnats för att diskutera frågeställningarna. Synpunkterna sammanställdes och redovisades för Naturvårdsverket vid en workshop i Stockholm den 18 april och skriftligen i en underlagsrapport. Länsstyrelsen viktigaste synpunkter i arbetet med *Färdplan 2050*, är dels att länet redan idag är en stor nettoproducent av grön energi och att ännu mer energiproduktion planeras och dels att transportfrågan är den stora utmaningen för länet, med stora avstånd och ett stort bilberoende.

41. Länsstyrelserna ska redovisa insatser och användningen av medel från anslag 1:10 Klimatanpassning inom utgiftsområde 20 med anledning av uppdraget att samordna det regionala klimatanpassningsarbetet.

Samordning av regionala klimatanpassningsarbetet

Varje länsstyrelse svarar för att samordna arbetet med samhällsanpassning till ett förändrat klimat. För att kunna byta erfarenheter och skapa samordningsvinster länen emellan har länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare bildat ett nationellt nätverk. Nätverket träffas två gånger per år. Ordförandeskapet för nätverket delas av tre län. Ordförandeskapet är roterande och varje år byts ett av länen ut. Länsrådsgrupp 1 har det övergripande ansvaret för nätverket.

Nätverket diskuterar gemensamma frågeställningar och byter erfarenheter och vid behov tillsetts arbetsgrupper för angelägna länsgemensamma frågor. En särskild insats under 2011-2012 har varit framtagandet av den länsgemensamma skriften *Klimatanpassning i fysisk planering – en vägledning från länsstyrelserna*, vilken tryckts och distribuerats i länen under 2012. Jämtlands län deltar sedan november 2012 i nätverkets arbetsgrupper Regionala handlingsplaner och Uppföljning & utvärdering.

Länsstyrelsen påbörjade arbetet med anpassning till ett förändrat klimat redan 2008 med projektet *Anpassning till ett förändrat klimat - krishantering och medvetenhet*. Med bakgrund i det projektet har arbetet med anpassning till ett förändrat klimat indelats i följande fyra delar och omfattning:

1 Krishantering. Samhällsviktigt ur ett krishanteringsperspektiv	Omfattar analysområde: - Vattenförsörjning och avloppshantering - Energiförsörjning, värme, kyla och el - Kommunikationer, vägar, järnvägar, tele-/datanät, radio och tv - Hälsa, vård och omsorg - Fysisk planering och bebyggelse - Riskerna för skred, ras, erosion och översvämningar.
2 Naturberoende näringar	Omfattar analysområde: - Turism - Jordbruk - Skogsbruk - Rennäring
3 Samhällsplanering	Omfattar framtagande av planeringsunderlag för hantering av risker för framtida bebyggelse samt analysområde Kulturmiljöer.
4 Övergripande och styrning	Omfattar beskrivning av klimatscenarier samt hur arbetet i stort styrs och genomförs i länet och på Länsstyrelsen.

Insatser och resultat under 2012

För arbetsområdet *Krishantering* har en underlagsrapport *Energiförsörjning utifrån ett förändrat klimat* publicerats under 2012. En underlagsrapport om *Människors hälsa i ett förändrat klimat* är påbörjad men inte färdig för publicering. Inom analysområde Fysisk planering har rapporten *Klimatanpassning i fysisk planering* publicerats av länsstyrelserna gemensamt. Planeringsunderlaget kan flera av länets kommuner använda i pågående revideringar av översiktsplaner.

För arbetsområdet *Naturberoende näringar* har en underlagsrapport *Skogsbruket utifrån ett förändrat klimat* publicerats under 2012. Den 2011 färdigställda rapporten *Jordbruk i ett förändrat klimat* har distribuerats och används av aktörerna i länet, däribland i Länsstyrelsens projekt *Rikare odlingslandskap*.

För arbetsområde *Samhällsplanering* har underlagsrapporten *Skogs- och gräsbrand utifrån ett förändrat klimat* publicerats under december 2012. De två underlagsrapporterna *Ras & Skred* samt *Översvämning utifrån ett förändrat klimat* står också inför publicering.

För arbetsområde *Övergripande och styrning* har kommunbesöken som inleddes i november-december 2011 fortsatt. Syftet med besöken har varit att informera både politiker och tjänstemän om Länsstyrelsens arbete med klimatanpassning och naturolyckor, samt informera om tillgängligt kunskapsunderlag. Syftet har även varit att ta del av det arbete som kommunerna har genomfört och planerar att genomföra med avseende på effekterna av ett förändrat klimat samt diskutera behovet av ytterligare planeringsunderlag. Två av åtta kommuner återstår och kommer att besökas i början av 2013.

Under hösten har revideringen av regionala miljömål påbörjats, och där inarbetas och bevakas även klimatanpassningsaspekter. Även den regionala utvecklingsstrategin, RUS, revideras av Regionförbundet Jämtlands län detta år, och där har Länsstyrelsen tillfört aspekter kring hot och eventuella möjligheter till utveckling och tillväxt när klimatet förändras.

Samarbetet och samordningen mellan Länsstyrelsens tre regeringsuppdrag regionala miljömål, energiomställning och klimatanpassning har fortsatt under 2012. Samarbetet som internt kallas för MEK, *Miljömål, Energiomställning samt Klimatanpassning*, avser att skapa ökad tydlighet, resursoptimering, erfarenhetsutbyte och metodutveckling inom Länsstyrelsens samordning av klimatarbetet. Inom MEK-samarbetet ingår bland annat att utveckla en arbetsmodell och en handlingsplan för klimatarbetet i Jämtlands län. Arbetet ska vägledas av nationella och regionala miljömål, energi- och klimatstrategin samt ta hänsyn till klimatförändringar och samhällets behov av anpassning. Arbetet har bedrivits i fyra arbetsgrupper, de så kallade klimatområdena; Transporter, Samhällsplanering, Kunskapsuppbyggnad och Mark & vatten. För varje område finns samordnare som ingår i den övergripande samordnargruppen med representanter från flera regionala aktörer. Insatsen för året har varit att säkra klimatanpassningsarbetet inom ramen för arbetet med att ta fram en åtgärdsplan för energi- och klimatstrategin, *Fossilbränslefritt 2030*.

Hösten 2012 arrangerade MEK-gruppen även ett seminarium där ett 30-tal engagerade aktörer fick information om länets klimatarbete, en inspirationsföreläsning kallad *Från ord till handling* samt en workshop.

En annan viktig arena för kommunikation av miljöarbete i länet är webbportalen Miljöwebben som Länsstyrelsens MEK-grupp administrerar. Miljöwebbens syfte är att skapa kontaktytor, samverkan, kunskapsutbyte och erfarenhetsutbyte mellan miljöaktörer i länet.

Länsstyrelsen har arrangerat flera seminarier där klimatanpassning funnits med i programmet:

- På väg åt rätt håll – årligt klimatseminarium i Östersund. Seminariet firade i år 10-årsjubileum som återkommande kommunikationsinsats i samband med den Europeiska trafikantveckan. Seminariet arrangeras tillsammans med Östersunds kommun och Regionförbundet i Jämtlands län och hade i år cirka 150 deltagare. Klimatforskaren Andreas Gyllenhammar höll ett mycket inspirerande och uppskattat föredrag om klimatförändringar och klimatarbete globalt, nationellt och regionalt.
- Planera för vatten – föredrag om klimatförändringars påverkan på vattenresurserna.
- Hälsoskyddsträff – föredrag om människors hälsa i ett förändrat klimat.
- Lantmännens årsmöte – tema klimatförändringar i jordbruket.
- Länsstyrelsen har även deltagit i flera seminarier och workshopar under året:
- Klimatanpassning Sverige 2012, arrangör Miljöaktuellt.
- Skogens och skogsbrukets klimatanpassning – verktyg för beslutsstöd och visualisering. arrangör eller partners SMHI, Mistra Swecia, med flera.
- Planera för ett förändrat klimat, arrangör Sveriges kommuner och landsting. Om klimatanpassning i kommuner.
- Introduktionsmöte för klimatanpassare, arrangör eller partners Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning, SMHI.

Medlen har använts till klimatanpassningssamordnarens och projektanställds lön, annonsering och publikationer, resor, seminarier samt konsultkostnader. Länsstyrelsens ledningsgrupp har varit styrgrupp för arbetet med klimatanpassning genom samarbetet inom arbetsgruppen MEK.

Hållbar samhällsplanering och boende(40*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,78	3,56	4,13
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,21	2,39	2,50
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,04%	3,11%	3,32%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	4 286	5 628	6 516
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,34%	3,19%	3,61%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	994	1 029	1 359
Antal beslutade ärenden	987	1 097	1 435
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	1	0
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	285	0	359
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 402, Detaljplaner ⁵⁾	55		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4031, Överklagande av beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser ⁶⁾	-		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4032, Överklagande av beslut om lovärenden och förhandsbesked ⁷⁾	29		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamheterna 40* och 41*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 402 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 62.

⁶⁾ Länsstyrelsen i Jämtlands län deltog inte i undersökningen för verksamhet 4031 under 2012 på grund av för få ärenden.

⁷⁾ Nöjdindex för verksamhet 4032 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 34.

Hållbar samhällsplanering och boende*Utbildning i (2010:900) Nya plan- och bygglagen, PBL*

Länsstyrelsen och representanter från länets kommuner har under hösten följt fördjupningsutbildningar i form av webbseminarier från kommittén *Ny PBL på rätt sätt*. Under det senaste webbseminariet om översiktsplanering, *Översiktsplanen - grund för strategiska beslut*, uppmanades länsstyrelserna att genomföra ett uppföljande regionalt seminarium med särskilt fokus på frågor som kan vara aktuella inom länet. Som stöd till de regionala seminarierna genomfördes en utbildningsdag där Länsstyrelsen deltog tillsammans med Krokoms kommun. Det regionala seminariet är planerat under våren 2013.

Interna processer

Länsstyrelsen har i sitt Visionsarbete 2010 till 2013 särskilt lyft fram vikten av att utveckla processer, genom processkartläggning för att rättssäkra, samordna, effektivisera och integrera de tvärssektoriella uppdragen i verksamheten. Ett resultat av detta arbete är Länsstyrelsens projekt *GPS – Goda Processer Säkras*, som syftar till att beskriva arbetsprocesser på ett enhetligt sätt och hitta utrymme för effektivisering. Processer inom samhällsplanering har valts ut för att testa metoden och mallar som ska användas inom andra verksamhetsområden. Processbeskrivningar för detaljplaner och översiktsplaner tas fram i dagsläget.

Översiktplaner

Länsstyrelsen har för att förbättra samspelet mellan tillväxtarbetet och den fysiska planeringen i december 2011 sammanställt rapporten *Sammanfattande redogörelse inför kommunernas aktualiseringsförklaring av översiktplanerna* till länets samtliga kommuner. Rapporterna har varit till hjälp och motiverat flera kommuner att revidera sina kommuntäckande översiktplaner.

Under tidigare år har tillägg till översiktplanerna med tema *vindkraft* varit en av de viktigaste planeringsfrågorna i kommunerna. Tillägg till översiktplanen med tema *vindkraft* är nu antagna i länets samtliga kommuner. Tilläggen pekar ut områden som teoretiskt kan producera upp till cirka 8-9 TWh vindel.

För närvarande är tillägg till översiktplanerna med tema *Landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen, LIS*, en av de viktigaste planeringsfrågorna i kommunerna. Samtliga kommuner i länet har tagit beslut om att hantera LIS som tillägg i sina fördjupade översiktplan eller i den kommuntäckande översiktplanen. Arbetet med LIS-teman har startat i kommunerna genom inrättande av arbetsgrupper samt kontakter med föreningar och byutvecklingsgrupper för att förankra arbetet på lokal nivå.

Bräcke kommun har antagit tillägg med tema LIS under hösten 2011 och Ragunda kommun kommer att ställa ut förslaget inom kort. Bergs kommuns tematiska plan är under samråd. Åre kommun har lämnat sitt samrådsförslag som fördjupad översiktplan för områden utmed Storsjön.

Östersunds, Krokoms och Strömsunds kommuner håller på att ta fram nya kommunomfattande översiktplaner som även kommer att peka ut LIS-områden. Härjedalens kommun arbetar för att ta fram ett tillägg för hantering av LIS-områden tillsammans med andra frågor som berör vatten och avloppshantering. Länsstyrelsen har aktivt informerat och deltagit i diskussioner om tolkning av det nya strandskyddet, bland annat genom ett särskilt dialogmöte.

Länsstyrelsens samhällsplanerare har deltagit i ett seminarium arrangerat av Länsstyrelsens kulturmiljöhandläggare. Där har Länsstyrelsen visat hur kommunerna kan jobba med riksin-tresset kulturmiljövård och hur de kan ta fram ett kulturmiljöprogram som underlag till översiktplanering. Frågan behandlades även i ett större perspektiv ur jämställdhets- och integrationssynpunkt.

Vattenplanering

Länsstyrelsen har aktivt lyft frågor kring vattenplanering i olika sammanhang, bland annat vid kommunsamråd, vid samråd och granskning av översiktplaner och detaljplaner samt vid seminarier. Länsstyrelsen har i arbetet med samhällsplaneringen samverkat genom informationsinsatser hos kommuner omfattande vattendirektivet, miljökvalitetsnormer för vatten, vattenskyddsområde, framtagande av åtgärdsprogram med mera. Länsstyrelsen har visat goda exempel på arbeten med framför allt vattenplanering i översiktplaner för att inspirera kommunerna att integrera vattenfrågor tidigt i sina vägledande dokument.

Länsstyrelsen hade 2011, i samråd med Östersunds kommun, inbjudit kommunerna runt Storsjön för att diskutera behov av samordning omkring vattenplanering. Målet var att hitta samarbetsformer samt ta fram ett gemensamt underlag för och kring Storsjön som blir användbart till exempel i kommunernas översiktplanering. Arbetet stannade av under 2012 eftersom kommunerna runt Storsjön prioriterade olika frågor och var i olika skede med sitt översikts-

planarbete. Frågan har dock lyfts igen i samband med möjligheten för kommunerna att ansöka om stöd till deras översiktsplaner för LIS-områden.

Bostadsmarknaden

Länsstyrelsen har utifrån resultatet från den årliga bostadsmarknadsenkäten genomfört en analys av situationen på bostadsmarknaden. I 2012 års bostadsmarknadsanalys har en fördjupning gjorts inom området bostäder för nyanlända. Orsaken till en fördjupning inom just detta område är den demografiska utvecklingen i länet och det stora behovet av fler inflyttare till Jämtlands län. Resultatet bekräftar förra årets tendens att det i länet har bildats två tillväxtregioner, Östersundsregionen bestående av delar av Krokom och Östersunds kommun samt Årere regionen. Inom tillväxtregionerna har invånarantalet ökat de senaste tio åren medan det har minskat i övriga delar av länet. Utifrån tillgängliga prognoser bedöms invånarantalet i länet vara relativt konstant på lång sikt, men de inomregionala skillnaderna bedöms öka. De främsta orsakerna till befolkningsminskningen var ett födelseunderskott i länet samt negativa flyttnetton, det vill säga att det är fler som flyttar från länet än det är som flyttar in. Inflyttningen från utlandet är viktig för länets befolkningsutveckling.

Inom tillväxtregionerna är det brist på bostäder och svårt för vissa hushållsgrupper med särskilda behov att hitta en lämplig bostad. Behovet att kunna erbjuda bostäder i attraktiva lägen har ökat hos kommunerna de senaste åren. Under senare år har problemen att få fram tillräckligt antal bostäder till flyktingar blivit tydligt. En ökad inflyttning till länet är angelägen, och att få fram tillräckligt antal bostäder till framförallt flyktingar blir då en nyckelfråga för länet. Analysen utgör ett viktigt planeringsunderlag för kommunernas fysiska planering och är dessutom ett verktyg för Länsstyrelsens arbete med frågor som rör utvecklingen i länet.

Tillsyn

Länsstyrelsen har beslutat om *Tillsynsplan 2010-2013* med omfattande ökade, gemensamma insatser, effektivisering, samordning, förberedelse, uppföljning, utvärdering samt återrapportering till de kommuner där tillsyn genomförts. Samordnad tillsyn har genomförts i Bergs och Härjedalens kommuner under 2012. Tillsynen har bland annat omfattat vilka resurser kommunen avsätter för fysisk planering och byggverksamheten. Tillsynen har i övrigt behandlat hur kommunerna i byggprocessen tillgodoser krav enligt nya PBL²³ samt kommunernas hantering av byggsanktionsavgifter. Som underlag för tillsynen har den enkät använts som länsstyrelserna gemensamt tagit fram enligt uppdrag 42 i 2012 års regleringsbrev. Vad gäller Jämtlands län visar enkäten att hälften av länets kommuner har ökat bemanningen på grund av större krav i den nya lagen och att generellt har arbetsbelastning ökat vad gäller byggnadsinspektörsarbete. De flesta kommuner pekar på problem i tillämpningen av aktuella byggsanktionsavgifter och man avvaktar förändringarna i lagstiftningen som kommer att ske. En komplett redovisning av uppdraget ska lämnas senast den 31 januari 2013.

Resultatet av tillsynen i Bergs kommun visar att byggnadsnämndens tillsyn över byggväsendet under 2012 har nedprioriterats på grund av ökad arbetsbelastning och utgör ett område som måste förbättras. Kommunen planerar att rekrytera två handläggare för att klara kraven som den nya lagstiftningen ställer. Även i Härjedalens kommun har nämndens tillsyn över byggväsendet under 2012 varit framför allt händelsestyrd och utgör ett område som kan förbättras till exempel genom framtagande av en tillsynsplan. Vad gäller tillämpningen av byggsanktionsavgifter enligt aktuella bestämmelser upplever båda kommunerna att i vissa fall

²³ SFS (2010:900) Plan- och bygglag.

medför bestämmelserna orimliga konsekvenser, med andra ord för stora avgifter i förhållande till överträdelsen.

Enligt Länsstyrelsens bedömning finns i kommunerna kompetens och resurser inom de områden som omfattas av tillsynen och att kommunerna uppfyller samhällskraven. Länsstyrelsens tillsyn visar att det finns kunskap och kompetens i kommunerna tack vare det utvecklade samarbetet mellan kommunerna i länet. Samtidigt framgår det av tillsynen att det fortfarande finns ett behov av vägledning och kompletterande utbildning i och med de nya kraven enligt PBL. Länsstyrelsen som ska genomföra tillsyn och ge tillsynsvägledning till kommunerna, saknar dock idag byggteknisk kompetens. En del kunskaper, uppdatering och vägledning tas fram genom aktiv deltagande i olika nationella nätverk mellan länsstyrelserna.

Länsstyrelsen genomför även kontinuerlig tillsyn vid kommunsamråd samt vid samråd och granskning av planer och strandskyddsdispenser. Fokusfrågor som lyftes vid samråd och granskning av planer är framför allt strandskydd, ras- och skredrisk, översvämningsrisker, natur- och kulturmiljöer, miljö kvalitetsnormer för vatten, jämställdhet, tillgänglighet samt barnperspektiv.

Länsstyrelsen beslutade under 2010 om ett förordnande enligt kap12:4 äldre PBL i Östersunds kommun. Förordnandet berör del av ett område²⁴ av riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § miljöbalken, Länsstyrelsen har granskat samtliga beslut om lov och förhandsbesked inom området. Länsstyrelsen har överprövat tre bygglov under året. Ett beslut om överprövning har även lett till upphävande av kommunens bygglov. Östersunds kommun jobbar i dagsläget med framtagande av ett kulturmiljöprogram som kommer att bli ett viktigt planeringsunderlag till den kommande kommuntäckande översiktsplanen. Länsstyrelsen och kommunen har påbörjat en dialog för att kunna upphäva förordnandet 2013, när kulturmiljöprogrammets riktlinjer kommer att tillämpas i detaljplaner och bygglovshantering.

Jämställdhet

Länsstyrelsen har under verksamhetsåret kraftsamlat kring frågan om jämställdhet i den fysiska planeringen. Länsstyrelsen planhandläggare har erbjudits och genomgått en kurs i jämställdhetsanalyser och sedan har en överföring av kunskaper och erfarenheter samt goda exempel skett i form av ett specifikt seminarium. Specifika checklistor har tagits fram under året som verktyg för att arbeta med översiktsplaner och detaljplaner. De används systematiskt i Länsstyrelsens planhandläggning och bedömningen är att denna granskning lett till ett ökat antal påpekanden vad gäller jämställdhet både i översiktsplaner samt detaljplaner. Syftet med kraftsamlingen har i första hand varit att öka medvetenheten inom Länsstyrelsen och länets kommuner om hur man kan arbeta i den fysiska planeringen mot de jämställdhetspolitiska målen. Alla kommuner har deltagit vid Länsstyrelsens seminarium och responsen har varit positiv då många kommuner i dagsläget jobbar med sina översiktsplaner och tänker lyfta jämställdhetsperspektivet i översiktsplanarbetet.

Strandskydd

Länsstyrelsen har i sin granskning av kommunernas strandskyddsdispenser handlagt 108 ärenden. Av dessa blev åtta stycken överprövade och sex beslut upphävda. Antalet beviljade dispenser motsvarar mer eller mindre fjolårets antal men det är en minskning i förhållande till

²⁴ Z27, Östersunds stad.

antalet år 2010. Många fastighetsägare avvaktar sannolikt översiktsplaner för LIS²⁵ för att kunna ansöka om bygglov och strandskyddsdispens. Exempel på detta kommer från Bräckes kommun som antagit tillägget till översiktsplanen för LIS och där har antalet strandskyddsdispenser ökat från 13 till 24. Sammanställning av statistik för strandskyddsdispenser har genomförts fördelat på kommuner, ändamål och grunder för besluten i plan- och byggprocessen.

Länsstyrelsen har även påbörjat arbetet med översynen av det utökade strandskyddet. Ett särskilt seminarium om strandskyddet har arrangerats och det var ett formellt steg i dialogen med kommunerna om det utvidgade strandskyddet. Kommunerna, representanter från Lantmäteriet och Naturvårdsverket visade stort intresse till dialogmötet som även omfattade andra frågor aktuella för strandskyddet såsom landsbygdsutveckling och översiktsplaner för LIS, intressanta rättsfall, dispenshantering inom skyddade områden med mera. Under dialogmötet betonades vikten av att få ett bra och aktuellt underlag för översiktsplanering för LIS-områden och möjligheten lyftes att få ekonomiskt planeringsstöd av Boverket. Länsstyrelsens bedömning är att dialog och regelbundna träffar med kommunerna är nödvändiga för att ge tillsynsvägledning i frågan och garantera en mer enhetlig tillämpning av strandskyddsbestämmelserna.

Brukarundersökningen 2012

För fjärde året i följd genomför länsstyrelserna en gemensam brukarundersökning. År 2012 deltar samtliga 21 länsstyrelser. Syftet är att följa upp utvalda verksamheter och få in underlag till förbättringsarbetet. Genom att undersökningen genomförs i samverkan skapas möjligheter till jämförelse mellan länsstyrelserna och också tillfälle att identifiera goda exempel. Nedan redovisas kort utfallet och åtgärder för Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Brukarundersökning – VHT 402, Detaljplaner

Resultaten av brukarundersökning för verksamhet 402, *Detaljplaner*, visar att det finns anledning att genomföra åtgärder för att förbättra hur kommunerna upplever Länsstyrelsens stöd i detaljplanehandläggning.

De tre påstående där Länsstyrelsen visar högst betyg i jämförelse med genomsnittet för länsstyrelserna är *Bemötande (100 %²⁶)*, *Kontakt via e-post: nöjd med svarstiden (80 %)* och *Tillhandahåller planeringsunderlag (60 %)*. De påstående med lägst betyg i förhållande till genomsnittet är *Tillhandahåller den information jag behöver (27 %)*, *Besökt webbplats: Lätt att hitta (18 %)* och *Engagerad och intresserad (60 %)*.

En genomgång av resultatet, tillsammans med fritextsvar som lämnades, visar att de flesta problemområdena orsakats av en otillräckligt uppdaterad information via Länsstyrelsens webbsida. Vidare har länets kommuner tydligt påpekat vikten i att träffa Länsstyrelsen exempelvis via kommunsamråd, minst två gånger per år, för att diskutera aktuella frågor och planer i ett tidigt skede. Denna typ av kommunikation och tillsynsvägledning minskade under 2012 på grund av vakanser, byte av personal och omfördelning av resurser på grund av nya arbetsuppgifter.

Åtgärder för att förbättra områden där Jämtlands län visar de lägsta betygen är redan påbörjade och omfattar bland annat en revidering av befintlig information på sakområdets webb-

²⁵ Landsbygdsutveckling i strandnära läge.

²⁶ Andel höga betyg = 4 eller 5.

sida, uppdatering samt regelbunden månadsvis uppföljning. Vidare har Länsstyrelsen redan återupptagit möten med kommunerna exempelvis under hösten 2012 med Östersund, Krokom, Strömsund och Åre. Målet är att ha regelbundna träffar minst två gånger per år. Handläggning av detaljplaner har processbeskrivits och hanteras helt digitalt. Länsstyrelsen har även initierat ett projekt, *GPS-Goda Process Säkras*, med syfte att hitta förbättringsområden i handläggningen. Där kommer också detaljplanehandläggningen att särskilt analyseras och beskrivas. Detta kommer att förbättra handläggningstider och service för länets kommuner.

Tabell 4.1

Bidrag för vilka länsstyrelsen har fattat beslut, men där annan myndighet har gjort utbetalningen (tkr)	2012	2011	2010
Boverket: Engångsbidrag	5 452	3 700	11 593
Boverket: Periodiska bidrag totalt	39	597	1 526
Totalt	5 491	4 297	13 119
varav Boverket: Nyutbet. periodiska bidrag respektive år	0	0	120

Källa: Boverkets statistiksystem Svanen.

Kommentarer Tabell 4.1:

Periodiska bidrag har avvecklats, sista utbetalningarna har skett 2012.

Tabell 4.3

Beslut om stöd (antal första beslut)	2012	2011	2010
Reguljära stöd			
Radonbidrag egnahem	65	71	84
Tillfälliga stöd			
Konvertering från direktverkande elvärme	0	52	172
Bidrag till solvärme	0	33	30
Investeringsstöd äldreboende	3	1	1
Övriga beslut			
Beslut om omprövning	13	20	5
Beslut om avslag/avskrivning	9	36	24
Beslut om återkallande	7	80	7
Beslut om utbetalning	83	225	439
Beslut om omprövning efter utbetalning	0	1	2

Källa: Boverkets statistiksystem Svanen.

Kommentarer Tabell 4.3

Under 2012 har tolv första beslut om bidrag till solceller lämnats (tillfälliga beslut), vilket inte framgår av tabellen. Bidragen till konvertering från direktverkande elvärme och solvärme har upphört.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd(50*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	41,19	41,23	42,03
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	25,97	22,12	21,16
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	34,39%	33,15%	31,63%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	80 386	76 665	76 935
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	43,78%	43,42%	42,65%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	2 142	2 137	1 942
Antal beslutade ärenden	2 198	2 090	1 902
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	87	53	75
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	10 794	18 885	22 619
Varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet, VÅS 555*			
Beslutade tillsynsärenden, 555*(st)	418	489	532
Totala verksamhetskostnader inkl. OH vht 555*, (tkr)	1 378	1 506	912
Kostnad per tillsynsärende, (kr/st)	3 296	3 079	1 714
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 521, Tillstånd och dispenser avseende naturskydd ⁵⁾	77		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 5*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 521 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 64.

Brukarundersökningen 2012

För fjärde året i följd genomför länsstyrelserna en gemensam brukarundersökning. År 2012 deltar samtliga 21 länsstyrelser. Syftet är att följa upp utvalda verksamheter och få in underlag till förbättringsarbetet. Genom att undersökningen genomförs i samverkan skapas möjligheter till jämförelse mellan länsstyrelserna och också tillfälle att identifiera goda exempel. Nedan redovisas kort utfallet och åtgärder för Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Brukarundersökning 521

I den årliga brukarundersökningen hade Länsstyrelsen ett nöjd index på 77. Det är högre än genomsnittet för övriga länsstyrelser. Två påståenden som har lågt värde handlar om webbplatsens *inhåll* och om det är *lätt att hitta*. Detta är något som Länsstyrelsen är medveten om och har därför i verksamhetsplaneringen för 2013 planerat in att förbättra och förenkla hemsidan. Det finns även planer på att försöka förenkla ansökningsförfarandet genom tydligare råd om vad en ansökan ska innehålla.

Åtterrapportering regleringsbrev

46. Länsstyrelserna ska utveckla och genomföra regionala åtgärdsprogram i bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Arbetet med åtgärdsprogrammen ska översiktligt redovisas. Länsstyrelserna ska särskilt redovisa viktigare insatser inom de miljöpolitiskt prioriterade områdena: klimat, havsmiljö (i berörda län), biologisk mångfald samt giftfri miljö.

Miljömålsrevidering och åtgärdsprogram

Utformingen av åtgärdsprogrammet har påbörjats. Under 2012 har arbetet med åtgärder kopplade till miljö kvalitetsmålen *Begränsad Klimatpåverkan* och *Levande Skogar* nått längst. Länsstyrelsen har tillsammans med Skogsstyrelsen arbetat med revideringen av miljömålet *Levande skogar*. Under hösten har skogsnäringen och andra intresseorganisationer bjudits in till så kallade Workshops. Fyra träffar har genomförts med god uppslutning och gott samarbetsklimat. Omställningen att flytta fokus från målformuleringar till åtgärder ser Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen så här långt som lyckat. Ett förslag till åtgärdsprogram för miljömålet *Levande Skogar* har tagits fram. Samtliga deltagande aktörer har själva formulerat sina åtgärder utifrån preciseringarna.

Länsstyrelsen vill särskilt uppmärksamma en åtgärd som togs fram på begäran från Skogsnäringen och intresseorganisationer. Åtgärden är att bilda ett *Skogligt forum* med målsättning att driva miljömålet *Levande skogar* framåt. Syftet med *Skogligt forum* är att kontinuerligt utveckla och lägga till nya åtgärder under programperioden. Workshoparna har dessutom präglats av en ökad vilja och intresse kring samverkan och ökat kunskapsutbyte.

Länsstyrelsen har 2012 arbetat uppsökande för att få aktivt deltagande från destinationsbolagen inom besöksnäringen. Med ett stort antal gästnätter i länet är det en av länets mest betydelsefulla näringsgrenar som påverkar såväl besökare som miljön. Under 2012 har kombinationen av tilldelade styrmedel, och möten med destinationsbolagen lett till att de tagit viktiga steg i att delta i det regionala miljömålsarbetet. Exempel på tilldelade styrmedel är bland annat medel till projektet *Hållbara destinationer* i Åre. Åre är en av fem utsedda framtida hållbara destinationer i landet. Projektet finansieras från bland annat Tillväxtverket, Regionförbundet och Åre kommun.

Klimat

Länsstyrelsen samordnar sina tre samordningsuppdrag avseende Klimat; *Miljömål*, *Energi- och klimatsamordning* samt *Klimatanpassning*. Samarbetet benämns MEK. Det gemensamma arbetet inom MEK syftar framför allt till ökad tydlighet, resursoptimering, erfarenhetsutbyte och metodutveckling, både i Länsstyrelsens interna och externa klimatarbete. Idag ingår fyra arbetsgrupper och en samordningsgrupp med representanter för Regionförbundet, Skogsstyrelsen, Trafikverket och Länsstyrelsen.

Hösten 2012 arrangerade MEK-gruppen ett seminarium inom arbetet *Fossilbränslefritt Jämtland 2030*. I samband med Workshopen fick deltagarna utifrån den gemensamt framtagna handlingsplanen *Fossilbränslefritt 2030*, konkretisera åtgärder för sina egna respektive organisationer och företag. Länsstyrelsens arbete under 2012 har resulterat i att cirka en tredjedel av de föreslagna åtgärderna i handlingsprogrammet har utpekade aktörer som genomför åtgärder under 2013-2015. MEK-gruppen har också deltagit aktivt i Regionförbundets dialoger och bevakat miljö- och klimatfrågorna i revideringen av den Regionala Utvecklingsstrategin, RUS, för Jämtlands län.

Vid den regionala infrastrukturkonferensen deltog Länsstyrelsen och berättade om resultatet från Naturvårdsverkets fördjupade utvärderingen 2012 av miljömålsarbetet, *Steg på vägen*, samt om förändringarna i miljömålssystemet och dess kommande åtgärdsprogram och möjligheterna att ansöka om medlen via klimatomiljonen.

Biologisk mångfald

Arbetet med biologisk mångfald är kopplat till flera miljökvalitetsmål. Inom ett rikare odlingslandskap pågår flera betydelsefulla projekt som består av så kallade skötselåtgärder. Projektet omfattar arter och kulturmiljöer kopplat till gamla odlingsmarker samt åslåttermarker.

Länsstyrelsen har under år 2012 redovisat del två i projektet *RIS-variabler som indikatorer för biologisk mångfald*. Projektet finansieras av miljömålsmedel från Naturvårdsverket och syftet var att utveckla indikatorer för uppföljning av biologisk mångfald, utifrån Riksskogstaxeringens, RIS data. Projektgruppen har förutom Länsstyrelsen bestått av representanter från Skogsstyrelsen samt Artdatabanken och Riksskogstaxeringen på Sveriges Lantbruksuniversitet.

Arbetet med att upprätta myrskyddsplaner pågår och är en viktig del i att främja miljömålet *myllrande våtmarker*. En av länets mest skyddsvärda våtmarker, Gullhög-Tönningfloarna, har under året föreslagits av regeringen till att ingå i Natura 2000 systemet.

Inom Jämtlands län, som har en stor del påverkade vattendrag, pågår det ett kontinuerligt arbete med att restaurera och återställa vattenmiljöer. Arbetet ses som mycket betydelsefullt och har god effekt. Inom det samlade åtgärdsarbetet har Länsstyrelsen, som en del i arbetet med att bevara eller uppnå god vattenstatus i länets vattenmiljöer, påbörjat ett arbete med att ta fram åtgärdsplaner för sammanlagt 21 vattensystem inom Jämtlands län. Den första för Långans vattensystem färdigställdes 2012. I åtgärdsplanerna beskrivs varje vattensystem med en prioritering av viktiga åtgärder, inklusive tillsyn och verifieringsinsatser, för de kommande åren.

Under 2012 startade ett nytt turistfiskeprojekt inom vilket bland annat restaurering av flottledspåverkade vattenmiljöer ingår. Under 2012 påbörjades även ett tillsynsprojekt för att få till insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag. Projektet omfattar tre regleringsdammar och en kraftverksdamm i Jämtlands län.

Giftfri miljö

Länsstyrelsens inventering av förorenade områden i länet har fortsatt under 2012, ett arbete som beräknas bli klart under 2013. Utöver inventeringen har flera större miljötekniska undersökningar utförts under år 2012. Undersökningarna har finansierats av både privata och statliga medel. Ett flertal saneringar har också gjorts, vid exempelvis bensinstationer, större tankningsställen och bekämpningsmedelsförråd. Sveriges geologiska undersökning, SGU, har övertagit huvudmannaskapet för det fortsatta utredningsarbetet vid Järpens före detta massafabrik. Detta innebär att de åtgärdsförberedande utredningarna och undersökningarna kommer ske snabbare än tidigare utredningsarbeten.

I det så kallade Reach²⁷-projektet via Kemikalieinspektionen har Länsstyrelsen haft tillsynsvägledning till kommunerna. Förutom Länsstyrelsen kommer sex av åtta kommuner att fortsätta delta i projektet.

Under hösten 2012 har Länsstyrelsen varit inbjuden att hålla föreläsningar hos *Regionalt Designcentrum* om länets miljömålsarbete. Syftet med träffarna är att nå designers, formgivare som arbetar i länet visa goda exempel med produkter som tillverkas utan miljögifter och andra

²⁷ Registration, Evaluation, Authorization of Chemicals, REACH. EG-förordningen om Kemikalierregistrering.

miljökrav. Genom dessa träffar har Länsstyrelsen nått målgrupper som inte tidigare kommit i kontakt med det regionala miljömålsarbetet.

Förankring och uppföljning

En stor del av uppdraget med att förankra miljömålen och stimulera åtgärdsarbetet i länet går ut på olika typer av kommunikation. Bland annat har *Trafikantveckan* arrangerats i samband med det årligt återkommande klimatseminariet i Östersund. Seminariet arrangeras tillsammans med Östersunds kommun och Regionförbundet i Jämtlands län och hade 2012 cirka 150 deltagare.

Länsstyrelsen deltar aktivt i det nationella nätverket för länsstyrelsernas miljömålssamordnare, samt bland annat i Länsstyrelsens interna grupper, referensgrupp för projektet *Rikare Odlingslandskap*, SOLA-gruppen²⁸ samt den interna arbetsgruppen för Energi- och klimatfrågor kallad MEK.

Miljömålsarbetet i Jämtlands län följs upp genom indikatoruppföljning och åtgärdsuppföljning.

Indikatoruppföljning

Arbetet med uppdateringen av de regionalt och kommunalt nedbrutna indikatorerna administreras av länsstyrelsernas samverkansorgan för miljömåluppföljning, RUS. Uppdateringen av RUS-indikatorerna sker normalt både vår och höst, men har i år begränsats till en uppdatering på våren. Resultatet publiceras på Miljömålportalen²⁹.

47. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingar av förorenade områden.

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att dokumentera verksamheter som kan ha medfört föroreningsskador. Dessa uppgifter har kommunicerats med berörda och med tillsynsmyndigheter för att informera om risken och behovet av ytterligare kontroll och eventuella åtgärder.

Länsstyrelsen har under 2012 gjort en satsning på undersökningar, utredningar, tillsyn samt tillsynsvägledning gentemot tillsynsmyndigheter som stärker tillsynsarbetet. Länsstyrelsen har även haft träffar med olika mäklare i länet för att informera om reglerna som rör förorenade områden.

På ett *riskklass 1-objekt* har ansvariga verksamhetsutövare ålagts att genomföra miljöteknisk markundersökning vilket har utförts under året. Länsstyrelsen har bedrivit ett aktivt tillsynsarbete vid exploatering med påföljande marksanering utfört av exploitören vid ett annat *riskklass 1-objekt*.

Det har av Länsstyrelsen genomförts översiktliga markundersökningar vid två före detta båtsliperier i länet. Verksamheten härstammar från tidigare flottningsverksamhet. Analysresultaten visade på höga föroreningshalter och det har framkommit under inventeringsarbetet

²⁸ Tvärsektoriell grupp inom Länsstyrelsen med gemensamma frågor kring odlingslandskapet.

²⁹ <http://www.miljomal.se/Miljomalen/Regionala/?t=Lan&l=23>

att viss båtslipsverksamhet har bedrivits efter 1969 av nuvarande verksamhetsutövare/fastighetsägare. Länsstyrelsen kommer att fortsätta bedriva arbetet via tillsynsvägen.

Ett fördjupat kommunprojekt har startats med syfte att öka kommunernas inventering av pågående verksamheter enligt Metodik för inventering av förorenade områden, MIFO, fas 1. Länsstyrelsen har anordnat utbildningar och diskussionsträffar. Inventeringen ska sedan utgöra prioriteringsunderlag för att kräva MIFO fas 2-undersökningar av ansvariga.

Träffar med enskilda kommuner har skett med diskussion om specifika förorenade områden för att fastställa tillsynsansvar och konkret tillsynsarbete. Genom tillsynsvägledning och utbildningar ökar möjligheterna för kommunerna att arbeta för att ansvariga verksamhetsutövare genomför undersökningar och åtgärder.

Länsstyrelsen har granskat anmälningsärenden inom vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet samt tillståndsansökningar med avseende på föroreningssituationen. Vid möten med verksamhetsutövare som ska utföra arbeten i närheten av förorenade områden har Länsstyrelsen medverkat med flera handläggare för att ge bättre information och förenkla för verksamhetsutövaren.

Länsstyrelsen har granskat detaljplaner och översiktsplaner för att kontrollera att uppgifter om förorenade områden använts i planarbetet och att ansvariga och exploatörer bekostar nödvändiga undersökningar och åtgärder.

Länsstyrelsen och Bergs kommun har samarbetat angående en bilskrot i konkurs. Kommunen har tillsynsansvaret men bolaget har lämnat en ekonomisk säkerhet för undersökningar och åtgärder till Länsstyrelsen.

48. Länsstyrelsernas miljötillsynsarbete ska bidra till att miljökvalitetsmålen nås och att uppkomsten av miljöskador motverkas. Länsstyrelserna ska särskilt redovisa:

- hur arbetet med effektivisering för att förbättra tillsyn och prövning samt underlag för prioriteringar av tillsynen utvecklas, t.ex. genom förändrade rutiner och arbetsmetoder,
- tillsynsområden inom vilka den operativa tillsynen och tillsynsvägledningen kan utvecklas och förbättras, samt
- hur och inom vilka områden samverkan skett med Miljösamverkan Sverige och regional Miljösamverkan i de län där sådana projekt finns/bedrivs.

Effektivisering för att förbättra tillsyn och prövning samt underlag för prioriteringar av tillsynen utvecklas

Länsstyrelsen har under 2012 sökt prioritera tillsynen. Länsstyrelsen har en förhållandevis hög andel egna tillsynsobjekt. Länsstyrelsen har under året arbetat med processkartläggning av sin verksamhet och ärendehantering för att dels säkra en korrekt och ändamålsenlig handläggning, dels för att finna effektiviseringsmöjligheter. Vidare har en plan omfattande tre år arbetats fram. Vid framtagande av tillsynsplan och prioritering av tillsynsobjekt har en viss riskfaktor och aktuella problem tagits med i bedömningen. Detta har medfört att en särskild satsning har skett avseende tillsyn av vindkraftsparker under uppbyggnad, kommunala av-

lopp, vattenkraft, torvtäkter, täkter som omfattas av reglerna i 9 kap. miljöbalken. Därtill har viss händelsestyrd tillsyn utförts främst inom vattenverksamhet och undersökningar med anledning av uranprospektering. Det senare området leder till mycket oro i de aktuella bygderna och många kontakter med olika företrädare. Länsstyrelsen har även under året förelagt Åre kommun att anordna allmänna vattentjänster inom ett visst område där expansion sker oerhört snabbt av turistisk boende och verksamhet.

Länsstyrelsen har ett aktivt samarbete med Länsstyrelsen i Västernorrlands län. I uppdraget att underlätta för överföring av verksamhet avseende provning av miljöfarlig verksamhet och Miljöprovningsdelegationen till Västernorrlands län, fördes ett nära samarbete i syfte att få en så bra övergång som möjligt. Länsstyrelsen har träffat avtal med Länsstyrelsen i Västernorrlands län avseende viss beredning av ärenden som inkom före den 1 juni 2013. I syfte att minska kompetensförlust och nystart av ärenden så handläggs ärendena av Länsstyrelsen i Jämtlands län under en viss begränsad period.

Avseende regleringsbrevsuppdrag 57, som handlar om att länsstyrelserna *ska utöva ökad tillsyn enligt miljöbalken av vattenverksamheten med fokus på kraftverk, dammar och vattenreglering*, har Länsstyrelsen tagit aktiv del och tillhandahållit personal för andra länsstyrelser att nyttja. Samarbete har skett med länsstyrelserna i Västernorrlands, Gävleborgs samt Dalarnas län. Redovisning kommer att ske under 2013 direkt till Miljödepartementet i enlighet med uppdraget. Den samverkan som skett har haft syftet att söka effektivisera tillsynsarbetet samt utveckla arbetsmetoder, kompetensöverföring, metodöverföring med mera för att förbättra tillsynen. För dammsäkerhet har Svenska kraftnät tagit fram underlag för förstärkt och utvecklad dammsäkerhetstillsyn som nu provas.

Länsstyrelsen har även förstärkt arbetet inom tillsyn av vattenverksamhet och Länsstyrelsen har vidare stärkt kompetensen genom utbildnings- och utvecklingsinsatser.

Operativa tillsynen och tillsynsvägledningen

Länsstyrelsen har under året inom ramen för sin tillsynsvägledning utvärderat två kommuner, Berg och Härjedalen. Vid utvärderingen av Härjedalens kommun framkom en del brister och frågetecken, främst avseende organisation och risk för jäv samt att kommunen inte till fullo uppfyllde de krav som är ställda i miljötillsynsförordningen. Kommunen arbetar dock metodiskt och har under senare år kommit framåt i sitt tillsynsarbete. Vid utvärderingen av Bergs kommun framkom en del brister avseende tillsynen enligt miljöbalken med tillhörande förordningar. Länsstyrelsen uppmärksammade kommunen bland annat på att den har en organisation där det finns risk för att jäv kan uppstå vid tillsynssituationer. Länsstyrelsen har upprättat ett ärende avseende återtagande av den sedan gammalt överlåtna tillsynen eftersom kommunen inte bedöms sköta tillsynen. Bergs kommun har under lång tid haft problem att behålla miljöinspektörer och det har varit stor omsättning på personal.

Länsstyrelsen har under året tagit fram en ny tillsynsvägledningsplan som är treårig och som innehåller en rad olika aktiviteter. Under året har Länsstyrelsen inom tillsynsvägledningen utfört följande aktiviteter:

- Tillämpad praktisk EBH³⁰-tillsyn genom utbildning i MIFO³¹-metodik,

³⁰ EfterBeHandling av förorenade områden.

³¹ Metodik för Inventering av Förorenade Områden, MIFO.

- genomgång av databas med mera som riktas mot kommunernas miljö- och hälso-skyddshandläggare,
- REACH³²-tillsyn, kemikalieinspektionens samverkansprojekt med länsstyrelser och kommuner, har lanserats i länet och tillsynsinsatser är pågående.
- Utveckla och främja den operativa tillsynen hos två av länets kommuner genom utvärdering och uppföljning av Bergs och Härjedalens kommuners operativa tillsyn,
- möten i fält med kommunernas miljöinspektörer avseende täktverksamhet vid två tillfällen under året där även kompetens inom naturvårdsfrågor deltagit för information till kommunernas inspektörer avseende skyddade och hotade arter,
- avloppstillsyn genom möte med kommunernas miljö- och hälsoskyddsinspektörer angående aktuella avloppsfrågor,
- möte med kommunernas miljöinspektörer angående vindkrafttillsyn och prövning och anmälan,
- tillsammans med Socialstyrelsen anordnat en regional hälsoskyddsträff,
- anordnat kurs i myndighetsutövning avsedd för länets kommuner men även för andra län och kommuners inspektörer och handläggare,
- möte med kommunernas miljö- och hälsoskyddsinspektörer angående vattenskydd. Därtill anordnade Länsstyrelsen ett möte i februari med dialog och information angående myndigheters olika roller enligt minerallagstiftningen i anledning av den aktuella och kontroversiella frågan om en urangruva i länet. Mötet var mellan Länsstyrelsen, kommunerna representerade av politiker och tjänstemän, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökningar, Bergsstaten, Arbetsmiljöverket, riksdagspolitiker med flera.
- Länsstyrelsen har arbetat med förebyggande tillsyn genom informationsåtgärder och möten med olika aktörer.
- Länsstyrelsen har årligen två större informationsinsatser angående terrängkörning i lokal media. På våren informeras vad som gäller för barmarkskörning och på hösten vad gäller skoterkörning. I de informationsmaterial som tas fram för reservat och nationalpark informeras om vad som är tillåtet i reservat och nationalpark.
- Samarbete med Svenska kraftnät och Jämtkraft för miljöarbeten i kraftledningsgator.
- Länsstyrelsen har informerat Trafikverket med artdata för deras miljöhänsyn.

Samverkan

Samverkan med polis och åklagare i tillsyn och bevakning

Länsstyrelsens målsättning är att fortsätta och utveckla den operativa samverkan och samordningen med polisen avseende tillsyn av terrängkörning, artskydd, jakt och fiske. Denna samverkan och samordning, sker idag regelbundet. Under året har Länsstyrelsen, åklagare och polis genomfört flera möten med syfte att skapa en gemensam problembild avseende brottslighet kopplad till terrängkörning, områdesskydd, artskydd, jakt och fiske. Ett flertal tillsynsinsatser har genomförts tillsammans med polisen. Vidare har Länsstyrelsen aktivt deltagit i polisens arbete med identifiering av miljöfarliga varor som fraktats inom länet utan tillstånd.

³² Registration, Evaluation, Authorization of Chemicals, REACH. EG-förordningen om Kemikalierregistrering.

Förbättringsområden

Länsstyrelsens har under året påbörjat processkartläggning av tillsyn av vindkraftspark i anläggningsskedet. Under året har rutiner utarbetats och frågeställningar besvarats. Det är ett intensivt arbete och utvecklingen inom vindkraftsområdet är snabb. Det finns ett behov av att ta fram nationella riktlinjer inom området och att lösa frågor som måste hanteras vid tillsynen men som inte direkt har fyllts av tillstånd, till exempel frågor om hägn, transport och utfordring av renhjordar som förlorat betesmarker.

För dammsäkerhet har Svenska kraftnät tagit fram underlag för förstärkt och utvecklad dammsäkerhetstillsyn som nu prövas. Det finns även inom detta område behov av ytterligare samordning inom landet avseende tillsynsinsatser och bedömningar.

Miljösamverkan Sverige³³

Under 2012 har Miljösamverkan Sverige arbetat med följande projekt:

Projekt där länsstyrelsen i Jämtland deltagit aktivt genom att tillhandahålla personalresurser

Samsyn i hantering av 12:6-samråd

Projektet tog i samverkan mellan länsstyrelserna i Halland, Jämtland, Jönköping, Västmanland och Västerbottens län samt miljösamverkan Sverige, fram ett handläggarstöd kring samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken samt medverkade i P4-projektet. Arbetet pågick från mars 2011 till maj 2012. Projektet redovisades vid den nationella naturvårdshandläggarträffen som Länsstyrelsen anordnande i Ånn under maj.

Förstudie Artskydd

Detta projekt ska ta fram underlag till Naturvårdsverket för kommande tillsynsvägledning samt komma med projektförslag kring artskydd till Miljösamverkan Sverige. Projektet påbörjades i slutet av juni 2012 och avslutas efter genomförd workshop på Naturvårdsverkets artskyddshandläggarträff våren 2013. Deltagande länsstyrelser är Jämtlands och Stockholms samt Naturvårdsverket.

Samråd enligt 6 kap miljöbalken

Projektet startade i november 2012 och kommer att arbeta med att ta fram rutiner och information kring samrådsprocessen enligt 6 kap. miljöbalken. Det huvudsakliga arbetet sker under 2013. Deltagande länsstyrelser är Dalarnas, Jämtlands, Jönköpings, Skånes, Stockholms, Uppsalas, Västra Götalands och Västerbottens länsstyrelse.

Övriga projekt där länsstyrelsen inte tillhandahållit resurser för genomförandet men använt eller kommer att använda utfallen av projekten i sin verksamhet

Reach³⁴ i tillsynen

Projektet har medverkat i den nationella tillsynskampanjen som Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen driver 2012-2013 samt tagit fram en lathund för kemikalietillsyn. Projektet

³³ Miljösamverkan Sverige är ett samverkansorgan kring tillsyn och tillsynsvägledning inom miljöbalksområdet mellan Sveriges länsstyrelser, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen, Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten.

³⁴ Registration, Evaluation, Authorization of Chemicals, REACH. EG-förordningen om Kemikalierregistrering.

startade mars 2012, det huvudsakliga arbetet gjordes under sommaren och avslutas med en uppföljning av länsstyrelsernas medverkan i den nationella kampanjen. Det sker i maj 2013. Deltagande länsstyrelser: Gävleborg, Skåne, Norrbotten, Västra Götaland, Stockholm.

Tillsyn markavvattning

Syftet med projektet är att skapa gemensamma utgångspunkter för en väl fungerande miljöbalkstillsyn av markavvattningsföretag. Arbetet startade i september 2012 och beräknas pågå ett år till september 2013. Deltagande länsstyrelser: Blekinge, Skåne, Uppsala och Östergötlands län.

Vattenkraft egenkontroll/recipientkontroll

Projektet har tagit fram ett handläggarstöd för tillsyn av vattenkraftens egenkontroll och en informationsbroschyr som riktar sig till verksamhetsutövare inom branschen. Projektet pågick mellan mars 2011 och november 2012. Deltagande länsstyrelser Jönköping, Kronoberg, Skåne, Värmland och Västra Götaland. Vidare deltar även Vattenmyndigheten Bottenhavet.

Projektet anordnade den 13 mars en utbildning för cirka 50 länsstyrelsehandläggare om vattenkraftens egenkontroll.

Tillsyn MKN vatten

Projektet arbetar med att ta fram handläggarstöd för tillsyn av miljö kvalitetsnormerna för vatten inom miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Arbetet startade i november 2011 och beräknas vara klart första kvartalet 2013. Deltagare är länsstyrelserna Stockholm och Östergötland samt Havs och vattenmyndigheten, Vattenmyndigheten norra Östersjön.

Optimal behovsutredning

Projektet planerar att ta fram en modell för behovsutredning, beskriva syfte och värderingar som bör ligga till grund för en behovsutredning, presentera ett underlag för beräkning av effektiv tid, beskriva en systematik för utredning av resursbehov för återkommande tillsynsobjekt med mera. Gruppen började arbeta i september 2012 och projektet beräknas vara klart under sen höst 2013. Deltagande länsstyrelser är Skånes, Stockholms och Västernorrlands länsstyrelse.

Övriga aktiviteter

Miljösamverkan Sverige arrangerade 21-22 mars 2012 en tillsynsutbildning med 35 kursplatser.

50. Länsstyrelserna ska i sitt arbete med biologisk mångfald och naturvård särskilt:

- skydda och förvalta värdefulla naturområden i syfte att nå Sveriges miljö kvalitetsmål samt åtaganden inom EU:s naturvårdsdirektiv och internationella naturvårdskonventioner. Bevarande av skogar är högt prioriterat och ska ske med utgångspunkt i strategierna för formellt skydd av skog,
- fortsätta arbetet med artbevarande, genomförandet av rovdjurspolitiken och främjandet av friluftslivet, samt
- se till att naturvårdsarbetet sker i god dialog med medborgare, brukare och andra berörda aktörer.

Arbetet med att bevara och utveckla biologisk mångfald

Arbetet med skydd och skötsel av skyddade områden samt arter är en viktig del av arbetet med att bevara och utveckla biologisk mångfald. Arbetet omfattar även samråd och tillsyn med syfte att förhindra oönskade exploateringar. En grund för arbetet är de nationella och regionala miljömålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Storslagen fjällmiljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Skydd av värdefulla naturområden

Huvuddelen av arbetet har ägnats åt att fullfölja skogsskyddet utifrån strategierna för formellt skydd av skog. Länsstyrelsen har under året beslutat om fem nya reservat och utökning av tre befintliga reservat. Länsstyrelsen genomförde under åren 2007-2008 en intensiv inventering av nya områden. Reservatsbildning är en långsam process som tar många år med förhandlingar men under 2013 förväntas flera förhandlingar bli avslutade. Totalt har 300 hektar beslutats. Det fortsatta arbetet med Sveaskogspaketet har fortsatt genom dialog med Naturvårdsverket.

Annat områdesskydd

Ett naturvårdsavtal har slutits inom projektet *LIFE foder och fågaring*. Det 5 700 år gamla Naturminnet, granen *Old Pompe*, invigdes 2012 med pompa och ståt av länsrådet.

I Stekenjokksfjällen inrättades ett interimistiskt naturreservat med tillträdesförbud mellan 6 juni och 15 juli med syfte att förhindra plundring av fågelbon. Åtgärderna genomfördes i samverkan med Rikskriminalpolisen. Tillsammans med skyddet i Västerbottens län omfattade det totala skyddade området 46 000 hektar. Beslutet medförde en omfattande dialog med lokalt boende och turistföretag samt en stor tillsynsinsats i samverkan mellan Länsstyrelsen och Polisen.

Länsstyrelsen och SCA Skog AB har fortsatt samarbete med så kallade mångfaldsområden. Ett mångfaldsområde har liknande karaktär som Sveaskogs Ekoparker med skillnaden att det inkluderar minst ett naturreservat. Inom mångfaldsområdena ska Länsstyrelsen och SCA samverka i olika förvaltningsåtgärder för att utveckla biologisk mångfald. De första planerade mångfaldsområdena i Jämtlands län avser brandpräglade tallskogar där naturvårdsbränning är en viktig förvaltningsåtgärd. Varje SCA-förvaltning har fått i uppgift att peka ut minst ett sådant område. Under året har en sådan bränning genomförts i samarbete mellan SCA och Länsstyrelsen.

Samarbetet med två av länets största markägare, SCA och Holmen Skog AB, angående skötsel av lövtrakter har utvecklats, men inga avtal har slutits utan bolagen tar in skötseln i sina miljöcertifieringar.

Länsstyrelsen har på uppdrag av Naturvårdsverket genomfört en förstudie för bildandet av nationalparken Vålådalen-Sylarna-Helags.

Förvaltning och skötsel av skyddad natur

Verksamheten omfattar förvaltning och skötsel av skyddade områden med åtgärder för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Hela verksamheten utvecklas och utökas allteftersom antalet skyddade områden ökar. I länet finns en nationalpark, 102 naturreservat varav de flesta är Natura 2000-områden, 12 djurskyddsområden, 235 Natura 2000-områden och 20 naturminnen. Total areal för naturskyddade områden är cirka 650 000 hektar.

I arbetet ingår även att förvalta Naturvårdsverkets fastigheter. I arbetet ingår drift av Vålådals naturum och Sonfjällets informationscentral. Upprustning av byggnader inom fåbodemiljön i Marntallåsens naturreservat som är en av få skyddade fåbodemiljöer har prioriterats.

Som ett led i effektivisering av arbetet med skötsel av reservat och leder har registrering i SkötselDOS³⁵ prioriterats.

Effekterna från stormen Dagmar var i vissa områden omfattande. Länsstyrelsen inventerade skadorna samt satte ut fällor för granbarkborre i skyddade områden. Förutom att minska risken för skogsskador i och omkring de skyddade områdena var syftet att skapa god dialog med angränsande skogsägare.

En strategi för aktiva bränningar och spontant uppkomna bränder i skyddade områden har beslutats under året.

Tidsbegränsade projekt

LIFE to Ad(d)mire.

Projektet handlar om återställning av våtmarker under perioden 2010 till 2015. Länsstyrelsen är huvudansvarig. Projektet berör sju län, Skånes, Kronobergs, Jönköpings, Östergötlands, Dalarnas, Västernorrlands och Jämtlands län. Inom ramen för projektet har det under året lagts igen kilometervis med diken för att återställa hydrologin i markerna. Detta har skett dels med grävmaskin men även med pluggar av naturmaterial. Under året har projektet också uppmärksammat internationellt. Samarbetet med Finland, som har lång erfarenhet av våtmarksrestaureringar, har utvecklats. Projektet har deltagit i en stor internationell konferens i Bukarest där arbetet med restaureringarna uppmärksammades och Länsstyrelsen har blivit en aktör att vända sig till om hur man restaurerar våtmarker.

LIFE Foder och Fägring

Projektet handlar om skötsel och restaurering av slåtter- och betesmarker under perioden 2010-2014. Länsstyrelsen är huvudansvarig. Projektet berör fyra län, Dalarna, Värmland, Gävleborg och Jämtlands län. Under året har restaureringar fortsatt på slåtterängar men för fortsatt skötsel av mosippa på ett område är ett naturvårdsavtal slutet.

Uppföljning av bevarandemål och skötselinsatser

Länsstyrelsen har under året utarbetat en uppföljningsplan i skyddade områden. Uppföljning av friluftsliv och antal besökare i ett antal skyddade områden har genomförts.

Miljöövervakning

En viktig faktor för att förstå långsiktiga förändringar i naturmiljön är miljöövervakning av effekter av klimatförändringar. Arbeten som påbörjats under 2012 är övervakning av rikkärr. Pågående övervakningar är, utter, fåglar, trädgräns, fjällvegetation, smågnagare samt satellitövervakning av våtmarker.

³⁵ Databas för skyddade områden som Naturvårdsverket äger.

Ärendehandläggning

Vid ansökningar av tillstånd och dispenser i skyddade områden, görs en samlad bedömning för att upprätthålla syftet med skyddet.

Arbete med artbevarande, genomförande av rovdjurspolitiken och främjande av friluftslivet

Åtgärder för bevarande av hotade arter

Arbetet bedrivs främst inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter*, ÅGP. Minskade medel har lett till hårdare prioriteringar mellan programmen. Exempel på åtgärder är slätter, röjning, restaurering, populationsövervakning, inventering, information och rådgivning. Länsstyrelsens arbete med rådgivning har varit framgångsrikt då markägare själva tar på sig skötseln för att gynna hotade arter.

Efter ett tillsynsvägledningsmöte med Strömsunds kommun, där det bland annat informerades om hotade arter kontaktades Länsstyrelsen. Det hade upptäckts några plantor av den hotade arten Klådris i samband med en tillsyn av täkt. Länsstyrelsen inventerade och det visade att där fanns Sveriges största förekomst om cirka 35 000 plantor vilket motsvarar cirka 75 % av landets kända förekomster av arten.

Arbetet med att ta fram ett förslag på regional landskapsstrategi för att behålla *Djupsvart brunbagge* och andra arter knutna till lövrik skog i Strömsunds kommun har fortsatt under 2012 och fler lokaler har hittats under året. Delar av arbetet med lövtrakten och framtagandet av en regional landskapsstrategi för bevarande av hotade arter i lövskog samordnas av praktiska och ekonomiska skäl med länets arbete med regionala landskapsstrategier.

Felles fjellrev

Åtgärder och forskning med syfte att bevara den akut hotade fjällräven bedrivs inom ett av Interreg Sverige-Norge delfinansierat projekt. Länsstyrelsen och Direktoratet för naturförvaltning äger projektet som pågår 2010 till 2013 med en budget på cirka 12 mnkr. En ansökan om förlängning av projektet till 2014 har inlämnats. Resultatet 2012 är mycket positivt för Jämtlands län, trots bristen på smågnagare. Under 2012 fann inventerarna inga valpkullar, men antalet vuxna fjällrävar är högre än på flera decennier på grund av de åtgärder som görs. Detta är en väldigt gynnsam situation inför kommande smågnagarår.

Rovdjur

En viktig del i arbetet med en regionaliserad rovdjursförvaltning är att ha en Viltförvaltningsdelegation. Under 2012 har fem möten genomförts, samt en studieresa. Arbetet med att ta fram förvaltningsmål och övergripande riktlinjer har fortsatt. Delegationen har under året fattat beslut om riktlinjer för skydds jakt och den nya älgförvaltningen. Deltagande i samverkansrådet har skett med ett fysiskt möte och på tjänstemannanivå sker regelbundna telefonmöten.

Länsstyrelsen förvaltar rovdjursstammarna genom inventering och licensjakt av lo och björn för att nå förvaltningsmålen beslutade av Viltförvaltningsdelegationen. Rennäringen upplever det samlade rovdjurstrycket som ett stort problem. Under 2012 har Länsstyrelsen varit delaktig i Sametingets och Naturvårdsverkets tilläggsuppdrag *Toleransnivåprojektet*. Länsstyrelsen har under året förbättrat rutinerna för snabbare dokumentation av uppkomna skador och kortare handläggningstider för beslut om skydds jakt. Detta arbete har möjliggjorts genom de tillförda medlen för akutinsatser.

Länsstyrelsen arbetar också med hantering av närgångna björnar, genom en certifieringsutbildning i Viltskadecenters regi, där skrämsel är en av åtgärderna.

Friluftsliv

Verksamheten omfattar anläggning och underhåll av friluftsanläggningar, gränsmarkeringar samt informationsinsatser inom skyddade områden. Hela verksamheten utvecklas och utökas allt eftersom antalet skyddade områden ökar.

Länsstyrelsen förvaltar på uppdrag av Naturvårdsverket cirka 200 mil sommar-, vinter- och skoterleder såväl inom som utanför skyddade områden i fjällen. Länsstyrelsen har egen personal för tillsyn och underhåll av det statliga ledsystemet och köper också in tjänster vid behov. Ledsystemets omfattning redovisas i Naturvårdsverkets rapport *Det statliga ledsystemet i fjällen* från 1986. En särskild satsning, bland annat spångning, har genomförts på de välbesökta lederna mellan Storulvån-Sylarna-Blåhammarens fjällstationer, den så kallade *Jämtlandstriangeln*.

Ett projekt kallat *Hoverberget* med särskilda satsningar på tillgänglighet i tolv naturreservat, för besökare med särskilda behov har avslutats under 2012.

En satsning på temaskyltning för målgruppen barnfamiljer har genomförts i Andersöns naturreservat i samarbete med Sveaskog.

Länsstyrelsen har medverkat i ett projekt för översyn av restriktioner för kommersiell verksamhet i Sonfjällets nationalpark.

Fjällturismen i Jämtlands län är väl utvecklad. Detta leder till behov av att samråda angående påverkan på naturmiljön och renskötseln. Under året har anspråken på att genomföra större friluftsbaserade tävlingar ökat vilket kräver en större samrådsinsats med aktörer, samebyar och andra berörda.

Naturvårdsarbete i god dialog med medborgare, brukare och andra berörda aktörer.

Länsstyrelsens arbete med naturvård sker i stor utsträckning genom aktiv dialog. Länsstyrelsen har utökat informationsarbetet gentemot allmänheten genom fler pressmeddelanden. Under året har 77 pressmeddelanden skickats ut avseende naturvård. Samarbetet med Skogsstyrelsens sektorsråd har fortsatt. Länsstyrelsen samverkar med skogsägare i samband med reservatsbildning och inom åtgärdsplaner, ÅGP, för att skapa förståelse för skogsägarnas insatser för arters bevarande. Länsstyrelsen strävar efter att nyttja lokala uppdragstagare i förvaltnings- och skötselarbetet.

Dialog är en viktig åtgärd för att få förståelse för rovdjursförvaltning, detta har under året skett genom information till femteklassare och till jaktarrangörer och större jaktlag inför årets licensjakt av björn.

Genom uppsökande verksamhet har informationsarbetet vid Vålådalens naturum utvecklats. Det har skett genom dialog på plats i bland annat Åre. Personliga möten sker även regelbundet genom naturbevakarnas kontakter med allmänheten i fält.

En viktig del i ärendehandläggning är en bra dialog med sökande för ett väl förankrat beslut. Även samråd med samebyar är en stor del av ärendehandläggningen.

Dialog med by- och markägarföreningar har skett vid lokala möten om snöskoter och allemansrättsfrågor.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5 § 8. verka för att de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen uppnås, och svara för regionalt mål- och uppföljningsarbete, stödja kommunerna med underlag för deras miljömålsarbete, verka för att målen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Länsstyrelserna ska i fråga om sitt miljömålsarbete enligt första stycket 8 rapportera till det miljömålsråd som finns inom Naturvårdsverket och samråda med rådet om vilken rapportering som behövs. Förordning (2008:1346).

Länsstyrelsen har medfinansierat och ingått i styrgruppen för Västerbottens utvecklingsprojekt *Hållbara Västerbotten – en webbtjänst för åtgärdsarbete*. Projektet har under 2012 utvecklat ett webbverktyg där länets aktörer kan teckna sig för de miljö- och klimatåtgärder som passar just dem, samt lämna ett så kallat ”ett miljölöfte” och sedan följa upp åtgärderna i webbtjänsten. Verktöget planeras att under 2013 lanseras i Jämtlands län och då omfatta miljömålsåtgärder samt länets åtgärder i arbetet med energiomställning och klimatanpassning.

Se också redovisningen under *Energi och klimat*(42*) i redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 40 och 41 samt under *Hållbar samhällsplanering och boende*(40*).

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar(45*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	4,07	4,54	3,66
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,73	2,03	1,33
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,97%	3,44%	2,50%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	7 772	6 868	5 324
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	4,23%	3,89%	2,95%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	207	161	2 764
Antal beslutade ärenden	191	171	89
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	0	6
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	0	43	36

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 45*

Geografiskt områdesansvar

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet enligt *Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap* och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet. Genom sin verksamhet ska Länsstyrelsen minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen samt utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Länsstyrelsen ska avseende krisberedskap vara sammanhållande inom sitt geografiska område och före, under och efter en kris verka för samordning och gemensam inriktning av de åtgärder som behöver vidtas. Som ett led i detta arbete driver Länsstyrelsen flera nätverk med aktörer i krishanteringssystemet. Syftet med arbetet i nätverken är bland annat att skapa kontakter över myndighetsgränserna och på så sätt förenkla samordningsarbetet vid en krishändelse.

Exempel på nätverk är:

- Krishanteringsråd. Offentliga och privata aktörer i krishanteringssystemet.
- Säksam Z. Kommunala, landstingets, försvarets och polisens säkerhetssamordnare.
- Älvgrupper. Indalsälven/Ljungan, Ljusnan och Ångermanälven.
- Samordningsgruppen för information vid höga flöden med mera.
- RSF, Regional samverkansfunktion för hantering av farliga ämnen.
- Gränsräddningsrådet. Räddningstjänsterna i gränskommuner, Polis, Politi, Landstinget Helseföretag Midt-Norge. Länsstyrelsen Jämtland och Fylkesmannen i Nord- och Sör-Trøndelag.

Länsövergripande samarbete - NordSam

Samarbetet mellan de sex nordligaste länen i krisberedskapsfrågor –NordSam– har nu fungerat i sex år. Under 2012 har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB på NordSams uppdrag, genomfört en oberoende utvärdering av samarbetet. Utvärderingen gör bland annat följande bedömningar:

- NordSam-länen är, som en effekt av samarbetet, nu bättre rustade att hantera omfattande kriser.
- Det finns en gemensam syn på krisledning vilket gör det enklare att förstärka varandras krisledningsorganisationer.
- Länen har också stärkt kapaciteten för förebyggande aktiviteter, risk- och sårbarhetsanalyser och tillsyn.
- Den informella samverkan har förstärkts.
- Kompetensen har höjts hos medarbetarna genom olika gemensamma utbildningsinsatser. Exempel på resultat av samarbetet är ett gemensamt framtaget underlag för bedömning av kommunernas arbete enligt *lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

Utvecklingsprojekt Trygghetens Hus

Syftet med projektet är att skapa en gemensam god förmåga att hantera större insatser av vilken typ de än kan vara. Där ska också en lägesbild kunna sammanställas och distribueras till myndigheter och organisationer som behöver denna för sitt arbete.

I projekt har bland annat genomförts två regionala samverkanskurser i kris och katastrofhantering för personal inom räddningstjänsten, kommunernas säkerhetssamordnare, SOS Alarm, Polisen, Landstinget och Länsstyrelsen, samt en kortvariant för förtroendevalda och cheftjänstemän. I kurserna deltar numera också personal från kommunförvaltningarna. En kommunal säkerhetssamordnare har även medverkat i planeringen av utbildningarna. Inom ramen för utvecklingsprojektet har huvuddelen av personalen, som är verksam i *Trygghetens Hus*, från ambulans, räddningstjänst, polis, SOS Alarm, sjukvårdsupplysningen, åklagarna samt tullen, deltagit i medarbetardagar på temat samverkan och förståelse för varandras organisationer.

Som ett led i utvecklingsarbetet har delar av projektgruppen för *Trygghetens Hus* deltagit i MSB:s observatörsuppdrag i Queensland. Syftet med besöket var att hämta in kunskap om krishantering i stor skala. Erfarenheterna finns redovisade i observatörsrapporten *Hanteringen av de omfattande naturkatastroferna i Queensland 2011*. Länsstyrelsen kommer framlades att ta till sig av deras erfarenheter av att använda frivilligorganisationer och deras organisationsöverskridande gemensamma planeringsarbete.

Trygghetens Hus-konceptet har rönt stort intresse både inom landet och utanför landet. På flera håll pågår försök att kopiera lösningen. Samverkan Stockholm har besökt Trygghetens hus i syfte att hämta in erfarenheter från projektet inför deras uppbyggand av något liknande. Även norska myndigheter har visat intresse för konceptet.

Samarbetet med Norge

En annan viktig del i Länsstyrelsens uppdrag är samarbetet med norska myndigheter – inte minst inom räddnings- och krishanteringsområdet. För räddningstjänstsamarbetet bildades redan på 90-talet det så kallade *Gränsräddningsrådet i Mittskandinavien*. Syftet med rådet är

att förbättra skyddet och säkerheten i det befolkningsglesa område vid den norsk-svenska gränsen. Arbetet i rådet har bland annat lett till att flera gränsöverskridande övningar genomförts. Under året avslutades projektet *Gränsöverskridande Geografisk Information 2*, GGI 2, vars syfte har varit att ta fram en gränsöverskridande digital karta som ska kunna användas bland annat i räddningstjänstsammanhang. Projektet GGI 2 har letts av en styrgrupp bestående av representanter för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB och deras motsvarighet i Norge, DSB samt Lantmäteriet, Statens Kartverk i Norge, Länsstyrelsen och fylkesmenn, representanter för räddningstjänst och polis i Norge och Sverige. Projektet kommer att leva kvar i viss utsträckning i alla fall under 2013 då slutrapporten kommer ut och fortsatt erfarenhetsinsamling kommer att ske. Resultatet av arbetet har uppmärksamrats både i Norge och Sverige och kommer att användas i framtiden.

Samordnad beredskapsplanering för dammbrott

Syftet med arbetet är att förbättra samhällets förmåga att hantera konsekvenserna av ett dammbrott. Planeringen samordnas mellan berörda länsstyrelser och kommuner, dammägarerna, vattenregleringsföretaget, Trafikverket med flera berörda. Arbetet samordnas av praktiska skäl älvsvis och inte länsvis. Den under 2006 genomförda beredskapsplaneringen för Ljusnan tjänar som förlaga för övriga älvar. För Ljungans del är beredskapsplanering i det närmaste klar. Det som återstår är att kommunerna ska informera allmänheten. Länsstyrelsen har fastställt sin beredskapsplan. Motsvarande planering för Indalsälven är påbörjad i och med att underlaget för planeringen är framtaget. Under 2013 kommer Länsstyrelsen att fortsätta arbetet med att ta fram beredskapsplaner. När det gäller Ångermanälven har arbetet med att ta fram underlaget precis påbörjats. Samverkan runt gemensamma problem och gemensam planering minimerar risken för att något glöms bort.

Projektet utveckling av risk- och sårbarhetsanalyser i Jämtlands län

Syftet med projektet är att uppnå en ökad kvalitet i arbetet med regionala risk- och sårbarhetsanalyser genom ett effektivare och samordnat arbete med länets kommuner. En ytterligare effekt som förväntas är ökad kunskap om risker och sårbarhet för att kunna vidta förebyggande och reducerande åtgärder i syfte att uppnå en ökad robusthet och krisberedskapsförmåga.

Arbetet inom projektet med att förbättra Länsstyrelsens, kommunernas och Landstingets risk- och sårbarhetsanalyser sker bland annat genom diskussioner på säkerhetssamordnarmöten, gemensamma workshops samt fördjupade diskussioner med enskilda kommuner om analysernas betydelse för hela krishanteringsarbetet. Kommunerna och Landstinget har även fått stöd i arbetet enligt föreskrifterna genom en utbildningsdag. Inom projektet har det tagits fram ett metodstöd för uppföljning av en kommuns- eller ett landstings risk- och sårbarhetsanalys. Projektet är delvis gemensamt med de övriga länsstyrelserna inom NordSam. Andra effekter av projektet hittills är att Länsstyrelsen har ökat kunskap om kritiska beroenden hos samhällsviktiga verksamheter.

Länsstyrelsen har prioriterat arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser mycket högt. Länsstyrelsen anser att risk- och sårbarhetsanalysarbetet det viktigaste instrumentet för arbetet inom krisberedskapsområdet. Resultatet utgör grunden för prioritering av förebyggande åtgärder, bedömning av behovet av gemensam beredskapsplanering samt för styrning av utbildnings- och övningsinsatser.

Åtterrapportering regleringsbrev

67. Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna inom området skydd mot olyckor syftar till att främja och bedöma kommunernas förmåga att leva upp till nationella mål, verksamhetsmål och särskilda skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Tillsynen ska inriktas så att den kan samordnas med länsstyrelsernas uppföljning av kommunernas tillämpning av lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Länsstyrelserna ska i årsredovisningen för verksamhetsåret 2012 redovisa en sammanfattande bedömning av resultatet av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor.

Bedömning av kommunernas förmåga

Länsstyrelsen bedömer att kommunerna lever upp till de nationella mål som anges i *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor* samt att förmågan har stärkts under senaste året gentemot tidigare år. Länsstyrelsen grundar sin bedömning på tillsynsbesök, uppföljningar och andra kontakter som tagits.

Två av länets kommuner har dock ännu inte antagit något handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor för innevarande mandatperiod. Detta beror bland annat på att det inom länet pågår en omstrukturering av räddningstjänsten. Flera av kommunerna är på väg in i ett samarbete med Jämtlands räddningstjänstförbund, som sex av länets kommuner ingår i. Den senaste, Ragunda kommun, införlivades vid årsskiftet. Den sjunde kommunen, Härjedalen, har under året påbörjat processen mot ett inträde i förbundet och har ett pågående samarbete med förbundet både inom förebyggande och inom operativ verksamhet. De pågående förändringarna har medfört att förbundets handlingsprogram fått skrivas om allteftersom förändringarna skett. Inom Jämtlands räddningstjänstförbund pågår samtidigt en målmedveten utveckling av både det olycks- och skadeförebyggande arbetet och den operativa verksamheten. Förbundet har bland annat genom utbildningsinsatser för personalen, förbättring av utalarmeringssystem och förnyelse av fordonsparken vidtagit åtgärder för att utveckla förmågan till räddningsinsatser.

Främjande tillsyn

Länsstyrelsen har genomfört tillsyn enligt Länsstyrelsens gemensamma tillsynsplan i en kommun – Härjedalen. Tillsynsbesöket i Härjedalens kommun samordnades med uppföljning enligt *lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*. Länsstyrelsen har utöver detta genomfört särskild tillsyn i två fall, dels i Jämtlands räddningstjänstförbund, efter en drunkningsolycka och dels i Härjedalens kommun, efter en helikopterolycka. Den senare genomfördes på rekommendation av Statens Haverikommission.

Länsstyrelsen har dessutom följt upp tidigare tillsynsbesök i två kommuner. Resultatet av uppföljningarna visar i ett fall på en förbättring men i det andra fallet har inga betydande förbättringar gjorts. Länsstyrelsen kommer därför att genomföra ytterligare besök i den aktuella kommunen under 2013.

I övrigt har Länsstyrelsen lämnat yttrande över förslag till handlingsprogram för Härjedalens kommun och Jämtlands räddningsförbund. För Härjedalens del har Länsstyrelsen lämnat kritik mot de neddragningar kommunen avsåg genomföra. Något slutligt handlingsprogram har

inte antagits. Inte heller Åre kommun har antagit något handlingsprogram för mandatperioden.

68. För uppföljningen av samhällets krisberedskap ska länsstyrelserna göra en översiktlig regional sammanställning med analys och värdering av de risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner som kommuner och landsting sammanställer enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Uppföljningen ska inriktas så att den kan samordnas med uppföljningen av kommunernas användning av utbetalade medel enligt avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om kommunernas uppgifter i samhällets krishanteringssystem. Länsstyrelserna ska i årsredovisningen för verksamhetsåret 2012 dels redovisa den översiktliga regionala sammanställningen, dels redovisa hur stor andel av länets kommuner och landsting som hittills under mandatperioden har lämnat en risk- och sårbarhetsanalys, varvid länsstyrelserna ska värdera kvalitén på kommunernas analyser. En bedömning ska göras av i vilken utsträckning som enskilda kommuner och landsting analyserat och dokumenterat möjliga extraordinära händelser i fredstid, uppskattat deras konsekvenser för verksamheten och värderat sin förmåga att verka vid en sådan händelse.

Andel risk- och sårbarhetsanalyser

Länsstyrelsen konstaterar att tre av länets åtta kommunerna samt Landstinget uppfyller Mynligheten för samhällsskydd och beredskaps, MSB:s, föreskrift om risk- och sårbarhetsanalyser. Samtliga kommuner i länet har antagna handlingsplaner för krishantering. Dock är endast fyra av dessa antagna under innevarande mandatperiod. Länsstyrelsens bedömning grundar sig på redovisningar från kommunerna, besök och andra kontakter med kommunföreträdare.

Regional sammanställning av risk- och sårbarhetsanalys

Länets alla kommuner har antagit och levererat in en risk- och sårbarhetsanalys till Länsstyrelsen. Av länets åtta kommuner uppfyller endast tre kommuner samt landstinget föreskriften gällande risk- och sårbarhetsanalyser. Av de kommuner som inte uppfyller föreskriften finns brister i analyserna beträffande förmågebedömning, kritiska beroenden samt bredd och djup i analyserna. Bedömningen grundar sig på besök i tre kommuner samt genomgång av de rapporter som kommunerna och landstinget har lämnat in till Länsstyrelsen.

Analys och värdering av inlämnade risk- och sårbarhetsanalyser är gjorda utifrån det av Nord-sam gemensamt framtagna metodstödet. Någon definition av *Tillräckligt god kvalité* finns inte i föreskrifterna, varför Länsstyrelsen gjort en bedömning utifrån helhetsintrycket.

Under 2012 har Länsstyrelsen besökt de tre kommuner som inte uppfyller kraven och fört samtal om deras risk- och sårbarhetsanalyser. Under 2013 kommer diskussionerna om hur kommunerna tillsammans med Länsstyrelsen kan förbättra kvaliteten på länets Risk- och sårbarhetsanalyser, att fortsätta.

Sammanställning handlingsplaner för extraordinär händelse.

Länsstyrelsen har gjort en översiktlig genomgång av kommunernas handlingsplaner för extraordinär händelse. Alla åtta kommuner i länet har handlingsplaner. Det är dock bara fem planer som antagits för innevarande mandatperiod, övriga antogs förra mandatperioden. En av pla-

nerna grundar sig på äldre lagstiftning. Alla planerna är i olika grad övergripande och hänvisar till andra dokument som reglemente för krisledningsnämnd, stabs och larmlistor och samverkansplaner för mer information. De beskriver den politiska ledningen under en kris, krisledningsnämnden, krisledningsgruppen/stab och samverkan under en kris. Alla kommuner har tillgång till det nationella webbaserade informationssystemet, WIS, men använder systemet i varierande utsträckning. Bedömningen grundar sig på en genomgång av de handlingsplaner som kommunerna lämnat in till Länsstyrelsen.

Någon djupare kvalitetsanalys av planerna är inte gjord och låter sig inte göras beroende på att det för närvarande inte finns reglerat i lag eller förordning om vad en handlingsplan för extraordinär händelse ska innehålla. Länsstyrelsen har därför utgått från den av NordSam gemensamt framtagna checklistan för granskning av en kommuns plan för extraordinära händelser inklusive informationsplan.

Uppföljning enligt lag om extraordinära händelser

Länsstyrelsen har gjort uppföljning enligt *lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* hos två av länets kommuner – Berg och Härjedalen – under 2012. Vid uppföljningen påpekade Länsstyrelsen att de mest angelägna arbetsinsatserna för kommunerna i nuläget var att påbörja arbetet med en ny risk- och sårbarhetsanalys som följer föreskrifterna och att anta handlingsplan för extraordinära händelser. En av kommunerna uppgav att de inom kort kommer att anta både en ny risk- och sårbarhetsanalys och handlingsplan. Länsstyrelsen har även fört en diskussion med en kommun angående användning av de statliga medlen som kommunerna erhåller. Diskussionen ledde till ett förbättrat krishanteringsarbete inom kommunen med en ny risk- och sårbarhetsanalys, handlingsplan och övningsplan.

Kulturmiljö(43*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,52	2,55	2,08
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	2,44	2,25	2,78
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,54%	2,51%	2,43%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 081	6 077	7 496
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,77%	3,44%	4,16%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	463	426	514
Antal beslutade ärenden	429	405	463
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	26	8	8
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	394	13	999

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 43*

Tillsyn

Kulturmiljö har deltagit i den länsstyrelsegemensamma tillsynen över Bergs och Härjedalens kommuner. Tillsyn av byggnadsminnen enligt 3 kap *lagen (1988:950) om kulturminnen m. m.* har genomförts under året. För fem byggnadsminnen har tillsyn genomförts i form av egenkontroll. För ytterligare två byggnadsminnen har tillsyn genomförts i form av ett besök, då fastighetsägarna medverkade.

En begränsad egeninitierad tillsyn enligt 4 kap *lagen om kulturminnen m.m.* har genomförts vid de kyrkliga kulturminnena. Ärendet rör ett skadat altarskåp i Lillhärads kyrka. Ett förslag till egentillsyn har utarbetats, men inte prövats. I övrigt sker uppföljning inom ramen för den löpande ärendehandläggningen, framför allt granskning av inkommande, skriftlig avrapportering från olika åtgärder i kyrkomiljöerna. Ingen tillsyn för kulturresevat har utförts under 2012. Däremot sker regelbunden uppföljning.

Byggnadsvård

Under året har Länsstyrelsen beviljat stöd enligt *förordningen (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer* till åtgärder vid 12 fastigheter, som omfattas av skydd som byggnadsminnen enligt 3 kap *lagen om kulturminnen m.m.* Utöver byggnadsminnena har mer begränsade byggnadsvårdsinsatser genomförts.

Länsstyrelsen har även beviljat bidrag till ett byggnadsvårdsläger vid *Jämtlands läns museum*, Jämtli, samt deltagit i undervisningen för Mittuniversitets ingenjörstudenter. Länsstyrelsen har medverkat i den statliga satsningen på hembygdsgårdarna, *Hus med historia*, dels genom bidragsfördelning och dels genom att delta i hembygdsförbundet Heimbygdas större projekt att inventera och utvärdera vårdbehovet vid hembygdsgårdarna i länet.

Länsstyrelsen har gått in med bidragsmedel under etappvisa restaureringar under 2012 liksom tidigare år till olika byggnadsminnen, oftast privatägda gårdar med stora vårdbehov, där kostnaderna är omfattande. Ofta handlar etapperna om relativt stora bidragssummor, vilka dock har ett övre tak, dels med hänsyn till kulturmiljöanslagets storlek och dels till behovet av att kunna sprida medel till olika platser och fastighetsägare.

Viss vårdplanering avseende byggnadsminnena har genomförts till begränsade belopp. Arbetet baseras både på det tillsynsarbete Länsstyrelsen genomfört sedan mitten av 2000-talet, och på intresse och initiativ utifrån. Arbetet med byggnadsminnen fungerar tillfredsställande, mycket tack vare extern byggnadsantikvarisk kompetens och Jamtlis kostnadsfria rådgivning där de själv har åtagit sig att kostnadsfritt bistå byggnadsminnesägarna med rådgivning, vanligtvis på plats. Läns museets rådgivning bygger dock på frivillighet, vilket innebär en osäkerhetsfaktor.

Flera restaureringsarbeten vid byggnadsminnena har varit omfattande och resurskrävande, även ur handläggningssynpunkt. Vid ett sådant större arbete, *Tomtangården i Klövsjö*, ingick även att öka kompetensen hos en ny entreprenör inom kulturmiljövården med stöd från extern antikvarie och annan, mer erfaren entreprenör. Det är ett arbetssätt som sedan länge varit återkommande i länet.

Den 17 januari 2010 brann vindsvåningen på Centralpalatset i kvarteret Barberaren 7 i Östersund. Detta är en fastighet som ligger i riksintresset *Östersunds stad* och kvarteret bedömdes vara av stor betydelse för förståelsen och upplevelsen av riksintresset *Östersunds stad*. Byggnaden var skyddad mot rivning i detaljplan. För riksintresset gäller ett förordnande enligt 12 kapitlet i Plan och bygglag (2010:900). Länsstyrelsen begärde våren 2011 en utredning, där frågan om restaureringsalternativ skulle utredas. Utredningen visade att en restaurering var möjlig att genomföra, om än komplicerad på grund av mögelpåväxt och putsbortfall orsakade av vatten. Utredningen utmynnade i rekommendationen att byggnaden ändå borde rivas. Fastighetsägaren vidhöll också att rivning var det enda alternativet. Länsstyrelsen avsatte 2 mnkr till restaureringsarbetet på bemyndigandet för 2012. Kommunen beviljade dock rivningslov, ett beslut som fastställdes av Länsstyrelsen, som valde att inte överpröva ärendet. Det avsatta beloppet omfördelades därför till Länsstyrelsens huvudram för kulturmiljöanslaget enligt beslut av Riksantikvarieämbetet 2012-06-25.

Fornvård

Fornminnesinventering har utförts i områden inom Bergs kommun som inte tidigare berörts av revideringsinventeringar. De socknar som berörts är Oviken, Myssjö och Berg. Inventeringen syftar till att förbättra det delvis ganska dåliga kunskapsläget om fornminnenas utbredning i länet. Arbetet har bedrivits av Jamtli och finansierats med statligt stöd i enlighet med *förordningen (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer*.

Den årligen återkommande fornvården har skötts i enlighet med upprättade fornvårdsplaner. Inom Jämtland har dessa utförts i samarbete med Skogsstyrelsen med statsbidrag. Inom Östersunds, Åres och Krokoms kommuner har 14 objekt städats och slåtrats en eller två gånger. På ett objekt, grav- och boplatsoområdet *Undrom*, har förutom slätter också avverkning och virkestransport skett. Arbetet med att se över vårdobjekten, att se hur vårderna fungerar och att se till att oläsliga eller inaktuella skyltar byts ut har fortsatt under året.

Ur kulturmiljövårdsanslaget har tre projekt gällande pilgrimsleder fått medel beviljade för upprustning av stig och leder samt ökad framkomlighet. Dessa är Jämt-Norgevägen, Sankt Olof och Kårböleleden. Arbetet med att säkerställa och vårda de välbesökta kyrkoruinerna i Sunne och Undersåker har påbörjats genom konservering av totalt tolv förindustriella gravvårdar, varav en tidigare vandaliserats.

Kulturreseptat Lillhärjåbygget

Kulturreseptatet firade tio år 2012 och i samband med jubiléet fick systrarna Eva och Ann Eriksson Härjedalens kommuns kulturpris för sitt arbete med att bevara ett levande kulturarv. För övrigt under året har en ny dräng anställts på gården för att arbeta med jordbruket. För att begränsa markskador i den känsliga naturmiljön har arbetet med spångning av leden mellan gård och fäbodvall fortsatt. För att tillgängliggöra kulturmiljön har broschyren *Lillhärjåbygget – Mounting Farming in Roadless Land* gått i nytryck. Norr om gården har en åledare byggts för att styra vattnet vid hög vårflod och förhindra erosion. Syftet med åtgärden är att underlätta driften på gården. Jamtli har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört en fornminnesinventering i kulturreseptatet. Lillhärjåbygget ligger i ett område som tidigare inte är inventerat. Resultatet av inventeringen blev 36 nyregistreringar varav tre bedömdes som fasta fornlämningar.

Det kyrkliga kulturarvet

Länsstyrelsen har ett mycket utvecklat och gott samarbete med flera aktörer inom den kyrkliga kulturmiljövården. Ett arbete som utvecklats ytterligare under 2012 genom deltagande i ett par av Svenska kyrkans referensgrupper. Under hösten 2011 och våren 2012 har Länsstyrelsen svarat på flera omfattande och principiellt viktiga remisser som berör området. Bland andra Svenska kyrkans utredning *Närhet och samverkan*, Riksantikvarieämbetets verkställighetsföreskrifter för 4 kap *lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.* och Svenska kyrkans reviderade villkor för den statliga så kallade kyrkoantikvariska ersättningen, KAE.

Vidare har Länsstyrelsen tillståndsprövat ändrings- och restaureringsarbeten vid de kyrkliga kulturminnena – *kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier*. Ärendehandläggningen som sker med stöd av 4 kap *lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.* är resurskrävande. Personliga kontakter via telefon och vid besök i fält, när de ofta omfattande restaureringsprojekten presenteras, är ofta både nödvändiga och uppskattade av församlingarna, och leder i förlängningen till att kulturmiljövårdsaspekterna på projekten kan förankras bättre och också till bättre myndighetsbeslut. Arbetet underlättas dels av att Härnösands stift har egen antikvarisk kompetens, dels av att Jamtli har åtagit sig kostnadsfri rådgivning till de kyrkliga församlingarna, vanligtvis på plats. Jamtlis rådgivning bygger dock på frivillighet, vilket innebär en osäkerhetsfaktor. Kvaliteten på ansökningarna behöver generellt sett förbättras och samtal har inletts med Härnösands stift om hur detta kan göras.

Länsstyrelsen har varit en drivande aktör i frågan om utvecklingen av länets pilgrimsleder, ett arbete som sker i samarbete med bland annat Svenska kyrkan, vanligtvis med statligt stöd till kulturmiljövård.

Det moderna samhällets kulturarv

Länsstyrelsen har tidigare medverkat i flera projekt och studier som handlar om lyfta fram det moderna samhällets kulturarv i Jämtlands län. Någon sådan större, ny satsning kunde inte genomföras 2012, dock publicerades under året den länge efterfrågade boken *På anstalt - andra minnen av det moderna*, som tillkommit inom ramen för ett tidigare projekt. Under året fortsatte även projektet *Människors mötesplatser: Offentliga mötesplatser, arkitektur och konst* som till en del tar avstamp i frågeställningar kring det moderna samhällets kulturarv. Tidigare års arbete med det romska kulturarvet i länet har så smått återupptagits genom kontakter med Karlshamns kommun, Region Blekinge och Örebro läns museum.

Kulturarvet som resurs

Jamtli driver två fleråriga projekt med finansiering från Länsstyrelsens statliga kulturmiljöanslag och från Interreg. Det är projekten *Husnyckeln* från 2010 till 2013 och *Kulturarvets hantverk* från 2011 till 2013. *Husnyckeln* uppmärksammar den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen som en resurs för brukare och andra lokala krafter. *Kulturarvets hantverk* uppmärksammar efterfrågan på kulturhistoriska hantverk. Bidrag har även beviljats till det så kallade *Hantverkslaboratoriet* vid Göteborgs universitet, som under 2012 och 2013 studerar de nordsvenska timmerhusens konstruktion och regionala timmertraditioner och deras möjligheter och begränsningar. Områdena är något av länets specialgrenar.

År 2012 initierade Länsstyrelsen och Föreningsarkivet, FAJ, ett projekt, som syftar till att lyfta fram länets ovanligt många intressanta föreningshus som en resurs samt öka förvaltarnas kompetens när det gäller till exempel utveckling av byggnaderna som besöksmål. Projektet fortsätter 2013.

Det samiska kulturarvet

Inom Länsstyrelsens återkommande satsning på det samiska kulturarvet har tre projekt genomförts i samarbete med Gaaltije³⁶. Gaaltije har beviljats medel för att framställa 1 000 exemplar av informationsbroschyrerna *Samiska kulturmiljöer i Frostviken*, *Tamrenskötselns landskap*, *Tåssåsens sameby*, *Mittådalsens sameby* samt *Samerna och rennäringen i södra Jämtlandsfjällen*. Projektet förväntas fortsätta 2013.

Ett av de samarbetsprojekt som Länsstyrelsen haft med Gaaltije har gällt ett projekt om samisk kulturmiljö och närvaro i turistområdet Åre. Projektet avser att informera skidturister och andra om det samiska kulturarvet på orten. En viktig aspekt av satsningarna på de olika samiska projekten i länet är att öka kulturarvskompetensen inom den samiska gruppen själv. Länsstyrelsen har också varit medfinansierare i Interregprojektet *Sydsamer-landskap och historia*, också detta ett samarbete med Gaaltije.

Kunskapsunderlaget avseende Ankarede kyrkstad, till vilket medel beviljades 2011, har färdigställts av läns museet under året och distribuerats. Underlaget har medverkat till att ett par bidragsstöd till restaureringsinsatser inom kyrkstadsområdet har beviljats under året. Satsningen på Ankarede kommer att fortsätta under 2013.

Återrapportering regleringsbrev

69. Länsstyrelserna ska redovisa exempel på och kommentera hur man verkar för att förnya och utveckla kulturmiljöarbetet. Länsstyrelsen ska också redovisa exempel på och kommentera hur samverkan, t.ex. med statliga myndigheter och kommuner, sker inom kulturmiljöarbetet samt hur samverkan har utvecklats.

Länsstyrelsen har deltagit i det samarbete som skett inom länsgrupp norr, vilket omfattar sakområdet kulturmiljö vid länsstyrelserna i Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Detta har inneburit gemensamma insatser inom områdena riksintressen, *Kalejdo-*

³⁶ *Gaaltije-sydsamiskt kulturcentrum* är ett sydsamiskt utvecklingscentrum med fokus på kultur, språk, näring och samhälle.

skap och framtagande av gemensamma beslutsmallar för *Platina*³⁷. Länsgruppen har även genomfört ett nätverksmöte för arkeologer och byggnadsantikvarier för erfarenhetsutbyte.

Länsstyrelserna inom länsgruppen konstaterar gemensamt att samarbetet har inneburit viktiga diskussioner om olika bedömningar med mera. Förutom att leda till erfarenhetsutbyte och effektivitetsvinster, torde arbetet även leda till en mer enhetlig och likartad handläggning bland länsstyrelserna.

Länsstyrelsen noterar vidare att myndigheten via länsgruppssamordnaren varit företräd i det för Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna gemensamma programrådet. Rådet har under året koncentrerat sina utvecklingsinsatser till riksintressen, tillsyn, IT och Kulturarvslyftet. I länsgrupp norr kan konstateras att länssamordnarrollen är tidskrävande och tar resurser från den Länsstyrelse som innehar samordnaruppdraget.

Förnya och utveckla kulturmiljöarbetet

Länsstyrelsen har under året fortsatt sitt engagemang inom det länsstyrelsegemensamma projektet *Kalejdoskop*, som syftar till att lyfta fram fler berättelser kring kulturarv och göra fler människor delaktiga i kulturmiljöarbetet. Under 2012 har den särskilda bidragskampanjen *Ge röst åt tysta kulturarv* genomförts inom ramen för *Kalejdoskop*. Flera län deltog i kampanjen. Under våren genomfördes insatser för att på olika sätt informera om kampanjen. Länsstyrelsen avsatte totalt 656 tkr till sju projekt inom kampanjen. De enskilda projekten och kampanjen har som helhet hittills varit lyckad. Totalt inkom tio ansökningar om bidrag inom kampanjen från såväl etablerade kulturarvsinstitutioner som från privatpersoner och företag. Ytterligare ett antal personer hörde av sig till Länsstyrelsen för mer information om kampanjen. De olika projekten handlar om så vitt skilda företeelser som prostitution i Östersund kring förra sekelskiftet, graffiti, andra världskriget och fjällturism. Projekten ligger väl i linje med *Kalejdoskops* intentioner. Länsstyrelsen avser att genomföra en liknande kampanj 2013. Som nämnts ovan har tidigare års arbete med det romska kulturarvet i länet återupptagits.

Vid *Kulturtinget*, en konferens i Östersund den 4-5 oktober i år, arrangerad av Länskulturen och Regionförbundet Jämtlands län, höll Länsstyrelsen i ett seminarium om *Kalejdoskop*. Vid seminariet medverkade bland annat företrädare för två av projekten inom *Ge röst åt tysta kulturarv*. Länsstyrelsen har också utifrån erfarenheter inom *Kalejdoskop* medverkat i en paneldebatt vid två nationella konferenser, samt en bokproduktion som är under arbete, på temat *Att störa homogenitet*.

Biologiskt kulturarv

För att uppmärksamma biologiskt kulturarv medverkar Länsstyrelsen i Interreg-projektet *Utmarksbete – ett biologiskt kulturarv som resurs för en hållbar framtid*. Syftet med projektet är att skapa en plattform för lokal näringsutveckling baserad på utmarksbetet som resurs och traditionell ekologisk kunskap. Projektägare är Centrum för biologisk mångfald, SLU, Uppsala och Bioforsk, Trondheim. I projekt ska man bland annat göra studier vid några pilotfäbodar i Nord- och Sör-Trøndelag samt i Jämtland och Härjedalen. En broschyr om Jämtlands läns fäbodbruk förr och nu är under framtagande. I upptakten till projektet arrangerades en workshop i Östersund där deltagare från fäbodbrukare föreningar i Sverige och Norge, forskare och tjänstemän, medverkade. Projektet har starkt fokus på fäbodbrukarnas delaktighet och pågår till och med augusti 2014.

³⁷ Länsstyrelsens diariesystem.

Under 2012 har Länsstyrelsen även medverkat vid en nationell workshop i Dalarna kring biologiskt kulturarv vid fåbodemiljöer och ett uppföljningsmöte initierat av Riksantikvarieämbetet för att diskutera hur man arbetar vidare med biologiskt kulturarv och generella fåbodfrågor.

Projektet Föreningar och deras kulturmiljöer

Länsstyrelsen stöttar också projektet *Föreningar och deras kulturmiljöer*, som drivs av Föreningsarkivet i Jämtlands län i samråd med Länsstyrelsen. Projektet syftar till att skapa mer kunskap om föreningshusen, att öka föreningarnas egen kunskap om och engagemang i byggnaderna, samt på sikt bidra till att utveckla miljöerna som besöksmål. Projektet bedrivs under hösten 2012 och våren 2013. Projektet kan komma att följas upp med praktiska restaureringsinsatser. Projektet befinner sig i startfasen, så effekterna är inte kända, men tanken med projektet är att arbeta i kampanjform och att öka kunskapen hos byggnadernas ägare vad gäller förvaltning, marknadsföring, berättande och forskning i arkiv.

Intern samverkan

För att bevara och uppmärksamma natur- och kulturvärden i odlingslandskapet pågår sedan flera år tillbaka ett internt samarbete mellan kulturmiljö, lantbruk och näringsliv på Länsstyrelsen. Samarbetet sker bland annat i projektet *Rikare odlingslandskap* vars mål är att bevara länets jordbruksmark och hålla dess kulturmiljöer i hävd, men även inom *landsbygdprogrammet, utvald miljö* utförs ett tvärspektoriellt arbete för att uppnå bästa möjliga nytta. Under pågående programperiod har cirka 500 överloppsbyggnader³⁸ restaurerats i utvald miljö.

Samverkan med myndigheter och kommuner samt hur samverkan har utvecklats.

Länsstyrelsen har under året stöttat två av länets kommuner, Härjedalen och Östersund, i deras arbete att ta fram kulturmiljöprogram. Stödet har getts dels ekonomiskt genom bidrag till kunskapsunderlag samt dels genom deltagande i referensgrupper, möten samt anordnande av seminariet *Kulturmiljöprogram och riksintressen* den 22 november i Östersund. Vid seminariet visades på kopplingar mellan miljömål, kulturpolitiska mål samt jämställdhets- och integrationspolitiska mål. Länsstyrelsens ambition är att fortsätta satsningen på kulturmiljöprogram nästa år. Målet är att samtliga kommuner i länet så småningom ska ha program knutna till översiktsplanen som är välfungerande planeringsunderlag, innehåller en strategisk utvecklingsansats samt är inkluderande med en modern syn på kulturarv. De pågående arbetena i Härjedalens och Östersunds kommuner är intressanta och ambitiösa processer, som visar på olika sätt att utforma kulturmiljöprogram. Länsstyrelsens roll som resurs i arbetet har varit uppskattad, och inneburit en lärande process för alla parter.

Länsstyrelsen har under året inlett en översyn av länets riksintressen, som sker i dialog med länets kommuner. Inom projektet har en omfattande enkät skickats ut till länets kommuner under våren, som följdes upp under ovan nämnda seminarium *Kulturmiljöprogram och riksintressen* den 22 november, då också Riksantikvarieämbetet medverkade. I enkäten ställdes frågor kring bland annat eventuella behov av översyn och hur riksintressesystemet fungerar i dialogen mellan stat och kommun. Ett tydligt behov som framkom av enkätsvaren var att en översyn av riksintresset Z 25 *Storsjöbygden* krävs. En rapport håller på att tas fram, vilken i korthet kommer föreslå att nästa etapp av översynen av riksintressen främst blir en särskild studie av Storsjöbygden. Processen kring översynen är, och kommer att vara, en viktig kontaktyta mellan Länsstyrelsen och kommunerna vad gäller kulturmiljöfrågor.

³⁸ Äldre mindre ekonomibyggnader till exempel ängslador.

Länsstyrelsen har sedan många år ett mycket gott samarbete med Härnösands stift, Länsstyrelsen i Västernorrland och Jämtlands läns museum, Jamtli, när det gäller de kyrkliga kulturminnena. Fördelningen av den statliga kyrkoantikvariska ersättningen, KAE, sker i samrådsform med stiftet och Länsstyrelsen i Västernorrlands län, något som ersätter ett vanligt remissförfarande. Vidare är Länsstyrelsen engagerad i de möten som anordnas av den regionala samrådsgruppen för kyrkoantikvariska frågor. Länsstyrelsen har även särskilt inbjudits att ingå i referensgrupperna för Svenska kyrkans projekt kring energi- och klimatstyrning, *CultureBee*, och projektet *Identifiering och förvaltning av kyrkliga kulturvärden*. Länsstyrelsen ingår även i det så kallade *Sockenkyrkonätverket*.

Den statliga satsningen på byggnadsvård vid hembygdsgårdarna i landet 2010-2012, *Hus med historia*, har bidragit till ett närmare samarbete mellan hembygdsrörelsen och den offentliga kulturmiljövården. Det regionala hembygdsförbundet Heimbygda och Länsstyrelsen har samverkat dels vid bidragsfördelningen, dels inom ramen för Heimbygdas större projekt att inventera och utvärdera vårdbehovet vid hembygdsgårdarna i länet.

De projekt som bedrivits tillsammans med Skogsstyrelsen i syfte att begränsa skador på forn-lämningar i samband med skogsbruk har fortsatt och utvecklats. Länsstyrelsen har deltagit i *FURA-projektet*, som förutom Skogsstyrelsen också inkluderat Riksantikvarieämbetet samt Skogsstyrelsens projekt *En dörr in* för skogsägarna. Vidare har Länsstyrelsen deltagit i projektet *Levande skogar*. Där har skogsägare, Skogsstyrelsen, naturföreningar, hembygdsrörelse och i viss mån representanter för samerna samt Länsstyrelsens miljö-, natur- och kulturmiljöhandläggare träffats för att diskutera metoder för att säkra miljö, natur och kulturvärden och miljömål i samband med skogsbruk.

Inom ramen för kultursamverkansmodellen har ett dialog- och uppföljningsmöte genomförts med Läns kulturen vid Regionförbundet Jämtlands län. Länsstyrelsen deltar i ett regionalt nätverk kring kulturella och kreativa näringar. Genom anslaget till kulturmiljövård har Länsstyrelsen beviljat medel till flera projekt enligt samverkansmodellen och den regionala kulturplanens intentioner, bland annat till projektet *Offentliga mötesplatser, arkitektur och konst*. Länsstyrelsen påbörjade 2011 arbetet med en skrift, där olika skribenter kommenterar och ger olika perspektiv på förändringen av det moderna samhällets kulturarv med utgångspunkt i offentliga platser, konst och arkitektur, som genom åren kommit att slutas för allmänhetens tillträde, är stadda i avveckling, töms på innehåll, privatiseras och så vidare. Länsstyrelsen har knutit läns kulturen och länsbildskonsulenten till projektets referensgrupp. Arbetet har fått viss uppmärksamhet och uppskattning redan, till exempel av Statens konstråd, trots att boken ännu inte är färdigställd. Statens konstråd bedriver också ett projekt kring sitt tillsynsuppdrag, och Länsstyrelsen har kunnat delta i ett av rådets projektseminarier, då bland annat frågan om förvaltningen och skyddet av den lösa och arkitekturbundna konsten diskuterats.

Tabell 5.1

Länsfakta kulturmiljö	2012-12-31	2011-12-31	2010-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	23 488	23 182	23 094
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturminneslagen	96	96	95
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturminneslagen	100	101	101
Riksintresseområden för kulturmiljövården, <i>antal</i>	61	61	61
- yta (ha)	390 000	390 000	390 000
Kulturresevat, <i>antal</i>	1	1	1
- yta (ha)	2 698	2 698	2 698
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	0	0	0

Källa:

Fornlämningar, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/protected>, *Fornsök*. Se även redovisning av fornminnesinventering år 2012 i Jämtlands län, dnr 431-7793-11.

Byggnadsminnen, <http://www.lansstyrelsen.se/JAMTLAND/SV/SAMHALLSPLANERING-OCH-KULTURMILJO/SKYDDAD-BEBYGGELSE/BYGGNADSMINNEN/Pages/default.aspx>.

Byggnadsminnen (och kyrkor) är även registrerade i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister, <http://www.raa.se/hitta-information/bebyggelseregistret/>.

Riksintressenas och kulturresevatets ystorlek framgår av länsstyrelsernas digitaliserade planeringsunderlag (WebbGIS) resp. fastighetsregistret

Kommentarer Tabell 5.1

Antal kyrkobyggnader: se beslut 2012-05-04 om rivning av Krokoms kapell, dnr 433-7611-11.

Ingen av länets kommuner har ett aktuellt och förankrat kulturmiljöprogram, men arbete pågår i två kommuner, Härjedalen och Östersunds kommuner.

Tabell 5.2

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2012	2011	2010
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut			
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	9 618	9 513	7 023

Källa: <http://kalla.raa.se>

Kommentarer Tabell 5.2

All praktisk administration av kulturmiljövårdsanslaget 7:2, såsom bedömning av ansökningar, budgetering, registrering av projekt, granskning av rekvisitioner och projektredovisningar, registrering av utbetalningar, attestering med mera, sker vid Länsstyrelsen. Utbetalningarna sker sedan via Riksantikvarieämbetets Nätbaserade verktyg, Källa (<http://kalla.raa.se>). Ibland sker utbetalningar till mottagare via konton på Länsstyrelsen, men även då har Länsstyrelsen först administrerat en utbetalning från sakanslaget via Källa till ett internkonto.

Folkhälsa(70*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,85	0,88	1,79
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,95	0,68	0,01
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,92%	0,82%	0,90%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 794	1 605	2 167
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,98%	0,91%	1,20%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	50	40	76
Antal beslutade ärenden	33	25	72
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	2 108	3 110	3 029

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 70*

ANDT-samordning

Länsstyrelsen har i uppdrag att utifrån den nationella strategin för alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobakspolitiken, ANDT och som regeringens företrädare i länet utgöra en länk mellan nationell, regional och lokal nivå. Länsstyrelsen ansvarar för att det finns en ANDT-samordningsfunktion i länet som har i uppdrag att stödja regionala aktörer, anordna utbildningar samt skapa samverkan i länet i form av olika nätverk. Det övergripande målet i den nationella ANDT-strategin är *Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.*

Nätverk

Länsstyrelsen har varit representerad vid samtliga nätverksträffar som arrangerats av Statens folkhälsoinstitut samt den nätverksträff som arrangerades för kommunala drogsamordnare tillsammans med länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland. Sedan hösten 2012 har Länsstyrelsens ANDT-samordnare ingått nätverksgruppen för Regionförbundets *Mobilisering mot droger* där två samordnarmöten har hållits under hösten 2012.

Kommunbesök

Länsstyrelsens ANDT-samordnare har besökt länets kommuner. Besöken har i de flesta fall genomförts tillsammans med Regionförbundets narkotikapolitiska samordnare. Länsstyrelsens avsikt med besöken har varit att få en bild av hur respektive kommun arbetar i förhållande till ANDT-strategin och hur Länsstyrelsen kan vara ett stöd i det fortsatta arbetet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har under 2012 beviljat ekonomiskt stöd till följande aktörer i länet.

Regionförbundet i Jämtlands län

Opinionsbildning samt genomförandet av den nationella informationsinsatsen *Tänk Om* som syftar till att motverka langning till minderåriga vid riskhelger.

Östersunds kommun

Framtagande och implementering av program för drogförebyggande arbete i skolan samt för tillgänglighetsbegränsande insatser.

Strömsunds kommun

Långsiktigt tobaksförebyggande arbete i syfte att skapa en "Strömsundsmodell".

Folkhälsocentrum (Jämtlands läns landsting)

Start av länsövergripande tobaksförebyggande arbete riktat till ungdomar i form av metoden *Tobaksfri Duo*. Länsstyrelsen närvarade vid en utbildningsdag i *Tobaksfri Duo* med Folkhälsocentrum som arrangör.

Länsstyrelsen har deltagit i arbetsgruppen för analys av resultatet från Folkhälsocentrums regionala drogvaneundersökning tillsammans med representanter från länets kommuner, landstinget och regionförbundet.

Tillsyn av kommunernas hantering av ärenden och tillsynsverksamhet enligt alkohollagen och tobakslagen

Kvalitetssäkring

Länsstyrelsen deltar i länsstyrelsernas gemensamma utvecklingsprojekt *Sveriges Länsstyrelser utvecklar Alkohol- och TobaksTillsynen*, SLATT, för att förbättra och kvalitetssäkra rutinerna kring tillsynen. SLATT har företrädesvis pågått under 2011 men har följts upp vid fyra gemensamma utvärderings- och utvecklingsträffar för länsstyrelsernas tillsynshandläggare där Länsstyrelsen varit representerad. Handläggaren har också deltagit i en tvådagars grundutbildning för handläggare inom ramen för länsstyrelsernas utvecklingsprojekt inom tillsynshandläggning.

Kommuntillsyn

Länsstyrelsen har genomfört två kommuntillsyner, i Härjedalen och Ragunda, enligt alkohollagen och tobakslagen under året. Tillsynerna har omfattat aktgranskning, intervjuer och rutinöversyn. Länsstyrelsen har under året antagit plan för tillsyn av kommunerna. Denna har också reviderats för att bättre stämma överens med Länsstyrelsens plan för samlad tillsyn av kommunerna. Den inre tillsynen av kommunernas handläggning av tillståndsärenden sker löpande genom granskning av underlag för beslut om serveringstillstånd som respektive kommun sänder till Länsstyrelsen.

Yttre tillsyn

Länsstyrelsens handläggare har också deltagit i yttre tillsyn dels i en stor myndighetsgemensam tillsyn i Åre kommun under tre dagar i februari tillsammans med kommun, polis, rädd-

ningstjänst och skatteverket och dels med Östersunds kommun, Jämtlands Räddningstjänstförbund och polis under festivalen Storsjöran i juli.

Nätverk

Länsstyrelsen har under året genomfört två nätverksträffar för kommunernas tillståndshandläggare. Vid träffarna, dit även polisen inbjuds, har olika tillståndsärenden analyserats och diskuterats och därmed tjänat som kompetensutveckling för deltagarna.

Rådgivning och stöd

Länsstyrelsen har varit tillgänglig för kommunerna som rådgivande och stödjande funktion i ärenden som rör handläggning av alkohollagen och tobakslagen.

Utvecklad och stärkt tillsyn genom utveckling av Länsstyrelsens eget tillsynsansvar samt kommunernas hantering av ärenden och tillsynsverksamhet enligt alkohollagen och tobakslagen.

Utbildning

Ansvarsfull alkoholservering

Länsstyrelsen har gett ekonomiskt stöd till de kommuner i länet som genomfört utbildningen *Ansvarsfull Alkoholservering*, AAS, för krogpersonal samt uppmanat andra kommuner att genomföra motsvarande utbildningar.

Ekonomisk granskning

Länsstyrelsen har gett ekonomiskt stöd till de kommunala handläggare som önskat gå utbildning i *Ekonomisk granskning*.

Tobakstillsyn och egenkontrollprogram

Länsstyrelsen har gett ekonomiskt stöd till en kommun i länet som genomfört olika metodprojekt för utveckling av tillsyn av tobak och folköl i detaljhandeln samt införande av egenkontroll hos densamma.

Rökfria skolgårdar

Länsstyrelsen har ekonomiskt och metodologiskt stöttat de kommuner i länet som arbetat med utveckling av tillsyn över rökfria skolgårdar enligt Tobakslagen.

Nätverk

Länsstyrelsen har deltagit i nätverksträffar för tillsynshandläggare både i Norrlandslänen och i landet för utvecklad och stärkt tillsyn. Träffarna har syftat till att analysera och utveckla metoder och utbildning inom projektet. Länsstyrelsen har också genomfört två lokala nätverksträffar för kommunala handläggare där kommande utbildningsinsatser inom stärkt och utvecklad tillsyn diskuterats.

Medel för personlig ombud

I dagsläget är det fortfarande okänt hur verksamheten med personliga ombud kommer att hanteras i Jämtlands län. Kommunerna har kommit överens att verksamheten i nuvarande organisation ska upphöra 2012-12-31. Det finns ännu inget påskrivet beslut.

Återrapportering regleringsbrev**Tabell 6.1 Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter**

Kostnader och årsarbetskrafter för Folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH)	1 280,1	1,80
varav Allmänt och övergripande inom Folkhälsa (700)	826,0	1,20
varav Fördelning av statsbidrag (704)	103,2	0,11
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	339,7	0,47
varav alkoholärenden 7051 - 7053	0,0	0,00
varav tobaksärenden 7054	0,0	0,00
Totala kostnader (inkl. OH)	1 794,1	

Källa: Agresso, Excelerator.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5 § 6. verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak

Det övergripande målet för folkhälsa är att *skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.*

Länsstyrelsen lyfter folkhälsofrågorna i många andra sammanhang än i uppdragen om ANDT och efterlevnaden inom kommunerna avseende alkohollagen och tobakslagen. Samråd med kommunerna och granskning av planer och strandskyddsdispenser är exempel på tillfällen då dessa frågor beaktas. Det mer specifika som Länsstyrelsen bedriver på folkhälsoområdet finns att läsa om under respektive delar som jämställdhet, integration, bostadsplanering, naturvård, samt miljö och hälsoskydd, tobaks-, alkohol- och drogförebyggande frågor med flera områden.

Jämställdhet(80*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,04	0,04	0,01
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,32	1,04	0,69
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,70%	0,56%	0,35%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 487	1 173	806
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,81%	0,66%	0,45%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	11	6	6
Antal beslutade ärenden	14	6	3
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	135	28	1 795

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 80*

Det externa arbetet vid Länsstyrelsen kring jämställdhet

Bland de externa insatserna kan nämnas:

- Bistått med jämställdhetsanalys av handlingsprogram för Mittnordenkommittén.
- Deltagit i workshops och initierat jämställdhetsperspektiv i förarbeten till regionala utvecklingsstrategin, RUS.
- Träffar och utbildning med länets folkhälsonätverk, både gruppen tjänstemän och politiker.
- Länsstyrelsen har fortsatt spridningen av praktisk kunskap från det egna projektet *ESFJämt* i länet. Deltagare har bland annat varit regionförbund, programstöd för Europeiska Regionala UtvecklingsFonden, ERUF, Länsstyrelsens egna verksamheter inom företagsstöd, organisationen Företagarna.
- Samverkan med Forum för genusvetenskap vid Mittuniversitetet fortsätter och utvecklas. Inom akademien ökar förståelsen för jämställdhetspolitiken och inom Länsstyrelsen har tillgången till aktuell och områdesspecifik forskning ökat.

Delmålet om *mäns våld mot kvinnor* redovisas närmare i kapitlet Länsstyrelseinstruktion 2 §, indikatorerna för Jämställdhet utgiftsområde 13 och där indikator *Mäns våld mot kvinnor*, samt i Integration(85*) under regleringsbrevsuppdrag 85. Se även Regional tillväxt(30*) under regleringsbrevsuppdrag 31.

Det interna arbetet vid länsstyrelsen kring jämställdhet

Det interna arbetet redovisas närmare nedan under punkten Länsstyrelseinstruktion 5 §, punkt 1 och 2.

Åtterrapportering regleringsbrev**Tabell 7.1**

Kostnader/intäkter för Jämställdhet	2012	2011	2010
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	1 486,9	1 172,6	806,0
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	889,1	901,3	768,6
varav övrig finansiering (tkr)	597,8	271,3	37,5
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	0,79%	0,66%	0,44%
Verksamhetsintäkter	527,2	217,8	34,0

^[1] Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Källa: Agresso, Excelerator.

Kommentarer Tabell 7.1

Länsstyrelsen har under 2010-2011 haft små medel till arbetet med delmålet *mäns våld mot kvinnor* vilket påverkat kvaliteten på arbetet samtliga delmål. I december 2011 beslutade regeringen att ge länsstyrelserna i uppdrag att ge metod- och kompetensstöd inom *våld i nära relationer* till länets kommuner, frivilliga föreningar samt att samordna länets insatser. Länsstyrelsen tilldelades för uppdraget 667 tkr per år under perioden 2012-2014. Detta har medfört betydande förbättringar av stödet till kommuner och organisationer inom alla delmålen. Möjligheten att stödja regionala tillväxtaktörer har väsentligt förbättrats och arbetet med jämställdhetsintegrering internt har stärkts.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5 § 1. integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor

Jämställdhetsperspektiv i verksamheten

Verksamhetsåret inleddes med en planering med länsråd och samtliga enhetschefer för att lägga upp specifika och gemensamma jämställdhetsaktiviteter. Målet för insatserna är att via Länsstyrelsens sakområden ge kunskap till olika organisationer och myndigheter som därigenom förväntas få effekter för medborgarna. Planeringen följdes upp i mitten av oktober och nya riktlinjer har därefter lagts upp. Många insatser är en utveckling av pågående aktiviteter, några har identifierats under året.

De nya områden som identifierats under året är upphandling och ökat stöd i jämställdhetsanalyser i olika program, remisser och yttranden. Kontakter med externa aktörer sker i huvudsak genom Länsstyrelsens olika sakområden, men även genom direkt stöd och utbildning av särskilt sakkunnig i jämställdhet. De största insatserna har varit inom uppdraget att stödja Regionförbundet i arbetet med handlingsplanen för jämställd regional utveckling.

Gemensamma aktiviteter under 2012 har bland annat varit introduktionsutbildningarna för nyanställda och genusperspektiv på text och bildanalyser. I det senare har forskare från Mittuniversitet varit kursledare. Omdömet från deltagarna har varit positivt och det kommer att bildas ett nätverk. Utbildningen har resulterat i diskussioner om Länsstyrelsens egen bildbank och under året har nya bilder beställts.

Länsstyrelsen bedriver ett utvecklingsarbete där olika beslutsprocesser kartläggs, analyseras och förbättras. I uppdraget ingår även att synliggöra jämställdhetsperspektiv. Arbetet har resulterat i en bra modell, men det varit svårt att hitta ingångar för jämställdhetspolitiken. Där-

för har en vidareutveckling påbörjats där styrdokument och mål ska beaktas. Modellen är under bearbetning och Länsstyrelsen ser fram emot att testa den nästa år. Om den fungerar kommer en variant av *JämKAS Bas*³⁹ att införlivas i processkartläggningen.

Inom *lantbruk, livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor* upplever medarbetarna att de behöver mer kunskap inom härskartekniker och våld i nära relationer för att kunna bemöta och upptäcka sådant i samband med tillsynsbesök. Kontaktpersoner inom polis och socialtjänst bedöms leda till ökad trygghet i yrkesutövningen genom att vara ett bollplank. Polis och socialtjänst är vidtalad och kommer att ha en utbildning i början av nästa år. Även andra verksamhetsområden kommer att delta.

Samhällsplanering och boende har under året utvecklat sitt jämställdhetsarbete från granskning och yttranden till att konstruera checklistor för detalj och översiktplaner som ska användas av kommunerna. Spridning skedde vid ett välbesökt heldagsseminarium med föreläsningar och praktiska övningar. Resultatet är att de planer som inkommer till Länsstyrelsen för samråd i betydligt högre grad än tidigare beaktar jämställdhetsaspekter.

Kulturmiljö har haft en seminariedag om kommunala kulturmiljöprogram. Ett liknande seminarium genomfördes föregående år men hade då fokus på de jämställdhetspolitiska målen. Vid årets seminarium gick Länsstyrelsen från ord till handling genom att beskriva osynliggörande av kvinnor i historien och vilka effekter det får i dagens samhälle.

Ett av de horisontella kriterierna i *Interregprogrammet Sverige-Norge* är jämställdhet. För kriteriet har gjorts dels en bedömning under projektets genomförande och dels hur projektet förväntas påverka jämställdhetssituationen på längre sikt. Det förstnämnda har projektsökande parterna angett i ansökningsblanketten. Det sistnämnda har gjorts av handläggaren där denne har bedömt hur projektet påverkar jämställdhetssituation i regionen på längre sikt. I projektens läges- och slutrapporter beskriver projektet hur de arbetat med de horisontella kriterierna. Vid uppföljningsbesöken hos projektägarna har frågor ställts om hur de arbetat med jämställdhetskriteriet.

Jämställdhetsfrågor i *stödhanteringen inom Landsbygdsprogrammet* har uppmärksammats under 2012 med syfte att bidra till en jämställd regional tillväxt. Tillsammans med Länsstyrelsens särskilt sakkunnige valdes projektstöd inom Leader ut som mål för att lyfta fram jämställdhet i handläggningen. Detta val grundades på den stora mängden ansökningar som inkommer till enheten. Tillsammans med verksamhetsledarna i länets Leaderområden diskuterades jämställdhet och hur de skulle tänka för att använda ett mer jämställt synsätt när projektsökningar ska bedömas. Arbetet pågår fortfarande och har inte utvärderats.

Länsstyrelsen har valts ut av två forskare från Luleå Tekniska Universitet som på uppdrag av Tillväxtverket ska arbeta fram modeller för hur stödhanterings olika parametrar påverkar varandra och om detta i slutändan snedvrider jämställdheten i stödhanteringen. Urvalet har bestått av alla företagsstödformer som Länsstyrelsen hanterar och två handläggare från Landsbygdsprogrammet har deltagit i studien. Inom ramen för hanteringen av de regionalpolitiska stöden har fyra handläggare deltagit i studien.

³⁹ *JämKAS Bas* är en metod som kan vara till hjälp för den som vill göra en systematisk jämställdhetsanalys av sin verksamhet.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5 § 2. genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta.

En förutsättning för att se kvinnors och mäns villkor och utifrån detta besluta om åtgärder är en könsuppdelad statistik. Länsstyrelsen strävar efter ytterligare könsuppdelade fakta inom såväl den egna organisationen som från andra genom att efterfråga och påtala brister i den statistik som redovisas.

Vid Länsstyrelsens beslutsmöten efterfrågas alltid om jämställdhetsintegrering är bedömd. För ökad frekvens och kvalitet har en ny handledning för jämställdhetsanalys till stöd i ärendehanteringen tagits fram.

I Interreg programmet finns mål, antal deltagande, uppdelade på antalet deltagande kvinnor och män i projektaktiviteter. Resultatet hittills från avslutade projekt visar på en fördelning med 49 % deltagande kvinnor och 51 % deltagande män. Målet i programmet är att inget kön får var underrepresenterat utan det ska som lägst vara 40 % av deltagare som antingen är kvinnor eller män. Det förväntade utfallet totalt, inklusive ännu inte avslutade projekt, visar på en jämnare könsfördelning än målet vilket tyder på att målet med stor sannolikhet kommer att uppnås.

5 § 3. vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa.

Länsstyrelsen har särskilt lyft fram barns behov i migrationsprocessen och där i genomförandet av ett antal projekt. Se vidare under Integration(85*) punkten *Deltagande i utvecklingsprojekt* med flera punkter. Länsstyrelsen har också aktivt arbetat för att förbättra situationen för ensamkommande flyktingbarn vilket har redovisats särskilt enligt uppdrag 78, i regleringsbrevet för 2012.

Integration(85*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,25	0,27	0,02
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,00	0,98	0,97
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,64%	0,65%	0,50%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 326	1 267	992
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,72%	0,72%	0,55%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	12	12	14
Antal beslutade ärenden	8	10	13
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 85*

Länsstyrelsens arbete har under året i hög grad präglats av det ökande antalet asylsökande som kommit till landet. Antalet asylsökande som tidigare kommit till länet har varit ytterst begränsat, i stort sett har de bestått av asylsökande, ensamkommande barn. Under året har Länsstyrelsen tillsammans med Migrationsverket fört en mycket aktiv dialog med länets kommuner om möjligheterna att öppna för ett utökat asylmottagande i länet. Dialogen har gett ett mycket bra resultat och öppnat för att Migrationsverket nu kommer att etablera ett kontor och en fast verksamhet i länet. För tillfället har cirka 700 platser för asylsökande förhandlats fram i tillfälliga och permanenta boenden i länet. Länsstyrelsen har deltagit under hela processen.

Ytterligare en konsekvens av det ökade antalet asylsökande är att behovet av kommunplatser ökat avsevärt. För Jämtlands läns del har det inneburit en utökning av länstalet från 346 varav 280 anvisningsbara platser till 854 varav 689 anvisningsbara platser. Det är en avsevärd ökning i förhållande till de tidigare överenskommelserna om mottagning i länet som ska fördelas på länets åtta kommuner. I de flesta fall handlar det om en fördubbling och i Östersunds fall handlar det om en tredubbling av mottagandet. Under hösten har Länsstyrelsen haft en intensiv dialog med länets kommuner kring hur man ska lösa alla frågor kring utökningen. Länsstyrelsen har fördelat det nya länstalet mellan samtliga kommuner varav Östersund och Härjedalen redan fattat beslut om utökningar i mottagandet. I övriga kommuner pågår den politiska beslutsprocessen.

Länsstyrelsens uppfattning är att länets kommuner tagit sig an frågan på ett mycket bra sätt och seriöst prövat möjligheten till ett utökat mottagande. Länsstyrelsen gör idag bedömningen att länet totalt kommer att kraftigt utöka antalet platser för kommunplaceringar men det är ännu för tidigt att säga exakt hur många platser det kommer att bli.

Om man lägger samman antalet nya platser för asylsökande och det kraftigt utökande antalet platser för kommunplaceringar får resultatet för året anses som mycket bra.

Exempel på insatser och arbetssätt:

- Landshövdingen i Jämtlands län har under 2012 vid två tillfällen inbjudit länets aktörer till en dialog med Migrationsverket om möjligheter till mottagande av asylsökande.
- Länsstyrelsen har genomfört en kartläggning i länets kommuner om tillgången på möjliga bostäder för asylsökande.
- Länsstyrelsen har tillsammans med Migrationsverket haft dialogmöten i länets kommuner för att ge ett helhetsperspektiv på mottagandet av asylsökande, kommunplatser för personer med uppehållstillstånd och behovet av platser för ensamkommande barn.
- Länsstyrelsen har genomfört regelbundna uppföljningsmöten med länets aktörer för att säkerställa att informationsbehovet tillgodoses så att samtliga aktörer ges förutsättningar att planera sin verksamhet som till exempel Landstinget, Polisen, Arbetsförmedlingen och ideella föreningar.

Återrapportering regleringsbrev

72. Länsstyrelserna ska inom ramen för uppdraget rörande mottagandet av nyanlända invandrare prioritera genomförandet av reformen för etablering av vissa nyanlända invandrare. Länsstyrelsen ska redovisa:

- En bedömning av behovet av insatser från länsstyrelserna,
- genomförda insatser,
- en bedömning av det egna resultatet, samt
- kvarstående utvecklingsbehov.

Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för insatser m.m. som rör sfi. Anvisningar för redovisningarna ska lämnas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Bedömning av behovet av insatser från Länsstyrelsen

Länsstyrelsens insatser har under året i hög grad präglats av det ökande antalet asylsökande som kommit till landet och de dialoger Länsstyrelsen haft med länets kommuner angående start av asylmottagande i länet samt förhandlingar om utökningar i överenskommelserna om mottagande av nyanlända. En förutsättning för att den planerade utökningen ska fungera är att stödjande funktioner finns och att arbetssätt och verktyg är utvecklade både på strategisk- och operativ nivå i verksamheterna.

Länsstyrelsen angav i föregående årsredovisning att det fanns kvarstående behov av utveckling inom följande områden:

- Utveckling av samverkan mellan statliga myndigheter inklusive förbättrade rutiner för etableringsersättning och folkbokföring.
- Fortsatt utveckling av svenska för invandrare, sfi, och samhällsorientering.
- Fortsatt arbete med att förtydliga uppdrag och roller i mottagandet.
- Ett ökat utbud av arbetsförberedande insatser och utbildningar som svarar mot arbetsmarknadens behov.
- Särskilda insatser för de som står långt från arbetsmarknaden.
- Bostadsfrågan.
- Utveckla hälsoarbetet för nyanlända.

För att strukturera utvecklingsbehoven i länet och tydliggöra vem som ska ansvara för genomförandet av insatserna har Länsstyrelsen i samarbete med länets aktörer tagit fram och fastställt en handlingsplan för 2012 som är kopplad till den regionala överenskommelse, RÖK,

som Länsstyrelsen tog fram under 2011. I handlingsplanen identifieras tio utvecklingsområden, med 22 delmål och till det insatser som ska prioriteras under 2012.

Som exempel på delmål inom utvecklingsområdena som anges i handlingsplanen kan följande lyftas fram:

1. Invandringens betydelse för länet: Höja kunskap och kompetens om integration i offentliga organisationer och näringslivet.
2. Länsgemensam strategisk inriktning: Väl fungerande länssamverkan och uppföljning av insatser.
3. Bostadsförsörjning: En strategisk diskussion om bostadsförsörjning.
4. Anvisning av nyanlända: En arbetsmarknadsinriktad anvisning, väl fungerande lokala överenskommelser.
5. Hälsa: Lyfta hälsoperspektivet i introduktionen.
6. Språkutbildning och samhällsorientering: Öka antalet deltagare och platser för språkpraktik, flexiblere utbud av svenska för invandrare, sfi, en samordnad samhällsorientering för länets kommuner.
7. Utbildningsutbud: Ett utbud av utbildningar anpassade såväl för högutbildade som analfabeter.
8. Arbetsmarknadsinriktad etablering: Öka andelen sysselsatta, fler deltagare och platser för yrkespraktik.
9. Skola och barnomsorg: Öka andelen elever med invandrarbakgrund på gymnasieskolan nationella program, rutiner för snabbt tillhandahållande av barnomsorgsplatser.
10. Fritid: Öka ideella organisationers deltagande i etableringsarbetet.

Länsstyrelsen ansvarar framförallt för insatser inom områdena invandringens betydelse för länet, en länsgemensam strategisk inriktning samt bostadsförsörjning. I övrigt ansvarar Länsstyrelsen också för att insatserna i handlingsplanen följs upp och att, utifrån resultatet, upprätta en ny handlingsplan för 2013.

Genomförda insatser

Under 2012 har Länsstyrelsen till viss del reviderat sin verksamhetsplan till förmån för att skapa fler platser för asylsökande och nyanlända i länet. Förutom det har Länsstyrelsen arbetat både med strategiska och operativa insatser för att utveckla mottagandet i länet. På strategisk nivå har Länsstyrelsen fortsatt att arbeta med att samordna länets aktörer i det övergripande arbetet. Länsstyrelsen har också fortsatt gjort insatser för att öka kunskap och kompetens kring invandring i länet. Under året har Länsstyrelsen också prioriterat frågan kring bostadsförsörjning till nyanlända i länet.

Samordna länets aktörer och insatser för ökad kunskap kring invandringens betydelse för länet

Länsstyrelsen har som tidigare nämnts arbetat fram en Regional överenskommelse, RÖK, om mottagning och etablering av nyanlända invandrare i Jämtlands län tillsammans med Regionförbundet Jämtlands län, Jämtlands läns landsting, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket. Överenskommelsen fastställdes under december 2011. Länsstyrelsen har varit sammankallande för fortsatta aktiviteter inom ramen för denna överenskommelse. En aktivitetsplan för 2012 har tagits fram där olika prioriteringar fastställdes och ansvar fördelades mellan parterna. Styrgruppen består av ledande chefstjänstemän inom respektive organisation, fyra möten har hållits med styrgruppen under året. Vid dessa möten har Länsstyrelsen stämt av arbetet enligt överenskommelse och aktivitetsplan men även påbörjat ett arbete med

att ta fram indikatorer för att följa etableringsarbetet i länet. Länsstyrelsen har också i samråd med styrgruppen sammanställt ett informations- och kunskapsunderlag, *Invandring och integration – möjligheter och utmaningar för Jämtlands län*. Med det som underlag har Länsstyrelsen fört diskussioner med länets kommuner och Regionförbundet i samband med Migrationsverkets etablering av asylboenden i länet och i dialogen om utökning av antalet kommunplatser i Länsstyrelsens överenskommelser med kommunerna.

I arbete med att strategiskt samordna länets aktörer har Länsstyrelsen under 2012 också byggt upp en struktur för informationsöverföring mellan myndigheter och organisationer för att säkerställa att aktuell information når berörda parter. Som exempel har kommuncheferna utsett en representant från sitt nätverk som ansvarar för information kring integrationsfrågorna och Regionförbundet ansvarar för att frågorna förankras politiskt i regionstyrelsen.

Strategiska insatser för att lyfta frågan kring bostadsförsörjningen för nyanlända

I 2012 års bostadsmarknadsanalys har Länsstyrelsen i Jämtlands län gjort en fördjupning inom området bostäder för nyanlända. Orsaken till en fördjupning inom just detta område är bland annat den demografiska utvecklingen i länet och det stora behovet av fler inflyttare till Jämtlands län. Resultatet av analysen har presenterats vid möten som landshövdingen arrangerat för länets kommuner och andra aktörer. Träffarna var en del i den intensifierade dialogen kring bostäder för nyanlända som regeringen gav i uppdrag till länsstyrelserna att genomföra. Den framtagna analysen användes också som underlag för Migrationsverket i det initiala skedet av deras etablering i länet. Länsstyrelsen har därefter kompletterat analysen med ytterligare en inventering och ett underlag kring möjliga bostäder för asylsökande i länet. I samband med det särskilda regeringsuppdrag som länsstyrelserna fick om att bidra till en intensifierad dialog kring bostadssituationen för nyanlända.

Övriga strategiska insatser

Länsstyrelsen deltar aktivt i det arbete som pågår i länet för att revidera den regionala utvecklingsstrategin, RUS. Arbetet leds av Regionförbundet i Jämtlands län. I det sammanhanget har Länsstyrelsen lyft frågan om invandringens betydelse för det regionala tillväxtarbetet. Länsstyrelsen hade planerat att stödja Regionförbundet i framtagandet av en regional integrationsstrategi i det sammanhanget men av olika anledningar sköts framtagandet upp till 2013. På operativ nivå har Länsstyrelsen framför allt fokuserat på att fortsatt leda arbetet kring regional samverkan i etableringsarbetet samt att delta i utvecklingsprojekt.

Regional samverkan

Under året har Länsstyrelsen fortsatt verka för regional samverkan genom att leda det regionala integrationssamordningsnätverket. Nätverket består av representanter för kommunernas integrationsenheter, Arbetsförmedlingen, Regionförbundet och landstinget. Till nätverket kopplas representanter för andra myndigheter och organisationer efter behov. Nätverket kallas till månadsvisa möten. Där genomlyses det aktuella läget inom respektive organisation och tillfälle ges till att lyfta eventuella hinder i verksamheten eller avisera behov av samverkan och utvecklingsinsatser. Nätverket är en grund för det regionala samverkansarbetet där det under året bland annat genomförts gemensamma kompetensutvecklingsinsatser, utvecklat den länsgemensamma samhällsorienteringen, påbörjat en utveckling av svenska för invandrare, sfi, i länet, genomfört temadag om hur man kan utveckla bosättningsarbetet i länet samt bildat fokusgrupper med särskilt ansvar för att driva utvalda gemensamma frågor.

Deltagande i utvecklingsprojekt

Länsstyrelsen har under året deltagit i tre utvecklingsprojekt finansierade av EU-medel.

- Projektet *STANNA* går ut på att hitta former för att identifiera och stödja personer som är i behov av rehabilitering och extra stödinsatser för att klara genomförandet av etableringsplanen. Projektet ägs av Arbetsförmedlingen i samverkan med några kommuner och länsstyrelserna i Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län. Projektet avslutas i december 2012.
- Projektet *Barnintroduktion* handlar om att lyfta de nyanlända barnens behov. Målet är att systematisera mottagandet för åldersgruppen 0-19 år och att kommunerna ska ha tydliga handlingsplaner för introduktionsperioden samt att ge personal i skolor och andra verksamheter verktyg för att underlätta mottagandet. Under året har projektet bland annat genomfört kompetensutvecklingsinsatser för förskolepersonal och skolsköterskor. Man har också gjort en bok och en hemsida som ska fungera som stöd för personer som arbetar med nyanlända barns introduktion. Projektet ägs av Strömsunds kommun och är ett samverkansprojekt mellan sex av länets kommuner och Länsstyrelsen. Projektet avslutas i december 2012.
- Projektet *Begripligt hela vägen* fokuserar på att utveckla mottagande och introduktion av vidarebosatta barn, så kallade kvotflyktingar, samt utveckla information om Sverige för de vidarebosatta barnen. I projektet genomförs insatser direkt för barnen via mentor-team i kommunen. Projektet ägs av Strömsunds kommun och genomförs i samverkan med Länsstyrelsen, Jämtlands läns landsting och Rädda Barnen. Projektet pågår till juni 2014.

Övriga operativa insatser

Länsstyrelsen har under året deltagit i möten med Röda korset, kyrkan och idrottsrörelsen för att utveckla deras stöd till och verksamheter för nyanlända.

Bedömning av det egna resultatet

Länsstyrelsen bedömer att det sammanlagda resultatet av genomförda insatser ytterligare stärkt den regionala plattformen för mottagande och etablering av nyanlända. Ett resultat av Länsstyrelsens insatser är att integrationsfrågorna nu diskuteras på en strategisk nivå, det finns en större medvetenhet om att invandring och integration är en viktig del för länets tillväxt. Det finns nu ett forum i länet under ledning av Länsstyrelsen som smidigt kan föra upp integrationsfrågor till de beslutande nivåerna, Integrationsfrågor och flyktingmottagning som tidigare beskrivits har fått en mera framskjuten position på många olika håll i länet.

De operativa insatser som genomförts inom ramen för länssamverkansarbetet och i projekten har också bidragit till att utveckla och stärka arbetssätt i etableringen. Den länsgemensamma samhällsorienteringen och utvecklingen av barnens introduktion är resultat av dessa insatser. Det finns dock en hel del ytterligare insatser som behövs för att etableringen ska fungera friktionsfritt.

Kommunernas vilja att utöka sitt mottagande av nyanlända samtidigt som de också kommer att ta emot ett stort antal asylsökande till länet, kan ses som ett tecken på att de har ett förtroende för att etableringsarbetet ska fungera i länet.

Det ökande antalet asylsökande till landet och, det faktum att Migrationsverket därför etablerar sig i länet, har naturligtvis också bidragit till att den regionala dialogen tagit fart. Länssty-

relsen vill i det här sammanhanget lyfta fram den samverkan som Migrationsverket erbjudit i länet i samband med etableringen.

Kvarstående utvecklingsbehov

Det finns kvarvarande utvecklingsbehov inom samtliga delar av integrationsuppdraget, det är en ständigt pågående process. I länet kommer behoven särskilt att identifieras i samband med uppföljningen av den handlingsplan för integrationsarbetet som fastställts för 2012. Planen ska sedan fungera som underlag för handlingsplanen för 2013 som fastställs i januari. De identifierade behoven kommer också att fungera som underlag inför beslut om hur de statliga så kallade § 37-medlen⁴⁰ kommer att fördelas i länet samt för prioriteringar i länsamverkansarbetet.

Några särskilt prioriterade behov som kommer att lyftas för 2013 är:

- Bostadsfrågan och utveckling av bosättningsarbetet.
- Insatser för barn, framför allt inom skola och barnomsorg.
- En mera tillgänglig och flexibel sfi.
- Utveckling av samhällsorienteringen.
- Insatser för att öka sysselsättningsgraden för nyanlända.
- Uppföljning av genomförda insatser.
- Kunskaps- och kompetensutveckling av personal.
- En bättre samordning av olika aktörers insatser.

För Länsstyrelsens del innebär detta att man kommer att fortsätta att arbeta enligt den modell för samverkan som nu byggts upp i länet. Under året räknar Länsstyrelsen också med att av-sätta tid för att stödja Regionförbundet i framtagandet av en integrationsstrategi för länet.

Särskild redovisning av insatser som rör svenska för invandrare, sfi

Bedömning av behovet av insatser från Länsstyrelsen

Länsstyrelsen tog under 2011 fram en Regional överenskommelse, RÖK om mottagande och etablering av nyanlända flyktingar och skyddsbehövande i Jämtlands län. Till den har Länsstyrelsen under 2012 tagit fram och fastställt en handlingsplan som omfattar tio olika utvecklingsområden varav ett handlar om *En språkutbildning och samhällsorientering som främjar etableringen i länet*. Delmålet för utvecklingsområdet handlar om att öka antalet platser och deltagare i språkpraktik samt att utveckla ett flexiblere utbud av sfi. Den prioriterade insatsen för året var att utreda hur man kan tillhandahålla en yrkesinriktad sfi. Ansvarig för genomförandet var Regionförbundet i Jämtlands län.

Förutom det gjorde Länsstyrelsen bedömningen att med statliga medel lämna stöd till Regionförbundet i Jämtlands län för:

- Utveckling av interkommunal samverkan.
- Kartläggning av befintlig verksamhet.
- Inventering och sammanställning av exempel på framgångsrika metoder från olika håll i landet.
- Kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte för personal.

⁴⁰ Paragraf 37 i Förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

- Utveckling av en mera flexibel och individanpassad sfi.
- Utveckling av sfi särskilt för lågutbildade, analfabeter samt högutbildade.

Genomförda insatser

Länsstyrelsens stöd till utveckling av sfi i länet har framför allt bestått av tre olika insatser.

Den första insatsen handlar om att Länsstyrelsen under året tagit fram och fastställt en handlingsplan kopplad till den tidigare framtagna regionala överenskommelsen, RÖK där insatser för utveckling av sfi i länet ingår som en del.

Den andra insatsen handlar om att Länsstyrelsen under året sammankallat till månadsvisa nätverksmöten för att utveckla samverkan mellan kommuner och övriga aktörer med ansvar i etableringsarbetet som Arbetsförmedlingen, Landstinget och Regionförbundet. Läget inom sfi i länet har varit en stående punkt vid dessa möten. Där har de olika aktörerna haft möjlighet att lyfta frågor om till exempel behov av samordning eller särskilda insatser. Under året har en särskild fokusgrupp för utveckling av sfi bildats inom nätverket.

Den tredje insatsen handlar om att Länsstyrelsen fördelat statliga medel till Regionförbundet i Jämtlands län för att samordna och utveckla sfi i länet. Insatserna har bland annat omfattat en kartläggning av sfi-verksamheten i länet samt önskemål från kommunerna om prioriterade samverkansbehov, studiebesök i andra kommuner för att samla erfarenhet, gemensamma kompetensutvecklingsinsatser samt framtagande av nytt pedagogiskt material. Länsstyrelsen har regelbundet följt utvecklingsarbetet, den slutliga redovisningen av insatserna kommer först i början av 2013.

Bedömning av det egna resultatet

Länsstyrelsen i Jämtlands län har begränsade resurser för arbetet med integration och etablering av nyanlända. Det innebär att Länsstyrelsen har ett arbetssätt som innebär att man i liten utsträckning själv planerar och genomför insatser inom de olika utvecklingsområdena. Insatser sker genom olika former av stöd till, och i samverkan med, länets aktörer så att de själva får möjlighet att genomföra insatser inom sitt ansvarsområde. Med hänvisning till de insatser som länets aktörer genomfört med stöd från Länsstyrelsen under året görs bedömningen att resultatet är tillfredsställande men att det fortfarande finns återstående utvecklingsbehov.

Kvarstående utvecklingsbehov

Att tillhandahålla en flexibel och individanpassad sfi ställer stora krav på anordnaren. Det kräver samverkan i länet där långa avstånd och enheter med få anställda gör det svårare att samordna. Dessutom är det många som konkurrerar om deltagarnas tid exempelvis praktik, lotsar, samhällsorientering med mera. Därför krävs fortsatta utvecklingsinsatser under kommande år. Framför allt handlar det om att ge länets aktörer möjlighet att:

- Vidareutveckla regional samverkan.
- Vidmakthålla och utveckla nätverken för rektorer och sfi-lärare.
- Fortsätta utveckla distansoberoende metoder för genomförandet.
- Kompetensutveckla personal.
- Fortsätta utveckla yrkesutbildning kombinerat med sfi.
- Utveckla nya pedagogiska metoder i genomförandet.

Utvecklingen av sfi kommer att vara en del av den handlingsplan för 2013 som är kopplad till den regionala överenskommelsen, RÖK, som Länsstyrelsen ansvarar för att ta fram.

73. Länsstyrelserna ska redovisa till vilka typer av insatser som ersättning enligt förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar lämnats till kommuner och kommunförbund. Av redovisningen ska särskilt framgå insatser för att underlätta kommunal samverkan rörande sfi och samhällsorientering. Ersättningarna finansieras från det under utgiftsområde 13 uppförda anslaget 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande. Anvisningar för redovisningarna lämnas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Jämtlands län tilldelades 1,3 mnkr av anslaget för 2012. Liksom tidigare år har länets kommuner gått ihop i en gemensam ansökan genom Regionförbundet i Jämtlands län som tar ett samordnande ansvar för genomförandet av de prioriterade insatserna. Syftet är att utveckla länssamverkan för att nyttja tillgängliga medel så effektivt som möjligt och samtidigt öka förutsättningarna för att erbjuda likvärdiga etableringsinsatser för nyanlända oavsett vilken av länets kommuner man kommer till. De beviljade medlen, 1,3 mnkr, avser insatser under 2013.

Insatser för att utveckla den länsgemensamma samhällsorientering som nu drivs av Regionförbundet i Jämtlands län har genomförts med medel som beviljades under 2011 och de redovisas därför inte nedan.

Kommun	Sökt insats	Sökt belopp, tkr	Beviljat belopp, tkr
Regionförbundet i Jämtlands län	Utveckling av länssamverkan och uppföljning av insatser	590	
	Utveckling av sfi	330	
	Kunskap- och kompetensutveckling	180	
	Bostadsförsörjning	200	
	Summa:	1 300	1 300

Utfall av insatser som beviljats medel för att underlätta kommunal samverkan rörande sfi och samhällsorientering

Regionförbundet i Jämtlands län avser att genom utveckling av distansoberoende teknik samt kommunövergripande projekt, nätverk och kompetensutvecklingsinsatser utveckla samverkan i sfi-undervisningen i länet. Insatserna är framtagna i en process tillsammans med företrädare för kommunerna och är enligt vad Länsstyrelsen kan bedöma väl förankrade i länets kommuner. Insatserna är inte heltäckande utifrån behoven i den kartläggning av sfi-undervisningen som genomförts i länet men får ses som en bra grund för kommande utvecklingsarbete utifrån tillgängliga resurser. När det gäller genomförandet av den kommunala samverkan har kommunerna lyft ett problem gällande samverkan och utvecklingsinsatser i kommuner som upphandlat sin sfi-undervisning. Personalen hos de upphandlade aktörerna har i många fall svårt att avsätta tid för att delta i utvecklingsarbete tillsammans med de kommuner som bedriver sfi i egen regi. Möjligen kan detta lösas genom utvecklade underlag inför framtida upphandlingar.

Utfall av insatser som prioriterats och som avser stöd till effektivare och mer flexibel sfi-undervisning genom samverkan

Regionförbundet i Jämtlands län avser att ha fokus på utveckling av utbildning för lågutbildade och analfabeter. I det kommer förbundet att delta i framtagandet av nytt pedagogiskt material och undervisningsmetoder. De kommer också att utveckla kommunernas användande av distansoberoende teknik i undervisningen vilket innebär att möjligheterna till individ- och målgruppsanpassad sfi ökar. Utveckling av en modell för lärlingsutbildning med sfi kommer att ge nyanlända en ny möjlighet till utbildning, praktik och etablering på arbetsmarknaden.

Behovet av att utveckla en effektivare och mer flexibel sfi-undervisning i länet är stort. Att fokusera insatserna mot lågutbildade och analfabeter innebär i det här läget en kraftsamling kring en grupp där det finns extra stora behov, men en bra utveckling av metoder och arbetsätt för den gruppen kommer också med stor sannolikhet att innebära framsteg som är till nytta för sfi även i andra grupper.

Utfall av insatser som prioriterats och som avser åtgärder som syftar till att underlätta nyanländas bosättning

Regionförbundet i Jämtlands län avser att inventera och lyfta fram aktuella problem- och samverkansområden inom bostadsförsörjningen med syftet att effektivisera bosättningen för nyanlända. Man kommer också att fortsatt delta i det så kallade KUB⁴¹-projektet, som drivs av Norrköpings kommun. Bristen på tillgängliga bostäder för nyanlända är stor i Jämtland, precis som på de flesta andra håll i landet, och det innebär också ett hinder i det totala regionala utvecklingsarbetet. Genom att lyfta frågan i samband med revideringen av den regionala utvecklingsstrategin och i framtagandet av den planerade integrationsstrategin har Regionförbundet möjlighet att både sätta fokus på frågan och att ta fram strategier för att komma fram till en framtida lösning på problemet.

85. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtagande om icke-diskriminering och mänskliga rättigheter belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5§ punkten 5 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redogörelsen ska innehålla information om bl.a. hur länsstyrelserna samarbetat med andra berörda myndigheter samt vilka åtgärder som vidtagits för att stödja kommunernas arbete med dessa frågor.

-Åtgärder som har vidtagits för att genomföra länsstyrelsernas handlingsplan för lika rättigheter och möjligheter 2010–2012, samt resultatet av dessa, ska särskilt redovisas.

Generella och främjande åtgärder

Avseende gemensamma insatser som ryms inom länsstyrelsernas handlingsplan 2010-2012 för lika rättigheter och möjligheter hänvisas till redovisning från länsstyrelsen i Dalarnas län. Länsstyrelsen i Jämtlands län har i stort följt den gemensamma handlingsplanen och intention är att helt integrera mänskliga rättigheter, MR. Därför har förankringsarbetet skett på flera nivåer; inom styrsystemet genom instruktioner för verksamhetsplanering, i Samrådsforum,

⁴¹ Kommunal Utveckling av Bosättningsarbetet.

samt riktade insatser till utvalda verksamheter. Nämnas kan kulturmiljö, jämställdhet, integration, samhällsplanering, kris- och beredskap samt juridik.

Kommunikationer

Stort fokus har lagts på nationella minoriteter och minoritetsspråk. Bland annat har Länsstyrelsen antagit en handlingsplan för Nationella och språkliga minoriteter som gavs ut mars 2012. Planen utgår från Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt Språklag. Handlingsplanen har ett tydligt fokus på länets samiska befolkning. Exempel ur den som praktiserats under året är en utställning i receptionen, inköp av bilder med samiska motiv och en generellt sett stor samisk närvaro i informations- och marknadsföringssammanhang. Dessutom hissas den samiska flaggan två gånger per år på residenset och Länsstyrelsen.

Vidare har Länsstyrelsen i Östersund arrangerat ett seminarium om minoritetslagen och språklagen i oktober. Föreläsningar hölls bland andra av enhetschefen på Enheten för minoritetsfrågor på Länsstyrelsen i Stockholms län och utvecklingsledaren för det minoritetspolitiska uppdraget på Sametinget. Mötet lockade ett 60-tal personer från länets kommuner och lands-tinget.

Länsstyrelsen producerar en mängd text och bild. Ett 15-tal medarbetare har genomgått utbildning i att analysera texter och bilder utifrån ett genus och intersektionellt⁴² perspektiv. Flera av deltagarna noterade i samband med redovisning av sin "hemläxa" att texter och broschyrer och guider många gånger utgick från människor utan funktionshinder. Arbetet fortsätter under kommande år och kommer förhoppningsvis ge avtryck inom respektive sakområde.

Sakområden

Nyanställda får kunskap om länsstyrelseinstruktionen 5 § punkt 5 vid introduktionsutbildning. I det ingår en teoretisk del om regeringsform och lagstiftning samt exempel på hur olika perspektiv kan användas i den praktiska vardagen.

Ett exempel är den studie som Länsstyrelsen medverkat till, om hur allmänheten upplevde utbrottet av *Cryptosporidium*⁴³ i Östersunds kommunala vattennät vintern 2011/2012. I den undersöktes om det fanns någon skillnad mellan kvinnor och män avseende riskuppfattningen och eventuella variationer mellan kön, ålder och arbetssituation när det gäller påverkan av parasiten. Sammanfattningsvis kan konstateras att yngre påverkades mer än äldre. Utredningen konstaterar också att informationen på andra språk än svenska och engelska var begränsad under den inledande fasen. Därför föreslås att vidare forskning genomförs avseende hur olika etniska grupper upplevde utbrottet samt hur dessa upplevde bristen på flerspråkig information.

Även om Länsstyrelsen är en bit på väg så finns behov av ytterligare styrning och samordning. För att minska risken för så kallad *perspektivträngsel*⁴⁴ finns även behov av ett intersektionalitetsperspektiv. Detta förutsätter en utgångspunkt i konventionsåtaganden och dess mål.

⁴² Intersektionalitet är en sociologisk teori och analytiskt hjälpmedel för att studera hur olika former av diskriminerande maktordningar samverkar i ett samhälle.

⁴³ *Cryptosporidium* är ett släkte urdjur (*protozoa*) med över 20 olika namngivna arter. De flesta infektioner hos människor orsakas av *Cryptosporidium hominis* som orsakar kraftig diarré hos människor och andra däggdjur. Källa Wikipedia.

⁴⁴ Perspektivträngsel uppstår genom att det är många perspektiv som ska dela på uppmärksamheten.

Kvinnokonventionen

FN:s råd för mänskliga rättigheter och Committee on the Elimination of Discrimination against Women, CEDAW, har granskat våldet mot kvinnor i Sverige och kritiserar att alltför få svenska kommuner kan erbjuda hotade och våldsutsatta kvinnor skydd, och istället förlitar sig på ideella kvinnojourer.

Artikel 1 - våld mot kvinnor

Länsstyrelsen har genomfört utbildningar till myndigheter, kommuner och ideella organisationer. Målet har varit att integrera lagstiftningen i kommuners verksamhet så att våldsutsatta kvinnor och barn som upplever våld erbjuds den hjälp de är i behov av. Media är en viktig del i kunskapsspridningen, Länsstyrelsen har haft ett aktivt kommunikationsarbete för att få en spridning i media genom bland annat pressmeddelanden, uppdatering och vidareutveckling av egna hemsidan. Den viktigaste framgångsfaktorn är ökad och stärkt samverkan mellan de olika aktörerna. I Jämtlands län har utbildningsinsatser under många år lagt en god grund för utveckling inom området. Det finns ett engagemang och en stark vilja att samverka vilket bland annat den myndighetsgemensamma styrgruppen bidrar till. Några aktiviteter som genomförts är ett seminarium på temat *Att växa upp under hot och förtryck*. I utvärderingen uttryckte deltagarna att de hade fått ökade kunskaper och de skulle sprida sina kunskaper vidare och lära sig mer var mer lyhörda i att se och våga fråga.

På uppdrag av myndighetsövergripande styrgruppen arrangerades ett seminarium om sekretess på temat våld i nära relationer i syfte att öka tryggheten i det myndighetsövergripande arbetet. Dessutom har två seminarier på temat prostitution och människohandel för sexuella ändamål genomförts.

Länsstyrelsen har haft ett seminarium riktat till kommunerna om hur den fysiska planeringen ska främja trygga och säkra miljöer för kvinnor och män, flickor och pojkar oavsett etnicitet, funktionshinder eller ålder.

Barnkonventionen

Länsstyrelsen arbete är inriktat på att i möjligaste mån ta hänsyn till barnets bästa vid åtgärder som rör barn samt att barn har rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som rör dem.

Artikel 3 och 12

Under 2012 har medarbetarnas kunskap om hur flickors och pojkars intressen ska tas tillvara i fysisk planering utvecklats. Detta återspeglas främst i analyser och yttranden till kommunerna. Erfarenheter från jämställdhetsområdet visar att detta på sikt påverkar kommunernas arbeten och planer.

Artikel 22 - flyktningbarns behov av skydd och hjälp. Länsstyrelsen har särskilt lyft fram barns behov i migrationsprocessen i genomförandet av ett antal projekt. Se vidare under Integration(85*) punkten *Deltagande i utvecklingsprojekt* med flera punkter. Länsstyrelsen har också aktivt arbetat för att förbättra situationen för ensamkommande flyktningbarn vilket har redovisats särskilt enligt uppdrag 78 i regleringsbrevet för 2012.

Artikel 34 - att skydda barnet mot att vuxna tvingar dem till sex eller att barnet tvingas att sälja sex.

Länsstyrelsen har i samverkan med Landstinget Jämtlands län genomfört en konferens om *Sex mot ersättning* där syftet var att stärka kunskaperna samt verka för ökad samverkan. Målgrup-

pen var anställda som möter unga och unga vuxna vid kommuner, landsting och polis samt representanter för ideella organisationer och politiker. Insatsen har resulterat i att en väl fungerande samverkan utvecklats. Detta var en uppföljning av en tidigare konferens under året i samverkan med Länsstyrelsen i Västernorrland.

En av Sveriges fem minoriteter - samerna

Länsstyrelsen har arbetat med att stärka samernas egenmakt och inflytande. I syfte att utveckla arbetet har personal deltagit i en utbildning anordnad av Svenska Samernas riksförbund. Temat var *"Gift, skild, sambo, separation eller dödsfall - Hur påverkas barnen vid en eventuell skilsmässa eller dödsfall inom en renskötarfamilj?"* Frågeställningar som kom upp var; har rennäringslagen ett barnperspektiv, och bör rennäringslagen förändras? För Länsstyrelsen var det viktigt att få svar på hur behovet av stöd från olika myndigheter ser ut, utifrån samernas livsvillkor och årscykel för rennäringen. Bland annat kom behovet av olika lösningar för barnens skolgång upp. Länsstyrelsen har tidigare, inom ramen för projektet *Kalejdoskop*, initierat ett arbete med att synliggöra samernas kulturarv i Härjedalens kommun. Vid en konferens i november riktad till länets samtliga kommuner presenterade Härjedalen sitt pågående arbete med kulturmiljöprogrammet. I det finns samernas historia och liv väl beskrivet. Företrädare vittnade om att det finns en god samverkan mellan samerna och ansvariga för kulturmiljöprogrammet. Länsstyrelsens förhoppning är att detta ska inspirera övriga kommuner med samisk befolkning i länet.

Samekvinnorna i Jämtlands län har genom sitt nätverk en tät kontakt med Länsstyrelsen där de lyfter de frågor som är angelägna för kvinnorna. Kontakten är förtroendefull och upplevs som konstruktiv av de inblandade.

Ordförandemöten

Länsstyrelsen har återkommande möten med länets samebyordföranden. Aktuella ämnen tas då upp för diskussion som exempelvis rovdjursfrågor med mera. För två år sedan togs samernas hälsa upp. Landstinget kopplades in i frågan och på alla återkommande möten med samebyordförandena lämnas en lägesrapport över det arbete som Landstinget i Jämtlands län nu bedriver i samverkan med länets samebyar. Under en studieresa som genomförts till Laxälven i Nord-Norge besöktes SANKS – ett arbete som resulterat i en behandlingsform för samer i Norge och där man haft stora framgångar när det gäller att fånga upp psykisk ohälsa hos den samiska befolkningen för tidig behandling och goda resultat. Efter studieresan har Landstinget i Jämtlands län skapat ett "mini-sanks" med placering i Strömsund. Målet är att skapa ett nationellt kompetenscentra för dessa frågor i Strömsund. Länsstyrelsen följer arbetet nära genom de återkommande ordförandemötena men även genom de kontakter som Länsstyrelsen har med samekvinnornas nätverk.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5 § 4. vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Exempel på insatser för ökad tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsen har tillgängliggjort vissa reservat för att vara mer tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. I det under året avslutade projektet *Hoverbergsprojektet* har en modell av Hoverberget och dess stigar tagits fram för att blinda och personer med synnedsättningar

ska kunna känna hur berget ser ut. I projektet har en inventering genomförts i tio besöksfrekventa naturreservat för att undersöka möjligheten att söka nya projekt för att tillgänglighetsanpassa dem.

Vid Länsstyrelsens ärendehandläggning kring användande av terrängfordon och frakt av vapen på skoter beaktar Länsstyrelsen att alla ska ha lika möjlighet att vistas i naturen och delta vid jakt trots funktionsnedsättningar.

5 § 5. integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering

Länsstyrelsen arbete med att integrera mänskliga rättigheter och särskilt arbete med diskriminering i den egna verksamheten redovisas i Integration(85*) under regleringsbrevsuppdrag 85.

Övrig verksamhet(20*- 21* och 61*)**Övrig förvaltning(20*- 21*)**

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,30	2,28	2,06
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	2,81	4,53	6,77
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,62%	3,57%	4,42%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 432	6 545	8 323
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,96%	3,71%	4,61%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	1 302	1 355	1 368
Antal beslutade ärenden	1 287	1 357	1 377
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	15	9
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	47 858	74 402	91 458

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 20* och 21*

För att nå en högre effektivitet och en mer rationell användning av resurser samt säkerställa en väl fungerande rättssäkerhet har 13 verksamheter under området övrig förvaltning från och med den 1 juli 2012 koncentrerats till sju länsstyrelser. Länsstyrelsen i Jämtlands län lämnade därmed över ärendegrupper som bevakningsföretag, begravningsfrågor, lotterier och bingo, lönegarantier, överförmyndare med flera till Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Länsstyrelseinstruktion 4 §**4 § 1. De allmänna valen**

Arbetet med att bygga upp beredskapen inför valåret 2014 har börjat med växling av handläggare till följd av pensionsavgångar. I övrigt omfattas inte Länsstyrelsen i Jämtlands län nämnvärt av uppdraget under 2012.

Rennäring(61*)

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,16	2,52	3,01
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,91	2,95	3,28
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,09%	2,86%	3,15%
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	7 953	7 621	8 482
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	4,33%	4,32%	4,70%
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	207	404	358
Antal beslutade ärenden	262	329	321
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	33	17	20
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	9 552	4 609	5 720

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 61*

Återrapportering regleringsbrev**Tabell 2.1:**

Länsfakta om rennäring	2012-12-31	2011-12-31	2010-12-31
Faktiskt antal renar i förhållande till tillåtet antal (%)	-	90,9%	91,8%
Antal slaktade renar/år	14 860	12 374	10 628
Produktion av renkött/år (ton)	360 522	301 570	264 508
Antal renskötsel företag	158	154	105
Antal samebyar	11 (12)	11 (12)	11 (12)

Kommentarer Tabell 2.1

Länsstyrelsen har inte fått in renlängd från tre samebyar – trots påtryckningar. Det gör det omöjligt för Länsstyrelsen att återrapportera uppgifter om det faktiska antalet renar i förhållande till tillåtet renantal för 2012. Antalet renskötsel företag har under 2012 ökat med fyra företag enligt SCB:s redovisning av SNI-kod 01491.

Antalet slaktade renar för samtliga tolv samebyar har ökat med 2 486 renar i jämförelse med föregående år. Samebyarna i Härjedalen inklusive Idre sameby i Dalarna har tillsammans ökat sitt slaktuttag med 2 591 renar varav en sameby har ökat sitt slaktuttag med 1 271 renar. Där- emot har de sju samebyarna i Jämtland minskat sitt slaktuttag ytterligare i jämförelse med förra året vilket är ytterst oroande. Minskningen är sammanlagt 105 renar vilket kan tyckas marginellt men minskningen är från en redan mycket låg slaktnivå. Tre av dessa samebyar har ett slaktuttag på enbart cirka 200 renar per by även om det tillåtna högsta renantalet ligger på 3 500 till 4 800 renar per sameby. Ett så lågt slaktuttag kan indikera att det inte finns slaktdjur i renhjorden, det vill säga det finns inga renkalvar att slakta. Flera samebyar har enligt egen uppgift ökat slakten av vuxna djur för att klara sitt uppehälle. Man uppger att man helt enkelt saknar kalv att slakta. Det får ses som en mycket allvarlig signal. Det är inte hållbart att slakta ”kapitalet” i brist på renkalv. Samebyarnas egen förklaring till det låga slaktuttaget är att rovdjuren tar det som ska slaktas vilket också i förlängningen tvingar ut många renägare i annan sysselsättning för att klara sina levnadskostnader. Det innebär att renarna får mindre passning vilket gör att de blir ett än lättare byte för rovdjur och den onda spiralen accelererar. Situationen har vid upprepade tillfällen lyfts till de centrala myndigheterna och till riksdagspolitiker för att öka förståelsen för rovdjursproblematiken i relation till rennäringen. Vissa byar talar om kollaps och Länsstyrelsen kan konstatera att vissa byar i norra delen av Jämtland inte har

haft ett acceptabelt slaktuttag på flera år och att situationen ser ut att förvärras vid en analys av slaktstatistiken.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

6 § 1. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har uppgifter i fråga om rennäring m.m.

Rennäringen

Länsstyrelsens uppgifter i fråga om rennäring är följande:

- fastställa det högsta renantal som varje sameby får ha och se till att det följs
- se till att samebyarna tar hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen
- bevaka rennäringens riksintressen i samhälls- och miljöplaneringen
- Härjedalsförhandlingarna genom uppdrag

Länsstyrelsen deltar årligen vid renräkning i tre utvalda samebyar. Grunden för urval kan vara att byarna är särskilt utsatta av rovdjursförekomst, att markägarna i samebyns vinterbetesområde har uppfattningen att högsta tillåtna renantal inte efterlevs av samebyn eller att Länsstyrelsen har en indikation i samma riktning. På grund av läget i Härjedalen efter domen i tingsrätten 1996 har renräkning genomförts i två Härjedalsbyar under 2012 liksom tidigare år. 2012 räknades renar i Ruvhten Sijte och Mittådalens samebyar. Dessutom räknades ren i Jijnjevaerie sameby. I samtliga byar genomfördes en komplett renräkning.

Länsstyrelsens bevakar att rennäringens riksintressen beaktas i samhälls- och miljöplaneringen. Det sker genom att Länsstyrelsen tar in yttrande från sakkunniga i rennärringsfrågor och i samtliga frågor som berör rennäringens betesmarker. Länsstyrelsen har noterat att det är problematiskt för samebyarna att förhålla sig till exempel till vindkraftsexploateringar inom samebyns betesmarker. För vissa samebyar som har sina betesmarker i områden som även har mycket goda vindlägen och som pekats ut som riksintresse för vindkraft, kan antalet samråd upplevas som mycket tids- och resurskrävande för samebyn. Länsstyrelsen har därför lyft frågan om vindkraft under 2012 på återkommande möten med samebyarnas ordföranden. Syftet är att samebyn på ett tidigt stadium ska kunna lyfta problem och frågeställningar i samråd för att nå en lösning för inblandade parter. Även vid möten med övriga fjällän, centrala myndigheter och verk, har frågan om tillståndsprocessen lyfts för att finna möjligheter för Länsstyrelsen att bidra till att förbättra och påskynda tillståndsprocessen.

Härjedalsförhandlingarna

Arbetet med att finna en långsiktig och varaktig lösning på renbeteskonflikten i Härjedalen fortsatte under 2012.

Sommaren år 2010 uppnåddes enighet mellan förhandlingsdelegationer representerande tre av de fyra Härjedalsbyarna, nämligen Tåssåsens, Handölsdalens och Mittådalens samebyar och berörda markägare. Under hösten år 2010 och vintern 2011 skrev markägarna under upplåtelseavtal. Cirka 75 till 80 procent av den vinterbetesareal som renägarna uttryckt intresse av att arrendera ställdes då till rennäringens förfogande via avtal som undertecknades av samebyordförandena i maj 2011 och ett stort arbete påbörjades för att hantera utbetalningarna till markägarna. Den retroaktiva ersättningen för tiden från 1996 kunde börja utbetalas under sen-

hösten 2011 efter tillskapandet av en utbetalningsorganisation och genomgång av underlag för utbetalning. Arbetet med utbetalningar har fortsatt under 2012 och löper idag mycket bra med Skogsstyrelsen som utbetalande myndighet. Under 2012 har också arbetet med att skapa rutiner för de årliga utbetalningarna av de årliga arrendeavgifterna skapats och utbetalning av de årliga arrendeavgifterna har påbörjats via Skogsstyrelsen.

I enlighet med det nu gällande avtalet bildades 2011 en samverkansgrupp med representanter från de tre samebyarna och från markägarna. Länsstyrelsen har av parterna utsetts som ordförande i samverkansgruppen. Gruppens uppgift är att följa utvecklingen i Härjedalen och hur avtalet efterlevs. Eventuella problem lyfts i gruppen och hanteras skyndsamt för att förhindra att situationer uppstår som skulle kunna äventyra avtalet på sikt. Gruppen har haft tre möten under året och kan konstatera att situationen i Härjedalen upplevs som mycket bra av såväl markägare som samebyarna. Tidigare konflikter är lagda åt sidan och frågor och problem som uppkommer löses med dialog.

Länsstyrelsen har, tillsammans med övriga medverkande i medlingsgruppen, fortsatt arbetet med det sexpunktsprogram som upprättades i anslutning till avtalet i syfte att långsiktigt säkra vinterbetesavtalet. Under året har medlingsgruppen prioriterat arbetet med att skapa förutsättningar för ett barmarksavtal i Messlingen-Särvsjöområdet. Efter en rad möten har en markägargrupp bildats som representerar markägarna i området och de första mötena i syfte att skapa förutsättningar för få ett avtal har hållits.

En annan punkt som lyftes fram i förhandlingarna som viktig för att få en långsiktig stabilitet i avtalet är ett renstängsel över Särvfjället i Härjedalen. I sexpunktsprogrammet är stängselfrågan en av frågorna som lyfts fram av parterna som viktig att lösa för att få en långsiktig stabilitet i avtalet. Länsstyrelsen har tillsammans med övriga medverkande i medlingsgruppen aktivt arbetat med frågan under året. Bland annat har man medverkat i att samebyarna slutligt enats om var stängslet ska dras och att samebyarna ansökt om finansiering till stängselbygget hos Samefonden och Sametinget. Länsstyrelsen har också utsetts som ordförande i en grupp som bildats för att driva frågan framåt på olika plan.

Diskussioner har under året förts med de skogsbolag som är part i gällande förlikningsavtal i Härjedalen för att, om möjligt, omvandla reservbetesområdet i förlikningsavtalet till ordinarie vinterbetesområde. Forest Stewardship Council, FSC, har medgivit att reservbetesområdet vid ett överförande till ordinarie vinterbetesområde genom ett särskilt avtal kan undantas från kravet på utökat samråd. FSC:s medgivande skedde efter en gemensam framställning från parterna i arrendeförhandlingarna gjord via medlingsgruppen. Önskemålet om undantag från kravet på utökat samråd har tidigare framförts från skogsägarparten i förlikningsavtalet.

6 § 2. Länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har uppgifter i fråga om fjällförvaltningen i länen

Markförvaltningen på renbetesfjäll

Inom området markförvaltning arbetar Länsstyrelsen med frågor kring nyttjande av statens mark på renbetesfjället till en rad olika ändamål. Länsstyrelsen hanterar en avtalsstock omfattande cirka 700 byggnader och dessutom cirka 700 tillstånd till samiska byggnader. Frågor som hanteras under den här rubriken är följande:

- Ansökningar om att få arrendera mark för byggnad eller anläggning och att få hyra byggnader.
- Ansökningar om nyttjanderätt och arrende i samband med ändrade förhållanden.
- 20 % av samtliga nyttjanderättsavtal omsätts varje år genom att nya tilläggsavtal tecknas. Till detta kommer ansökningar om att få göra ändringar i eller överlåtelse av avtal.
- Uppsägningar av nyttjanderättsavtal. Föra ärenden till och förhandlingar i arrendenämnd.
- Ansökan om friköp av fjällägenhet.
- Ansökningar om att få arrendera jordbruksmark.
- Ansökningar om att få genomföra organiserade aktiviteter.
- Yttrande till Statens Fastighetsverk beträffande ansökningar om förvärv av mark, ledningsrätter.
- Yttranden över ansökningar om spridning av aska efter avliden på renbetesfjällen.
- Registrering av uppförande av renvaktarstuga eller annan samisk anläggning.

För att öka effektiviteten och rättssäkerheten i markförvaltningen har Länsstyrelsen i Jämtlands län genomfört en förstudie tillsammans med IT-enheten⁴⁵ för att ta fram ett IT-baserat upplåtelsesystem som ska kunna nyttjas av samtliga fjällän. Arbetet med förstudien slutfördes under 2012. Upplåtelsesystemet ska innehålla ett registersystem kopplat till gemensamt avtals- och blankettsystem. Effektiviteten i hanteringen av nya och gamla avtal kommer därmed att öka väsentligt. Programmet ska även kunna kopplas till ett kartprogram där man även visuellt ska kunna se var upplåtelser finns. Med detta system ska problem med dubbelupplåtelser elimineras. Förstudien har föranlett vidare kontakter med de övriga fjällänen och grunden för att skapa ett gemensamt IT-system är därmed lagd. Systemet beräknas kunna införas under 2013.

Länsstyrelserna i fjällänen har återkommande möten för att diskutera gemensamma frågor såsom hantering av vindkraftsansökningar och andra tyngre gemensamma frågeställningar, till exempel avveckling av fjällägenheter. Syftet med de återkommande mötena är att få en likartad hantering av frågorna i fjällänen.

Fiskeförvaltning av vatten inom renbetesfjällen

Länsstyrelsens arbete med upplåtelser av det allmänna fisket på renbetesfjällen har resulterat i 7 778 sålda fiskekort 2012. Detta kan jämföras med 8 508 fiskekort sålda under 2011, vilket var samma nivå som 2010. De sålda fiskekorterna har genererat 16 918 fiskedygn vilket är något mindre än 2011 som hade 17 577 fiskedygn. Fiskedagarna har fördelats på 1 752 sjöar

⁴⁵ Länsstyrelsernas gemensamma IT funktion.

vilka är upplåtna via det allmänna tillståndet. Huvuddelen av upplåtelseverksamheten sköts numera via den Internet-applikation⁴⁶ som utvecklats av Länsstyrelsen. Återförsäljare, tillsynsmän, fångstrapportering, fakturaunderlag och statistik administreras snabbt och effektivt genom applikationen. Även Länsstyrelsen i Västerbotten är användare av applikationen samt medverkande i utvecklingsarbetet. Arbetet med kunskapsuppbyggnad kring skötsel av och funktion i länets vatten fortsätter. Dessa kunskaper i kombination med lämnade fångstrapporter och uppgifter om fisketrycket ger ännu bättre möjligheter att förvalta vattnen på ett bra sätt. Under året har ett provfiske i fjällsjön Avundstjärn, i närheten av Anjan, genomförts i samarbete med Länsstyrelsens miljöövervakning. För besökande fisketurister kan någon av de sju samiska turistentreprenörerna erbjuda fiske genom underupplåtelse⁴⁷ i samiska husbehovsvatten och boende i spännande fjällmiljöer.

Jakten på renbetesfjäll

Länsstyrelsen har att förvalta småviltsstammarna inom renbetesfjällarna på vetenskapliga grunder så att dessa har kunna nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt. Förvaltningen har även under 2012 skett i samverkan med Västerbotten och Norrbotten. Genom en egenutvecklad Internet-applikation⁴⁸ som är ett unikt förvaltningsverktyg har jakten kunna upplåtas till nytta för både lokalt boende samt turismnäring och i största möjliga samverkan med rennärningen. Då småviltsjakten i princip genererat det besöksstryck som är möjligt ur ett biologiskt perspektiv har förvaltningen fokuserats på att kunna medge ett bibehållet besöksstryck men med ökat ekonomiskt utbyte i regionen.

Åtgärder

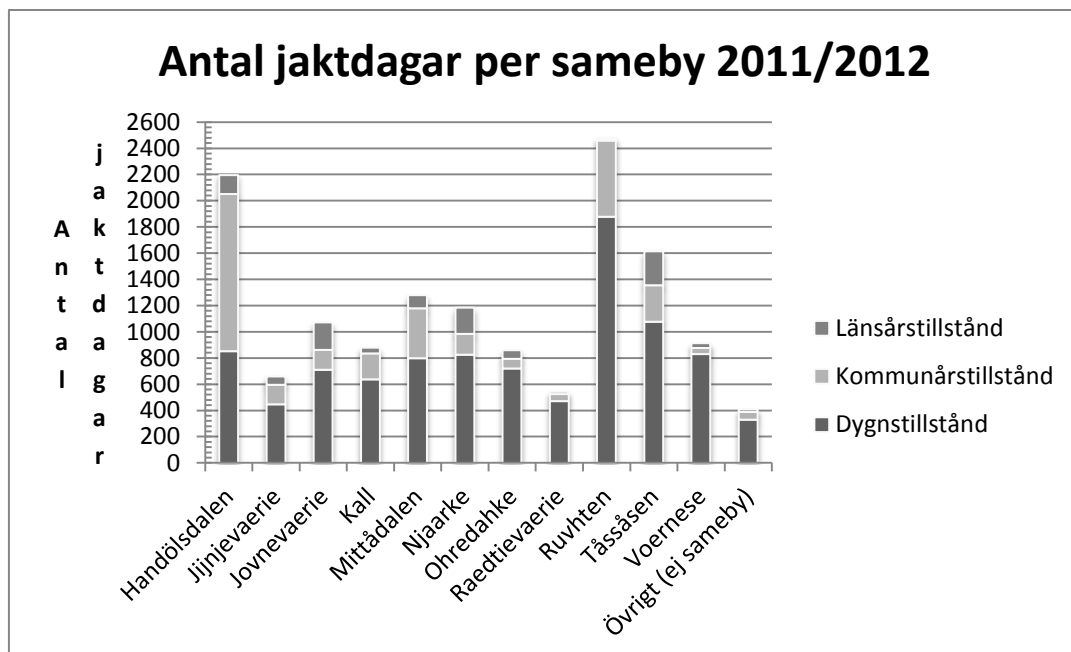
- Fortsatt kvoterad jakt i Handölsdalen, Mittådalen och Tåssåsens samebyars jaktområden med lokal administration.
- Avsatt kommersiella områden i samråd med jägare och samebyar.
- Fortsatt driva på nordiskt samarbete vad gäller forskning och förvaltning i Finland, Norge och Sverige.
- Utveckla informationsstrukturen för småviltsjakt, främst genom förbättringar i applikationen www.smavilt.se.
- Fortsatt samverkan med FOMA⁴⁹-vilt angående fjällripa.

⁴⁶ <http://fjallfiske.nu/jamtland>

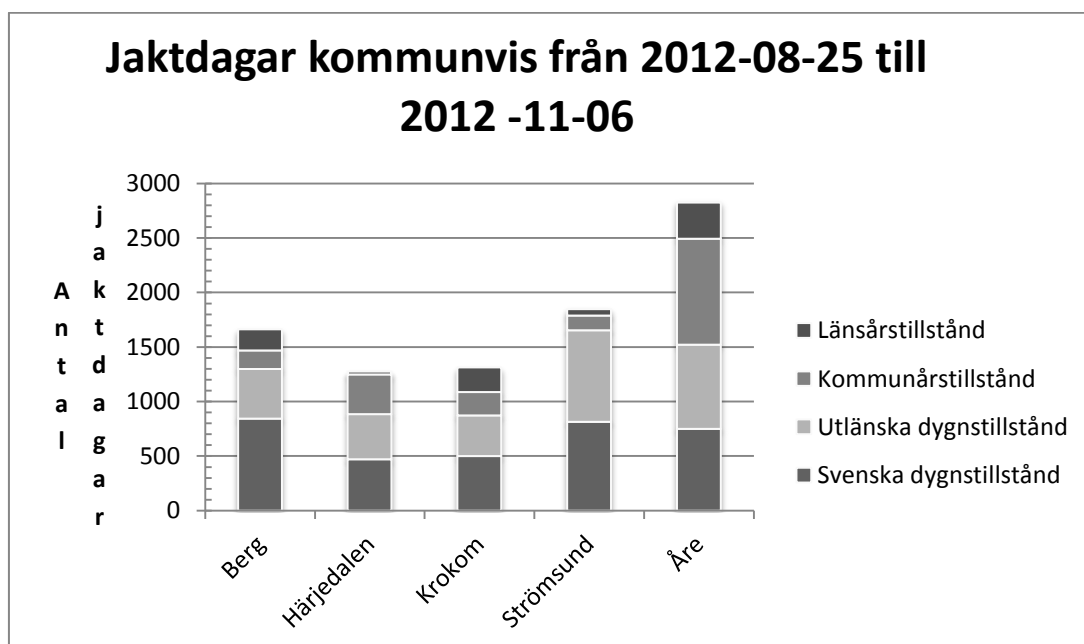
⁴⁷ Med underupplåtelse menas att vissa vatten upplåtas genom ett särskilt fiskekort och oftast då i begränsat antal

⁴⁸ www.smavilt.se

⁴⁹ Fortlöpande miljöanalys, FOMA.

Källa: Länsstyrelsens webbapplikation www.smaivilt.se

Källa: Länsstyrelsens webbapplikation www.smaivilt.se

Ökat intresse för aktiviteter inom fjällområdet

Länsstyrelsen har under senare tid upplevt ett markant ökat intresset från olika aktörer att utveckla aktiviteter inom fjällområdet. Stora investeringar har gjorts i turistanläggningar i såväl Åredalen liksom i Härjedalen vilket ökat antalet besökare i regionen på ett påtagligt sätt och med fortsatta investeringar förväntas antalet besökare öka ytterligare i framtiden. Turismen är en av länets basnäringar och de områden som besökarna rör sig i är även områden som nyttjas av rennäringen. Aktörerna, framför allt rennäringens företrädare, känner oro för det ökade trycket mot rennäringen och har vid återkommande tillfällen tryckt på för att Länsstyrelsen ska vidta åtgärder för att minska störningarna för rennäringen. Turistföretagare och deras företrädare trycker på från sitt håll för att Länsstyrelsen ska ge de olika aktörerna möjlighet att

utveckla sina turistiska produkter. Från naturskydds- och bevarandesidan känner man oro för att området ska bli exploaterat på ett okontrollerat sätt som försvårar skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer.

Kunskapsuppbyggnad

Länsstyrelsen står inför en mycket svår uppgift att väga de olika intressena mot varandra och göra det på ett sådant sätt att det gagnar utvecklingen i regionen. Länsstyrelsen har olika roller och det blir en utmaning att försöka sammanföra dessa för att bidra till en positiv utveckling av regionen. Länsstyrelsens ambition är att med personalens samlade kompetens skapa förutsättningar för en hållbar utveckling av området. De kan göras genom att ytterligare utveckla processerna för det tvärsaktoriella samarbetet där olika kompetensområden samarbetar för att skapa nödvändiga förutsättningar för framtida utveckling.

Nationalparksprocessen i Sylarna-Vålådalsområdet-Helags kan vara en samlande process för kunskapsuppbyggnad, metodutveckling och avvägningar mellan olika intressen samtidigt som man kan utveckla hållbara utvecklingsinsatser, som sen kan tillämpas i hela fjällområdet. Länsstyrelsen har efter en lång process, där samtal förts med såväl Naturvårdsverket som berörda kommuner, fått i uppdrag av Naturvårdsverket att genomföra en förstudie för att utreda om det finns förutsättningar för en eventuell nationalparksbildning för området Sylarna-Vålådalen-Helagsområdet. I processen har såväl lokala aktörer, boende i närområdet, rennaringen, lokala och centrala myndigheter deltagit liksom olika sakområden inom Länsstyrelsen. Förstudien ska färdigställas under första kvartalet 2013 för att kommuniceras med intressenterna.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att kunskapen i samhället ökar kring bland annat de ovan nämnda konfliktfrågorna. Därför har Länsstyrelsen, genom Fjälldelegationen, haft en dialog med Naturvårdsverket kring ett forskningsprogram som ska bidra till att öka kunskapen i dessa frågor och i förlängningen även kan utveckla bättre metoder och förvaltningssystem för länets fjällförvaltningsfrågor. Forskningsprogrammet utlystes under våren 2012 och Länsstyrelsen deltog i prioriteringen av de projekt som fick medel till sin forskning.

Fjällsäkerhet

Förutom genom att underhålla fjällanläggningar medverkar Länsstyrelsen också i fjällsäkerhetsarbetet genom representation i Fjällsäkerhetsrådet. Förstärkt fjällinformation i form av informationsskyltning har färdigställts vid ett 40-tal viktiga utgångspunkter för de statliga vinter och sommarlederna i fjällen.

Länsstyrelsen arbetar aktivt med att försöka med lokala aktörer driva frågan om skoterkörning i länets fjäll både ur säkerhetssynpunkt, för bevarandemål och det rörliga friluftslivet.

Art- och jaktbrott

Länsstyrelsen vill också lyfta fram sitt arbete mot artbrott och grovt jaktbrott då det under 2012 framkommit att det förekommer i länets fjäll. Genom ett interimistiskt beslut⁵⁰ bildades ett tillfälligt reservat mellan den 6 och 30 juni 2012, senare förlängt till den 15 juli, i Steken-

⁵⁰ Beslut 2012-06-05 Dnr 511-4558-12

jokk. Utökad tillsyn genomfördes i området i samarbete med polisen för att skydda fjällfåglar från boplundrare. Denna utökade tillsyn förekom även i andra fjäll i länet i samarbete med länspolisen.

Organisationsstyrning

93. Länsstyrelserna ska kunna använda och samverka med det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Länsstyrelserna ska var och en betala 120 000 kr till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som abonnemangsavgift för detta system. Beloppet ska betalas efter fakturering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Länsstyrelsen har under 2012 anskaffat Rakel⁵¹ för nyttjande på ledningsplats, inom krishanteringsorganisationen samt för viss fältverksamhet. I samband med anskaffning har samverkan inom länet med Rakel setts över och i överensstämmelse med de nya nationella riktlinjerna för samverkan i Rakel har en analys av talgrupper för samverkan i länet påbörjats. Länsstyrelsen finns även med i en grupp där blåljusmyndigheterna ingår och där metodik och utveckling av samverkan kring Rakel i länet avhandlas.

Samtliga kommuner i länet utom en har beslutat att anskaffa Rakel för krishantering. Landstinget och Länsstyrelsen har anskaffat Rakel för *Tjänsteman i beredskap*, TiB, och nyckelpersoner i krishanteringsorganisationen. Dessutom använder naturbevakarna systemet i sin dagliga verksamhet.

⁵¹ Rakelsystemet är Sveriges nationella kommunikationssystem för samverkan och ledning. Rakel står för RAdioKommunikation för Effektiv Ledning

Personaluppgifter

Kompetensförsörjning ÅR 2012

Satsningen på ledarskapet, som påbörjades i samband med införande av den nya organisationen från och med 2011, har fortsatt under året. Samtliga enhetschefer inklusive länsledningen har genomgått ett omfattande ledarutvecklingsprogram. Denna satsning har bidragit till en högre kvalitet i chefs- och ledarskapet och utgör en bra grund för framtiden.

Planering för en utvecklingssatsning för biträdande enhetschefer har startats under hösten, för genomförande under 2013. Målsättningen är att ge verktyg för arbete med bland annat verksamhetsplanering, tertialuppföljning, budgetuppföljning och årsredovisning.

Arbete med en gemensam värdegrund, där samtlig personal involverats, har pågått under året och resulterat i tre gemensamma värdeord; *Respekt, Professionalitet och Öppenhet*. Chefer och medarbetare har varit delaktiga i arbetet med att konkretisera värdeorden och lämnat förslag på åtgärder och aktiviteter till en arbetsgrupp under ledning av länsrådet, som sammanställt inkomna förslag och idéer.

Värdegrundsarbetet har redan gett effekter för en verksamhets- och kompetensutveckling och för vårt gemensamma förhållningssätt. Spelregler för till exempel bemötande, både internt och externt, har skapats samt att en del av förslagen har tagits in i länsstyrelsens treåriga kompetensutvecklingsplan.

Rekryteringsprocessen har utvecklats genom den länsstyrelsegemensamma utbildningen *Kompetensbaserad rekrytering*, KBR, som rekryterande chefer genomgått. Syftet med utbildningen är att åstadkomma en rekryteringsprocess som säkerställer att anställningen erbjuds den som bäst motsvarar ställda krav på kompetens samt att risk för diskriminering minimeras. Metoden används vid all nyrekrytering.

Länsstyrelsen har under året externannonserat 22 tjänster. Antalet sökande till varje tjänst har i snitt varit 39 stycken vilket är en ökning jämfört med snittet på 33 stycken för föregående år. Till största delen är det ersättningsrekryteringar för medarbetare som slutat eller gått i pension. I två rekryteringar, enhetschef och personalsamordnare, har externa rekryteringskon-sulter anlåtts.

Kompetensbehovet hanteras löpande under året i samverkansarbetet inom de olika verksamheterna. Myndighetens totala kompetensbehov sammanställs årligen genom en analys av kompetensutvecklingsbehovet, vilket utmynnar i en löpande treårig plan.

De kompetensutvecklingsinsatser som prioriterats under 2012 har varit *chefsutbildning, personlig effektivitet, kompetensbaserad rekrytering, informationssäkerhet, medieutbildning, genusperspektiv i bild och text* samt *förvaltningskunskap*. Länsstyrelsens personal deltar också i olika informations- och utbildningsinsatser som anordnas av nationella nätverk, centrala verk samt andra aktörer.

Länsstyrelsen genomför också introduktionsutbildning för nyanställd personal två gånger per år. Utöver information om Länsstyrelsen och dess olika verksamheter fokuserar utbildningen på *förvaltningsrätt, offentlighet och sekretess*.

Under året har det speciellt satsats på det den systematiska arbetsmiljöarbetet, en ny modell för utvecklingssamtal har tagits fram, dokument har reviderats och uppdaterats. En årlig kartläggning av arbetsmiljön sker inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet, men också genom årliga medarbetarundersökningar, där externa konsulter anlitas. Syftet med undersökningarna är att skapa en attraktiv arbetsplats med en bra arbetsmiljö, där personalen involveras och ges möjlighet att påverka den egna arbetssituationen.

Personalomsättningen under 2012 var 7,8 %, en minskning från föregående års 8,6 %. Förutom pensionsavgångar och frivilliga avgångar är det främst personer med relativt kort anställningstid som väljer att lämna Länsstyrelsen för annat arbete.

Länsstyrelsen kartlägger årligen kommande pensionsavgångar och planerar för kompetensöverföring och omfördelning av arbetsuppgifter. Kompetensöverföring till yngre medarbetare säkerställer att en hög och jämn kunskapsnivå behålls vid Länsstyrelsen.

Under året har sju personer uppnått 65 års ålder, av dessa valde fyra att avsluta sin anställning. Under den närmaste treårsperioden, 2013 – 2015, uppnår 19 personer 65 års ålder och kan välja att gå i pension. Detta ställer allt högre krav på kompetensöverföring, där bland annat Länsstyrelsens projektet *Goda Processer Säkras*, GPS, är en viktig del för att säkra kompetensförsörjningen. I projektet tas bland annat processbeskrivningar av verksamheten fram.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3§ FÅB

Kön	Ålder	2012			2011		
		Antal anställda	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	- 29	3	1,2		5	0,8	
	30 - 49	60	0,6		63	0,4	
	50 -	61	3,4		58	3,8	
	Alla	124	2,0	65,7	126	2	57,9
Kvinnor	- 29	3	4,1		4	4,1	
	30 - 49	71	4,1		62	2,5	
	50 -	66	1,8		64	3,5	
	Alla	140	3,0	34,8	130	3	55,7
Samtliga	- 29	6	2,5		9	3	
	30 - 49	131	2,4		125	1,5	
	50 -	127	2,6		122	3,6	
	Alla	264	2,5	46,3	256	2,6	56,5

Källa: Agresso Redovisning av sjukfrånvaro (PRS31)

Kommentar

Sjukfrånvaron har totalt sett minskat något under 2012. En ökning har skett i åldersspannet 30 – 49 år, där kvinnor står för den högsta ökningen. Sjukfrånvaron är fortsatt relativt låg och uppföljning sker två gånger per år i arbetsmiljökommittén. Frånvaron följs också årligen upp i Länsstyrelsens ledningsgrupp. Länsstyrelsen uppmuntrar medarbetarna till friskvårdande aktiviteter, i egen regi eller de aktiviteter som erbjuds vid myndigheten, till exempel massage, konditions- och styrketräning eller yoga.

Länsstyrelsen har sedan juni 2012 en ny leverantör av företagshälsovård, Previa AB, som det under hösten inletts ett bra samarbete med.

Året i siffror

Tabell A- Verksamhetskostnader 2010 - 2012				
VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2012 Tkr	2011 Tkr	2010 Tkr
20-21	Övrig förvaltning	3 833,0	4 547,6	5 735,9
25	Körkort och trafikföreskrifter	486,2	429,0	508,0
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	4 674,0	4 180,8	3 999,1
30	Regional tillväxt	10 566,2	11 168,0	12 380,5
34	Infrastrukturplanering	1 453,9	182,7	416,5
40	Hållbar samhällsplanering och boende	2 727,1	3 222,9	3 869,8
41	Stöd till boende	246,5	640,2	606,8
42	Energi och klimat	776,1	946,8	567,9
43	Kulturmiljö	3 721,1	4 600,0	6 069,8
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5 956,9	4 936,9	3 911,9
50	Övergripande och gemensam för naturvård och miljöskydd	16 484,5	14 191,9	7 130,1
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	29 338,4	27 606,2	31 383,6
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 292,7	1 234,6	825,8
53	Vattenverksamhet	4 181,8	3 368,5	5 131,6
54	Mineral-och torvfyndigheter	306,5	300,2	111,1
55	Miljöfarlig verksamhet	2 163,7	2 728,9	2 875,3
56	Övrig miljö-och hälsoskydd	115,7	73,1	75,9
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 771,4	2 027,9	1 772,7
58	Restaurering	5 410,9	7 674,5	9 911,3
60	Lantbruk	28 946,4	26 691,2	24 986,1
61	Rennäring m.m. (enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	6 805,1	6 050,2	6 709,0
62	Fiske	3 689,3	2 670,8	3 408,2
64	Skogsbruk (endast Gotlands län)			0,0
70	Folkhälsa	1 280,1	1 178,5	1 617,0
80	Jämställdhet	1 066,2	840,5	570,6
81	Nationella minoriteter	0,0		
82	Mänskliga rättigheter	3,5		
83	Barnperspektivet	0,0		
85	Integration	936,2	879,2	682,8
	SUMMA PRODUKTION	139 233,2	132 371,0	135 257,4
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 916,9	12 967,7	14 048,0
11	Administration och intern service	32 200,2	31 592,0	31 780,3
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	184 350,3	176 930,7	181 085,8
99	Resurssamverkan ¹⁾	3 803,6	844,7	1 635,7
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen ²⁾	188 153,9	177 775,4	182 721,5

1. Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta Länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod

2. Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar

Källa: Agresso, Excelerator

Tabell B - Verksamhetskostnader 2012							
VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH Kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20-21	Övrig förvaltning	3 833,0	2,08%	1 599,0	3,60%	5 431,9	2,96%
25	Trafikföreskrifter m.m.	486,2	0,26%	222,2	0,50%	708,4	0,39%
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	4 674,0	2,54%	1 954,0	4,40%	6 627,9	3,61%
30	Regional tillväxt	10 566,2	5,73%	3 797,7	8,56%	14 363,8	7,82%
34	Infrastrukturplanering	1 453,9	0,79%	649,7	1,46%	2 103,6	1,15%
40	Hållbar samhällsplanering och boende	2 727,1	1,48%	1 198,7	2,70%	3 925,8	2,14%
41	Stöd till boende	246,5	0,13%	113,7	0,26%	360,1	0,20%
42	Energi och klimat	776,1	0,42%	289,2	0,65%	1 065,3	0,58%
43	Kulturmiljö	3 721,1	2,02%	1 359,7	3,06%	5 080,8	2,77%
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5 956,9	3,23%	1 815,2	4,09%	7 772,1	4,23%
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	16 484,5	8,94%	6 209,0	13,99%	22 693,5	12,36%
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	29 338,4	15,91%	6 748,5	15,21%	36 087,0	19,65%
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 292,7	0,70%	634,6	1,43%	1 927,2	1,05%
53	Vattenverksamhet	4 181,8	2,27%	1 752,9	3,95%	5 934,7	3,23%
54	Mineral- och torvmyndigheter	306,5	0,17%	126,3	0,28%	432,7	0,24%
55	Miljöfarlig verksamhet	2 163,7	1,17%	890,2	2,01%	3 053,9	1,66%
56	Övrig miljö- och hälsoskydd	115,7	0,06%	53,4	0,12%	169,1	0,09%
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 771,4	1,50%	870,3	1,96%	3 641,6	1,98%
58	Restaurering	5 410,9	2,94%	1 035,0	2,33%	6 445,9	3,51%
60	Lantbruk	28 946,4	15,70%	9 527,7	21,47%	38 474,1	20,95%
61	Rennäring m.m. (enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	6 805,1	3,69%	1 147,6	2,59%	7 952,7	4,33%
62	Fiske	3 689,3	2,00%	1 062,4	2,39%	4 751,7	2,59%
70	Folkhälsa	1 280,1	0,69%	514,1	1,16%	1 794,1	0,98%
80	Jämställdhet	1 066,2	0,58%	420,7	0,95%	1 486,9	0,81%
81	Nationella minoriteter	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%
82	Mänskliga rättigheter	3,5	0,00%	1,8	0,00%	5,3	0,00%
83	Barnperspektivet	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%
85	Integration	936,2	0,51%	389,7	0,88%	1 326,0	0,72%
	SUMMA PRODUKTION	139 233,2	75,53%	44 383,0	100,00%	183 616,2	100,00%
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 916,9	7,01%				
11	Administration och intern service	32 200,2	17,47%				
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	184 350,3	100,00%			183 616,2	100,00%
99	Resurssamverkan ¹⁾	3 803,6		734,1		4 537,7	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen²⁾	188 153,9				188 153,9	
	<i>Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på:³⁾</i>						
	Nivå 1 (113-115)	22 185,2	23,05%				
	Nivå 2 (110-112, (116-119)	10 015,0	10,41%				
	Nivå 3 (100-109)	12 916,9	13,42%				
	Personalkostnad produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	96 243,3					

1. Den del av kostnader för resurssamverkan⁵² som inte avser den egna Länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

2. Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

3. Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen ska visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

Källa: Agresso, Excelerator.

⁵² Med offentlig resurssamordning menas att en myndighet har rätt att mot avgift helt eller delvis samordna sitt resursutnyttjande avseende varor och tjänster med en annan myndighet, kommun eller landsting (s.k. sambruk). Skriftliga avtal om samordningen bör träffas mellan de berörda parterna. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna bör läggas fast.

Tabell C - Årsarbetskrafter 2010 - 2012 1)						
VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2012 årsarb totalt	2012 årsarb varav kvinnor	2012 årsarb varav män	2011 årsarb totalt	2010 årsarb totalt
20-21	Övrig förvaltning	5,11	2,81	2,30	6,82	8,84
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,87	0,80	0,07	0,71	0,62
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6,68	5,69	0,99	6,27	5,93
30	Regional tillväxt	12,25	5,81	6,44	12,92	15,87
34	Infrastrukturplanering	2,36	1,65	0,71	0,26	0,64
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3,54	1,21	2,33	4,59	5,35
41	Stöd till boende	0,45	0,00	0,45	1,36	1,28
42	Energi och klimat	0,96	0,15	0,82	1,23	0,90
43	Kulturmiljö	4,96	2,44	2,52	4,81	4,86
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5,81	1,73	4,07	6,57	4,99
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	21,43	9,42	12,01	19,07	18,60
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	25,47	7,42	17,98	24,86	25,18
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2,11	0,75	1,36	1,67	1,20
53	Vattenverksamhet	7,44	3,55	3,89	4,64	3,27
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,40	0,24	0,16	0,32	0,16
55	Miljöfarlig verksamhet	3,00	2,51	0,49	3,74	3,86
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,15	0,15	0,00	0,08	0,08
57	Förorenade områden, efterbehandling	3,56	1,58	1,98	2,70	3,13
58	Restaurering	3,66	0,37	3,30	6,26	7,71
60	Lantbruk	38,70	27,41	11,29	36,89	34,02
61	Rennäring m.m.(enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	4,08	1,91	2,16	5,47	6,29
62	Fiske	3,79	0,17	3,62	4,02	5,59
64	Skogsbruk (endast Gotlands län)					0,00
70	Folkhälsa	1,80	0,95	0,85	1,56	1,80
80	Jämställdhet	1,36	1,32	0,04	1,08	0,70
81	Nationella minoriteter	0,00	0,00	0,00		
82	Mänskliga rättigheter	0,01	0,01	0,00		
83	Barnperspektivet	0,00	0,00	0,00		
85	Integration	1,25	1,00	0,25	1,25	0,99
	SUMMA PRODUKTION	161,21	81,03	80,11	159,14	161,87
10	Myndighetsövergripande verksamhet	16,42	10,66	5,76	15,81	17,52
11	Administration och intern service	15,03	9,44	5,59	14,86	17,58
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	192,65	101,13	91,46	189,81	196,97
	Resurssamverkan ²⁾	2,72	1,24	1,48	1,28	2,82
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	195,38	102,38	92,93	191,09	199,79

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna Länsstyrelsen redovisas på denna rad.

Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffrignivå

Källa: Agresso, Excelerator.

TABELL D REPRESENTATION

	2012 Totalt tkr	2012 kronor	2011 Totalt tkr	2011 kronor	2010 Totalt tkr	2010 kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	387	1 981,19	241	1 259,00	112	561,67
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	434	2 223,35	436	2 279,34	557	2 789,25

Källa: Agresso, Excelerator.

TABELL E LOKALER

Lokalkostnader	2012	2011	2010
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103	1 131	1 009	966
Lokalyta (m2)	832	832	832
Lokalkostnad per m2 (kr)	1 359	1 213	1 161
Lokaler 1)			
Lokalkostnader 113	5 735	5 999	6 429
Lokalyta (m2)	5 813	6 301	6 614
Lokalkostnad per m2 (kr)	987	952	972
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	29	31	32
Lokalyta per årsarbetskraft (m2)	30	33	33
Kontorslokaler 2)			
Kontorslokalyta (m2)	4 605	5 076	5 800
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m2)	24	27	29
SUMMA LOKALKOSTNADER	6 866	7 008	7 395

¹⁾ Med lokaler avses normalt samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Se kommentar nedan.

Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

²⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc. Se kommentar nedan.

Källa: Agresso, Excelerator.

Kommentarer Tabell E

Värdet för *Lokalkostnader 103* har för 2011 justerats upp med 245 tkr från 764 till 1 009 på grund av felkontering. Justeringen påverkar också lokalkostnad per m2, tidigare 918 tkr, samt summa lokalkostnader, tidigare 6 763tkr.

Lokalvården bedrivs på entreprenad.

Inga större lokalförändringar planeras. Ambitionen är att lämna plan 5.

I sammanställningen ingår bara residenset och Länsstyrelsens lokaler på Residensgränd 7. Utöver det hyrs 1773 m² lokaler till men för dem redovisas kostnaderna på andra verksamhetskoder än 103 och 113. Det är lokaler för exempelvis Eldrimner i Ås, Vattenlaboratorium i Östersund, kontor i Ragunda och Strömsund, samt förråd och garage ute i länet.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2012 (samtliga ärenden oavsett databas)						
A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl. initiativ-ärenden)	Antal initiativ-ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år.
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	97	147	333	491	86	13
Övrig förvaltning (20-21)	236	1230	72	1287	251	4
varav stiftelser (206)	0	0	0	0	0	0
varav allmän kameraövervakning (211)	47	65	2	82	32	3
varav bevakningsföretag m.m (212)	18	55	4	77	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	35	253	15	280	23	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	92	700	282	1012	62	0
varav Livsmedelskontroll (281)	11	31	42	78	6	0
varav Djurskydd (282)	63	599	187	799	50	0
varav Smittskydd (283)	7	20	4	27	4	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	8	7	20	35	0	0
Regional tillväxt (30)	52	375	36	367	96	3
Infrastrukturplanering (34)	43	45	2	61	29	1
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	59	990	4	987	66	1
Stöd till boende (41)	62	91	0	95	58	5
Energi och klimat (42)	12	18	2	13	19	1
Kulturmiljö (43)	246	420	43	429	280	26
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	61	132	75	191	77	2
varav tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	12	5	8	18	7	2
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	60	179	28	218	49	0
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	230	129	90	234	215	79
varav tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	2	0	2	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	180	526	16	551	171	0
Vattenverksamhet (53)	73	136	23	150	82	6
varav tillsyn av vattenverksamheten (535)	46	88	19	96	57	5
Mineral- och torvfyndigheter (54)	17	88	7	78	34	1
Miljöfarlig verksamhet (55)	157	520	90	657	110	1
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	87	331	87	414	91	1
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	11	113	7	120	11	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	28	94	26	121	27	0

Fortsättning tabell F

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl. initiativ-ärenden)	Antal initiativ-ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år.
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	11	60	6	69	8	0
Restaurering (58)	10	25	45	69	11	0
Lantbruk (60)¹	874	7011	1042	8004	923	108
varav stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	505	5589	950	6709	335	4
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61))	226	178	29	262	171	33
Fiske (62)	73	507	4	562	22	1
Folkhälsa (70)	17	38	12	33	34	0
Jämställdhet (80)	3	5	6	14	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0	0	0	0
Barnperspektivet (83)	0	0	0	0	0	0
Integration (85)	4	4	8	8	8	0
Summa	2 958	13 954	2 297	16 294	2 915	285
Varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
Varav Miljöprövnings-delegationens ärenden	29	18	0	47	0	0

¹⁾ Lantbruksärenden inkl. jordbrukarstödsärenden registrerade i IAKS och Ararat.

Källa: Väs 41 Svanen, Väs 60 och 601 IAKS och ARARAT. Övriga väskoder: Diabas DIAZ, Platina

Kommentarer Tabell F**Övergripande**

Tabellen är justerad avseende ingående balans 2012 jämfört med utgående balans för 2011. Detta då antalet ärenden vid senare kontroll inte alltid är desamma som vid föregående årsredovisnings upprättande. Detta problem är svårt att helt komma till rätta med då skälen till hur differenserna uppstår inte är helt klarlagda. En försvårande omständighet är att underlaget är en summering av ett antal olika databaser till exempel Diabas, Platina, Ararat och Svanen (Bofinc). Ärenden kan i några av systemen också registreras retroaktivt såväl när det gäller ankomstdatum eller upprättande som åtgärder och datum för beslut och avslut. Länsstyrelsen arbetar dock kontinuerligt med att förbättra detta.

575 Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden

Det har skett en markant ökning av antalet inkomna ärenden, vilket delvis är resultatet av ett mer inriktat arbete mot tillsyn av vissa specifika objekt där viss exploatering sker.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2012 (samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D
Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden¹	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans²	varav antal ändrade³
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	1	2	0
Övrig förvaltning (20-21)	46	19	1
varav stiftelser (206)	0	0	0
varav allmän kameraövervakning (211)	21	1	1
varav bevakningsföretag m.m (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	6	0	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	4	1	0
varav Livsmedelskontroll (281)	1	0	0
varav Djurskydd (282)	3	1	0
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	2	2	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	37	51	14
Stöd till boende (41)	1	0	0
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	0	1	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	2	0	0
varav tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	10	9	0
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	1	2	0
varav tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	36	40	0
Vattenverksamhet (53)	4	4	1
varav tillsyn av vattenverksamheten (535)	3	4	0
Mineral- och torvfyndigheter (54)	1	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	6	10	4
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	5	6	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	0	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	1	0	0

Fortsättning Tabell G

A	B	C	D
Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden ¹	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²	varav antal ändrade ³
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	1	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk (60)⁴	38	4	0
varav stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	1	4	0
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	1	0	0
Fiske (62)	0	1	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Barnperspektivet (83)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	197	146	20
Varav Vattenmyndighetens ärenden	-	-	-
Varav Miljöprövnings-delegationens ärenden	0	5	4

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av Länsstyrelsen och överklagade till högre instans.

²⁾ Redovisa de ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2012.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

⁴⁾ Lantbruksärenden inkl. jordbrukarstödsärenden registrerade i IAKS och Ararat.

Källa: Platina och Diabas: Diaz

Tabell H - Handläggningstider					
VÄS-KOD	Beskrivning	Ärendeslag	Mål 2012 median dagar	Utfall 2012 median dagar	Utfall 2011 median dagar
Ärendegrupper med tresiffrig VÄS-kod					
202	Medborgarskap	Alla	11	3	9
204	Begravningsfrågor	Ansökan om att sprida aska	22	18	30
206	Stiftelser	Alla, e-tjänster	-	-	-
206	Stiftelser	Ändringsanmälan, e-tjänster	-	-	-
206	Stiftelser	Nyregistrering, e-tjänster	-	-	-
211	Allmän kameraövervakning	Anmälan	10	115	35
211	Allmän kameraövervakning	Ansökan	75	371	165
212	Bevakningsföretag m.m.	Anmälan, e-tjänster	-	-	1
212	Bevakningsföretag m.m.	Ansökan om godkännande av personal hos auktoriserat bevakningsföretag, e-tjänster	10	20,5	19
218	Jakt och viltvård	Tillstånd för skydds jakt	7	16	5
282	Djurskydd	Förprovning av djurstall	52	41	36
282	Djurskydd	16 § (Tillståndsplikt för yrkesmässig djurhållning av sällskapsdjur)	40	60	34
402, 404	Detaljplan, områdesbest, fastighetsplan	Prövning av antagen plan, detaljplaner m.m.	19	10	4
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	Överklagande av beslut om detaljplaner	14	7	222
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	Överklagande av beslut om lovärenden samt förhandsbesked	180	135	119
431	Fornminnen	Avverkningsärenden	30	129	44
505	Överklagande av kommuns beslut enligt miljöbalken m.fl. författningar	Överklagande av kommuns beslut	43	157	164
521	Tillstånd och dispenser avseende naturskydd	Strandskyddsdispenser	29	82	38
525	Samråd enl. 12 kap 6 § miljöbalken	Alla	60	66	42
551	Prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. MB	Samråd o beslut om betydande miljöpåverkan	60	60	219

Fortsättning tabell H

Tabell H - Handläggningstider					
VÄS-KOD	Beskrivning	Ärendeslag	Mål 2012 median dagar	Utfall 2012 median dagar	Utfall 2011 median dagar
Ärendegrupper med tresiffrig VÄS-kod					
551	Prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. MB	Prövning vid miljöprov-ningsdelegationen	540	258,5	336
555	Tillsyn av miljöfarlig verksamhet	Anmälningssärenden	10	12	19
555	Tillsyn av miljöfarlig verksamhet	Miljörapporter	85	86	176
562	Prövning av avfall- och producentansvar	Alla	55	34	19
VÄS-KOD	Beskrivning	Ärendeslag	Mål 2012 antal dagar	Utfall 2012 målupp- fyllelse %	Utfall 2012 målupp- fyllelse %
Ärendegrupper med tresiffrig VÄS-kod					
602	Stöd till landsbygds-utveckling exkl. kom-petensutveckling	Ansökan om företagsstöd landsbygdsutveckling	120 ¹⁾	70 ²⁾	86 ³⁾
602	Stöd till landsbygds-utveckling exkl. kom-petensutveckling	Utbetalning av företagsstöd landsbygdsutveckling	90 ¹⁾	90 ²⁾	97 ³⁾
602	Stöd till landsbygds-utveckling exkl. kom-petensutveckling	Ansökan om projektstöd exkl. miljöinvesteringar	120 ¹⁾	69 ²⁾	69 ³⁾
602	Stöd till landsbygds-utveckling exkl. kom-petensutveckling	Utbetalning av projektstöd exkl. miljöinvesteringar	90 ¹⁾	67 ²⁾	89 ³⁾

Källa: Väskoderna 218, 403, 521, 525, 551, 555 består av ärenden från DIAZ och Platina. 602 från DAWA .
Övriga väskoder Platina.

Kommentarer Tabell H

206 Stiftelser och 212 Bevakningsföretag, Anmälan om e-tjänster.

Länsstyrelsen i Jämtland har inte dessa ärendegrupper längre.

211 Kameraövervakning: Överklagandeärenden har prioriterats samt att det vid enheten har varit vakanser.

431 Avverkningsärenden: Långa handläggningstider på grund av vakanser.

521 Strandskydd: Den höga mediantiden beror på ett ärende som inte blivit avgjort på fyra år av olika skäl. Ärendet avgjordes 2012 och är avslutat. Om ärendet inte räknas med är mediantid för övriga ärenden 31 dagar.

602 Stöd till landsbygdsutveckling

1) För ärenden inom stöd till landsbygdsutveckling gäller mål som överenskommits mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna. Målet är att minst 90 % av ärendena ska avgöras inom uppsatt tid.

2) och 3) Andel i procent av ärendena som klarat satt handläggningstid.

Nedan följer en sammanställning av för Länsstyrelsen väsentliga nyckeltal som återfinns i andra tabeller i årsredovisningen.

Tabell I - Nyckeltal	2012	2011	2010
Antal inkomna och initiativärenden	16 251	14 921	16 847
Antal beslutade ärenden	16 294	17 279	16 481
Totalt antal beslutade ärenden/totalt antal inkomna och initiativärenden	1,00	1,16	0,98
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	285	161	177
Utgående ärendebalans	2 915	2 791	2 491
Årsarbetskrafter (åa)	195,38	191,09	199,79
– varav kvinnor	102,38	99,54	104,36
– varav män	92,93	91,55	95,43
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	29,35	31,39	32,18
Intern representation (tkr)	387	241	112
Extern representation (tkr)	434	436	557
Total sjukfrånvaro %	2,5	2,6	1,5
Sjukfrånvaro kvinnor %	3,0	3,0	2,1
Sjukfrånvaro män %	2,0	2,0	0,9
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda	3 %	5 %	3 %
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda	9 %	14 %	11 %
Andel OH-kostnad av total kostnad %	24,18%	25,07%	25,08%
Andel förvaltningsanslag av totala intäkter %	45%	47%	46%

För definitioner: Se info under ditt EA-stöd/LISA-nyckeltal/Beskrivning & definition av nyckeltalen

Avgiftsbelagd verksamhet

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet i regleringsbrevet.

Belopp angivna i tkr

Verksamhet	2012 intäkter	2012 kost- nader	2012 netto- utfall	2012 netto- budget	2012 ackumulerat utfall	2011 intäkter	2011 kost- nader	2011 netto- utfall	2010 ackumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet									
Registreringsavgift jaktområden	76	117	-42	-2	-12	43	43	-0	30
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	168	121	47	0	-68	91	210	-119	4
Delgivning	6	8	-3	-2	-0	3	0	3	0
Övrig offentligrättslig verksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uppdragsverksamhet									
Resurssamordning	2 743	2 752	-10	0	-71	0	31	-31	-30
Fjällförvaltning	3 669	2 009	1 660	0	970	0	0	0	0
Övrig uppdragsverksamhet	141	141	0	-	0	0	0	0	0
Summa totalt	6 802	5 149	1 653	-4	819	136	284	-148	4
- fördelat på									
Summa offentligrättsligt	249	247	2	-4	-81	136	253	-117	34
Summa uppdragsverksamhet	6 553	4 902	1 650	0	899	0	31	-31	-30

Kommentarer avgiftsbelagd verksamhet:

Under 2012 har Länsstyrelsen genomfört flera förändringar vad avser redovisningen av Upplåtelseverksamheten på renbetesfjällen (Fjällförvaltningen). Bland annat har redovisningen flyttats från Uppdragsverksamhet till Offentligrättslig verksamhet. I denna tabell redovisas dock fortfarande verksamheten under Uppdragsverksamhet. Det som redovisas här är den del av intäkten som disponeras av Länsstyrelsen (ca en tredjedel av hela intäkten, resten går till samebyar och samefonden). Länsstyrelsens andel av intäkten överfördes tidigare med ett års förskjutning. Från och med 2012 överförs den på intäktsåret. Det innebär att intäkter och kostnader fortsättningsvis redovisas på samma år. Det innebär också att intäkterna under 2012 har dubblerats.

Den relativt stora nettobehållningen inom denna verksamhet kan delvis förklaras av den ändrade redovisningen men också av att såväl kostnader som intäkter varierar kraftigt mellan åren varför det är nödvändigt att ha en viss buffert.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt enl. 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

	2012	2011	2010	2009	2008
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	7 000	6 500	6 000	6 500	10 000
Utnyttjad	5 058	4 252	4 309	4 789	6 396
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	544	597	189	381	3 195
Räntekostnader	67	82	22	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
*) Budget					
Utfall	15 316	12 056	13 296	18 023	8 907
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
*) Budget					
Utfall	46 385	61 023	50 253	28 788	98 476
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
<i>01 05 001 Länsstyrelserna m.m.</i>					
Beviljad	3 585	3 962	3 424	4 577	4 300
Utnyttjad	2 824	1 579	334	0	0
<i>Övriga Anslag</i>					
Beviljad	15 600	15 600	16 600	14 600	12 100
Utnyttjad	0	0	3 200	5 407	5 557
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
<i>01 05 001 Länsstyrelserna m.m.</i>					
Summa anslagssparande	0	0	0	377	3 259
<i>Övriga Anslag</i>					
Summa anslagssparande	17 835	49 113	98 332	161 239	135 811
Bemyndiganden					
Tilldelat	285 346	346 000	419 000	389 000	320 000
Åtaganden	235 950	312 174	325 322	306 619	282 840
Personal					
Antal årsarbetskrafter ¹	195	191	200	214	230
Medeltal anställda ¹	229	222	230	248	251
Driftkostnad per årsarbetskraft	952	919	903	857	793
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-18 284	-18 598	18 864	-143 435	103 375
Balanserad kapitalförändring	-35 887	-17 012	-36 435	107 732	-119 057

*) Delar av uppgifterna saknas varför inga jämförelser kan göras.

¹⁾ Mätmetod finns dokumenterad.

FINANSIELL REDOVISNING

Resultaträkning

		2012-01-01-- 2012-12-31	2011-01-01-- 2011-12-31
Verksamhetens intäkter	Not		
Intäkter av anslag	1	91 355	91 731
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	15 316	12 056
Intäkter av bidrag	3	82 375	75 399
Finansiella intäkter	4	812	602
<i>Summa intäkter</i>		189 858	179 788
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-118 313	-113 418
Kostnader för lokaler		-8 838	-9 071
Övriga driftskostnader		-58 852	-53 126
Finansiella kostnader	6	-161	-89
Avskrivningar		-1 989	-2 071
<i>Summa kostnader</i>		-188 154	-177 775
Verksamhetsutfall		1 704	2 013
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disp. av mynd.	7	46 385	61 023
Intäkter av uppbörd		16	24
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet		-65 365	-84 153
<i>Saldo</i>	8	-18 963	-23 106
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	9	144 049	158 802
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		37 902	78 050
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		38 469	39 123
Finansiella intäkter	10	680	815
Upplösning/avsättning av/till fonder för transfereringsändamål		3 002	640
Lämnade bidrag		-225 125	-274 934
<i>Saldo</i>	11	-1 024	2 495
Årets kapitalförändring		-18 284	-18 598

Balansräkning

Tillgångar (tkr)

		2012-12-31	2011-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	Not		
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		66	13
<i>Summa immateriella anläggningstillgångar</i>	12	66	13
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet		392	551
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		4 864	3 892
Konst och andra ej avskrivningsbara inventarier		18	18
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>	13	5 274	4 460
Utlåning			
Utlåning		18 063	11 743
<i>Summa utlåning</i>	14	18 063	11 743
Varulager m.m.			
Fastigheter		8	8
<i>Summa varulager m.m.</i>	15	8	8
Fordringar			
Kundfordringar		1 395	1 302
Fordringar hos andra myndigheter		5 002	5 508
Övriga fordringar		3 803	4 962
<i>Summa fordringar</i>		10 200	11 772
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	16	2 140	2 070
Upplupna bidragsintäkter	17	39 055	31 794
Övriga upplupna intäkter	18	363	2 356
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>		41 557	36 220
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket		38 465	47 720
<i>Summa avräkning med statsverket</i>	20	38 465	47 720
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	20	29 677	34 784
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	21	147	4 744
Plusgiro och bank		26 388	21 993
<i>Summa kassa och bank</i>		56 211	61 521
Summa Tillgångar		169 845	173 458

Kapital och skulder (tkr)

		2012-12-31	2011-12-31
Myndighetskapital	Not		
Statskapital	22	29 404	21 728
Donationskapital		75	75
Balanserad kapitalförändring	23	-36 576	-17 012
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	24	-18 284	-18 598
<i>Summa myndighetskapital</i>		<i>-25 381</i>	<i>-13 808</i>
Fonder			
Fonder	25	56 769	59 770
<i>Summa fonder</i>		<i>56 769</i>	<i>59 770</i>
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	26	360	891
Övriga avsättningar	27	1 977	1 328
<i>Summa avsättningar</i>		<i>2 337</i>	<i>2 219</i>
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	28	5 058	4 252
Skulder till andra myndigheter		6 420	7 833
Leverantörsskulder		8 359	4 942
Övriga skulder		30 289	30 363
Depositioner		147	4 743
<i>Summa skulder m.m.</i>		<i>50 273</i>	<i>52 133</i>
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	29	15 802	14 455
Oförbrukade bidrag	30	52 951	58 688
Övriga förutbetalda intäkter	31	17 095	0
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>		<i>85 848</i>	<i>73 143</i>
<i>Summa skulder och kapital</i>		<i>169 845</i>	<i>173 458</i>

Anslagsredovisning

Anslag	Ingående överför. belopp	Årets tilldelning enl regleringsbrev	Omdisponerade anslagsbelopp	Nyttjad del av medgivet överskrid.	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. förvaltningskostnader Jämtlands län, ramanslag	-1 579	89 874	-1 179	0	0	87 116	-89 939	-2 824
14 22:1 6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006. Region Södra skogslänen (mål 1), ramanslag	3 000	0	0	0	0	3 000	0	3 000
14 22:1 7 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006. Statlig medfinansiering av mål 1. Region Södra skogslänen, ramanslag	2 000	0	0	0	0	2 000	0	2 000
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder. Länsstyrelsen i Jämtlands län, ramanslag	-4 337	101 000	0	0	0	96 663	-95 894	769
19 1:3 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013. Territoriellt program Sverige-Norge 2007-2013, ramanslag	6 987	55 000	0	0	-1 087	60 900	-59 832	1 068
19 33:5 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006. Åtgärder inom Mål 1 Södra skogslänsregionen och Interreg III A programmet Norge-Sverige, ramanslag	37 126	0	0	0	-26 126	11 000	0	11 000
Summa:	43 197	245 874	-1 179	0	-27 213	260 679	-245 665	15 013

1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m.

Såväl ingående som utgående överföringsbelopp för detta anslag är negativt. Beloppet ligger dock inom ramen för respektive års anslagskredit.

Finansiella villkor

	Villkor tkr	Utfall tkr
1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. (förvaltningskostnader)		
Länsstyrelsen i Jämtlands län disponerar under budgetåret en låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten.	7 000	5 058
Länsstyrelsen i Jämtlands län har tillgång till en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret.	7 000	0
Utöver tilldelat belopp under anslaget får Länsstyrelsen i Jämtlands län disponera en anslagskredit.	3 585	2 824
Länsstyrelsen i Jämtlands län ska finansiera samverkansorganet i länet	2 623	2 623
 19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder		
Utöver tilldelat belopp under anslaget får Länsstyrelsen i Jämtlands län disponera en anslagskredit.	10 100	0
Länsstyrelsen i Jämtlands län har rätt att nyttja del av anslaget för uppföljning och utvärdering.	2 500	1 889
 19 1:3 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013. Territoriellt program Sverige-Norge		
Utöver tilldelat belopp under anslaget får Länsstyrelsen i Jämtlands län disponera en anslagskredit.	5 500	0

Redovisning mot bemyndiganden

Anslag	Tilldelad bemyndi- ganderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år			
				2013	2014	2015	2016
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder	140 000	148 780	103 228	62 000	26 000	12 000	3 228
19 1:3 2 Europeiska regional utv fonden Interreg IV, 2007-2013	145 346	163 394	132 722	70 000	58 500	5 222	0
Summa	285 346	312 174	235 950	132 000	84 500	17 222	3 228

Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel		Beräknat belopp	Utfall 2012-01-01-- 2012-12-31
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter	1 000	1 071
2537	Miljöskyddsavgifter	3 175	2 543
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter	80	97
2714	Sanktionsavgifter m m	10	236
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	320	193
6313	EG:s regionalfond 2007-2013. Interreg IV	65 000	61 209
6412	Bidrag från EG:s socialfond, 2000-2006 Mål 1 Region Södra skogslänen	-28 000	0
9455	Lotteravgifter	23	16
Summa		41 608	65 365

Kommentarer

Enligt ESV:s föreskrifter ska redovisningen mot inkomstitlar ske på underindeld nivå. Eftersom de beräknade beloppen i regleringsbrevet genomgående gjorts på aggregerad nivå har länsstyrelsen valt att redovisa på den aggregerade nivån.

6412 Bidrag från EG:s socialfond avseende perioden 2000-2006

Länsstyrelsen är återbetalningsskyldig till EG:s socialfond. Återbetalningsbeloppet är kalkylerat till det belopp som här anges som "beräknat belopp". Länsstyrelsen hade räknat med att återbetalningen redan skulle ha skett. Så har dock inte blivit fallet pga att EG ännu inte är klar med sin slutgranskning.

Noter

Kommentarer till noter

Belopp i tusental kronor (tkr).

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, samt förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring.

Semesterlöneskulden

Från och med 2009 finns två principer för semesterlöneskulden. Den ena innebär att all intjänad semester till och med 2008 avräknas utgiftsmässigt vid uttag, detta till skillnad från den andra principen som innebär att semester intjänad 2009 och framåt anslagsavräknas vid intjänandet.

Undantag från redovisningsregler

Länsstyrelsen har undantag från bestämmelserna i 3 kap 1§ andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag när det gäller redovisning för uppgifter i 2 § förordningen (2007:825) med länsstyrelsinstruktion.

Regleringsbrevets anvisningar avseende verksamhetskostnader m.m. utgör ett undantag från 3 kap 2 § i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag.

Förändrade redovisningsprinciper

Fjällförvaltning redovisas från och med 2012 som avgiftsfinansierad verksamhet, denna verksamhet redovisades tidigare som bidragsfinansierad verksamhet. Ändringen har skett i enlighet med krav i regleringsbrev, kommentarer har lämnats i aktuella noter.

Från och med 2012 sker intäktsmässig redovisning mot inkomsttitel. Detta har i enlighet med ändringar i förordningar och riktlinjer från ESV.

Värdering av fordringar och skulder

Värdereglering av fordringar

Fordringar har upptagits till de belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalda.

Värdereglering av skulder

Skulder har upptagits till nominellt belopp.

Värdering av anläggningstillgångar

Med anläggningstillgång menas tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav, dvs. har en ekonomisk livslängd överstigande tre år och kostar 20 000 kr eller mer (exklusive moms). Även objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till 20 000 kr klassificeras som en anläggningstillgång.

Anläggningstillgångarna skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

Möbler, förbättringsutgifter annans fastighet	7 år
Datorutrustning, bilar mm	4 år
Immateriella tillgångar	3 år

Undantagna från avskrivning är kulturtillgångar.

Värdering av övriga tillgångar

Jordfondens fastigheter

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris med justeringar för gjorda åtgärder.

Investeringslån

Investeringslånen har upptagits till de belopp som beräknas bli betalda.

Räntestöd

Räntestöden har upptagits till de belopp som beräknas bli betalda.

Såddfinansiering

Värderegleras genom en individuell bedömning i samband med delårsrapport samt vid årsbokslutet.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 20 tkr.

Brytdag

Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts fram till 2013-01-04.

Övriga upplysningar

Vid halvårsskiftet 2012 flyttades lönegarantihanteringen, merparten av depositionshanteringen, bingo och lotterier, miljöprövningsdelegationen (1 juni) samt pantbanksärenden till Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Dessa förändringar har i större och mindre utsträckning påverkat flera olika poster i såväl resultaträkning som balansräkning. Kommentarer har lämnats i aktuella noter.

Ersättning till ledamöter i Insynsrådet och ledande befattningshavare**Skattepliktig ersättning och andra förmåner.**

	Ersättning	Förmån	Totalt
Landshövding			
Britt Bohlin	1 044	186	1 230
Länsråd			
Susanna Löfgren	846	8	854
Biträdande länsråd			
Bengt-Åke Strömquist	724	3	727
Insynsrådets ledamöter			
Annsöfie Andersson	2	0	2
Arne Hafstad	7	0	7
Conny Hansson	0	0	0
Jeanette Kråk	7	0	7
Saila Quicklund	2	0	2
Håkan Wiklund	5	0	5
Per Åsling	3	0	3
Stephen Jerand	2	0	2

Ledande befattningshavares styrelseuppdrag i aktiebolag och statliga myndighet**Britt Bohlin, landshövding**

Inga uppdrag

Susanna Löfgren, länsråd

Inga uppdrag

Bengt-Åke Strömquist

Inga uppdrag

Insynsrådets ledamöters och suppleanterns styrelseuppdrag i aktiebolag och statliga myndigheter.**Annsöfie Andersson**

Östersunds Sport och Eventarena AB
 Jämtkraft AB
 Polisstyrelsen för Jämtlands län
 Scandem AB
 Rådhus AB

Per Åsling

Miun Holding AB
 Trångsviksbolaget AB
 Stampen Media Partner AB
 Ekonord Invest AB
 Åse Bruk AB
 Enaförsholm AB

Stephen Jerand

Inga uppdrag

Arne Hafstad

Mårtenlien AB
 Åre Ski Inn AB
 Åre Centrum AB

Jeanette Kråk

Inga uppdrag

Håkan Wiklund

Inga uppdrag

Conny Hansson

Inga uppdrag

Saila Quicklund

Försäkringskassans Insynsråd

Not 1 Intäkter av anslag	2012	2011
1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. förvaltningskostnader	85 530	83 951
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder	2 774	3 132
19 1:3 2 Europeiska reg. utv.fonden 2007-2013, Sverige Norge	3 051	4 647
Summa intäkter av anslag	91 355	91 731

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2012	2011
--	-------------	-------------

§ 4 Avgiftsförordningen

Intäkter av avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen

Intäkter av utbildning och konferenser	2 194	1 408
Intäkter av konsultuppdrag	670	1 825
Försäljning av publikationer	168	231
Intäkter av övriga avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen	9 587	5 432
	12 619	8 897

Ökningen av "Intäkter av övriga avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen" beror till stor del på fortsatt utökad verksamhet inom laboratorieverksamheten där Länsstyrelsen säljer tjänster till övriga länsstyrelser. Det har även skett en utökad samverkan med andra län och myndigheter kring andra frågor som påverkat denna post.

Offentligrättsliga avgifter som disponeras av myndigheten

Avgifter jaktområden	76	43
Arrendeavgifter	1 528	1 158
Övrigt	315	546
	1 918	1 747

Övriga intäkter i verksamheten

Revinster	339	580
Arrendeavgifter, fiskekort	0	32
Fällavgifter älgar	112	0
Smaklustmässa m.m. inom Eldrimnerprojektet	30	17
Övrigt	297	783
	779	1 412

Fällavgifterna redovisades tidigare under övrigt i den ovanstående tabellen.

Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar	15 316	12 056
--	---------------	---------------

Intäkter och kostnader avseende jaktområden	2012	2011
--	-------------	-------------

Avgifter jaktområden	81	43
Kostnader jaktområden, inkl OH	-14	-35
	68	8

Not 3 Intäkter av bidrag	2012	2011
Intäkter från statliga myndigheter		
Naturvårdsverket	37 210	37 547
Statens Jordbruksverk	16 409	21 734
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2 527	1 545
Riksantikvarieämbetet	1 275	1 864
Arbetsförmedlingen	1 596	1 065
Folkhälsoinstitutet	1 705	985
Kammarkollegiet	3 353	-937
Skogsstyrelsen	1 125	0
Havs- och Vattenmyndigheten	8 841	1 321
Övriga statliga	3 453	6 008
	77 495	71 132
Intäkter från övriga		
EU-kommissionen	3 375	2 640
Kommuner	300	334
Övriga	1 205	1 293
	4 880	4 268

Ökningen beror främst på bidrag från den nya Havs- och vattenmyndigheten.
Det negativa beloppet för Kammarkollegiet 2011 beror på en återbetalning
av bidrag som erhållits under tidigare år.

Summa intäkter av bidrag	82 375	75 399
---------------------------------	---------------	---------------

Not 4 Finansiella intäkter	2012	2011
Ränteintäkter på räntekonto hos Riksgäldskontoret	544	597
Övriga finansiella intäkter	267	6
	812	602

Ökningen beror på övriga ränteintäkter från SPV.

Not 5 Kostnader för personal	2012	2011
Lönekostnader	79 389	75 088
Övriga kostnader för personal	38 924	38 330
	118 313	113 418

Not 6 Finansiella kostnader	2012	2011
Räntekostnader på lån hos Riksgäldskontoret	67	82
Övriga finansiella kostnader	95	7
	161	89

Ökningen beror på övriga räntekostnader från SPV.

Not 7 Intäkter av avgifter och ersättningar som inte disponeras av myndigheten	2012	2011
---	-------------	-------------

Intäkter av offentligrättsliga avgifter, inomstatliga	13	26
Intäkter av offentligrättsliga avgifter, utomstatliga	4 004	4 871
Intäkter av övriga avgifter	42 369	56 126
	46 385	61 023

Not 8 Uppbördsverksamhet, saldo	2012	2011
--	-------------	-------------

Förutbetalda intäkter Regionala fonden	0	-7 507
Förutbetalda intäkter Sociala fonden	0	2 678
Förutbetalda intäkter Jordbruksfonden	0	-1 066
Förutbetalda intäkter Interreg IV reg fonden	-18 963	-1 106
Slutlig utgiftsdeklaration Regionala fonden	0	-15 753
Slutlig utgiftsdeklaration Jordbruksfonden	0	-337
Befarade förluster fordringar 2011	0	-15
	-18 963	-23 106

De stora differenserna mellan åren beror till stor del på förändringen av fordran/skuld gentemot EU som i sin tur beror på skillnaden mellan de medel Länsstyrelsen betalat ut och de medel Länsstyrelsen erhållit från EU.

Not 9 Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	2012	2011
--	-------------	-------------

1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. förvaltningskostnader	3 175	3 393
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder	84 093	104 020
19 1:3 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden. Sverige Norge 2007-2013	56 781	51 389
	144 049	158 802

Minskningen beror främst på att regionala projektstöd har övergått till Regionförbundet Jämtlands län.

Not 10 Finansiella intäkter	2012	2011
------------------------------------	-------------	-------------

Ränteintäkter bygdemedel	645	633
Ränteintäkter övriga	34	182
	680	815

Not 11 Transfereringar, saldo	2012	2011
--------------------------------------	-------------	-------------

Kapitalförändring Lönegaranti	-36	175
Kapitalförändring Donationer	1	-5
Periodiserade bidragsutbetalningar	1 779	3 556
Avskrivning och värdereglering såddfinansiering	-2 767	-1 231
	-1 024	2 495

Not 12 Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2012	2011
IB anskaffningsvärde	1 309	1 309
Årets anskaffningar	85	0
Summa ackumulerade anskaffningar	1 394	1 309
IB ackumulerade avskrivningar	-1 297	-1 284
Årets avskrivningar	-32	-13
Summa ackumulerade avskrivningar	-1 328	-1 297
UB Bokfört värde	66	13
 Not 13 Maskiner, inventarier, installationer	 2012	 2011
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
IB anskaffningsvärde	2 356	2 356
Årets anskaffningar	0	0
Summa ackumulerade anskaffningar	2 356	2 356
IB ackumulerade avskrivningar	-1 805	-1 611
Årets avskrivningar	-159	-193
Summa ackumulerade avskrivningar	-1 964	-1 805
UB Bokfört värde	392	551
 Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
IB anskaffningsvärde	24 451	30 893
Årets anskaffningar	2 798	2 104
Årets försäljning/utrangeringar	-1 181	-8 547
Summa ackumulerade anskaffningar	26 068	24 451
IB ackumulerade avskrivningar	-20 541	-27 018
Årets avskrivningar	-1 798	-1 865
Årets försäljning/utrangeringar	1 154	8 342
Summa ackumulerade avskrivningar	-21 186	-20 541
UB Bokfört värde	4 882	3 909
		0
	5 274	4 460

Den totala reavinsten för året är 339 tkr medan reaförlusten är 0 kr.

Not 14 Utlåning	2012	2011
<i>Såddlån</i>		
Ingående balans	20 210	18 515
Årets utlåning	10 723	3 900
Årets amortering	-1 636	-855
Årets nedskrivning	-1 702	-1 350
Värdereglering	-9 661	-8 656
Utgående balans	17 934	11 554
<i>Investeringsstöd</i>		
Ingående balans	150	210
Årets amortering	-60	-60
Utgående balans	90	150
<i>Räntestöd</i>		
Ingående balans	39	39
Utgående balans	39	39
Summa utlåning	18 063	11 743
Not 15 Fastigheter	2012	2011
Avser Jordfondens fastigheter.	8	8
Not 16 Förutbetalda kostnader	2012	2011
GE Real Estate	1 400	1 452
Statens Fastighetsverk	273	250
Övriga	467	369
	2 140	2 070

Not 17 Upplupna bidragsintäkter	2012	2011
Fiskeriverket	2	273
Krisberedskapsmyndigheten	2 552	260
Naturvårdsverket	3 654	2 175
Tillväxtverket	4 560	1 835
Statens Jordbruksverk	23 101	23 128
Regeringskansliet	125	2 719
Övriga	1 379	189
Upplupna bidragsintäkter, inomstatliga	35 372	30 579
Samefonden	703	443
Regionförbundet Jämtlands län	1 152	163
EU-kommissionen	686	0
Övriga	1 142	609
Upplupna bidragsintäkter, utomstatliga	3 683	1 215
Upplupna bidragsintäkter totalt	39 055	31 794

Den stora fordran på Statens Jordbruksverk beror på att jordbruksverket tar mycket lång tid på sig för att handlägga länsstyrelsens rekvisitioner avseende Eldrimner, det nationella resurscentrumet för mathantverk.

Not 18 Övriga upplupna intäkter	2012	2011
Fordran mot EU Regionala fonden Interreg IV	0	1 868
Övriga upplupna intäkter	363	488
	363	2 356

Not 19 Avräkning med statsverket	2012	2011
Uppbörd		
Ingående balans	-2 328	-1 288
Redovisat mot inkomsttitel	-65 365	-84 153
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	65 888	83 098
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	0	0
Skulder avseende uppbörd	-1 806	-2 343
 Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	148	622
Redovisat mot anslag	155 726	166 173
Medel hänförliga till transf. m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-155 859	-166 648
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	15	147
 Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	1 579	334
Redovisat mot anslag	89 939	88 371
Anslagsmedel som tillförts räntekontot	-88 695	-87 126
Återbetalning av anslagsmedel	0	0
Fordran avseende anslag i räntebärande flöde	2 824	1 579
 Fordran avseende semesterlöneskuld ej redovisad mot anslag		
Ingående balans	5 457	6 484
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-1 235	-1 027
Fordran avseende semesterlöneskuld som ej redovisats mot anslag	4 222	5 457
 Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	42 879	50 861
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	182 611	237 765
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-282 252	-329 297
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	89 972	83 550
Saldo	33 210	42 879
 Belopp under utredning	0	0
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	33 217	42 879
 Summa avräkning med statsverket	38 465	47 720
 Not 20 Behållning på räntekonto hos Riksgäldskontoret	2012	2011
Anslagsmedel	-2 824	-1 579
Avgifter	674	-125
Bidrag	12 839	17 010
Övriga fordringar/skulder	18 987	19 478
	29 677	34 784

Varav kortsiktigt likviditetsbehov: 10 000 tkr.

Minskningen av behållningen av bidragsmedel beror på att bidrag från andra myndigheter i allt större utsträckning betalas ut i efterskott.

Not 21 Övriga tillgodohavanden hos Riksgälden**2012 2011**

Avser tillgodohavande på konto för depositioner.

147 4 743

Förändringen jämfört med föregående år beror på att en stor del av hanteringen av depositioner samordnats till Länsstyrelsen i Västernorrlands län under 2012.

Not 22 Statskapital**2012 2011**

Investeringslån

90 150

Såddfinansiering

29 296 21 560

Kulturtillgångar

18 18

29 404 21 728**Not 23 Balanserad kapitalförändring****2012 2011**

Projekt, interna bidragsfinansierade

2 412 255

Donationer

-51 -46

Lönegaranti

36 1 503

Avgiftsfinansierad verksamhet

-815 19

Utlåning

-8 656 -8 715

Periodiseringseffekter avseende transfereringar

-3 421 -7 036

EG-medel, avser periodiseringseffekter i uppbördsavsnittet

-26 082 -2 991**-36 576 -17 012**

Lönegarantihanteringen har under 2012 övergått till Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Årets avskrivningar avseende utlåning 2011 har flyttats till statskapital under 2012 (1 350 tkr). Fjällförvaltningen redovisas som avgiftsfinansierad verksamhet 2012, balanserad kapitalförändring avseende denna verksamhet uppgår till 690 tkr.

Not 24 Årets kapitalförändring	2012	2011
Projekt, interna bidragsfinansierade	215	2 156
Donationer	0	-5
Lönegaranti	-36	175
Avgiftsfinansierad verksamhet	1 488	-144
Utlåning	-2 707	-1 291
Periodiseringseffekter avseende transfereringar	1 719	3 616
EG-medel, avser periodiseringseffekter i uppbördsavsnittet	-18 963	-23 106
	-18 284	-18 598

Not 25 Fonder

Älgvårdsfonden:	2012	2011
IB	1 312	1 038
Erhållna medel	1 864	1 318
Utbetalade medel	-1 385	-1 044
	1 791	1 312

Bygdemedel:

IB	58 459	52 587
Erhållna vattenregleringsmedel	31 359	32 407
Utbetalade vattenregleringsmedel	-34 840	-26 535
	54 978	58 459

Fonder totalt:	56 769	59 770
-----------------------	---------------	---------------

Not 26 Avsättningar	2012	2011
----------------------------	-------------	-------------

Ingående avsättning	891	139
Årets pensionskostnader	-271	1 030
Årets pensionsutbetalningar	-260	-278
Utgående avsättning	360	891

Not 27 Övriga avsättningar	2012	2011
-----------------------------------	-------------	-------------

Avsättning för lokalt omställningsarbete

Ingående avsättning	666	58
Årets avsättning	734	636
Årets nyttjande	0	-28
Utgående avsättning	1 399	666

Avsättning för arbetsbefriad personal

Ingående avsättning	663	975
Årets avsättning	578	663
Årets nyttjande/återföring	-663	-975
Utgående avsättning	578	663

1 977	1 328
--------------	--------------

Not 28 Lån i Riksgäldskontoret

	2012	2011
Låneskuld Riksgäldskontoret IB	4 252	4 309
Under året nyupptagna lån	2 917	2 124
Under året gjorda amorteringar	-2 111	-2 181
Utgående skuld	5 058	4 252

Beviljad låneram enligt regleringsbrev uppgår till 7000 tkr.

Not 29 Upplupna kostnader

	2012	2011
Upplupna löner och semesterlöner	7 396	6 959
Upplupna avgifter på löner och semesterlöner	3 501	3 296
Periodisering av bidragsutbetalningar	2 509	3 742
Övriga	2 395	458
	15 802	14 455

Not 30 Oförbrukade bidrag

	2012	2011
Boverket	286	188
Naturvårdsverket	8 850	6 535
Statens Jordbruksverk	11 435	17 358
Riksantikvarieämbetet	1 492	1 239
Post och telestyrelsen	1 712	1 927
Nutek/Tillväxtverket	7 314	2 240
Övriga	13 618	18 499
Oförbrukade bidrag, inomstatliga	44 705	47 987
EU-kommissionen	21	3 058
Kommuner	106	166
Kammarkollegiet Samefonden	2 962	4 653
Indalsälvens vattenregleringsföretag	2 045	1 917
Övriga	3 112	906
Oförbrukade bidrag, utomstatliga	8 245	10 700
Oförbrukade bidrag totalt	52 951	58 688

Fjällförvaltningen redovisas från och med 2012 som avgiftsbelagd verksamhet. Ingående balans avseende denna verksamhet har flyttats till balanserad kapitalförändring (689 tkr).

Not 31 Övriga förutbetalda intäkter

	2012	2011
Skuld EU-medel Interreg IV 2012	17 095	0
	17 095	0

Skulden avseende förutbetalda EU-medel, beror på att Länsstyrelsen har erhållit mer medel från EU än vad som betalats ut.

Östersund 2013-02-19

Årsredovisning 2012 för Länsstyrelsen i Jämtlands län

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer vidare att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Britt Bohlin
landshövding

Länsstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland